

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา
อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วรรณถ ขวัญไตรรงค์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

DEVELOPMENT OF QUALITY OF LIFE RUBBER AGRICULTURISTS AT
BANG SAPHAN DISTRICT PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

Woranart Khwantairong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic Year 2019

Copyright of Rajamangala University of Technology Rattanakosin

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา
อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วรรณาด ขวัญไตรรงค์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

DEVELOPMENT OF QUALITY OF LIFE RUBBER AGRICULTURISTS AT
BANG SAPHAN DISTRICT PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

Woranart Khwantairong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic Year 2019

Copyright of Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Thesis Certificate
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Thesis Title	Development of Quality of Life Rubber Agriculturists at Bang Saphan District, Prachuap Khiri Khan Province
Researcher	Miss Woranart Khwantairong
Major	Innovative Public Administration and Management
Advisor	Asst. Prof. Chompoonuch Hunnak, Ph.D.

Rajamangala University of Technology Rattanakosin Approved this Thesis in Partial fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Public Administration.

..... Director of College of Innovation
Management
(Mr. Rapee Moungnont)

Thesis Committee

..... Chairperson
(Prof. Emeritus Suthep Chaovalit, Ph.D.)

..... Member
(Siriwat Pleanbangyang, Ph.D.)

..... Member
(Asst. Prof. Chompoonuch Hunnak, Ph.D.)

ชื่อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ชื่อผู้วิจัย	นางสาววรรณภา ขวัญไตรรงค์
ชื่อปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผศ. ดร. ชมภูษ หุ่นนาค
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์คุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ (2) สร้างแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา

วิธีการดำเนินการวิจัย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษา โดยศึกษาเอกสารหลักฐาน การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ เกษตรกรสวนยางพารา ในพื้นที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมจำนวน 16 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย

ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรสวนยางพารามีปัญหาคุณภาพชีวิตในหลายด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการมีงานทำและรายได้ และ 2) แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา ได้แก่ ภาครัฐควรส่งเสริมให้บริโภคอาหารที่ถูกหลักอนามัย และตรวจสุขภาพประจำปี ภาครัฐควรควบคุมดูแลการปล่อยน้ำเสียและมลภาวะทางอากาศของโรงงานอุตสาหกรรมอย่างเคร่งครัด รัฐบาลควรมีนโยบายประกันราคายางพาราที่เหมาะสมกับค่าครองชีพ และส่งเสริมให้เกษตรกรสวนยางพาราขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการรับสวัสดิการและความช่วยเหลือต่างๆ

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต เกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

Thesis Title	Development of Quality of Life Rubber Agriculturists at Bang Saphan District, Prachuap Khiri Khan Province
Researcher	Miss Woranart Khwantairong
Degree	Master of Public Administration
Advisor	Asst. Prof. Chompoonuch Hunnak, Ph.D.
Academic Year	2019

Abstract

The objectives were to analyze quality of life rubber agriculturists at Bang Saphan District, Prachuap Khiri Khan Province; and to construct a guidelines for developing the quality of life rubber agriculturists.

This study employed a qualitative research by studied the case study and analysis based on documents, in-depth interviews, and focus group interviews. Key informants consisted of 16 rubber agriculturists at Bang Saphan District, Prachuap Khiri Khan Province and related government officials. Data were analyzed by an inductive analysis.

The major findings revealed that the rubber agriculturists had problems in quality of life in many dimensions, including health, environment, and employment and income; a guideline for developing quality of life of rubber agriculturists consisted of the government should promote the consumption for eat healthfully and annual physical examination; the government should strictly control the discharge of wastewater and air pollution of industrial plants; the government should formulate the rubber guarantee policy suitable for the cost of living; and encourage rubber planters to register with the Rubber Authority of Thailand to be a way to receive welfares and assistances

Keywords : Quality of life, rubber agriculturists, Bang Saphan District Prachuap Khiri Khan Province

Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่ได้ให้ความรู้ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบวิชาชีพ ตลอดจนผลการวิจัยที่ได้ นับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา ในพื้นที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นไป

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จนทำให้มีองค์ความรู้มากพอ และทำการวิจัยเรื่องนี้จนลุล่วงไปได้ด้วยดีและขอขอบพระคุณ เกษตรกรสวนยางพาราในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่าน ที่ท่านได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วน สามารถที่จะนำไปตอบคำถามในการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ ขอขอบคุณที่ รัฐประศาสนศาสตร์ รุ่น 611 ทุกท่านที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมารดา พี่สาว ครู อาจารย์ และเพื่อนของข้าพเจ้าที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริมในทุกๆ เรื่องจนสามารถทำการวิจัยสำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์

วรรณถ ขวัญไตรรงค์
พฤศจิกายน ๒๕๖๒

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญภาพ	(9)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิต	7
2.1.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต	7
2.1.2 ความสำคัญของคุณภาพชีวิต	9
2.1.3 องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต	11
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับยางพารา	25
2.2.1 ประวัติยางพารา	25
2.2.2 วิวัฒนาการยางพารา	26
2.3 สถานการณ์ยางพาราในต่างประเทศ	27
2.3.1 อุตสาหกรรมยางในประเทศสหรัฐอเมริกา	28
2.3.2 ตลาดผลิตรายางในประเทศอังกฤษ	29

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3.3 การนำเข้□ายางพาราและผลิตภัณฑ์ของประเทศแคนาดา	34
2.3.4 ยางพาราในประเทศอินโดนีเซีย	37
2.4 สถานการณ์ยางพาราในประเทศไทย	39
2.4.1 สถานการณ์เศรษฐกิจยางพาราของไทย	39
2.4.2 ปัญหาของยางพาราในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา	40
2.4.3 การขึ้นทะเบียนสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง	42
2.4.4 การแก้ไขปัญหาการค้ายางพาราตกต่ำของรัฐบาล	45
2.4.5 ยุทธศาสตร์และนโยบายยางพารา	49
2.4.6 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับยางพาราในประเทศไทย	61
2.4.7 ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรชาวสวนยางพารา	65
2.5 การประกอบอาชีพสวนยางพาราของเกษตรกรอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	68
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	75
2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ	75
2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ	81
2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย	81
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 การออกแบบการวิจัย	83
3.2 หน่วยในการวิเคราะห์และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	83
3.3 วิธีการรวบรวมข้อมูล	84
3.4 เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล	84
3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	87
3.6 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล	87
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	
4.1 คุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	88

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.1.1 ด้านสุขภาพ	88
4.1.2 ด้านสภาพแวดล้อม	93
4.1.3 ด้านการศึกษา	99
4.1.4 ด้านการมีงานทำและรายได้	101
4.1.5 ด้านค่านิยม	105
4.2 แนวทางในการคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	108
4.2.1 ด้านสุขภาพ	108
4.2.2 ด้านสภาพแวดล้อม	109
4.2.3 ด้านการศึกษา	111
4.2.4 ด้านการมีงานทำและรายได้	111
4.2.5 ด้านค่านิยม	112
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล การศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	114
5.1.1 ด้านสุขภาพ	114
5.1.2 ด้านสภาพแวดล้อม	115
5.1.3 ด้านการศึกษา	116
5.1.4 ด้านการมีงานทำและรายได้	117
5.1.5 ด้านค่านิยม	117
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	117
5.2.1 คุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	117
5.2.2 แนวทางในการคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	121

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.3 ข้อเสนอแนะ	124
5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	124
5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	125
บรรณานุกรม	126
ภาคผนวก	129
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	130
ประวัติผู้วิจัย	139

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์ หมวดที่ 1 สุขภาพ	18
2.2 เครื่องชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานในการเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของคนในชุมชน หมวดที่ 2 สภาพแวดล้อม	19
2.3 เครื่องชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานในการเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของคนในชุมชน หมวดที่ 3 การศึกษา	22
2.4 เครื่องชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานในการเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของคนในชุมชน หมวดที่ 4 การมีงานทำและรายได้	23
2.5 เครื่องชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานในการเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของคนในชุมชน หมวดที่ 5 ค่านิยม	23
2.6 ประเทศคู่ค้าของสหรัฐฯ ในอุตสาหกรรมยางยนต์ พ.ศ.2561	28
2.7 ตลาดนำเข้าที่สำคัญของฮังการี (มูลค่า)	32
2.8 ตลาดนำเข้าที่สำคัญของฮังการี (ปริมาณ)	32
2.9 สินค้า양ที่ประเทศฮังการีนำเข้าจากประเทศไทย	33
2.10 ผลการดำเนินงานปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นปี 2558-2559	41
2.11 ตารางมูลค่าสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญ พ.ศ.2561-2562	63
4.1 ข้อมูลที่ตั้งสถานบริการสาธารณสุข (รพ. และ รพ.สต.)	88

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์	10
2.2 แสดงพื้นที่ปลูกยางพาราในชั้นความเหมาะสมต่างๆ ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	75
2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย	82

บทนำ

บทที่ 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นสิ่งที่มีคุณค่าของทุกๆ ประเทศให้ความสำคัญ เพราะสังคมจะเดินหน้าต่อไปได้อย่างมีคุณภาพจะต้องมีประชาชนที่มีคุณภาพ ประชาชนเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่เป็นสิ่งขับเคลื่อนให้ประเทศเดินหน้าต่อไปได้อย่างราบรื่น สิ่งที่มีคุณค่าที่ต้องทำ คือ การให้ประชาชนมีชีวิตที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หรือมีความเป็นอยู่ที่ดี อันจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ในปัจจุบันได้ใช้เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (ช่วงพ.ศ.2560 – พ.ศ.2564) ควบคู่ไปกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น และได้ใช้เพื่อเป็นหลักการในการดำเนินการตามเป้าหมาย โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ การพัฒนาในด้านต่างๆ และแนวทางของเป้าหมาย ไว้อย่างชัดเจนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน ซึ่งจะกล่าวได้ว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตั้งแต่ฉบับที่ 1 ถึง ฉบับที่ 6 จะให้ความสำคัญกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การใช้ทรัพยากรและการลงทุนในประเทศ จะมีการมุ่งเน้นไปในทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก ส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุน กระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ มีการปรับโครงสร้างของประเทศในด้านต่างๆ เช่น การกระจายอำนาจสู่ชนบท มีการวางโครงสร้างการขนส่ง การชลประทาน การเกษตร เป็นต้น จะยังไม่มีให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของประชาชนมากนัก จะมีการเน้นไปที่การพัฒนาพื้นฐานและปัจจัยทางเศรษฐกิจมากกว่า

ผลจากการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในฉบับที่ 1 – ฉบับที่ 6 ได้มีการส่งผลกระทบมากมายต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านความเจริญทางเศรษฐกิจซึ่งมีการกระจุกตัวอยู่เฉพาะในส่วนหนึ่งของเขตเมืองไม่มีการกระจายตัวออกไปสู่ชนบท ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ จึงนำไปสู่ปัญหาในเรื่องของการกระจายรายได้ เกิดการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาด้านสาธารณสุข จากปัญหาดังกล่าวที่ได้กล่าวมานั้นส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม และยังคงส่งผลไปถึงการพัฒนาประเทศในระยะยาว ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 – พ.ศ.2539) จึงได้มีการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และได้มีการใช้เครื่องมือชี้วัดทางสังคม ซึ่งมีแนวคิดมาจากการพัฒนาสังคม (Social Development)

ส่วนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – พ.ศ.2544) และฉบับที่

9 (พ.ศ. 2545 – พ.ศ.2549) นั้นมีจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการวางแผนการพัฒนาประเทศที่จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และมุ่งเน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการอันเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดการสมดุลกันทั้งในการพัฒนาเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตของประชาชน รวมไปถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – พ.ศ.2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายๆ ด้าน ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น มีความต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 นั้นมีการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม นำความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีสุขภาวะที่ดี อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้คุณภาพของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพคน คือ ให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย

ปัจจุบันเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – พ.ศ.2564) ประเทศไทยมียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จะเป็นแผนแรกที่ถูกใช้ให้เป็นกลไกเชื่อมโยงสู่การขับเคลื่อนการพัฒนา ควบคู่กันเพื่อให้เกิดเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งประเทศไทยมีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัยมากขึ้น จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลง ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพและมีแนวโน้มอยู่คนเดียวสูงขึ้น ปัญหาความยากจนยังกระจุกตัวหนาแน่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ รวมทั้งความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มคนรวยที่สุดและกลุ่มคนจนที่สุดสูงถึง 34.9 เท่า ในปี 2556 เนื่องจากการกระจายโอกาสการพัฒนาไม่ทั่วถึง ยิ่งไปกว่านั้นทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม มีปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนในกลุ่มต่างๆ เนื่องจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมีลักษณะรวมศูนย์ขาดการเชื่อมโยงกับพื้นที่ ในขณะที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมือง ประกอบกับสภาพภูมิอากาศมีการเปลี่ยนแปลงผันผวนมากขึ้นประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยมากกว่าในอดีต ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, https://www.nesdb.go.th/main.php?filename=development_issue, 30 มีนาคม 2562)

จากสภาพปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งประเทศ ทำให้ประชาชนยังไม่ได้รับการพัฒนาที่เต็มทั้งด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจ และทางด้านสติปัญญา จึงจะเห็นได้จากสถานการณ์ที่เกี่ยวกับคนในสังคมปัจจุบันที่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ และสังคม เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อต่างๆ อันก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ประชาชนจะได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเองไม่เท่าเทียมกัน ประชาชนในเขตเมืองซึ่งมีความเจริญกว่าชนบทจะมีโอกาสได้รับการพัฒนาตนเองเนื่องจากมีปัจจัยหลายๆ อย่างในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา ปัญหานี้ก็ก่อให้เกิดการไหลเข้ามาของประชาชนที่อยู่ตามชนบทเข้ามาในเขตเมือง จนก่อให้เกิดการแออัดและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย และเกิดปัญหาการกระจุกตัวของรายได้ที่อยู่ในเขตเมืองใหญ่ จนนำไปสู่สาเหตุที่ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคุณภาพชีวิตที่ขยายตัวมากขึ้นในปัจจุบัน การกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียม ความยากจน การก่ออาชญากรรม รวมไปถึงความไม่มั่นคงทางชีวิตและทรัพย์สิน จึงจะเห็นได้ว่าปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการเกษตรได้รับผลกระทบในเรื่องของสภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมืองนำไปสู่ในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ไม่เต็มที่ แม้กระทั่งที่มีนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของประชาชนมาโดยตลอด

ในบรรดาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรทั้งหลาย ยางพาราถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของไทย จะเห็นว่าในปี 2554 ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกเกือบ 4 แสนล้านบาท เป็นอันดับหนึ่งของสินค้าเกษตรและเป็นอันดับสามของสินค้าส่งออกของไทย และได้มีขยายพื้นที่ปลูกยางพาราไปทั่วประเทศ ทั้ง 4 ภาค โดยเฉพาะในปี 2554 มีพื้นที่ปลูกยางพาราเพิ่มถึงแสนกว่าไร่ โดยเฉพาะพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง สืบเนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาราคายางพาราอยู่เหนือระดับ 100 บาทต่อกิโลกรัม จึงเป็นเหตุจูงใจให้เกษตรกรหันไปปลูกยางพารากันเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ปี 2554 ราคายางพาราได้มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จากที่เคยขายได้ในกิโลกรัมละ 180 บาท มาอยู่ที่กิโลกรัมละ 90 บาท ในช่วงสิ้นปี ส่งผลกระทบต่อในปี 2555 ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกยางพาราลดลงอยู่ที่ 270,153.8 ล้านบาท ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย ปัญหาเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา ราคาน้ำมัน และที่สำคัญคือ ปริมาณผลผลิตยางพาราของโลกเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีหลายประเทศหันมาปลูกยางพารากันเป็นจำนวนมาก ทำให้ยางพารามีล้นเกินความต้องการของตลาด ราคายางพาราในตลาดโลกมีแนวโน้มลดลงซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกยางพารารายใหญ่ของโลก จากปัญหาราคายางพาราในประเทศมีแนวโน้มที่ตกต่ำรัฐบาลจึงได้กำหนดมาตรการ เพื่อเป็นการป้องกันเสถียรภาพราคายางพารา โดยอนุมัติวงเงินจำนวน 21,248 ล้านบาท ช่วยเหลือเกษตรกรในการพยุงราคายางพาราไม่ให้ตกต่ำจนเกินไป แต่อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลเป็นการแก้ที่ปลายเหตุและ

เฉพาะหน้า ไม่สามารถแก้ไขในระยะยาวได้ จนมาถึงในปีปัจจุบัน พ.ศ.2562 สถานการณ์ยางพารามีแนวโน้มชะลอตัวในทิศทางเกี่ยวกับการเติบโตของเศรษฐกิจโลก จากสงครามการค้าระหว่างจีนและสหรัฐฯ ประกอบกับมีสต็อกยางสะสมในปริมาณมาก สวนทางด้านความต้องการใช้ยางธรรมชาติของโลกที่เติบโตในอัตราชะลอตัว เนื่องจากประเทศพัฒนาแล้วมีนโยบายรัดเข็มขัด ทำให้การลงทุนรวมทั้งการซื้อยานพาหนะลดลง อีกทั้งราคาน้ำมันอยู่ในช่วงขาลง ตามแรงอุปสงค์ที่แผ่วลง โดยเฉพาะจากประเทศจีน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านค่าเงินบาทแข็งค่า ทำให้ยางพาราไทยมีราคาสูงกว่าประเทศคู่แข่งจากสถานการณ์ราคายางตกต่ำดังกล่าว (สารนจากนายกสมคามยางพาราไทย, http://www.thainr.com/thmessage_detail.php?MID=167, 25 เมษายน 2562)

เกษตรกรสวนยางเป็นประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัญหาต่างๆ ซึ่งเกษตรกรสวนยางจะประกอบอาชีพที่อยู่ตามชนบท บางพื้นที่เทคโนโลยีความทันสมัยอาจจะยังไม่เข้าถึง ไม่เพียงพอ บางพื้นที่ได้ส่งลูกหลานเข้าเขตเมืองเพื่อทำงานหรือเรียน จึงทำให้คนรุ่นใหม่เลือกที่จะใช้ชีวิตในเมืองและไม่ทำสวนยางต่อและรายได้หลักของครอบครัวนั้นจะมาจากการทำงานเกษตรกรรมการปลูกยางพารา ซึ่งเงินที่จะมาใช้ในการดำรงชีวิตส่วนใหญ่มาจากผลผลิตที่ได้จากการขายยาง ราคายางพาราจะไม่คงที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆอย่างทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมไปถึงสงครามการค้าระหว่างประเทศสหรัฐกับประเทศจีน อีกทั้งยางพารายังเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย และเป็นพืชยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการเกษตรของไทย ทางรัฐบาลไทยมีนโยบายในการลดพื้นที่ปลูกยางในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมด้วยการโค่นยางเพื่อไปปลูกพืชอื่น ซึ่งจะจำกัดปริมาณผลผลิตให้มีความสมดุลกับความต้องการใช้ ปีละ 200,000 ไร่ ในปี 2560 ไทยมีพื้นที่ปลูกยาง 23.113 ล้านไร่ และคาดว่าในปี 2561 จากมาตรการนโยบายของรัฐบาล จะช่วยให้พื้นที่ปลูกยางในประเทศหายไปประมาณ 200,000 ไร่ จะเหลือเป็นพื้นที่ปลูกยางในประเทศไทย ประมาณ 22.913 ล้านไร่ (ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, http://www.asean thai.net/ewt_new.php?_nid=80048&filename=index, 30 มีนาคม 2562)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น เมื่อพิจารณาถึงปัญหาคุณภาพชีวิตเพื่อให้ทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ และมีความมั่นคงในชีวิต ตามเป้าหมายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นั้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาคุณภาพเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นอย่างไร เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันเกษตรกรสวนยางพาราต้องพบกับสภาพปัญหาต่างๆ ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ ทั้งปัญหาจากสภาวะเศรษฐกิจที่เกิดการผูกพันซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรสวนยางพารา รวมไปถึงปัญหาของภัยธรรมชาติที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดทุกปี ในบางครั้งเกิดภัยแล้ง หรือ บางครั้งเกิดน้ำท่วม ปัญหาโดยภัยจากธรรมชาติส่งผลในด้านของปริมาณผลผลิตของเกษตรกรสวนยางพาราทั้งสิ้น โดยจะพบได้ว่าในพื้นที่อำเภอบางสะพานนั้นได้มีการทำการเกษตรปลูกยางพารากระจายอยู่ในพื้นที่ ประชาชนส่วน

ใหญ่ยึดถือการปลูกยางพาราเป็นอาชีพหลักเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และเป็นอาชีพหลักที่ได้ทำมาจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย หรือสามารถนำไปเป็นข้อเสนอในการกำหนดแนวทางให้กับภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราได้อย่างมีประสิทธิภาพในชุมชนและสังคมต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพาราอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นอย่างไร
2. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพาราควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้มุ่งศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีขอบเขตด้านต่างๆ ประกอบไปด้วย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้องค์ประกอบและตัวชี้วัดของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ซึ่งประกอบไปด้วย 1.ด้านสุขภาพ 2.ด้านสภาพแวดล้อม 3.ด้านการศึกษา 4.ด้านการมีงานทำและรายได้ และ 5.ด้านค่านิยม

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการการสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้นำชุมชน หรือปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และเกษตรกรสวนยางพารา จำนวน 16 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในพื้นที่ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2562 - เดือนพฤศจิกายน 2562 รวมระยะเวลา 5 เดือน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรสวนยางบนความจำเป็นพื้นฐานที่ความเกี่ยวข้องกับด้านต่างๆ เช่น ด้านสุขภาพ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการศึกษา ด้านการมีงานทำและรายได้ และด้านค่านิยม

2. เกษตรกรชาวสวนยาง หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพปลูกยางพาราในพื้นที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ หมายถึง เกษตรกรสวนยางพารามีการอุปโภค บริโภคถูกสุขลักษณะปลอดภัย และได้มาตรฐาน มีการเข้าถึงการรักษาพยาบาลเบื้องต้นอย่างเหมาะสม และการออกกำลังกาย

4. คุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง เกษตรกรสวนยางพารามีความมั่นคงของที่พักอาศัย มีน้ำสะอาดในการอุปโภค และบริโภคที่เพียงพอ การไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ การป้องกันอุบัติเหตุ และภัยธรรมชาติอย่างถูกวิธี รวมไปถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของเกษตรกรสวนยางพาราในพื้นที่อำเภอบางสะพาน

5. คุณภาพชีวิตด้านการศึกษา หมายถึง เกษตรกรสวนยางพาราในอำเภอบางสะพานมีการศึกษาภาคบังคับ มีโอกาสศึกษาต่อ การฝึกอบรมด้านอาชีพ

6. คุณภาพชีวิตด้านการมีงานทำและรายได้ หมายถึง เกษตรกรสวนยางพาราในอำเภอบางสะพานมีการประกอบอาชีพ รายได้เฉลี่ย และมีการเก็บออม

7. คุณภาพชีวิตด้านค่านิยม หมายถึง การไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ผู้สูงอายุ/คนพิการ/ผู้ป่วยเรื้อรังได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือเอกชน การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของชุมชน หรือท้องถิ่น ครอบครัวมีความอบอุ่น ของเกษตรกรสวนยางพาราในอำเภอบางสะพาน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา

2. สามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. สามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางในพื้นที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับยางพารา
- 2.3 สถานการณ์ยางพาราในต่างประเทศ
- 2.4 สถานการณ์ยางพาราในประเทศไทย
- 2.5 การประกอบอาชีพสวนยางพาราของเกษตรกรอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.1.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ซึ่งพอจะรวบรวมไว้ได้ ดังนี้

Cummins 1998 (อ้างถึงใน ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, 2555, หน้า 15) โดยอธิบายคุณภาพชีวิตจากสิ่งหลวมมิติที่แยกกันอยู่มาเป็นมิติในเชิงภาวะวิสัย เช่น ความร่ำรวยทรัพย์สินเงินทอง ความสัมพันธ์ส่วนตัว การมีสุขภาพดี เป็นต้น และมิติในเชิงอัตวิสัย เช่น ความรู้สึก ความพึงพอใจ หรือความสุข เป็นต้น นอกจากนี้ยังอธิบายว่า บรรทัดฐานทางวัฒนธรรมมีผลต่อความผาสุกและบุคคลต่างๆ ย่อมประเมินชีวิตของตนเองแตกต่างกันออกไปซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Haas (1999 อ้างถึงใน ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, 2555 หน้า, 19) ที่กล่าวว่า คุณภาพชีวิตควรเป็นการวัดในด้านอัตวิสัย ซึ่งครอบคลุมมิติด้านสุขภาพกายสุขภาพจิต สังคม และปัญญา นอกจากนี้ เพื่อให้ครอบคลุมคุณภาพชีวิต ควรนำการวัดในด้านภาวะวิสัยมาใช้ร่วมกันในการวัดคุณภาพชีวิต ในกรณีที่การวัดเชิงอัตวิสัยไม่สามารถดำเนินการวัดคุณภาพชีวิตได้อย่างครบถ้วนและองค์การยูเนสโก 1978 (อ้างถึงใน ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, 2555, หน้า 19) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตไว้ดังนี้ความรู้สึกของการอยู่ได้ อย่างพอใจ มีความสุขความพอใจต่อองค์ประกอบ

ต่างๆ ที่มีส่วนสำคัญต่อบุคคลนั้นๆ ได้แก่ อาหารสุขภาพอนามัย โภชนาการ การศึกษา สิ่งแวดล้อม รายได้ ที่อยู่อาศัยและทรัพยากร โดยแบ่งประเด็นการศึกษาเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาด้านภาวะ วัสดุ ซึ่งเป็นการวัดข้อมูลที่สามารถ นับได้หรือวัดได้เช่น ข้อมูลทางประชากรและเศรษฐกิจ และการศึกษาด้านอัตวิสัยเป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึก และเจตคติในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นการวัดโดยใช้การ ตอบตามความรู้สึก ความนิยม ความคิดเห็น การตัดสินใจ และความเชื่อต่อสิ่งที่ถามในแบบสอบถาม องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้กล่าวอีกว่า พื้นฐานคุณภาพชีวิตของประชากร สามารถตัดสินได้จาก 1) รายได้ครอบครัวที่พอเพียงแก่การเลี้ยงชีพ 2) การประกอบอาชีพและการมีงานทำ 3) การศึกษาและ อัตรการรู้หนังสือของประชาชน 4) โอกาสด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง 5) การเป็นเอกราชของ ประเทศที่ปราศจากการแทรกแซงจากประเทศอื่น

องค์การอนามัยโลก 1995 (อ้างถึงใน ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, 2555, หน้า 20) กล่าวว่า คุณภาพ ชีวิตของแต่ละบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับบริบทและสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยม ในเวลา นั้นๆ และมีความสัมพันธ์กับความคาดหวัง มาตรฐาน และจุดมุ่งหมาย ที่แต่ละคนกำหนดขึ้น ประกอบด้วย 4 มิติ ดังนี้ 1) มิติด้านกายภาพ (Physical) 2) มิติด้านสุขภาพจิต (Psychological) 3) มิติ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) และ 4) มิติด้านสภาพแวดล้อม (Environmental)

พวงทอง ไกรพิบูลย์ (2560, หน้า 5) ภาวะความเป็นอยู่ที่ดี ของทั้งตนเอง (ทางด้านร่างกายและ จิตใจ) และของสังคม ทั้งนี้อาจจะครอบคลุมไปถึง ความปลอดภัย สิทธิ และเสรีภาพซึ่งมีความสอดคล้อง กับความหมายของกระทรวงศึกษาธิการ (2555, หน้า 130) ที่ได้ให้ความหมายของคำว่าคุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตที่มีความสุขสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม ที่ตนอยู่ได้อย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็สามารถดำรงชีวิตที่เป็นประโยชน์ให้ตนเอง สังคม และประเทศชาติ ด้วย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2538, หน้า 2) ได้ให้ ความหมายของคุณภาพชีวิตว่า เป็นการดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐาน ในสังคมหนึ่งๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ

Singer 1971 (อ้างถึงใน กุสุมา โภทศ, 2555, หน้า 12) ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ว่า ถ้า มองในแง่ของเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตจะเป็นเรื่องที่ว่าผู้คนส่วนใหญ่มีความสุขและมีความสุขสบาย ทั้ง ทางด้านวัตถุและค่านิยม คุณภาพชีวิตจึงจะหมายถึง การที่ผู้คนนั้นมีความสามารถที่จะทำมาหากิน มี รายได้เพียงพอสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ สามารถหาเงินเพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในสิ่งที่ จำเป็นอยู่บนพื้นฐานในการดำรงชีวิตและมีเวลาว่างสำหรับการพักผ่อน ตลอดจนมีโอกาสที่จะนำรายได้ ไปใช้สอยได้ตามความพึงพอใจของบุคคลนั้น ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าเป็นการที่บุคคลมีทางเลือก หลากหลายในการกำหนดรูปแบบหรือวิถีการใช้ชีวิต

Harland 1972 (อ้างถึงใน กุสุมา โภศล, 2555, หน้า13) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตอาจจะหมายถึงความสามารถในการเสาะแสวงหาปัจจัยหรือบริการต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และนอกจากนี้ คุณภาพชีวิตยังอาจจะรวมถึงถึงสุขภาพ สติ อารมณ์ ความคิด และความยุติธรรมทางกฎหมาย ระดับการศึกษาของบุคคลทุกวัย ภาวะสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัว นอกจากนี้ คุณภาพชีวิตยังมีความเกี่ยวข้องกับ การมีที่พักอาศัยที่ดี การมีโอกาสที่ได้จะได้รับการพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการต่างๆ การมีความสัมพันธ์ที่ดี มีความรัก ความอบอุ่นภายในครอบครัว รวมไปถึงมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้ดี

George and Bereson 1980 (อ้างถึงใน อัมพร ไทยขำ, 2553, หน้า 18) ได้ให้ความหมายของคำว่าคุณภาพชีวิตนั้น หมายถึง มิติในการมีชีวิตที่ดี ประกอบไปด้วยความสุข ความพอใจในชีวิต ความนับถือตนเอง สุขภาพและสภาพการทำงานของร่างกาย และสภาวะทางเศรษฐกิจที่ดี

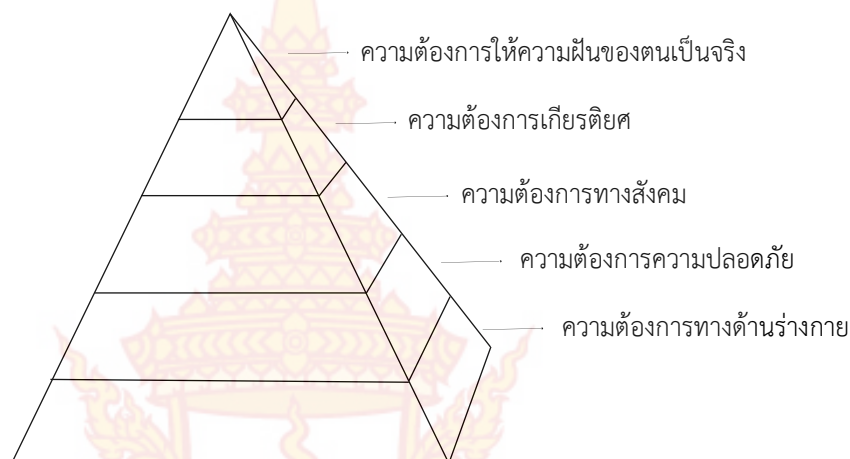
สรุปได้ว่าความหมายของคุณภาพชีวิต หมายถึง การดำรงชีวิตของบุคคลที่รับการตอบสนองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายปัจจัยที่จะตอบสนองต่อความต้องการนั้นๆ เช่น สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ การมีงานทำ หน้าที่การงาน และรายได้ที่สามารถนำมาเลี้ยงตนเองและครอบครัว รวมไปถึงสภาพเศรษฐกิจ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น

2.1.2 ความสำคัญของคุณภาพชีวิต

นัฐพงศ์ เทพจารี (2539, หน้า 40) คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นต่อบุคคลและสังคม เป็นสิ่งที่นั่นมนุษย์สามารถกำหนดกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานเพื่อให้มีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้และเพื่อเป็นการทำให้เกิดการพัฒนาตนเองและสังคมให้ไปสู่เป้าหมายที่บุคคลปรารถนาของแต่ละบุคคลแต่ละครอบครัว จึงทำให้มีการเกิดการพัฒนาด้านการศึกษา แนวความคิดและเจตคติที่ดี การรู้จักบริหารตนเอง การมีความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น การประกอบอาชีพสุจริต มีรายได้ มีคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมอันดีงาม เป็นต้น หากบุคคลในสังคมสามารถปฏิบัติตนได้เช่นนี้ก็เท่ากับว่า มีส่วนร่วมในการช่วยยกระดับทั้งตนเองและสังคมให้มีคุณค่า มีความเจริญงอกงาม มีการพัฒนาไปสู่สังคมอุดมคติ ปัญหาต่างๆ ในสังคมจะลดลง เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโสเภณี ปัญหามลพิษ ดังนั้นในประเทศต่างๆ จึงได้ใช้ความพยายามอย่างมากในการที่จะทำให้เกิดการพัฒนาและเกิดการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศให้มีระดับที่สูงขึ้นจนถึงระดับมาตรฐานที่ทั่วโลกยอมรับและสังคมต้องการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยให้อุทิศตนในสังคมทุกคนมีความอยู่ดี กินดี มีความสุขสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจคุณภาพชีวิตมีบทบาทสำคัญในแง่ความผาสุกของมนุษย์ ซึ่งคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับสวัสดิการมนุษย์และความสุข (Oliver et al, 1996; The Pursuit of Happiness, 2009) 1995 (อ้างถึงใน ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, 2555, หน้า 11) โดยมีการพัฒนาแนวคิดและความหมายของคุณภาพชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง ในช่วงทศวรรษ 1950 Maslow ได้มีการพัฒนาทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการที่เรียกว่า ทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of

Needs Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีการจูงใจที่นักการจัดการให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นการศึกษาความต้องการของพนักงาน ได้มีการนำมาเป็นสิ่งจูงใจให้พนักงานมีความตั้งใจที่จะทำงานได้อย่างเต็มที่ หรือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดที่องค์กรได้คาดหวังไว้ และอีกส่วนหนึ่งก็เพื่อตอบสนองความต้องการของพนักงาน เนื่องจากมนุษย์ย่อมมีความต้องการ และเมื่อความต้องการนั้นยังไม่ได้รับการตอบสนองที่ถูกจุด ก็จะก่อให้เกิดความเครียด และนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดแรงขับเคลื่อน เพื่อหาวิธีการหรือพฤติกรรมที่นำไปสู่สิ่งที่ตนเองต้องการเพื่อลดความตึงเครียดนั้น

ภาพที่ 2.1 แสดงทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์

ลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เช่น ความต้องการอาหาร น้ำดื่ม ที่พักอาศัย ความต้องการทางเพศ เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เช่น ความต้องการความมั่นคง ความต้องการความคุ้มครองจากอันตรายทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นต้น
3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เช่น ความต้องการความรัก ความใส่ใจ ความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การได้รับการยอมรับ เป็นต้น
4. ความต้องการเกียรติยศ (Esteem Needs) เช่น ชื่อเสียงเกียรติยศ ตำแหน่ง อำนาจ การยกย่องสรรเสริญ เป็นต้น
5. ความต้องการให้ความฝันของตนเป็นจริง (Self-actualization Needs) เช่น ความเจริญรุ่งเรืองในลาภยศสรรเสริญ เป็นต้น

การวิจัยทางด้านคุณภาพชีวิตมีความกว้างขวางมาก ในช่วงแรกนักวิจัยส่วนใหญ่ได้ใช้ทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของ Maslow เป็นพื้นฐานในการวิจัย สังเกตได้จากงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ดำเนินการในช่วงปีพ.ศ. 2513 - 2522 เช่น งานวิจัยของ Harland (1972) ในปีพ.ศ. 2515 ที่ให้นิยามคุณภาพชีวิต

ว่าเป็นความต้องการในด้านอาหารการได้รับการบริการ ฐานะ ความอยากมีอยากได้ ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Lui 1975 (อ้างถึงใน ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, 2555, หน้า 13) ในปีพ.ศ. 2517 ที่แบ่งคุณภาพชีวิตออกเป็นในด้านกายภาพและในด้านจิตใจ Lui อธิบายว่าปัจจัยป้อนเข้า (Input) ทางด้านกายภาพ ได้แก่อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ การบริการที่ดี สิ่งของเครื่องใช้ที่มีคุณภาพ และความร่ำรวย ส่วนปัจจัยป้อนเข้า (Input) ทางด้านจิตใจที่วัดไม่ได้จะเป็นเรื่องของจิตวิญญาณที่เกี่ยวข้องกับความรัก ความนับถือและความเป็นตัวตน

สรุปได้ว่าความสำคัญของคุณภาพชีวิตนั้นมีความสำคัญในมุมมองของความเป็นอยู่ของบุคคลที่ตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลนั้น ในการดำรงชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลากหลายด้าน

2.1.3 องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต

เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL – BREF – THAI)

ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ชนิดคือ แบบภาวะวิสัย (Perceived objective) และ อัตวิสัย (Self-report subjective) จะประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านร่างกาย (Physical Domain) คือ การรับรู้ได้ถึงสภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ที่อาจจะมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้ถึงสภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความสุขสบายที่ไม่ได้รับความเจ็บป่วย การรับรู้ถึงความสามารถและพลังกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเจ็บป่วยทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงการพึ่งพาตนเอง การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของร่างกาย การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน การรับรู้ว่าคุณไม่ต้องการพึ่งพายาต่างๆ หรือการรักษาทางการแพทย์อื่นๆ การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน เป็นต้น

2. ด้านจิตใจ (Psychological Domain) คือ การรับรู้ถึงสภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ถึงภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตัวเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิการตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความรู้สึกเศร้าหรือความรู้สึกกังวล การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องต่างๆ ของตนซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้าน ศาสนา วิญญาณ การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่อในเรื่องอื่นๆ ที่ส่งผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิตของตน และส่งผลต่อการเอาชนะอุปสรรคที่ตนเผชิญ เป็นต้น

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) คือ การรับรู้ถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่นๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคม การรับรู้ว่าคุณเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ถึงการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคมเช่นกัน

4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้ถึงผลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่ส่งอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างอิสระไม่ถูกกักขัง การรับรู้ได้ถึงความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน การรับรู้ได้ถึงการดำรงอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่างๆ การคมนาคมขนส่งมีความสะดวกสบาย มีแหล่งอำนวยความสะดวกทางการเงิน มีสถานบริการทางด้านสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย โอกาสที่จะได้รับการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การได้ร่วมกิจกรรมสันทนาการ และการดำเนินกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

UNESCO 1981 (อ้างถึงใน ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, 2555, หน้า 19) ได้กำหนดว่า คุณภาพชีวิตจะดีหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้

1. มาตรฐานการครองชีพ (Standard of Living) พิจารณาได้จากรายได้ต่อบุคคล สุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย การสังคมสงเคราะห์

2. การเปลี่ยนแปลงของประชากร (Population Dynamics) ในเรื่องโครงสร้างทางอายุและเพศ อัตราการเติบโตของประชากร อัตราการเกิด อัตราการตาย การย้ายถิ่น

3. ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม (Social-Culture Factors) พิจารณาจากระบบสังคม ค่านิยมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่

4. กระบวนการพัฒนา (Process of Development) พิจารณาจากลำดับความสำคัญของการพัฒนาประสิทธิภาพ และความสามารถของบุคคล การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การค้า

5. ทรัพยากร (Resources) ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล ธรรมชาติ อาหาร เงินทุน ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ

สหประชาชาติ (UN) กำหนดดัชนีการพัฒนามนุษย์จะวัดระดับคุณภาพชีวิตของคน 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านสุขภาพ (Long and Healthy Life) โดยมีตัวบ่งชี้คือ ความคาดหมายการคงชีพเมื่อแรกเกิด (Life Expectancy at Birth)

2. ด้านการศึกษา (Education) โดยมีตัวบ่งชี้คือจำนวนปีเฉลี่ยที่ได้รับการศึกษา (Mean Years of Schooling) และจำนวนปีที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา (Expected Years of Schooling)

3. ด้านมาตรฐานการครองชีพ (A Decent Standard of Living) โดยมีตัวบ่งชี้คือ รายได้ประชาชาติมวลรวมต่อบุคคล (Gross National Income per Capita)

พินยุดา แจ่มจันทร์ศรี (อัมพร ไทยขำ, 2553, หน้า 21) ได้สรุปและกำหนดองค์ประกอบคุณภาพชีวิต สามารถสรุปได้ 5 ด้านที่สำคัญ ดังนี้

1. ชีวิตส่วนตัว ได้แก่

- ด้านสุขภาพ สุขภาพนั้นถือเป็นดัชนีชี้วัดองค์ประกอบคุณภาพชีวิตตัวแรกที่ใช้เป็นปัจจัยในการวัดความเป็นอยู่ที่ดีมีความสุข เนื่องจากสุขภาพอนามัยที่ดี หมายถึง ความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีการพักผ่อนที่เพียงพอ มีการปฏิบัติกิจกรรมการสันทนาการ

ที่เหมาะสมตามบุคคล ซึ่งการมีสุขภาพที่แข็งแรงจึงเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่จะทำให้บุคคลสามารถประกอบอาชีพได้ มีการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ดังนั้นการพัฒนาสุขภาพอนามัย ก็คือ คนไทยมีสุขภาพแข็งแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีอายุยืนยาว

- ด้านความรู้ การพัฒนาความรู้หรือทักษะต่างๆ ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการได้มาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดีมีสุขของบุคคล เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างโอกาสในการพัฒนาสติปัญญา และกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลให้สามารถ “คิดเป็น ทำเป็น” พึ่งพาตนเองได้ มีความสามารถที่จะปรับตัวให้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและเป็นไปอย่างรวดเร็วที่มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันบุคคลที่มีการศึกษาและทักษะที่อยู่ในระดับที่เหมาะสมจะสามารถมีรายได้ที่พอเพียงต่อการเลี้ยงชีพ มีการใช้ความรู้ในการสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับสังคม

2. ด้านชีวิตครอบครัว ครอบครัวเป็นพื้นฐานทางสังคมที่มีความสำคัญ และเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดเท่าที่บุคคลจะต้องดำรงชีวิตอยู่ ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวถือเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ “คุณภาพชีวิตหรือความอยู่ดีมีสุข” ดังนั้น ในการพัฒนาชีวิตด้านครอบครัวจึงเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าหากบุคคลมีครอบครัวที่อยู่ดีมีสุข บุคคลนั้นก็จะมีคุณภาพชีวิตที่ดี หากครอบครัวไม่มีความสุขแตกแยก ล่มสลายชีวิตของบุคคลนั้นก็จะไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดีเช่นกัน สังคมมีความอยู่ดีมีสุขที่ประกอบไปด้วยครอบครัวที่อบอุ่น เช่น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการดูแลและพยายามตอบสนองความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของสมาชิกในครอบครัว มีการอบรมบุตรหลานให้เป็นคนดีของสังคม ตลอดจนการดูแลสมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้ด้อยโอกาสหรือช่วยเหลือตนเองไม่ได้ จึงเป็นการป้องกันปัญหาสังคมไม่ให้เกิดความรุนแรงได้

3. ด้านชีวิตการทำงาน การทำงานเป็นที่มาของรายได้ และยังเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ซึ่งโอกาสในการที่จะมีงานทำ จะเกิดจาก 2 ปัจจัย คือความสามารถในการทำงานของตัวบุคคลกับสมรรถนะของบุคคล ซึ่งหมายถึง บุคคลนั้นจะต้องมีสุขภาพแข็งแรงและมีความรู้ และมีทักษะที่จะใช้ในการทำงาน ก่อให้เกิดเป็นรายได้ที่เพียงพอที่รับจากการมีงานทำและเป็นอาชีพที่สุจริต

4. ด้านสภาพแวดล้อม การพัฒนาสภาพแวดล้อมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อสภาพความเป็นอยู่ที่ดีมีสุขของบุคคล เพราะบุคคลนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ตนเองดำรงชีวิตอยู่ อาจจะต้องมีการพิจารณาเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อตนเองและสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวบุคคล ดังนั้น การพัฒนาสภาพแวดล้อมจึงครอบคลุมเรื่องต่างๆ มากมาย ทั้งที่เกี่ยวกับตัวบุคคล ก็คือ การมีที่อยู่อาศัย ซึ่งวัดได้จากสัดส่วนของครัวเรือนที่มีบ้าน และที่ดินที่เป็นของตนเอง การได้รับสาธารณูปโภค ที่วัดจากสัดส่วนได้จากหลายปัจจัยทั้งครัวเรือนที่มีน้ำประปาบริโภค การใช้ไฟฟ้า การคมนาคมเป็นต้น และรวมไปถึงเรื่องที่เป็นปัจจัยภายนอก คือความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของบุคคล เป็นต้น

5. ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของภาครัฐ ซึ่งปัจจุบันนี้การปกครองภายใต้กรอบแนวคิดของประชาธิปไตย สิทธิในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของรัฐ เป็นหน้าที่ของประชาชนทุก

คนในสังคม ที่จะได้รับการเข้าถึงสิทธิ เสรีภาพ การร่วมกันตัดสินใจ และความสามารถในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการของประเทศ และร่วมกันมีส่วนรับผิดชอบในการบริหารจัดการต่างๆ ของทางภาครัฐ ที่เป็นไปตามหน้าที่ของแต่ละบุคคล ซึ่งสิ่งนี้จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้คุณภาพชีวิตของบุคคลในสังคมได้รับการตอบสนองต่อความต้องการ ดังนั้น การพัฒนาการบริหารจัดการที่ดีจึงเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ดีมีสุขของบุคคลในสังคมเป็นอย่างมาก

อำนวยการ สันเทศ 2532 (อ้างถึงใน กุสุมา โภทศ, 2555, หน้า 14) ได้กล่าวไว้ว่า นักวิชาการสาขาต่างๆ ได้ให้ความสนใจศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ทำให้มีแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ

1. นักเศรษฐศาสตร์ เชื่อว่าเป็นสภาวะการกินดีอยู่ดี โดยการพัฒนาเศรษฐกิจจะสามารถนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อได้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจส่งผลให้มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เกิดการเพิ่มและการสะสมของทุน มีทรัพย์สินอยู่มาก หลังจากที่ได้มีการใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นแล้ว มีเวลาและโอกาสที่จะหาความรื่นรมย์ให้กับชีวิต ในทัศนะนี้ตัวบ่งชี้สถานภาพการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ดัชนีราคา รายได้ของประชาชาติ และผู้บริโภครายได้ กล่าวคือ การเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพื่อก่อให้เกิดการบรรลุการมีสภาพคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้นั้น ถูกท้าทายมากขึ้นในเวลาต่อมา ที่กล่าวว่า คุณภาพชีวิตนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจเพียงสิ่งเดียวเท่านั้นแต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลากหลายปัจจัยที่ประกอบเข้าด้วยกัน

2. นักสังคมวิทยา ให้ความคิดเห็นว่า ดัชนีทางด้านสังคมมีคุณค่าเพียงพอที่จะวัดและสามารถอธิบายถึงระดับของคุณภาพชีวิตของมนุษย์ได้ ซึ่งมีหลายปัจจัยที่แตกต่างกันออกไป เช่น ดัชนีด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย การประกอบอาชีพ รายรับ รายจ่าย สวัสดิการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การจ้างงาน ความยากจน ความปลอดภัย อาชญากรรม สถานที่อยู่อาศัย การผลิตงาน ความเสมอภาค สถานภาพทางสังคม การความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ความสัมพันธ์ในส่วนบุคคลในสังคมที่ดี ครอบครัว และวงจรชีวิตในครอบครัว เป็นต้น

3. นักสิ่งแวดล้อม มองว่า คุณภาพชีวิตกับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น ค่านิยมทางสังคมจะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิต และระดับคุณภาพชีวิตของสิ่งแวดล้อม

4. นักจิตวิทยา เชื่อว่า คุณภาพชีวิต เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจเป็นอย่างมาก

Bennett 1972 (อ้างถึงใน พรธรรณาภา ผึ้งผดุง, 2540, หน้า 11) ได้กำหนดไว้ว่า คุณภาพชีวิตที่ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหรือปัจจัย 2 ประการที่มีความสัมพันธ์กันคือ

1. องค์ประกอบที่จำเป็นของชีวิต มีดังนี้

- 1) องค์ประกอบที่จำเป็นต่ำสุดที่มีต่ออาหาร (ซึ่งอาหารจำเป็นต่อสุขภาพ) ที่อยู่อาศัย (มีห้องและเครื่องป้องกันจากสิ่งต่างๆ) และเสื้อผ้า (สำหรับสวมใส่เพื่อความเหมาะสมและป้องกัน ความร้อนหนาวของอากาศ

2) สุขภาพ หมายถึง มีสุขภาพแข็งแรง มีความกระปรี้กระเปร่า และไม่เจ็บไข้

3) ความมั่นคงและอิสระจากความไม่ถูกต้อง มีเศรษฐกิจที่ดี และสังคมดีและสนใจ การเมือง

2. องค์ประกอบของความต้องการที่สนองความพอใจของแต่ละบุคคล เมื่อคนเราได้ สิ่งจำเป็นดังกล่าวมาแล้ว ก็จะต้องการความจำเป็นขั้นที่สองให้เป็นที่พอใจของแต่ละบุคคล เพื่อให้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่เขาต้องมี

1) ค่านิยมที่เหมาะสมกลมกลืนกับสังคมวัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ

2) ความสมดุลและความเป็นไปได้ที่จะบรรลุถึงความปรารถนา

3) จุดมุ่งหมายของชีวิต

4) ชีวิตที่กลมกลืนกับครอบครัว ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

นิพนธ์ คันเสวี 2525 (อ้างถึงใน พิเชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, 2548, หน้า 111) ได้จำแนกองค์ประกอบที่ข้องเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตออกเป็น 6 ประการ คือ

(1) ด้านร่างกาย

(2) ด้านอารมณ์

(3) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

(4) ด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม

(5) ด้านความคิด

(6) ด้านจิตใจ

กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2559, หน้า 3) ได้กำหนดเครื่องชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานในการเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของคนในชุมชนโดยมีการเริ่มตั้งแต่

ปี พ.ศ.2525 มีการเกิดแนวความคิดขึ้นเป็นครั้งแรก โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีกำหนดรูปแบบลักษณะของสังคมไทยและคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต ซึ่งกำหนดเป็นเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย มีข้อสรุปว่า "การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทยจะต้องผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานทุกตัวชี้วัด" ซึ่งตัวชี้วัดประกอบไปด้วย 5 กลุ่ม 35 ตัวชี้วัด ได้แก่

หมวดที่ 1 โครงสร้างพื้นฐาน

หมวดที่ 2 การประกอบอาชีพ ผลผลิต รายได้

หมวดที่ 3 สาธารณสุขและการอนามัย

หมวดที่ 4 แหล่งน้ำ

หมวดที่ 5 ความรู้ การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม

ปี พ.ศ.2528 คณะรัฐมนตรีมีความเห็นชอบและอนุมัติ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2528 ให้มีการดำเนินการโครงการป้อนรงค์ "คุณภาพชีวิต" และประกาศให้เป็น "ป้อนรงค์คุณภาพชีวิตของประชาชน

ในชาติ (ประช.)” (20 สิงหาคม 2528 – 31 ธันวาคม 2530) โดยใช้เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน 8 หมวด 32 ตัวชี้วัด เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดคุณภาพชีวิตของคนไทย ว่าอย่างน้อยคนไทยควรมีคุณภาพชีวิตในเรื่องอะไรบ้างและควรมีระดับไหนในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ ซึ่งตัวชี้วัดประกอบไปด้วย 8 หมวด 32 ตัวชี้วัด และในปีพ.ศ. 2540 มีการปรับปรุงเครื่องชี้วัด ความจำเป็นพื้นฐาน เป็น 6 หมวด 37 ตัวชี้วัด เพื่อใช้เก็บข้อมูลในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545- 2549) ดังนี้

- หมวดที่ 1 สุขภาพดี
- หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย
- หมวดที่ 3 ฝึกฝนการศึกษา
- หมวดที่ 4 รายได้ที่ก้าวหน้า
- หมวดที่ 5 ปลูกฝังค่านิยมไทย
- หมวดที่ 6 ร่วมใจพัฒนา

ปี พ.ศ.2533 กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชน ได้มีการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานเป็นประจำทุกปี และมีการปรับปรุงเครื่องมือชี้วัด ทุก 5 ปี ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ปี พ.ศ.2555 ซึ่งอยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) มีเครื่องชี้วัด 5 หมวด 30 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 1 สุขภาพดี (คนไทยมีสุขภาพกายและจิตดี) มี 7 ตัวชี้วัด

1.1 เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่น้อยกว่า 2,500 กรัม

1.2 เด็กแรกเกิดถึง 12 ปี ได้รับวัคซีนป้องกันโรค ครบตามตารางสร้างเสริม

ภูมิคุ้มกันโรค

1.3 เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือนแรกติดต่อกัน

1.4 ทุกคนในครัวเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน

1.5 คนในครัวเรือนมีการใช้ยาเพื่อบำบัด บรรเทาอาการ เจ็บป่วยเบื้องต้นอย่าง

เหมาะสม

1.6 คนอายุ 35 ปีขึ้นไปได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี เพื่อตรวจคัดกรองความเสี่ยงต่อโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง

1.7 คนอายุ 6 ปีขึ้นไป ออกกำลังกายอย่างน้อย สัปดาห์ละ 3 วันๆ ละ 30 นาที

หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย (คนไทยมีบ้านอาศัยและสภาพแวดล้อมเหมาะสม) มี 8 ตัวชี้วัด

2.1 ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และบ้านมีสภาพคงทนถาวร

2.2 ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอ ตลอดปี อย่างน้อยคนละ

5 ลิตรต่อวัน

- ปีบ)
- 2.3 ครั้วเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี อย่างน้อย คนละ 45 ลิตรต่อวัน (ประมาณ 2
- 2.4 ครั้วเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และถูกสุขลักษณะ
- 2.5 ครั้วเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ
- 2.6 ครั้วเรือนมีการป้องกันอุบัติเหตุอย่างถูกวิธี
- 2.7 ครั้วเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 2.8 ครอบครัวมีความอบอุ่น
- หมวดที่ 3 ฝึกฝนการศึกษา (คนไทยมีการศึกษาที่เหมาะสม) มี 5 ตัวชี้วัด
- 3.1 เด็กอายุ 3 - 5 ปีเต็ม ได้รับการเลี้ยงดู เตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน
- 3.2 เด็กอายุ 6 - 14 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
- 3.3 เด็กจบชั้น ม.3 ได้เรียนต่อชั้น ม.4 หรือเทียบเท่า
- 3.4 เด็กจบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ที่ไม่ได้เรียนต่อ และยังไม่มียานทำ ได้รับการ
- ฝึกอบรมด้านอาชีพ
- 3.5 คนอายุ 15 - 60 ปีเต็ม อ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้
- หมวดที่ 4 รายได้ก้าวหน้า (คนไทยมีงานทำและมีรายได้) มี 4 ตัวชี้วัด
- 4.1 คนอายุ 15 - 60 ปีเต็ม มีอาชีพและมีรายได้
- 4.2 คนอายุมากกว่า 60 ปีเต็มขึ้นไป มีอาชีพและมีรายได้
- 4.3 คนในครั้วเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่น้อยกว่า คนละ 30,000 บาทต่อปี
- 4.4 ครั้วเรือนมีการเก็บออมเงิน
- หมวดที่ 5 ปลูกฝังค่านิยมไทย(คนไทยประพฤติดีและมีคุณธรรม) มี 6 ตัวชี้วัด
- 5.1 คนในครั้วเรือนไม่ดื่มสุรา
- 5.2 คนในครั้วเรือนไม่สูบบุหรี่
- 5.3 คนอายุ 6 ปีขึ้นไปทุกคน ปฏิบัติกิจกรรม ทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1
- 5.4 คนสูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครั้วเรือน ชุมชน หรือภาครัฐ
- 5.5 คนพิการได้รับการดูแลจากคนในครั้วเรือน ชุมชน หรือภาครัฐ
- 5.6 คนในครั้วเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของชุมชน หรือ
- ท้องถิ่น
- ปี พ.ศ.2560 อยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)
- มีเครื่องชี้วัด 5 หมวด 31 ตัวชี้วัดดังนี้

ตารางที่ 2.1 เครื่องชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานในการเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของคนในชุมชน
หมวดที่ 1 สุขภาพ มี 7 ตัวชี้วัด

ที่	ตัวชี้วัด ปี 2560 – 2564	หน่วย
1	เด็กแรกเกิดมีน้ำหนัก 2,500 กรัม ขึ้นไป	คน
2	เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างเดียวยอย่างน้อย 6 เดือนแรกติดต่อกัน	คน
3	เด็กแรกเกิดถึง 12 ปี ได้รับวัคซีนป้องกันโรคครบตามตารางสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	คน
4	ครัวเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน	ครัวเรือน
5	ครัวเรือนมีการใช้ยาเพื่อบำบัด บรรเทาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นอย่างเหมาะสม	ครัวเรือน
6	คนอายุ 35 ปีขึ้นไปได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี	คน
7	คนอายุ 6 ปีขึ้นไปออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน ๆ ละ 30 นาที	คน

1.1 เด็กแรกเกิดมีน้ำหนัก 2,500 กรัม ขึ้นไป

(น้ำหนักแรกเกิดไม่น้อยกว่า 2,500 กรัม ให้ใช้กับเด็กแรกเกิดทุกคน รวมทั้งเด็กฝาแฝด เนื่องจากอัตราการเกิดและมีชีวิตรอดจะสูงกว่า และยังมีผลต่อการพัฒนาทั้งทางร่างกายและสมองของเด็กด้วย)

1.2 เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างเดียวยอย่างน้อย 6 เดือนแรกติดต่อกัน

(ได้กินนมแม่อย่างเดียว หมายถึง การให้เด็กกินเฉพาะนมแม่อย่างเดียวเท่านั้น โดยไม่ให้กินอย่างอื่นเลย แม้กระทั่งน้ำ เพราะนมแม่มีปริมาณน้ำเพียงพอสำหรับทารก มีภูมิคุ้มกันโรค และคุณค่าทางโภชนาการ ครบถ้วน เหมาะสมกับการเจริญเติบโตสำหรับทารก ถ้าให้ทารกดื่มน้ำหรืออาหารอื่นร่วมด้วยจะทำให้กินนมแม่ได้น้อยลง เด็กจะได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ และนมแม่ยังมีสารป้องกันการเกิดเชื้อราในปาก (ฝ้าในปาก) จึงไม่ควรดื่มน้ำตาม โดยกลุ่มเป้าหมายในการสำรวจมี 2 กลุ่ม ดังนี้ – เด็กที่มีอายุน้อยกว่า 6 เดือน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเฝ้าระวังติดตามในการดื่มนมแม่ติดต่อกัน จนถึงวันที่สำรวจ - เด็กที่มีอายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อการวัดผลการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตามมาตรฐานสากล เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและการเจริญเติบโตที่มีคุณภาพของเด็กทารกต่อไป

1.3 เด็กแรกเกิดถึง 12 ปี ได้รับวัคซีนป้องกันโรคครบตามตารางสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

1.4 ครัวเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน ทุกคนในครัวเรือนได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการกินอาหารที่มีคุณภาพ ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐานครบทั้ง 4 เรื่อง ดังต่อไปนี้

(1) ถ้ากินอาหารบรรลุสำเร็จ ต้องมีเครื่องหมาย อย. เช่น เกลือเสริมไอโอดีน น้ำปลา น้ำส้มสายชู อาหารกระป๋อง นม อาหารกล่อง เป็นต้น

(2) ถ้ากินเนื้อสัตว์ต้องทำให้สุกด้วยความร้อน

(3) ถ้ากินผักต้องเป็นผักปลอดสารพิษหรือได้ทำการแช่ ด้วยน้ำผสมด่างทับทิม หรือน้ำยาล้างผักแล้วล้างด้วย น้ำสะอาดหลายๆ ครั้ง

(4) ก่อนกินอาหารต้องล้างมือทุกครั้งและใช้ช้อนกลาง

1.5 ครั้วเรือนมีการใช้ยาเพื่อบำบัด บรรเทาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นอย่างเหมาะสม

(ยาสามัญประจำบ้าน คือ ยาที่กระทรวงสาธารณสุขได้พิจารณาคัดเลือกกว่าเป็น ยาปลอดภัย เป็นยาที่เหมาะสมที่จะให้ประชาชนซื้อมาใช้ด้วยตนเอง เพื่อการดูแลรักษาอาการเจ็บป่วย เล็กน้อยที่มีเกิดขึ้นได้ สามารถสังเกตจากบริเวณภาชนะบรรจุจะมีคำว่า “ยาสามัญประจำบ้าน” พิมพ์ อยู่ ซึ่งมีทั้งยาแผนปัจจุบันและยาแผนโบราณ)

1.6 คนอายุ 35 ปีขึ้นไป ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี

ตรวจสุขภาพประจำปี หมายถึง การตรวจสุขภาพหลายอย่างเพื่อประเมิน สุขภาพของบุคคล เป็นประจำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ได้แก่ การตรวจร่างกายทั่วไป การตรวจเลือด การ ตรวจปัสสาวะ การตรวจอุจจาระ การเอ็กซเรย์ปอด เป็นต้น ดังนี้

- การตรวจสุขภาพหลายอย่างเพื่อประเมินสุขภาพของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่อายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป เป็นประจำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ได้แก่ การตรวจร่างกายทั่วไป การตรวจ เลือด การตรวจปัสสาวะ การตรวจอุจจาระ การเอ็กซเรย์ปอด เป็นต้น

- คนอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อโรคเบาหวาน ความดัน โลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง จึงควรมีการตรวจคัดกรองความเสี่ยงต่อโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง

1.7 คนอายุ 6 ปีขึ้นไป ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วันๆ ละ 30 นาที

ตารางที่ 2.2 เครื่องชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานในการเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของคนในชุมชน หมวดที่ 2 สภาพแวดล้อม มี 7 ตัวชี้วัด

ที่	ตัวชี้วัด ปี 2560 – 2564	หน่วย
1	ครั้วเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และบ้านมีสภาพคงทนถาวร	ครั้วเรือน
2	ครั้วเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ 5 ลิตรต่อวัน	ครั้วเรือน
3	ครั้วเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ 45 ลิตรต่อวัน	ครั้วเรือน
4	ครั้วเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และถูกสุขลักษณะ	ครั้วเรือน

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ที่	ตัวชี้วัด ปี 2560 – 2564	หน่วย
5	ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ	ครัวเรือน
6	ครัวเรือนมีการป้องกันอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติอย่างถูกวิธี	ครัวเรือน
7	ครัวเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	ครัวเรือน

2.1 ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร

ความมั่นคงในที่อยู่อาศัย หมายถึง สามารถอยู่ได้โดยไม่ต้องกังวลว่าจะมีปัญหาเรื่องที่พักอาศัย เช่น การไม่อยู่ในที่สาธารณะหรือเขตป่าสงวน ไม่อยู่ในเขตที่ประสบภัยน้ำท่วมอย่างร้ายแรง ไม่ถูกไล่ที่ เป็นต้น

สภาพคงทนถาวร หมายถึง บ้านมีโครงสร้างบ้าน มีหลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี และมีฝาครอบทั้ง 4 ด้าน มีประตูหน้าต่างที่อยู่ในสภาพดี แข็งแรง ไม่ชำรุด อยู่คงทน สามารถอยู่ต่อไปได้ไม่น้อยกว่า 5 ปี

2.2 ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ 5 ลิตรต่อวัน

น้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภค หมายถึง น้ำฝน น้ำประปา และน้ำบาดาล ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย ที่สาธารณสุขตำบลตรวจสอบแล้วว่าใช้ได้ ถ้าเป็นน้ำจากแหล่งธรรมชาติต้องนำมาต้มเสียก่อน หรือแกว่งสารส้มแล้วเติมคลอรีน จึงจะจัดว่าเป็นน้ำสะอาด หรือน้ำที่ผ่านเครื่องกรองน้ำที่ได้มาตรฐาน หรือน้ำบรรจุขวด (ต้องมีเครื่องหมาย อย.) คนละ 5 ลิตรต่อวัน โดยใช้สำหรับดื่ม 2 ลิตร และอื่นๆ อีกจำนวน 3 ลิตร เช่น ใช้ประกอบอาหาร ล้างหน้า บ้วนปาก แปรงฟัน เป็นต้น

2.3 ครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ 45 ลิตรต่อวัน

น้ำใช้ หมายถึง น้ำที่ใช้ในครัวเรือน เช่น อาบน้ำ ซักผ้า ทำความสะอาด เป็นต้น

2.4 ครัวเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และถูกสุขลักษณะ ครัวเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ถูกสุขลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) มีสภาพในบ้านสะอาด ห้องนอนลมพัดผ่านสะดวก ไม่มีฝุ่นละอองและกลิ่นเหม็นอับชื้น ที่หลังนอน ข้าวของเครื่องใช้สะอาด มีการจัดเก็บเป็นระเบียบ ไม่รกรุงรัง

(2) มีที่ประกอบอาหารสะอาดเป็นระเบียบ มีตู้กับข้าวหรือฝาชี มีอุปกรณ์ล้างมือที่ใช้งานได้ดี (เช่น สบู่หรือ น้ำยาล้างจาน) และมีการกำจัดไขมันก่อนล้าง

(3) มีที่เก็บน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภคสภาพดี มีฝาปิด

(4) มีการกำจัดสัตว์ แมลงที่เป็นพาหะนำโรค ได้แก่ ยุงลาย หนู แมลงวัน แมลงสาบ ไม่พบแหล่งเพาะพันธุ์ และที่หลบซ่อนอาศัยภายในบ้านหรือบริเวณบ้าน

(5) มีร่องระบายน้ำอยู่ในสภาพดี ไม่มีแหล่งน้ำขังในบ้าน และไม่มีการปล่อยน้ำเสียลงแหล่งน้ำสาธารณะ

(6) มีส้วมใช้ที่มีสภาพแข็งแรงใช้งานได้สะอาด มีการระบายอากาศที่ดี ไม่มีการแตกรั่วที่หัวส้วม พื้นที่ ถังส้วม และฝาปิด และมีอุปกรณ์ทำความสะอาด

(7) มีการจัดเก็บและแยกสารเคมีที่เป็นอันตรายออกจากเครื่องใช้อื่นๆ โดยจัดให้เป็นระเบียบ และวางให้พ้นมือเด็ก

2.5 คราวเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ

การถูกรบกวน หมายถึง เกิดจากกิจกรรม การกระทำ หรือสภาพสิ่งแวดล้อมที่มีต่อคนในครัวเรือน โดยสิ่งที่เป็นต้นเหตุรบกวนจะต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ

(1) เกิดขึ้นซ้ำๆ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือมีความต่อเนื่องทั้งในเวลากลางวัน และกลางคืน (เวลา 18.00 น. - 06.00 น. ของวันรุ่งขึ้น) โดยเกิดขึ้นไม่น้อยกว่า 3 ครั้งต่อวัน หรือต่อเนื่องนานกว่า 1 สัปดาห์ขึ้นไป

(2) เกิดขึ้นในขณะใดขณะหนึ่ง ซึ่งมีผลทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยอย่างเฉียบพลัน รวมทั้งก่อให้เกิดความตื่นตระหนก ความเครียด วิตกกังวล จนไม่สามารถทำงานได้อย่างปกติ คราวเรือนนี้ถูกรบกวนจากมลพิษทางอากาศ

2.6 คราวเรือนมีการป้องกันอุบัติเหตุ และภัยธรรมชาติอย่างถูกวิธี

การป้องกันอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติอย่างถูกวิธี ได้แก่

1) การปฏิบัติตามกฎหมายในการขยับขยายพาหนะที่กำหนด เช่น สวมหมวกกันน็อก คาดเข็มขัดนิรภัย

2) มีการตรวจซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านให้อยู่ในสภาพดี เช่น สายไฟฟ้า ปลั๊ก หรือสวิตช์ไฟ พัดลม หม้อหุงข้าว

3) มีการป้องกันอันตรายหรืออุบัติเหตุจากการประกอบอาชีพ เช่น ปฏิบัติตามคำแนะนำในการใช้สารเคมี การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล (การสวมแว่นตา หน้ากาก หรือผ้าปิดจมูก ถุงมือยาง ฯลฯ)

4) มีการเตรียมพร้อมรับมือกับอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติอย่างถูกวิธี คือ การที่ประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านมีความตระหนักรู้ มีความรู้ มีความเข้าใจในการบริหารจัดการภัยพิบัติ โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน “การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน” ภัยธรรมชาติ หมายถึง ภัยอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง อัคคีภัย แผ่นดินไหว ดินโคลนถล่ม เป็นต้น

2.7 คริวเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หมายถึง สภาพที่ปราศจากภัย หรือ พ้นจากสถานการณ์ที่จะก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อชีวิต (เช่น การฆ่า ช่มชู้้น กระทบอานาจาร กระทบาเรา การบุกกรุกที่อยู่อาศัย เป็นต้น) และทรัพย์สิน (การประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน เช่น การลักทรัพย์สิน การวิ่งราวทรัพย์สิน ปล้นทรัพย์สิน และหลอกหลวงให้เสียทรัพย์สิน เป็นต้น)

ตารางที่ 2.3 เครื่องชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานในการเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของคนในชุมชน หมวดที่ 3 การศึกษา มี 5 ตัวชี้วัด

ที่	ตัวชี้วัด ปี 2560 – 2564	หน่วย
1	เด็กอายุ 3 - 5 ปี ได้รับการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน	คน
2	เด็กอายุ 6 -14 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี	คน
3	เด็กจบชั้น ม.3 ได้เรียนต่อชั้น ม.4 หรือเทียบเท่า	คน
4	ได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพ	คน
5	คนอายุ 15 - 59 ปี อ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้	คน

3.1 เด็กอายุ 3 - 5 ปี ได้รับการบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน

3.2 เด็กอายุ 6 - 14 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

3.3 เด็กจบชั้น ม.3 ได้เรียนต่อชั้น ม.4 หรือเทียบเท่า

เด็กจบชั้น ม.3 หมายถึง เด็กที่จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3)

ในสถานศึกษา

3.4 คนในครัวเรือนที่จบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปีที่ไม่ได้เรียนต่อและยังไม่มีงานทำ ได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพ

3.5 คนอายุ 15 - 59 ปี อ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้

อ่าน เขียนภาษาไทย เช่น การอ่านฉลากยา สัญญากู้ยืมเงิน สัญญาซื้อขาย ป้ายจราจร ป้ายโฆษณา เป็นต้น

คิดเลขอย่างง่าย เช่น สามารถบวก ลบ จำนวนนับที่มีผลลัพธ์และตัวตั้งไม่เกินแสน และสามารถคูณ หาร เลขไม่เกิน 2 หลักได้ เป็นต้น

อ่าน เขียนภาษาอังกฤษ เช่น การอ่าน การเขียน การสื่อความ ในระดับเบื้องต้น เช่น ประโยคสนทนาทักทาย การใช้ประโยคบอกเล่า คำถามในชีวิตประจำวันได้

ตารางที่ 2.4 เครื่องชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานในการเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของคนในชุมชน
หมวดที่ 4 การมีงานทำและรายได้ มี 4 ตัวชี้วัด

ที่	ตัวชี้วัด ปี 2560 – 2564	หน่วย
1	คนอายุ 15 - 59 ปี มีอาชีพและรายได้	คน
2	คนอายุ 60 ปีขึ้นไป มีอาชีพและรายได้	คน
3	รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนต่อปี	บาท
4	ครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน	ครัวเรือน

4.1 คนอายุ 15 - 59 ปี มีอาชีพและรายได้ การประกอบอาชีพและมีรายได้ หมายถึง การทำงานที่เป็นงานประจำ ทั้งที่อยู่ในหรือนอกครัวเรือน โดยมีรายได้ที่เกิดจากการทำงาน ดังกล่าว ทั้งในลักษณะรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน รายชิ้นงาน หรือ งานเหมา เป็นต้น

4.2 คนอายุ 60 ปี ขึ้นไป มีอาชีพและรายได้

4.3 รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนต่อปี

4.4 ครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน

ตารางที่ 2.5 เครื่องชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานในการเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของคนในชุมชน
หมวดที่ 5 ค่านิยม มี 8 ตัวชี้วัด

ที่	ตัวชี้วัด ปี 2560 – 2564	หน่วย
1	คนในครัวเรือนไม่ดื่มสุรา	คน
2	คนในครัวเรือนไม่สูบบุหรี่	คน
3	คนอายุ 6 ปีขึ้นไป ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง	คน
4	ผู้สูงอายุ ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน	คน
5	พิการ ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน	คน
6	ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน	คน
7	ทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของชุมชน หรือท้องถิ่น	ครัวเรือน
8	ครอบครัวมีความอบอุ่น	ครัวเรือน

5.1 คนในครัวเรือนไม่ดื่มสุรา

5.2 คนในครัวเรือนไม่สูบบุหรี่

5.3 คนอายุ 6 ปีขึ้นไป ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

5.4 ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน

5.5 ผู้พิการได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน (ตามพรบ. ส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2556) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ประกาศ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ ความพิการ ไว้ 6 ประเภท ดังนี้

1. ความพิการทางการเห็น ได้แก่ ตาบอด ตาเห็นเลือนลาง
2. ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ได้แก่ หูหนวก หูตึง พูดไม่ได้ พูดหรือฟังแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ
3. ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ได้แก่ การมีความบกพร่องหรือความผิดปกติของศีรษะ ใบหน้า ลำตัว และภาพลักษณ์ภายนอกของร่างกาย หรือการมีความบกพร่องหรือการสูญเสีย ความสามารถของอวัยวะในการเคลื่อนไหว ซึ่งอาจมีสาเหตุจากอัมพาต หรือภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง
4. ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก
5. ความพิการทางสติปัญญา
6. ความพิการทางการเรียนรู้

5.6 ผู้ป่วยโรคเรื้อรังได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน โรคเรื้อรัง หมายถึง โรคที่เมื่อเป็นแล้วจะมีอาการ หรือต้องรักษาติดต่อกันนาน เป็นแรมเดือนแรมปีหรือตลอดชีวิต ได้แก่ โรคไม่ติดต่อเป็นส่วนใหญ่ เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง อัมพาต โรคหัวใจ โรคหืด หลอดลมอักเสบเรื้อรัง ภูมิโง่งพอง ตับแข็ง มะเร็ง เป็นต้น

5.7 ครวีเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น สามารถกระทำได้โดยการแสดงความคิดเห็น การออกแรงงาน การบริจาค/สมทบเงิน และการบริจาค สมทบวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น

5.8 ครอบครัวมีความอบอุ่น

ป่วย อิงภากรณ์ (2530, หน้า 135-138) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตสรุปเป็นตัวชี้วัดได้ดังนี้

1. การได้รับโภชนาการดี มีคุณภาพประโยชน์ต่อร่างกาย
2. การได้รับบริการด้านสวัสดิการ อนามัยแม่และเด็ก
3. การมีลูกไม่มาก และเหมาะสมกับขนาดของครอบครัว
4. ครอบครัวอบอุ่น
5. โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน
6. ความเสมอภาคในการได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายของรัฐ
7. โอกาสในการปะทะสังสรรค์กับภายนอกสังคม

8. ความเสมอภาคเชิงพาณิชย์กับภายนอกสังคม
9. การดำเนินชีวิตภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ดี
10. การเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว
11. การได้รับบริการด้านสวัสดิการสังคมและการประกันสังคม
12. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
13. การดำรงชีวิตตามความเหมาะสมกับอัตภาพ
14. โอกาสและความเสมอภาคในด้านต่างๆ
  - 1) ด้านปัจจัยการผลิตของบุคคล
  - 2) ด้านการรับรู้ข่าวสาร และการนัดพบทางการ
  - 3) ด้านการรับบริการด้านสาธารณสุข
  - 4) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมใดๆ ที่ไม่ขัดต่อความสงบสุขและความมั่นคงของรัฐ
  - 5) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับยางพารา

2.2.1 ประวัติยางพารา

ชาวพื้นเมืองในอเมริกากลางและอเมริกาใต้เรียกต้นไม้ที่ให้ยางว่า คาอูท์ชุก (Caoutchouc) แปลว่า ต้นไม้ร้องไห้ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2513 (ค.ศ. 1970) โจเซฟ พริสตี ได้ค้นพบข้อเท็จจริงที่ว่ายางสามารถลบรอยดำของดินสอได้โดยที่ไม่ทำให้กระดาษเสีย จึงได้มีการเรียกยางว่า ยางลบ หรือ ตัวลบ (Rubber) ซึ่งเป็นคำเรียกยาง เพียงบริเวณประเทศอังกฤษและประเทศเนเธอร์แลนด์เท่านั้น ส่วนในบริเวณกลุ่มประเทศแถบยุโรป ในสมัยนั้นจะมีการเรียกยางว่า คาอูท์ชุก ทั้งสิ้น จนมาถึงในสมัยที่โลกได้มีการปลูกยางกันอย่างแพร่หลายมายิ่งขึ้นบริเวณประเทศแถบอเมริกาใต้ มีการค้นพบว่าพันธุ์ยางที่มีคุณภาพดีที่สุดคือ *Hevea brasiliensis* ที่มีคุณภาพดีกว่ายาง *Hevea sp.* ธรรมดามาก ก่อให้เกิดความนิยมในการเพาะปลูกและมีการซื้อขายยางพันธุ์ดังกล่าวมากยิ่งขึ้น ซึ่งศูนย์กลางของการซื้อขายยางอยู่ที่บริเวณเมืองท่านามว่า พารา (Para) เป็นเมืองท่าที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ฝั่งแม่น้ำอเมซอน ประเทศบราซิล ด้วยเหตุดังกล่าวที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ยางพันธุ์ *Hevea brasiliensis* จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ยางพารา (Para Rubber) และเป็นชื่อที่ใช้เรียกกันแพร่หลายจนถึงทุกวันนี้ ยางมีคุณสมบัติพิเศษหลายอย่างที่มีความสำคัญต่อมนุษย์คือ มีความยืดหยุ่น (Elastic) กันน้ำได้ เป็นฉนวนกันไฟได้ เก็บและพองลมได้ดี เป็นต้น ดังนั้นมนุษย์จึงยังจะต้องพึ่งยางต่อไปอีกยาวนาน แม้ในปัจจุบันมนุษย์สามารถผลิตยางเทียมได้แล้วก็ตาม แต่คุณสมบัติบางอย่างของยางเทียมก็ไม่สามารถเปรียบเทียบกับยางธรรมชาติไม่ได้ ในโลกนี้ยังมีพืชอีกมากมายหลายชนิดที่ให้น้ำยาง (Rubber Bearing Plant) ซึ่งอาจจะจะมีหลายพันธุ์ในพื้นที่ต่างๆ ทั่ว

โลก ซึ่งน้ำยางที่มาจากต้นยางต่างชนิดนั้นจะมีคุณสมบัติที่แตกต่างกันไป ในบางชนิดไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ หรือยางบางชนิด เช่น ยางกัตตาเปอร์ชาที่มาจากต้นกัตตา (Guttar Tree) มีความสามารถในการทำยางสำเร็จรูป เช่น ยางรถยนต์ หรือ ยางรองเท้าได้ แต่ไม่สามารถผลิตเป็นสายไฟได้ หรือ ยางเยลลูตง และยางบาลาตา ที่มาจากต้นยางชื่อเดียวกัน ถึงแม้จะมีความเหนียวของยาง (Natural Isomer of Rubber) อยู่บ้างแต่ก็มีเพียงสูตรอนุ (Molecular Formula) เท่านั้นที่เหมือนกัน แต่ด้วยที่มี High Rasin Content จึงเหมาะที่จะใช้ทำหมากฝรั่งมากกว่า ยางที่ได้จากต้น Achas sapota ในอเมริกากลาง ซึ่งมีความเหนียวกว่ายางกัตตาเปอร์ชาและยางบาลาตามาก คนพื้นเมืองเรียกยางนี้ว่า ชิเคิล (Chicle) ดังนั้นบริษัทผู้ผลิตหมากฝรั่งที่ทำมาจากยางชนิดนี้จึงตั้งชื่อหมากฝรั่งนั้นว่า Chiclets (คลังข้อมูลสารสนเทศระดับภูมิภาค(ภาคใต้)โดยสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร องค์การมหาชน, [http://www.arada.or.th/kasetinfo/south/ para/history](http://www.arada.or.th/kasetinfo/south/para/history), 30 มีนาคม 2562)

2.2.2 วิวัฒนาการยางพารา

โลกเพิ่งจะมีโอกาสรู้จักและใช้ประโยชน์จากยางพาราเมื่อประมาณปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15 นี้เอง ในขณะที่คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส ผู้ค้นพบโลกใหม่เดินทางไปอเมริกาในครั้งที่ 2 ในปีพ.ศ.2036 (ค.ศ. 1493) ก็พบว่ามีความชื้นในบางแห่งทั้งในอเมริกากลางและอเมริกาใต้ได้รู้จักและใช้ประโยชน์จากยางพารากันบ้างแล้ว เช่น ชาวพื้นเมืองในอเมริกากลางที่ทำรองเท้าจากยางพาราโดยใช้มีดฟันต้นยางพารา แล้วรองน้ำยางใส่ภาชนะ หลังจากนั้นจึงเอาเท้าจุ่มลงไปใต้น้ำยางหรือเอาเท้าวางไว้บนภาชนะ แล้วเทน้ำยางรดลงบนเท้าก็จะได้รองเท้าที่เข้ากับเท้าพอดี หรือบางแห่งในอเมริกาใต้ทำเสื้อกันฝนและผ้ากันน้ำจากยาง หรือเผ่ามายันในอเมริกาใต้ที่ทำลูกบอลด้วยยางแล้วนำมาเล่นโดยการให้กระเด็นขึ้นลงเพื่อเป็นการสักการะเทพเจ้า จึงทำให้คริสโตเฟอร์ โคลัมบัสและคณะ มีความแปลกใจเป็นอันมากและคิดกันไปว่าในลูกกลมๆ ที่เด็นได้นั้น ต้องมีตัวอะไรอยู่ข้างในเป็นแน่ หลังจากนั้นเมื่อคริสโตเฟอร์ โคลัมบัสเดินทางกลับยุโรปก็ได้นำวัตถุประหลาดนั้นกลับไปด้วย จึงถือได้ว่าคริสโตเฟอร์ โคลัมบัส จึงเป็นชาวยุโรปคนแรกที่ได้มีโอกาสสัมผัสยางและนำยางเข้าไปเผยแพร่ในยุโรป

การส่งยางเข้ามาในยุโรปในระยะแรกนั้นต้องใช้เวลาานมาก จึงทำให้น้ำยางจับตัวเป็นก้อน ดังนั้นยางที่เข้ามาในยุโรปสมัยแรกๆ จึงเป็นยางที่ผลิตเป็นสินค้าแล้วเนื่องจากมนุษย์ยังไม่รู้จักวิธีที่จะทำให้น้ำยางที่จับตัวกันเป็นก้อนแล้วเปลี่ยนสภาพมาเป็นน้ำยางก่อนทำเป็นรูปทรงที่ต้องการได้อย่างไร การผลิตยางจึงต้องทำทันทีหลังจากได้น้ำยางมาก่อนที่ยางจะจับตัวกันเป็นก้อน ประเทศในอเมริกากลางและอเมริกาใต้ เช่น ประเทศเม็กซิโกก็มีหลักฐานว่าได้มีการใช้ประโยชน์จากยางกันบ้างแล้ว แต่เป็นการผลิตอย่างง่าย ๆ เช่น ทำผ้ายางกันน้ำ ลูกบอล และเสื้อกันฝน เป็นต้น

การผลิตยางพาราของโลกในสมัยก่อนปี พ.ศ.2443 (ค.ศ.1900) นั้นส่วนมากจะเป็นยางพาราที่ปลูกในประเทศแถบอเมริกาใต้ นั่นคือ ประเทศบราซิล ประเทศปานามา และ ประเทศโคลัมเบีย เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมียางพาราที่ได้จากประเทศรัสเซีย และ บริเวณแถบแอฟริกาใต้เป็นบางประเทศ ซึ่ง

ในช่วงเวลาก่อนหน้านี้ยางพาราเริ่มที่จะมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มากขึ้นแล้ว โลกจึงมีความต้องการใช้ยางพาราเป็นจำนวนมาก โทมัส แอนคอก จึงมีความคิดว่า ถ้าโลก (หมายถึงยุโรป) ยังคงมีความต้องการใช้ยางพาราที่ได้จากแหล่งเพาะปลูกเดิมเพียงแหล่งเดียว ในอนาคตอาจจะเกิดความขาดแคลนยางพาราได้ จึงได้นำยางพาราไปปลูกในส่วนอื่นของโลก เพื่อป้องกันการขาดแคลนยางพารา ต่อมาในปีพ.ศ.2398 (ค.ศ. 1855) จึงได้มีการขยายพื้นที่นำต้นยางพาราไปปลูกในประเทศอินเดีย และนี่จึงนับเป็นครั้งแรกของการแพร่กระจายยางพาราสู่ทวีปเอเชีย เซอร์คลีเมนส์ เป็นคนแรกที่นำยางพารามาทดลองปลูกในประเทศอินเดียแต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงได้ทดลองปลูกยางในดินแดนต่างๆ ที่เป็นอาณานิคมของอังกฤษ ในที่สุดจึงพบว่าในดินแดนแหลมมลายูเป็นสถานที่ที่ยางพาราจะเจริญเติบโตได้ดีที่สุด และยังพบว่าพันธุ์ยางพาราที่ดีที่สุดคือยางพาราพันธุ์ *Hevea brasiliensis* หรือยางพารา ดังนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2425 (ค.ศ.1882) ยางพาราจึงเป็นที่นิยมปลูกกันอย่างแพร่หลายในแหลมมลายูในระยะแรกเริ่มยางพาราจะปลูกกันมากในดินแดนอาณานิคมของประเทศอังกฤษและประเทศฮอลแลนด์เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นประเทศเยอรมันก็ได้มีการปลูกยางพาราไว้ที่อัฟริกาบ้าง และบางส่วนเป็นยางพาราในประเทศรัสเซีย เหตุที่ยางพาราเป็นที่นิยมปลูกกันมากในเอเชีย อาจเนื่องมาจากในเอเชียมีองค์ประกอบต่างๆ ที่เหมาะสมในการปลูก ทั้งสภาพดินฟ้าอากาศ ภูมิประเทศ สภาพดินและปริมาณฝน รวมทั้งแรงงานที่หาได้ง่าย ผลผลิตยางสามารถขายได้ทุกคุณภาพและให้ผลผลิตที่ยาวนาน และแน่นอน (คลังข้อมูลสารสนเทศระดับภูมิภาค (ภาคใต้) โดยสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร องค์การมหาชน, <http://www.arada.or.th/kasetinfo/south/para/hihistory>, 30 มีนาคม 2562)

2.3 สถานการณ์ยางพาราในต่างประเทศ

ในปัจจุบันทั่วทุกภูมิภาคของโลกได้มีการปลูกยางพาราเพิ่มมากขึ้น โดยประเทศที่มีการปลูกยางพาราเป็นจำนวนมากที่นอกเหนือไปจากภูมิภาคอาเซียนนั้นคือ ประเทศจีน ประเทศอินเดีย ประเทศไนจีเรีย ประเทศโกตดิวัวร์ ประเทศบราซิล และประเทศศรีลังกา ส่วนประเทศที่มีการผลิตยางธรรมชาติมากที่สุดในโลก ในปี 2558 คือ ประเทศไทย มีจำนวน 4.43 ล้านตัน รองลงมา คือ ประเทศอินโดนีเซีย มีจำนวน 3.23 ล้านตัน และประเทศมาเลเซีย มีจำนวน 0.70 ล้านตัน และประเทศอื่นๆ จำนวน 0.12 ล้านตัน รวมปริมาณการผลิตยางธรรมชาติทั้งหมด ใน ปี 2558 อยู่ที่ จำนวน 1.71 ล้านตัน ส่วนปริมาณการใช้ยางธรรมชาติของโลกในปีพ.ศ.2558 ประมาณการที่ 12.24 ล้านตัน โดยประเทศผู้ใช้ที่สำคัญ คือ ประเทศจีน ประเทศในกลุ่มEU ประเทศอินเดีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ผลกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำของอเมริกาและยุโรป ส่งผลให้ปริมาณการผลิตมากกว่า ปริมาณความต้องการ (Over Supply) ถึงแม้ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ประเทศในแถบยุโรป และประเทศเกาหลีจะมีการลดปริมาณความต้องการลง แต่ประเทศจีนกลับต้องการใช้ยางพาราในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น สามารถคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 56.6 ส่วนใหญ่ส่งออกอย่างแท้จริง เพื่อผลิตยางล้อ ธุรกิจยางพารายังมีความ

ประมาณร้อยละ 70 ของปริมาณในการใช้ยางพาราทั้งหมด ในอนาคตจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นร้อยละ 3 ทำให้มีความต้องการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้นประมาณ 3 แสนตันต่อปี ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปลูกยางพาราเพิ่มขึ้นประมาณปีละ 1 ล้านไร่ ซึ่งการปลูกยางพาราเป็นเรื่องยาก เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องที่ดิน ทุน และระยะเวลาในการปลูก ต้องใช้เวลาถึง 7 ปี จึงจะเริ่มให้ผลผลิตได้ (แผนวิสาหกิจการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560 - 2564, หน้า 64)

2.3.1 อุตสาหกรรมยางในประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศจีนถือเป็นประเทศคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกสูงชันกว่าปีพ.ศ.2560 ในอัตราร้อยละ 21.8 รวมเป็นมูลค่า 2.37 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้มูลค่าส่งออกของเงินที่เพิ่มขึ้นมาจากการส่งออกยางยนต์สำหรับรถกระบะขนาดกลาง ยางสำหรับเส้นทางวิบาก ยางรถยนต์ที่ใช้ในการเกษตรกรรม ซึ่งจากสถิติโดยกระทรวงพาณิชย์ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รวมไปถึงยางรถบรรทุกและรถประจำทางมีมูลค่าสูงชันจากปีพ.ศ.2560 ถึงร้อยละ 42.1 โดยมีมูลค่าสูงชันจากปีพ.ศ.2560 ถึงอัตราร้อยละ 56.2 รวมมูลค่าถึง 1.11 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ยางยนต์สำหรับรถยนต์ส่วนบุคคลและกระเบขนาดเล็กรายเงินที่ถูกเพิ่มภาษีนำเข้าทำให้มีการนำเข้าลดลงจากปีพ.ศ.2560 ในอัตราร้อยละ 19.9 และ 14.1 ตามลำดับ และมูลค่านำเข้ายางรถบรรทุกจากจีนก็มีแนวโน้มจะลดลงอย่างชัดเจนในปี พ.ศ.2561 ภายหลังจากที่ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการกำหนดอัตรารายเงินนำเข้าเพิ่มขึ้นเพื่อตอบโต้และการทุ่มตลาด ซึ่งประเทศไทยถือเป็นคู่ค้ารองลงมาจากประเทศจีน โดยมีมูลค่าการนำเข้ายางยนต์ที่ 2.23 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปีพ.ศ. 2561 มีอัตรารายเงินเพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ.2560 ถึงร้อยละ 20.0 โดยประเทศแคนาดา ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศญี่ปุ่นอยู่ในลำดับที่ 3 ถึง 5 และประเทศเม็กซิโก ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศเวียดนาม ประเทศไต้หวัน และประเทศเยอรมนี จะอยู่ในกลุ่ม 10 ลำดับ แหล่งสินค้ายางยนต์ ซึ่งประเทศไทยเป็นแหล่งนำเข้าสินค้ายางยนต์ รายใหญ่ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีการคาดการณ์ว่าจะยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้นต่อไปอีก ซึ่งได้มีการพิจารณาจากการขยายกำลังการผลิตในประเทศไทยและผลกระทบจากการที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเพิ่มอัตรารายเงินนำเข้าสินค้ายางรถบรรทุก และรถประจำทางจากประเทศจีน

ตารางที่ 2.6 ประเทศคู่ค้าของสหรัฐฯ ในอุตสาหกรรมยางยนต์ พ.ศ.2561

ประเทศ	มูลค่านำเข้า (พันล้านเหรียญสหรัฐฯ)	% +/-	ผู้ส่งออกรายใหญ่
จีน	2.373	21.8	Cooper, Double Coin, Giti, Guizhou, Maxxis, Sailun, Sentury, Triangle, ZC Rubber, etc.

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

ประเทศ	มูลค่านำเข้า (พันล้านเหรียญสหรัฐฯ)	% +/-	ผู้ส่งออกรายใหญ่
ไทย	2.231	20.0	Bridgestone, Deestone, Double Coin, Goodyear, Linglong, Maxxis, Michelin, Otani, Sentury, Sumitomo, Vee, Yokohama, ZC Rubber
แคนาดา	1.578	2.2	Bridgestone, Goodyear, Michelin
ประเทศคู่ค้าของสหรัฐฯ ในอุตสาหกรรมยางยนต์ พ.ศ. 2561			
ประเทศ	มูลค่านำเข้า (พันล้านเหรียญสหรัฐฯ)	% +/-	ผู้ส่งออกรายใหญ่
เกาหลีใต้	1.304	-3.0	Hankook, Kumho, Nexen
ญี่ปุ่น	1.166	6.9	Bridgestone, Sumitomo, Toyo, Yokohama
รวม	14.834	7.8	

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

ประเทศไทยมีการขยายตัวในหมวดยางรถยนต์ส่วนบุคคลและกระบะขนาดเล็ก ในเชิงปริมาณร้อยละ 12.6 และร้อยละ 32.8 ตามลำดับ โดยรวมแล้วถ้าทั้งสองหมวดรวมกันจะมีผลิตภัณฑ์จากไทยนำเข้ามากกว่าร้อยละ 25 ของปริมาณการนำเข้าทั้งหมด ซึ่งทั้งสองประเภทนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกาในหมวดของยางรถยนต์ส่วนบุคคลจะมีประเทศเกาหลีใต้ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศแคนาดา และประเทศเม็กซิโก จัดอยู่ใน 5 อันดับแรก ส่วนประเภทยางรถกระบะขนาดเล็กจะประกอบไปด้วยประเทศแคนาดา ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศเวียดนาม และประเทศอินโดนีเซียจัดอยู่ใน 5 อันดับแรก โดยเวียดนามนั้นสามารถแทรกตัวเข้ามาเป็นคู่แข่งได้อันเนื่องมาจากการที่มีราคาต่ำกว่า เมื่อได้ทำการเปรียบเทียบกันในกลุ่มของประเทศที่อยู่ใน 10 อันดับแรกแล้วราคาของประเทศญี่ปุ่นจะมีราคาสูงที่สุด และสูงกว่าราคาต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์จากประเทศเวียดนาม (ซึ่งถูกที่สุด) ในอัตราที่หนึ่งเท่าตัว (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, https://www.ditp.go.th/dipt_web64/article_sub_view.php?, 15 พฤษภาคม 2562)

2.3.2 ตลาดผลิตยางในประเทศฮังการี

ภาพรวมของอุตสาหกรรมยางในประเทศฮังการี

ในปี 2017 การผลิตของอุตสาหกรรมยางฮังการีคิดเป็นร้อยละ 0.9 ของมูลค่าผลผลิตอุตสาหกรรมโดยรวม เนื่องจาก ตลาดมีแนวโน้มที่ดี จึงทำให้ผู้ผลิตยางข้ามชาติรายใหญ่ได้เพิ่มกำลังการผลิตของตนอย่างมากในฮังการีและเห็นได้ชัดว่า อุตสาหกรรมยางพารามีความสำคัญในอุตสาหกรรมการผลิตของฮังการีเพราะมีการพัฒนาแบบไดนามิก ร้อยละ 90 ของผลผลิตอุตสาหกรรมมาจาก บริษัทข้ามชาติรายใหญ่ 4 แห่งและบริษัทขนาดกลาง 32 แห่งส่วนผลผลิตที่เหลือร้อยละ 10 มาจากบริษัทขนาดเล็ก 73 แห่ง ผู้ผลิตยางรายใหญ่สุด 4 แห่งในประเทศฮังการีได้แก่

1. Michelin Group (rubber and tyre)

มิชลินยังคงมีสถานะที่แข็งแกร่งในฮังการี ตั้งโรงงานผลิตยางรถยนต์ที่มีประสิทธิภาพสูงที่เมือง Nyíregyháza ซึ่งเป็น แหล่งผลิตที่มีบทบาทสำคัญในทวีปยุโรป นอกจากนี้มิชลินยังมีศูนย์ปฏิบัติการด้านโลจิสติก ที่เมือง VAC ซึ่งให้บริการแก่ ประเทศในเขตยุโรปกลางและใต้ และมีหน่วยยุทธศาสตร์ทางวัตถุดิบที่เมือง Tuzsér โดยจัดตั้งศูนย์การจัดการและ จำหน่ายสินค้าที่เมือง Budapest

2. Bridgestone (tyre)

ในปี 2008 บริษัทบริดจิสโตนก่อตั้งโรงงานผลิตที่เมือง Tatabánya ซึ่งเป็นเมืองเล็กๆ ของฮังการี บริษัทบริดจิสโตนมี แผนการเพิ่มกำลังการผลิตยางรถยนต์ชนิดนั่ง (PSR) ด้วยเงินลงทุน 267 ล้านยูโร ให้ได้ประมาณ 12,000 เส้นต่อวัน ซึ่งแผนการดังกล่าวได้มีการแล้วเสร็จในช่วงครึ่งแรกของปี 2017

3. Hankook Tyre

บริษัทสัญชาติเกาหลีใต้ก่อตั้งโรงงานผลิตยางในปี 2007 ด้วยกำลังการผลิตเริ่มต้นที่ 6 ล้านเส้นต่อปี ในปีต่อๆ มาสามารถ สร้างผลผลิตส่งออกเพิ่มขึ้นจนถึง 9 ล้านเส้น และ 12 ล้านเส้นในปี 2011 และ 2013 ตามลำดับ โรงงานผลิตยางรถยนต์ Hankook มีสัญญาการผลิตให้กับ Volkswagen Group และ Hyundai-Kia นอกจากนี้บริษัทยังมีแผนการขยายของโรงงานที่เมือง Racalmas ในระยะที่สาม มีการเพิ่มเม็ดเงินลงทุน 400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตยางสำหรับรถยนต์และรถบรรทุกปีคอัพ และรถสปอร์ตเอนกประสงค์ SUVs (light truck tires) ในอัตราร้อยละ 42 การขยายกำลังผลิตดังกล่าวจะสามารถสร้างผลผลิตได้ 17 ล้านเส้น/ปี

4. Apollo Tyre

บริษัทเริ่มเปิดโรงงานผลิตยางรถยนต์เมื่อเดือนเมษายนในปี 2017 ที่เมือง Gyongyoshalasz ตั้งอยู่ห่างจากเมืองหลวงของฮังการีประมาณ 100 กม. บริษัทยาง Apollo จากอินเดีย ลงทุนก่อตั้งโรงงานผลิตในฮังการีด้วยมูลค่า 475 ล้านยูโร ซึ่งเป็นโครงการแรกของบริษัท Apollo นอกประเทศอินเดียกำลังการผลิตขั้นสุดท้ายเมื่อสิ้นสุดระยะที่ 1 (Phase I) สามารถผลิตยางรถยนต์ และรถบรรทุกขนาดเล็ก (PCLT) ได้จำนวน 5.5 ล้านคัน และยางรถยนต์เพื่อการพาณิชย์จำนวน 675,000 คัน โรงงานแห่งนี้จะเสริมความพร้อมให้กับโรงงานของ Apollo Tires ในประเทศเนเธอร์แลนด์และจะผลิตยางยี่ห้อ Apollo และ Vredestein สำหรับตลาดยุโรป

นอกจากนี้ยังมีการลงทุนจากบริษัทข้ามชาติรายอื่นๆ เช่น Henkel, Phoenix Semperform, Continental, Pirelli, Gradstein และการร่วมลงทุนกับบริษัทท้องถิ่น QualiChem และ Snow Fox เป็นต้น

โครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตยางในอังกฤษ ประกอบด้วย

1. อุปกรณ์และชิ้นส่วนยานยนต์

- ยางนอก (New Pneumatic Tires) สำหรับรถยนต์นั่ง/รถ กระบะ รถบรรทุก/รถแทรกเตอร์ และเครื่องจักรกลการเกษตร ขนาดเล็ก

- ยางล้อดอก (Retreaded Tires) สำหรับรถบรรทุก และรถที่ใช้ในงานเกษตรกรรม

- ยางใน (Inner tubes)

- ท่อยาง ปะเก็น ซีลยาง ซีลน้ำมัน ฝายาง

2. ผลิตภัณฑ์ยางเทคนิค (Technical rubber products)

- แผ่นยาง (Sheets)

- ยางผสมและไม่ผสม ยางปูพื้น ยางแผ่นโฟม ยาง แผ่นรองเท้า

3. โพรไฟล์ (Profiles)

- สายยาง และ ท่อยาง

4. สายพานลำเลียง (Conveyor belts)

5. อื่นๆ

- แม่พิมพ์ ข้อต่อ ยางคอมพาวด์ ซีลยาง เสื้อผ้าและอุปกรณ์ความปลอดภัย

ในทุกๆ ปี อัตราการเติบโตของการผลิตเพื่อการส่งออกของอุตสาหกรรมยางของประเทศอังกฤษ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมผลิตเพื่อการส่งออกโดยรวมของประเทศ

การนำเข้ายางของประเทศอังกฤษ

ผู้ประกอบการรายใหญ่ของอุตสาหกรรมยางประเทศอังกฤษ ให้ข้อมูลว่า ในปี 2017 การนำเข้ายางของประเทศอังกฤษเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 7.90 ในปี 2018 อุตสาหกรรมยางจะยังคงมีพัฒนาการแบบไดนามิก และมีอัตราเติบโตที่ใกล้เคียงกันกับในปี 2017 ซึ่งในปี 2017 ปริมาณการนำเข้ายางธรรมชาติของอังกฤษทั้งสิ้น 49,572 ตัน เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 65 ซัพพลายเออร์หลัก ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย 30,642 ตัน รองลงมาคือ ประเทศไทย 10,356 ตัน และประเทศในแถบแอฟริกา เช่น ประเทศกาบอง (Gabon) และประเทศโกตดิวัวร์ (Cote d'Ivoire) เป็นแหล่งนำเข้าใหม่สำหรับผู้นำเข้าอังกฤษ สินค้าที่อังกฤษนำเข้าส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้กับอุตสาหกรรมผลิตยางรถยนต์ อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมก่อสร้าง และโรงพยาบาล

ตารางที่ 2.7 ตลาดนำเข้าที่สำคัญของยังกาจี (มูลค่า)

Rank	Country	Mill.USD		% Share		% Change
		2016	2017	2016	2017	-17/16-
0	-- World--	56.8	93.70	100	100	64.89
1	Indonesia	37.66	56.78	66.28	60.6	50.75
2	Thailand	9.77	19.78	17.2	21.11	102.38
3	Vietnam	2.00	4.84	3.52	5.17	141.92
4	Gabon	0.12	3.22	0.22	3.45	2514.06
5	Coted'voire	0.47	2.73	0.84	2.92	471.03
6	Liberia	0.65	1.27	1.15	1.36	95.23
7	Netherlands	0.19	1.15	0.34	1.23	490.59
8	Cameroon	1.31	0.99	2.32	1.06	-24.32
9	Germany	0.91	0.82	1.61	0.88	-9.89
10	Malaysia	0.41	0.72	0.74	0.78	73.57

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 2.8 ตลาดนำเข้าที่สำคัญของยังกาจี (ปริมาณ)

Rank	Country	-T-	-T-	-T-	% Change
		2015	2016	2017	-17/16-
0	-- World--	47372	41728	49572	18.8
1	Indonesia	29717	28205	30642	8.64
2	Thailand	11761	7395	10356	40.04
3	Vietnam	1170	1290	2197	70.31
4	Gabon	0	81	1789	2108.64
5	Coted'voire	603	364	1592	337.36
6	Liberia	0	484	706	45.87
7	Netherlands	226	109	651	497.25
8	Cameroon	0	1008	543	-46.13
9	Germany	659	491	369	-24.85
10	Malaysia	161	317	322	1.58

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

การนำเข้ายางจากประเทศไทย

จากข้อมูล Eurostat ในปี 2017 ประเทศไทยส่งออกยางไปยังฮังการีเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 21 เนื่องจากการผลิตยางรถยนต์ของประเทศไทยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 102 สินค้าส่งออกหลัก ได้แก่ ยางธรรมชาติ (HS-4001) มีสัดส่วนร้อยละ 51.5 และยางสังเคราะห์ร้อยละ (HS-4002) 32.6

ตารางที่ 2.9 สินค้ายางที่ประเทศฮังการีนำเข้าจากประเทศไทย

HS	Description	Mill.USD		% Share		% Change
		2016	2017	2016	2017	-17/16-
	Thailand	523.83	634.16	0.56	0.59	21.06
	40 Rubber	19.77	38.44	3.77	6.06	94.45
4002	Synth Rubber,Factice	2.06	12.51	10.45	32.6	506.04
4015	Apparl+Access,Sft,Vulc	5.09	2.96	25.79	7.71	-41.88
4014	Hyg/Pharm Art,Sft,Vulc	1.18	1.34	5.98	3.5	13.67
4011	New Pneumatic Tires	1.02	1.21	5.2	3.16	18.17
4013	Inner Tubes For Tires	0.34	0.32	1.75	0.85	-5.93
4016	Ot Art Of Unhard,Vulc	0.25	0.26	1.3	0.68	2
4007	Vulcn Rub Thrd+Cord	0.01	0.02045	0.08	0.05	35.84
4008	Plte,Sht,Shp,Etc,Soft	0.000452	0.005896	0	0.02	1204.42
4012	Tires,Retread/Used	0.000568	0.002961	0	0.01	421.3

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

ปัจจุบันธุรกิจค้ายางธรรมชาติในยุโรปอยู่ในมือของบริษัทผู้จัดจำหน่ายรายใหญ่เพียงไม่กี่ราย (จากประเทศเยอรมนี 2-3 ราย ประเทศอิตาลี และประเทศสเปน) ซึ่งบริษัทเหล่านี้สามารถเสนอขายสินค้าจากแหล่งต่างๆ จากทุกมุมโลกให้แก่ผู้บริโภค อาทิ ประเทศไทย ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศเวียดนาม หรือจากทวีปแอฟริกา อย่างไรก็ตามยางและผลิตภัณฑ์ยางจากประเทศไทยเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งในหลายๆ แหล่งของบริษัทในการเสนอขายให้แก่ลูกค้าในประเทศฮังการี ดังนั้น ผู้ประกอบการไทยควรหาพันธมิตรที่มีประสบการณ์สูง มีศักยภาพในการพัฒนาธุรกิจ และระบบการขนส่งอย่างครบวงจร ตลอดจนมีเครือข่ายธุรกิจกว้างขวาง สามารถผลักดันสินค้าให้เข้าถึงทั้งในประเทศและเขตภูมิภาค เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าในยุโรป ซึ่งจะช่วยให้สินค้าไทยสามารถรองรับความต้องการเร่งด่วนจากผู้ผลิต และสามารถจัดส่งสินค้าให้แก่ลูกค้าในยุโรปกลางได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงบูดาเปสต์, 2561, หน้า 1-6)

2.3.3 การนำเข้ายางพาราและผลิตภัณฑ์ของประเทศแคนาดา

ประเทศแคนาดาไม่สามารถผลิตยางพาราธรรมชาติเองได้ ดังนั้นประเทศแคนาดาจึงมีความจำเป็นในการนำเข้ายางพารา และผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศ โดยยางพารา และผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าส่วนใหญ่จะมีการนำไปใช้ในภาคอุตสาหกรรมยานยนต์ และเป็นชิ้นส่วนอะไหล่ยานยนต์เป็นหลัก ซึ่งประกอบไปด้วย ยางยานพาหนะ ที่ปิดน้ำฝน สายพาน ท่อยาง ประเก็นยาง เป็นต้น รวมไปถึงในภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ ได้แก่ ภาคการเกษตร รองเท้า สิ่งทอ และก่อสร้าง เป็นต้น หากกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมยานยนต์นับเป็นอุตสาหกรรมหลักที่บริโภคสินค้าประเภทยางพาราและผลิตภัณฑ์จากยางพารามากที่สุด

การนำเข้ายางพาราของประเทศแคนาดา

1. การนำเข้าจากทั่วโลก

ปี พ.ศ.2556 ประเทศแคนาดามีการนำเข้าสินค้าประเภทยางพาราและผลิตภัณฑ์จากยางพาราจากทั่วโลกโดยคิดเป็นมูลค่าประมาณ 6,812.77 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวลดลงร้อยละ -7.84 เมื่อเทียบกับปีที่พ.ศ.2555

ปี พ.ศ.2557 ประเทศแคนาดามีการนำเข้ายางพาราและผลิตภัณฑ์ประเภทยางพาราจากทั่วโลกสามารถคิดเป็น มูลค่าประมาณ 5,761.32 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งขยายตัวลดลงร้อยละ -0.83 เมื่อมีการเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีพ.ศ.2556

ซึ่งตลาดนำเข้าที่สำคัญของประเทศแคนาดา สามารถจัดลำดับได้ ดังนี้

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา มีอัตราการร้อยละ -2.38
2. ประเทศจีน มีอัตราการร้อยละ 2.15
3. ประเทศญี่ปุ่น มีอัตราการร้อยละ -8.86
4. ประเทศอินโดนีเซีย มีอัตราการร้อยละ -14.06
5. ประเทศเกาหลีใต้ มีอัตราการร้อยละ 8.71
6. ประเทศเยอรมนี มีอัตราการร้อยละ 8.96
7. ประเทศเม็กซิโก มีอัตราการร้อยละ 15.07
8. ประเทศไทย มีอัตราการร้อยละ -14.3
9. ประเทศมาเลเซีย มีอัตราการร้อยละ -11.98
10. ประเทศไต้หวัน มีอัตราการร้อยละ -8.11

สินค้าหลักที่แคนาดานำเข้าจากทั่วโลก

- สินค้านำเข้าที่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ประกอบไปด้วย ยางยานพาหนะ ประเก็นยาง ของอื่นๆ ที่ทำด้วยยางวัลแคนไนซ์นอกจากยางแข็ง ถุงมือยางอื่นๆ ที่ไม่ใช่ศัลยกรรม หลอด หรือท่อ และท่ออ่อนที่ทำด้วยยางวัลแคนไนซ์นอกจากยางแข็ง ไม่มีอุปกรณ์ติดตั้ง

- สินค้านำเข้าที่มีอัตราการขยายตัวลดลง ประกอบไปด้วย ยางชนิดอัดลม ยางชนิดอัดลมที่ใช้กับยานบกและเครื่องจักรสำหรับใช้ในการก่อสร้าง หรือขนย้าย ยางยานพาหนะ ยางที่ผสมกับคาร์บอนแบล็ก หรือซิลิกาอย่างธรรมชาติที่กำหนดไว้ในทางเทคนิค

การนำเข้าจากไทย

ปี พ.ศ.2556 ประเทศแคนาดามีการนำเข้ายางพาราและผลิตภัณฑ์จากประเทศไทยคิดเป็นมูลค่า 181.75 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.37 ของมูลค่าการนำเข้าของทั้งหมด อัตราการขยายตัวลดลงร้อยละ 18.83 เมื่อเทียบกับ ปี พ.ศ. 2556

ปี พ.ศ.2557 ประเทศแคนาดามีการนำเข้ายางพาราและผลิตภัณฑ์จากประเทศไทยเป็นอันดับ 8 มีมูลค่า 181.75 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.37 ของมูลค่าการนำเข้าของทั้งหมด อัตราการขยายตัวลดลงร้อยละ -18.83 เมื่อเทียบกับ ปีพ.ศ.2556

สินค้าหลักที่ประเทศแคนาดาได้มีการนำเข้าจากประเทศไทย

1. สินค้านำเข้าที่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ประกอบไปด้วย

- ยางยานพาหนะ (HS 401110) คิดเป็นอัตราร้อยละ 13.37
- ถุงมือยาง อื่นๆ ที่ไม่ใช่ซิลิโคน (HS 401519) คิดเป็นร้อยละ 13.37
- ยางธรรมชาติที่กำหนดไว้ในทางเทคนิค (ทีเอสเอ็นอาร์) (HS400122) คิดเป็นร้อยละ 16.27

2. สินค้านำเข้าที่มีอัตราการขยายตัวลดลง ประกอบไปด้วย

- ยางแผ่นรมควัน (HS400121) คิดเป็นอัตราร้อยละ 30.34
- ยางยานพาหนะ (HS401120) คิดเป็นอัตราร้อยละ -3.69
- ผลิตภัณฑ์อื่นๆ จากยางวัลแคนไนซ์ นอกจากยางแข็ง (HS 401699) คิดเป็นอัตราร้อยละ -

15.28

- หลอด หรือท่อ และท่ออ่อนผลิตจากยางวัลแคนไนซ์นอกจากยางแข็งไม่มีอุปกรณ์ติดตั้ง(HS 400941) คิดเป็นอัตราร้อยละ -12.64

- ถุงยางคุมกำเนิด (HS 401699) คิดเป็นอัตราร้อยละ -35.18
- ยางนอกชนิดอัดลมชนิดที่ใช้กับรถจักรยาน (HS 401150) คิดเป็นอัตราร้อยละ 18.09
- ยางนอกชนิดอัดลมชนิดที่ใช้กับอากาศยาน (HS 401130) คิดเป็นอัตราร้อยละ -27.09

เมื่อพิจารณาสินค้าประเภทยางพารา และผลิตภัณฑ์ที่ประเทศแคนาดาได้ทำการนำเข้าจากประเทศไทย 10 รายการ (ตามรหัสพิกัดศุลกากร 6 หลัก) พบว่าประเทศคู่แข่งของประเทศไทยมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับรหัสพิกัดของสินค้า ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากปัจจัยในด้านต่างๆ ประกอบไปด้วย การย้ายฐานการผลิตโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมยานยนต์ ราคาที่สามารถแข่งขันได้ ค่าเงิน และอัตราแลกเปลี่ยน รวมไปถึงคุณภาพสินค้า โดยเมื่อ พิจารณาสินค้าหลักที่ประเทศแคนาดาได้มีการนำเข้าจาก

ประเทศไทยนั้นสามารถจำแนกประเทศคู่แข่งออกเป็น 3กลุ่ม (คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 78 ของมูลค่าที่ประเทศแคนาดาทำการนำเข้าสินค้าประเภทยางพาราและผลิตภัณฑ์จากประเทศไทย) อันประกอบด้วย

- ยางแผ่นรมควัน คือ ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งมีส่วนแบ่งทางการตลาดเพียงร้อยละ 1.91 เท่านั้น แต่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในปีพ.ศ.2557 ถึงร้อยละ 31.66

- ยางยานพาหนะ ประเทศคู่แข่งภายใต้พิกัด HS 4011 ประกอบด้วย

- HS 401110 ประเทศไทยเป็นคู่ค้าอันดับสี่ของประเทศแคนาดา โดยมีประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศจีน และประเทศญี่ปุ่น ทำการครองส่วนแบ่งทางการตลาดถึงกว่าร้อยละ 65.66 ซึ่งสินค้าเหล่านี้มีโอกาสที่ดี และมีแนวโน้มการนำเข้าเพิ่มขึ้นจากประเทศไทยมากขึ้นเรื่อยๆ นับตั้งแต่ปี2554 เป็นต้นมา

- HS 401150 ประเทศไทยเป็นคู่ค้าอันดับสองรองจากประเทศไต้หวัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามูลค่าการนำเข้าจากประเทศ 5 อันดับแรก พบว่าประเทศไต้หวัน ประเทศไทย และประเทศจีน มีอัตราการขยายตัวลดลง ในขณะที่ประเทศอินโดนีเซียกลับขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น

- ถู่มือยาง

- ถู่มือยางภายใต้พิกัด HS4015 ที่ประเทศแคนาดาทำการนำเข้าจากประเทศไทยในปี 2556 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 25.27 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 9 ของมูลค่า อันประกอบไปด้วยถู่มือยางอื่นๆ (HS 401519) คิดเป็นร้อยละ 94.97 และถู่มือยางที่ใช้ทางการแพทย์ (HS 401511) คิดเป็นร้อยละ 5.03 โดยประเทศคู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทย คือ ประเทศมาเลเซียที่สามารถครองส่วนแบ่งทางการตลาดใน ปีพ.ศ.2557 ถึงร้อยละ 54.16 (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, https://www.ditp.go.th/dipt_web64/articlsub_view.php?, 15 พฤษภาคม 2562)

ภูมิภาคอาเซียนมีพื้นที่ในการปลูก การผลิต และการส่งออกยางพารามากที่สุดในโลก โดยพื้นที่ปลูกยางพารา ณ ปี 2555 ของไทย 18.76 ล้านไร่ อินโดนีเซีย 21.78 ล้านไร่ และมาเลเซีย 6.38 ล้านไร่ รวมแล้วมีปริมาณพื้นที่ปลูกมากกว่าร้อยละ 65 ของพื้นที่ปลูกทั้งหมดของโลก ส่วนปริมาณการผลิตยางพาราของประเทศในอาเซียนมีปริมาณร้อยละ 81 เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการผลิตยางพาราทั้งหมดของโลก ณ ปี 2555 ซึ่งประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีการผลิตยางพาราที่มากที่สุดในโลก 3,778 พันตัน คิดเป็นร้อยละ 35 ประเทศอินโดนีเซีย 3,040 พันตัน คิดเป็นร้อยละ 28 และประเทศมาเลเซีย 910 พันตัน คิดเป็นร้อยละ 8 และเมื่อมองในภาพรวมการส่งออกยางพาราประเทศที่ส่งออกมากที่สุดในอาเซียนคือประเทศไทย อยู่ที่ 505 พันตัน อินโดนีเซีย 502 พันตัน และมาเลเซีย 452 พันตัน (International Rubber Study Group : IRSG, 2555, หน้า 4) ทั้งสามประเทศได้มีการตกลงร่วมกันจัดตั้งบริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างได้มีการตกลงร่วมกัน จัดตั้งบริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ จำกัด (International Rubber Consortium, Limited: IRCo) ประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่มีการปลูกยางพารานอกจากไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซียแล้ว ประเทศที่มีการปลูกยางเพิ่มมากขึ้น คือ เวียดนาม

ซึ่งได้ลงทุนปลูกในพื้นที่ของประเทศเมียนมาร์ และลาวอีก ด้วย ส่งผลให้เวียดนามเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่อันดับ 4 ของโลก ดังนั้น การดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อราคา หากสามารถให้เวียดนามเข้ามาร่วมในบริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศแล้ว จะสามารถควบคุม การส่งออกสู่ตลาดโลกได้ถึงร้อยละ 90 ของการส่งออกสุทธิในตลาดโลก (แผนวิสาหกิจการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ.2560 - 2564, หน้า 64-65)

2.3.4 ยางพาราในประเทศอินโดนีเซีย

ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปี ค.ศ. 1956 ประเทศอินโดนีเซียมีการปลูกและผลิตยางธรรมชาติเป็นอันดับ 1 ของโลก มีการผลิต RSS (Ribbed Smoke Sheet) และ Brown Crepe หลังจากนั้นประเทศมาเลเซียได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้ผลิตยางพาราอันดับ 1 ของโลก อันเนื่องมาจากการที่มีคุณภาพเหนือกว่า และมีการออกมาตรฐานยางดีกว่า ซึ่งมาเลเซียมีการกำหนดคุณสมบัติด้านเทคนิคของยางธรรมชาติที่เหมาะสมกับอุตสาหกรรมยางล้อ

ปี ค.ศ.1967 รัฐบาลอินโดนีเซียออกระเบียบห้ามส่งออกยางคุณภาพต่ำ (Low quality rubber Bark Crepe) ซึ่งเป็นสินค้าที่เมื่อผ่านกระบวนการทางเทคนิคแล้วจะมีมูลค่าเพิ่ม และจูงใจให้ผู้ผลิตยางในประเทศอินโดนีเซียหันมาผลิตยางที่มี Technical Specification จึงมีการหันมาผลิต Crumb Rubber ที่มี Technical Specification ด้วยเครื่องจักรจากยุโรปแทนยางพื้นฐาน Crumb Rubber เป็นวัตถุดิบในการผลิตยางล้อ

ปี พ.ศ.2514 โรงงานผลิตยางพื้นฐานได้หันมาผลิต Crumb Rubber มากขึ้น และมีการออกมาตรฐาน Standard Indonesian Rubber (SIR) ทำให้สินค้ายางพาราเป็นสินค้าที่สำคัญของประเทศอินโดนีเซียเป็นต้นมา

ปี พ.ศ.2554 ประเทศอินโดนีเซียได้ร่วมกับประเทศไทย และประเทศมาเลเซีย ลงนามในแถลงการณ์ร่วมบาทีระดับรัฐมนตรี (Joint Ministerial Declaration 2001: Bali Declaration 2001) จัดตั้งองค์การความร่วมมือไตรภาคีด้านยางพารา (International Tripartite Rubber Council: ITRC) เพื่อกำกับดูแลมาตรการและกลไกต่างๆ ให้ราคายางธรรมชาติในตลาดโลกมีการยกระดับอย่างยั่งยืน

ปี พ.ศ.2556 ประเทศอินโดนีเซียมีพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นจำนวนมากบนเกาะสุมาตรา รองลงมาคือเกาะกาลีมันตัน มีพื้นที่ปลูกยางทั้งสิ้น 4.49 ล้านเฮกตาร์ ให้ผลผลิตน้ำยางประมาณ 3.11 ล้านตัน/ปี การถือครองพื้นที่ปลูกยางแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ สวนยางรายย่อย (Smallholder's plantation) ร้อยละ 84.8% บริษัทเอกชน ร้อยละ 7.8% และรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 7.4% พื้นที่เพาะปลูกยางพาราของรัฐวิสาหกิจจะอยู่บนเกาะสุมาตรา ชาว กาลีมันตัน และสุราเวสี ตามลำดับ แต่ประสิทธิภาพการผลิตน้ำยางของรายย่อยยังดีต่อการผลิตโดยบริษัทเอกชนและรัฐวิสาหกิจ ผลผลิตน้ำยางของสวนยางรายย่อยเฉลี่ย 1.003 ตัน/เฮกตาร์ ในขณะที่บริษัทเอกชนและรัฐวิสาหกิจผลิตได้ 1.882 ตัน/เฮกตาร์ และ 1.385 ตัน/เฮกตาร์ อุตสาหกรรมภายในประเทศอินโดนีเซียที่ใช้ยางธรรมชาติมีความต้องการประมาณปีละ

400,000 – 500,000 ตัน โดยนำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ โดยประมาณร้อยละ 70 ของปริมาณดังกล่าว นำไปใช้ในอุตสาหกรรมยางล้อ ที่เหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิต Mechanical Rubber Goods (MRG) ถุงมือยาง และอื่นๆ ประเทศอินโดนีเซียยังมีการนำเข้ายางธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่เป็นยางที่มีคุณลักษณะพิเศษ ซึ่งแหล่งนำเข้าหลัก ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย ประเทศเวียดนาม และประเทศไทย ประเทศอินโดนีเซียมีการส่งออกยางธรรมชาติเกือบทั้งหมดที่ผลิตได้ โดยตลาดส่งออกหลัก ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลีใต้ และประเทศอินเดีย ตามลำดับ

ทิศทางยางพาราในอนาคตของประเทศอินโดนีเซีย

จากกรอบแผนการผลิตปี 2007 – 2020 ขององค์การความร่วมมือไตรภาคีด้านยางพารา (International Tripartite Rubber Council: ITRC) ประเทศอินโดนีเซียเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิก มีการขยายการผลิตต่ำกว่าปริมาณที่ได้รับการจัดสรร รัฐบาลของประเทศอินโดนีเซียได้ส่งเสริมให้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราและใช้พันธุ์ที่มีผลผลิตสูง มีการให้เงินอุดหนุนค่าแรงและค่าใช้จ่ายในการควบคุมโรคแมลงสำหรับพื้นที่ 300,000 เฮกตาร์ และการจัดหาปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และการดูแลรักษาอื่นๆ กว่า 50,000 เฮกตาร์ อย่างไรก็ตามประเทศอินโดนีเซียจะมีการขยายการผลิตสูงกว่าปริมาณที่ได้รับการจัดสรร จากองค์การความร่วมมือไตรภาคีด้านยางพารา (International Tripartite Rubber Council: ITRC) เนื่องจากมีการประเมินว่าในปี ค.ศ. 2019 ประเทศอินโดนีเซียจะมีพื้นที่ปลูกยางทั้งหมด 3.09 ล้านเฮกตาร์ และคาดว่าจะให้ผลผลิตน้ำยางเพิ่มขึ้นเป็น 3.62 ล้านตัน ซึ่งประเทศอินโดนีเซียคาดว่าจะสามารถเป็นผู้ผลิตยางธรรมชาติรายใหญ่ของโลก จากแผนการเพิ่มพื้นที่ปลูกยางพารา และเพิ่มปริมาณน้ำยางธรรมชาติ โดยประเทศอินโดนีเซียมีแผนการเพิ่มการใช้ยางธรรมชาติในประเทศ โดยจะมีการนำยางธรรมชาติไปใช้ในโครงการภาครัฐ เช่น สร้างถนน เชื้อนยาง ประตุชลประทาน อุปกรณ์กันกระแทกท่าเรือ และไม้หมอนรถไฟ รัฐบาลส่งเสริมการใช้ยางพาราสร้างถนนเป็นการผสมยางธรรมชาติใน Asphalt เป็น Asphalt Rubber Mix ซึ่งได้มีการดำเนินการแล้วในหลายประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศมาเลเซีย ประเทศเวียดนาม และประเทศไทย แต่ในประเทศอินโดนีเซียยังไม่เคยสร้างถนนด้วยวัสดุเช่นนี้ และจำเป็นต้องรอการตัดสินใจเชิง นโยบายโดยเฉพาะอย่างยิ่งสัดส่วนยางธรรมชาติที่จะใช้ผสม นอกจากนี้มีการประเมินว่าประเทศอินโดนีเซียมีแผนขยายอุตสาหกรรมที่ใช้ยาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมยางล้อผ่านการดึงดูดการลงทุนจากบริษัทผู้ผลิตยางข้ามชาติ และอาจมีการขยายอุตสาหกรรมเครื่องนอนยางพาราเพื่อลดการนำเข้าสินค้าดังกล่าวจากต่างประเทศ เป็นที่น่าจับตา หากคุณภาพสินค้าที่ผลิตได้ภายในประเทศเป็นที่ยอมรับในระดับหนึ่ง รัฐบาลของประเทศอินโดนีเซีย อาจมีการออกมาตรการเพื่อปกป้องการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม รวมไปถึงแผนการจูงใจบริษัทข้ามชาติให้ลงทุนผลิตยางล้อในประเทศอินโดนีเซียเพิ่มขึ้น อาจกระทบกับการค้าและการลงทุนสินค้า ดังกล่าวและสินค้าต่อเนื่องในประเทศไทย (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

กระทรวงพาณิชย์, https://www.ditp.go.th/dipt_web64/articlsub_view.php?, 15 พฤษภาคม 2562)

2.4 สถานการณ์ยางพาราในประเทศไทย

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศไทยที่สามารถสร้างรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับเกษตรกรชาวสวนยางได้ประมาณ 1 ล้านครัวเรือน และก่อให้เกิดการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมกว่า 200,000 คน ประเทศไทยมีเนื้อที่เพาะปลูกยางพารารวม 22 ล้านไร่ เนื้อที่สวนยางที่ให้ผลผลิตประมาณ 15 ล้านไร่ ประเทศไทยสามารถผลิตและส่งออกยางพาราได้มากที่สุดในโลกมาเป็นระยะเวลายาวนานมากกว่า 20 ปี จากข้อมูลปี 2555 ปริมาณการส่งออกยางพาราของไทยรวมสุทธิ 2,125,926 ตัน ซึ่งมีปริมาณลดลงจากปี 2554 อยู่ 826,455 ตัน คิดเป็นร้อยละ 28 และตลาดส่งออกยางพาราของไทยที่มีสัดส่วน การส่งออกมากที่สุดคือประเทศจีน ข้อมูล ณ ปี 2551 - 2555 มีปริมาณการส่งออกดังนี้ 824,833 ตัน, 1,160,339 ตัน, 1,128,553 ตัน, 1,274,188 ตัน, 1,042,008 ตัน ซึ่งในปี 2555 มีการส่งออกไป ตลาดประเทศจีนคิดเป็นร้อยละ 49 ของการส่งออกยางพาราทั้งหมดของประเทศไทย ซึ่งพบว่า ประเทศไทยสามารถผลิตยางพาราประเภทต่างๆ ในการส่งออก โดยแยก ตามลำดับได้ดังนี้ อันดับหนึ่ง คือ ยางแท่ง (STR) 1.4 ล้านตันคิดเป็นร้อยละ 38 อันดับที่ 2 ยางแผ่นรมควัน (RSS) 7.9 แสนตัน คิดเป็นร้อยละ 21.6 อันดับ 3 ยางผสมสารเคมี (Compound) 7.1 แสนตัน คิดเป็นร้อยละ 19 อันดับ 4 น้ำยางข้น 6.8 แสนตัน คิดเป็นร้อยละ 18.6 และอื่นๆ อีก 8.3 หมื่นตัน คิดเป็นร้อยละ 2.2 (แผนวิสาหกิจการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ.2560 - 2564, หน้า 65)

2.4.1 สถานการณ์เศรษฐกิจยางพาราของไทย

เศรษฐกิจของประเทศไทยระหว่างปี 2559-2561 คาดว่าเศรษฐกิจไทยเจริญเติบโตอยู่ที่ร้อยละ 2.02.7 อันเนื่องมาจากความไม่แน่นอนทางการเมือง ยังเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการลงทุนของภาคเอกชน อีกทั้งปัญหาหนี้ภาคครัวเรือนยังคงสูง การบริโภคในภาคเอกชนยังไม่จำกัด การส่งออกอยู่ในสถานะซบเซา ด้านการผลิต สาขาก่อสร้างขยายตัวอยู่ในเกณฑ์ดี แต่สาขาเกษตรกรรมยังคงได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง และฤดูกาลผลิต ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เมื่อผลผลิตออกตามฤดูกาล คาดว่า เศรษฐกิจจะขยายตัวมากขึ้น โดยในปี 2558 ธนาคารแห่งประเทศไทยปรับลดอัตราดอกเบี้ยถึง 3 ครั้ง แต่ อัตราเงินเฟ้อยังคงอยู่ต่ำกว่าระดับเป้าหมายของนโยบายถึงร้อยละ 2.5 ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนารอบ ข้างเศรษฐกิจกำลังไปได้ดี เนื่องจากแรงหนุนของ FDI

ยางพารายังคงเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของไทย สร้างมูลค่าการส่งออก ในปี 2558 อยู่ลำดับ ที่ 1 ของมูลค่าการส่งออก มีมูลค่าการส่งออกถึง 170,421.29 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 38 เมื่อเทียบกับมูลค่าของพืชเศรษฐกิจลำดับรองลงมาอย่าง ข้าว และ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ถึงแม้ว่าระดับราคายางพารา ไทยจะประสบภาวะราคายางตกต่ำอย่างต่อเนื่อง โดยราคายางพาราแผ่นดิบได้ปรับลดจาก

ระดับราคา 180 บาท/กก. ในเดือน กุมภาพันธ์ 2554 มาอยู่ที่ระดับราคา 55-57 บาท ในเดือนมิถุนายน 2559 แสดงให้เห็นถึงการปรับลดลงของราคาอย่างพารามากกว่า 3 เท่าตัว ซึ่งการปรับตัวของราคา ดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับเกษตรกรชาวสวนยางที่มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยที่ 65 บาท/กก. ซึ่งมี ต้นทุนการผลิตสูงกว่าราคา ผลผลิตในท้องตลาด (แผนวิสาหกิจการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560 - 2564, หน้า 65)

2.4.2 ปัญหาของยางพาราในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

สถานการณ์การผลิตและการใช้ยางพาราของโลกมีความไม่สมดุล ส่งผลให้ราคาขาขาด เสถียรภาพ ประกอบกับประเทศไทยยังคงพึ่งพาการส่งออกยางพารา โดยกว่าร้อยละ 80 ส่งออกในรูปแบบ วัตถุดิบเป็นหลัก ซึ่งมักได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกและการชะลอตัวทางเศรษฐกิจของประเทศผู้ใช้อย่างรายใหญ่

การแก้ไขปัญหาหาราคายางพารา

การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) มีแนวทางการรักษาเสถียรภาพราคายางในระยะยาว โดย แบ่งเป็น

1. การจัดการด้านอุปสงค์ (การกระตุ้นการใช้ยางในประเทศ, การกระตุ้นการแปรรูปยางพาราในประเทศ) โดยมีวิธีการแก้ปัญหา ดังนี้

โครงการที่การยางแห่งประเทศไทยได้เร่งดำเนินการในช่วงที่ผ่านมา

1) โครงการสนับสนุนเกษตรกร/สถาบันเกษตรกรให้หันมาแปรรูปยางเป็นผลิตภัณฑ์ยางให้มากขึ้น มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ช่วยให้สามารถจำหน่ายได้ในราคาสูง

2) การเปิดดำเนินการตลาดกลางยางพาราระดับภูมิภาค (Regional Rubber Market : RRM) ด้วยความร่วมมือกันของประเทศไทย อินโดนีเซียและมาเลเซีย ซึ่งเป็นตลาดที่มีการซื้อ-ขายจริง มีการส่งมอบร้อยละ 100 แห่งแรกของโลก เพื่อนำยางจากเกษตรกรสู่มือผู้ซื้อโดยตรง

โครงการที่นอกเหนืออำนาจในการดำเนินการของการยางแห่งประเทศไทย

1) โครงการกระตุ้นการใช้ยางและผลิตภัณฑ์จากยางพาราในภาครัฐ

1.1) ให้กรมบัญชีกลาง เพิ่มเติมระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุในส่วนของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากยางที่ได้รับมาตรฐาน มอก. เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้าง ของหน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินการได้

1.2) ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามแผนงานที่เคยแจ้งความประสงค์ไว้ก่อนหน้านี้ โดยปรับเปลี่ยนมาใช้ภายในปีงบประมาณ 2560 - 2561 หรือตั้งงบประมาณปี 2562 เพื่อใช้ยางและผลิตภัณฑ์ยาง

โครงการกระตุ้นการแปรรูปยางพาราภายในประเทศ ดำเนินการโดย

1) ให้การนิคมอุตสาหกรรม (กนอ.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สทท.: BOI) เพิ่มเติมสิทธิประโยชน์ในเชิงภาษีและด้านอื่นๆ ให้กับผู้ประกอบการด้านยางพาราทั้งในประเทศและจากต่างประเทศที่ผ่านการคัดสรรจาก กยท. เพื่อสร้างแรงจูงใจในการลงทุนอุตสาหกรรมปลายน้ำด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราในประเทศไทยมากขึ้น

2) เสนอคณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ปรับเปลี่ยนระบบการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการส่งออก เป็นระบบอัตราคงที่ 2 บาท/กิโลกรัม พิจารณาถูกรอบ 1 ปี หรือ 2 ปี ตามเห็นสมควรและเน้นย้ำมาตรการควบคุมให้ผู้ส่งออกเป็นผู้จ่ายค่าธรรมเนียม และไม่นำมาเป็นต้นทุนราคาซื้อขายจากเกษตรกร

2. การจัดการด้านอุปทาน (การลดพื้นที่ปลูกยาง) เนื่องจาก

1) ผลผลิตออกสู่ตลาดมีปริมาณมากเพราะไม่สามารถควบคุมพื้นที่ปลูกยางได้อย่างชัดเจน

2) มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อปลูกยาง โดยพื้นที่ปลูกยางร้อยละ 23.02 เป็นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ (ข้อมูลของกระทรวงทรัพยากรฯ) มีเนื้อที่ทั้งหมด 4.5 ล้านไร่ และจากข้อมูลของการยางแห่งประเทศไทย 2560 พบว่า มีเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ มารายงานตัว จำนวน 273,847 ราย ซึ่งส่งผลกระทบต่อ

- ผลผลิตออกสู่ตลาดมีปริมาณมากกว่าเป้าหมาย

- มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อปลูกยาง เมื่อยังมีราคาสูง

3. การควบคุมปริมาณการผลิต โดยส่งเสริมเกษตรกรชาวสวนยางโค่นยางเก่า ต้นยางทรุดโทรมเสียหาย หรือต้นยางที่ให้ผลผลิตน้อย จำนวน 4 แสนไร่/ปี แล้วปลูกแทนด้วยยางพันธุ์ดี 3 แสนไร่และปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นทดแทนตามความเหมาะสม 1 แสนไร่ เป็นเวลา 7 ปี (ตั้งแต่ ตุลาคม 2557 – กันยายน 2564) และเพิ่มสัดส่วนการปลูกตั้งแต่ปี 2561 เป็นต้นไป

ตารางที่ 2.10 ผลการดำเนินงานปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นปี 2558-2559

ปี	ไม้ยืนต้น (ไร่)	ปาล์มน้ำมัน(ไร่)	รวม(ไร่)
2558	17,926.45	140,506.60	158,443.05
2559	26,941.40	146,884.00	173,825.40

ที่มา : การยางแห่งประเทศไทย

ไม้ยืนต้นชนิดอื่นที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทน มี 3 ประเภทได้แก่ ไม้ผล ไม้ยืนต้นปลูกเพื่อแปรรูปและไม้ชนิดอื่นๆ

4. โครงการที่นอกเหนืออำนาจในการดำเนินการของการยางแห่งประเทศไทย

ลดการปลูกยางบนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมโดยให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินการ

1) จัดสรรพื้นที่ทำกินใหม่ ตามระเบียบของกระทรวงทรัพย์ฯ ให้กับเกษตรกรที่มาแจ้งชื่อกับ กยท. ซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตลุ่มน้ำชั้น 1 และ 2 ประมาณ 1.2 ล้านไร่ เพื่อฟื้นฟูพื้นที่ป่าและป้องกันมิให้มีการ บุกรุกเพิ่มขึ้นและจัดสรรพื้นที่ทำกินใหม่

2) ดำเนินโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ให้กับเกษตรกรที่มาแจ้งชื่อกับ กยท. ซึ่งอยู่ในเขตลุ่มน้ำชั้น 3 4 และ 5 ประมาณ 3.1 ล้านไร่

ข้อเสนอ เห็นควรแจ้งให้จังหวัดเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ดังนี้

1. ลดพื้นที่การปลูกยางพารา โดยส่งเสริมให้ปลูกพืชอย่างอื่นแทน เช่น ไม้ผล ไม้ยืนต้นและไม้ ชนิดอื่นๆ
2. ลดพื้นที่การบุกรุกหรือปลูกยางพาราในพื้นที่ที่ไม่ถูกกฎหมาย
3. ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์จากยางพารา (ข้อมูลนโยบายด้านการเกษตร ปี 2560 กลุ่มงาน กิจการพิเศษ สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2560, หน้า 4-6)

2.4.3 การขึ้นทะเบียนสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง

พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทยปี พ.ศ. 2558 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนา ยางพารา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนา ยางพารา โดยผู้ที่ จะได้รับประโยชน์ได้แก่ เกษตรกรชาวสวนยางและสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง ซึ่งจะต้องขึ้นทะเบียนไว้กับ การยางแห่งประเทศไทย ทั้งนี้การยางแห่งประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมายผู้ขึ้นทะเบียนทั้งหมดไว้ 1.5 ล้านคน ประโยชน์ที่ได้รับจากการขึ้นทะเบียนคือ (1) สามารถขอรับการส่งเสริม การสนับสนุน และความ ช่วยเหลือเพื่อการปลูกแทน (เงินสงเคราะห์การทำสวนยางพาราเดิม) (2) สามารถขอรับการส่งเสริมใน ด้านการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต การผลิต การแปรรูปยางพารา ไม้ยางพาราตามวิธีการที่การยางแห่ง ประเทศไทยกำหนด (3) ได้รับการจัดสวัสดิการตามที่การยางแห่งประเทศไทยกำหนด และ (4) ได้รับความช่วยเหลือจากการยางแห่งประเทศไทยในการรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางมอบเงิน ช่วยเหลือชาวสวนยาง

โครงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง ณ ที่ว่าการอำเภอนายายอาม จังหวัด จันทบุรี ว่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ติดตามสถานการณ์การตลาด และราคาอย่างใกล้ชิด รวมทั้ง ได้ออกมาตรการแก้ไขปัญหาราคายางตกต่ำมาเป็นระยะ โดยรัฐบาลมีนโยบายและมาตรการแก้ไขปัญหา ทั้งในระยะเร่งด่วน ระยะกลาง และระยะยาว รวมถึงโครงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรชาวสวน ยาง ที่มุ่งหวังช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางในระยะเร่งด่วน ในช่วงที่ราคายาง ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง และคนกรีดยางเพื่อสนับสนุนเพิ่มประสิทธิภาพการ ผลิตของเกษตรกรชาวสวนยาง และช่วยเหลือค่าครองชีพคนกรีดยาง อีกทั้งเป็นขวัญกำลังใจให้สามารถ ร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพยาง และยกระดับราคาให้ขึ้นไปตามที่ทุกคนคาดหวัง "การมอบเงินช่วยเหลือ เกษตรกรชาวสวนยางภาคตะวันออก ในโครงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง รายละเอียด

1,800 บาท/ไร่ รายละเอียดไม่เกิน 15 ไร่ เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรชาวสวนยางในระยะเร่งด่วน โดยเงิน 1,800 บาท ดังกล่าว แบ่งเป็น 1,100 บาทให้แก่เจ้าของสวน และ 700 บาท สำหรับการจ้างแรงงาน ซึ่งเงินจำนวนนี้ได้ทยอยมอบให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางทั่วประเทศที่ได้ลงทะเบียนไว้กับการยางแห่งประเทศไทย โดยสามารถไปติดต่อขอรับการช่วยเหลือได้ที่สำนักงานการยางฯ ของแต่ละจังหวัดที่ได้ลงทะเบียนไว้ นอกจากนี้ กระทรวงเกษตรฯ ยังเร่งดำเนินโครงการสร้างถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ รวมทั้งสิ้น 80,000 กิโลเมตร คาดว่าจะใช้ยางพาราเป็นส่วนผสมทั้งสิ้นกว่า 9 แสน - 1 ล้านตัน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการใช้ยางภายในประเทศได้อีกทางหนึ่ง ส่วนเกษตรกรชาวสวนยางที่ต้นยางมีอายุมากกว่า 25 ปี ได้สนับสนุนให้ปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่นที่ตลาดมีความต้องการ อาทิ โกโก้ มะพร้าว น้ำหอม หรือปลูกพืชล้มลุกแซมสวนยาง เพื่อเพิ่มรายได้และสร้างความมั่นคงในอาชีพนอกเหนือการทำสวนยางเพียงอย่างเดียว" นอกจากนี้ กระทรวงเกษตรฯ ยังดำเนินโครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนอาชีพ เพิ่มรายได้เสริมให้แก่เกษตรกร และสร้างเสถียรภาพราคายางพาราทั้งระบบ อาทิ โครงการสนับสนุนทุนหมุนเวียนให้ผู้ประกอบการยางพารา หรือกลุ่มสหกรณ์ยางพารา การวางแผนทางในการพัฒนาภาคการเกษตร โดยเน้นการแก้ปัญหา 3 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การให้ความรู้กับเกษตรกรทำเกษตรรูปแบบใหม่ ตลอดจนการมุ่งเน้นด้านการตลาด ไม่ว่าจะเป็นผลผลิต หรือการจัดจำหน่าย ซึ่งต้องให้ตลาดนำการผลิต เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน โดยสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเกษตรกรผู้ผลิต และภาคเอกชนผู้ค้า ทั้งนี้ เพื่อปฏิรูปภาคการเกษตรให้มีความมั่นคงสมกับที่เป็นรากฐานเศรษฐกิจของประเทศไทย (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2562 ,หน้า 4)

วิกฤตยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี 2534 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันในปี 2556 ประเทศไทยถือเป็นผู้ผลิตและส่งออกยางพาราเป็นอันดับ 1 ของโลก สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยปีละหลายแสนล้านบาท ซึ่งในปี 2555 สามารถส่งออกยางพาราได้ทั้งหมดประมาณ 2.7 ล้านตัน สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยประมาณ 4 แสนล้านบาท แต่ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาราคายางที่เกษตรกรเคยขายได้ในราคาสูงสุดถึงกิโลกรัมละ 183.64 บาท ซึ่งในปี 2554 กลับมีราคาผันผวนและลดลงเป็นอย่างมาก โดยในช่วงปี 2555 เกษตรกรมีการขายยางพาราได้ในกิโลกรัมละไม่ถึง 100 บาท และมีราคาลดลงอย่างต่อเนื่อง ในราคาไม่ถึงกิโลกรัมละ 80 บาทในปี 2556 อันเป็นสาเหตุถึงความเดือดร้อนของเกษตรกรชาวสวนยางทั่วประเทศ เนื่องจากราคาของยางพาราที่เกษตรกรสามารถขายได้นั้นไม่คุ้มกับต้นทุนการผลิต

สาเหตุที่ทำให้ราคายางพาราที่เกษตรกรนำมาขายได้ราคาที่ลดลงอย่างต่อเนื่องนั้นเกิดจากในปลายปี 2554 ผู้ผลิตยางมีอย่างในประเทศมาเลเซียได้มีการหันไปใช้ยางสังเคราะห์แทน ประกอบกับอุตสาหกรรมผลิตยางมีอย่างในประเทศมาเลเซียประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน และราคาพลังงานที่เพิ่ม

สูงขึ้นจึงขยายการผลิตไม่ได้ รวมทั้งประสบปัญหาอุทกภัยครั้งใหญ่ในภาคกลางของประเทศไทยช่วงเดือน ตุลาคมถึงเดือนธันวาคมทำให้นิคมอุตสาหกรรม 7 แห่ง ถูกน้ำท่วมอย่างหนักส่งผลกระทบต่อปริมาณการ ใช้จ่ายภายในประเทศไทย ซึ่งในขณะที่ปริมาณการส่งออกยางไปยุโรปและประเทศมาเลเซียในเดือน ธันวาคมลดลง เพราะได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยที่ประเทศญี่ปุ่น ต่อมาในปี 2555 เกิด ความผันผวนของภาวะเศรษฐกิจโลก อาทิ วิกฤติหนี้สาธารณะของสหภาพยุโรป วิกฤติสินเชื่อที่อยู่อาศัย คุณภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งการที่เศรษฐกิจของประเทศจีนเริ่มเกิดการชะลอตัวลง และใน ปี 2556 มีปริมาณการส่งออกยางทั้งในประเทศและต่างประเทศอยู่ในระดับสูง รวมทั้งเกิดปัญหาเศรษฐกิจ โลกที่มีความผันผวน ส่งผลให้ราคายางพาราที่เกษตรกรขายได้นั้นไม่ถึงกิโลกรัมละ 80 บาท และ จาก ปัญหาราคายางพาราที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2555 โดยเฉพาะตั้งแต่เดือนเมษายนราคายางพารา แผ่นดิบลดลงเหลือเพียงกิโลกรัมละ 70 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อปี 2554 ที่ผ่านมานั้นจะอยู่ที่ กิโลกรัมละ 100 บาท และมีการลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2556 ส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางทุกภาค ส่วนออกมาเคลื่อนไหวกดดันรัฐบาลให้เร่งแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำโดยเกษตรกรมีการเรียกร้องให้ รัฐบาลปรับขึ้นราคายางพารา ด้วยขอให้มีการพยุงราคายางให้อยู่ที่กิโลกรัมละ 120 บาท รวมทั้งขอให้ รัฐบาลช่วยดำเนินการต่างๆ อาทิ ขอให้รัฐบาลคงราคายางพาราแผ่นรมควันชั้น 3 ไว้ที่กิโลกรัมละ 104 บาท ยางแผ่นดิบ กิโลกรัมละ 100 บาท ขอให้รัฐบาลดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกร เพื่อรักษาเสถียรภาพราคายางพาราต่อไป และขอให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรประกาศยกเลิกราคา ต้นทุนการผลิตยางทั้งประเทศเมื่อปี 2555 ที่ระบุไว้กิโลกรัมละ 64.19 บาท เพราะเป็นการขึ้นน้ำตลาดให้ เปลี่ยนราคาต้นทุนตามสภาพความเป็นจริง ขอให้รัฐบาลปล่อยเงินกู้แก่สถาบันเกษตรกรปลอดดอกเบี้ย ระยะยาว 3.5 ปี เป็นต้น โดยหลังจากนั้นเกษตรกรชาวสวนยางพาราของจังหวัดระยอง ได้มีการเรียกร้อง ให้รัฐบาลช่วยแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำ โดยร้องขอให้รัฐบาลมีการช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยาง ทั่วประเทศเป็นมาตรการเร่งด่วน 2 ประเด็น คือ 1. กำหนดมาตรการช่วยเหลือราคายางพาราขั้นต่ำ ได้แก่ ราคายางพาราแผ่นดิบคุณภาพ 3 ให้ช่วยเหลือในราคา 92 บาท ต่อ 1 กิโลกรัม จากราคาปัจจุบัน 74 บาท ต่อ 1 กิโลกรัม ยางพาราแผ่นรมควัน ชั้น 3 ให้ช่วยเหลือในราคา 101 บาท ต่อ 1 กิโลกรัม จาก ราคาปัจจุบัน 84 บาท ต่อ 1 กิโลกรัม ราคาน้ำยางสด ให้ช่วยเหลือในราคา 92 บาท ต่อ 1 กิโลกรัม จาก ปัจจุบันราคา 64 บาท ต่อ 1 กิโลกรัม ราคายางพาราก่อนถ้วย 100 เปอร์เซ็นต์ ให้ช่วยเหลือในราคา 83 บาท ต่อ 1 กิโลกรัม จากปัจจุบันราคา 40 บาท/กิโลกรัม 2. ขอให้รัฐบาลบริหารจัดการยางพาราโครงการ พัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกร เพื่อรักษาเสถียรภาพราคาในสต็อก จำนวน 200,000 ตัน ที่มีอยู่ โดยเร็วที่สุดเพื่อให้ราคายางพาราเกิดการขยับตัวสูงขึ้นนอกจากนี้เกษตรกรชาวสวนยางพาราจาก 8 อำเภอ ในจังหวัดบึงกาฬ ได้มีการเรียกร้องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับรัฐบาล ให้เร่งแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำ ที่เหลือกิโลกรัมละ 60 ถึง 70 บาท โดยมีมาตรการ เช่น การจัดตั้ง โรงงานรับซื้อยางพารา การประกันราคายางพาราแผ่นรมควันที่กิโลกรัมละ 120 บาท การก่อตั้งกองทุน

ช่วยเหลือเกษตรกร หรือการหาปุ๋ยที่มีราคาถูกให้กับเกษตรกรเพื่อลดต้นทุนการผลิต การให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ลดดอกเบี้ยให้กับชาวสวนยาง และเพิ่มค่าชดเชยกรณีที่ต้นยางเกิดการหักโค่นเป็นต้นละ 600 บาท

หลังจากเกิดปัญหาไม่นานเหตุการณ์การเรียกร้องของเกษตรกรชาวสวนยางได้ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยในเดือนสิงหาคมมีเกษตรกรชาวสวนยางพาราทางภาคใต้ ได้ทำการปิดถนนสายเอเชีย 41 บริเวณแยกควนหนองหงษ์ รวมทั้งถนนและทางรถไฟบริเวณ ตำบลบ้านตุล อำเภอชะฮวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อเนื่องกว่า 1 สัปดาห์ เพื่อเป็นการกดดันให้รัฐบาลมีการประกันราคายางพารา ในกิโลกรัมละไม่ต่ำกว่า 100 บาท และขณะที่แกนนำจังหวัดนครศรีธรรมราชสีมาประกาศนำทัพเครือข่ายชาวสวนยางภาคอีสาน 5 หมื่นคนร่วมมือปิดถนนมิตรภาพ ซึ่งจากการเจรจาที่ผ่านมารัฐบาลให้คำตอบว่าสามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้ที่ราคา กิโลกรัมละ 80 บาท และสามารถสนับสนุนปัจจัยในการผลิตได้ไร่ละ 1,260 บาท ไร่ละไม่เกิน 25 ไร่ ซึ่งเป็นคำตอบที่ชาวสวนยางพาราจังหวัดนครศรีธรรมราชสีมารับไม่ได้ ต้องการให้รัฐบาลประกันราคาต่อกิโลกรัมละ 85 บาท และขอให้รัฐบาลช่วยเหลือเรื่องการผลิตรวมถึงดูแลเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้แก่เกษตรกรและจากข้อเรียกร้องดังกล่าวที่ประชุมเจรจาไม่ได้ คณะกรรมการนโยบายยางธรรมชาติที่มีนายกิตติรัตน์ ณ ระนอง รองนายกรัฐมนตรีและรมว.คลัง เป็นประธาน จึงได้มีมติเห็นชอบให้ช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางที่เปิดกรีดยางไม่เกิน 25 ไร่ ในอัตราการผลิตช่วยเหลือปัจจัยการผลิต 12 บาทต่อกิโลกรัม หรือเทียบได้กับ 2,520 บาทต่อไร่ จากเดิมที่คณะรัฐมนตรีเคยมีมติช่วยเหลือ 1.260 บาท ต่อ ไร่ โดยคำนวณจากราคายางพาราแผ่นดิบชั้น 3 ที่ตลาดกลางหาดใหญ่ เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2556 ราคา 78 บาทต่อกิโลกรัม บวกด้วยจำนวนช่วยเหลือปัจจัยการผลิตที่ 12 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับผู้ที่เปิดกรีดยางมากกว่า 25 ไร่ นั้น จะเหมาจ่ายที่ 6,000 บาทต่อไร่ การเพิ่มวงเงินดังกล่าวเพื่อให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการแก้ไขปัญหายางพารา ที่มี พล.ต.อ.ประชา พรหมนอก รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้ตกลงกับแกนนำเกษตรกรในพื้นที่ภาคใต้ในการประชุมร่วมกันที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ในวันที่ 6 กันยายน 2556 และรัฐบาลได้มีการรับปากกับเกษตรกรในพื้นที่ว่าจะช่วยเหลือให้ราคาอยู่ที่ไม่ต่ำกว่า 90 บาทต่อกิโลกรัมภายในระยะเวลา 7-10 วัน ซึ่งราคาในขณะนั้นอยู่ที่ 78 บาทต่อกิโลกรัม ดังนั้นหากมีการช่วยเหลือปัจจัยการผลิตในอัตรา 2,520 บาทต่อกิโลกรัม เท่ากับว่ารัฐบาลช่วยเหลือราคายางพาราใน อัตรา 12 บาท ต่อ กิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากเดิมที่ให้ความช่วยเหลืออยู่ที่ 6 บาทต่อกิโลกรัม การให้การช่วยเหลือรูปแบบนี้อยู่บนแนวคิดเดียวกับการช่วยเหลือปัจจัยการผลิตและไม่เข้าไปแทรกแซงกลไกตลาดยางพารา

2.4.4 การแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำของรัฐบาล

จากปัญหาราคายางพาราตกต่ำอย่างต่อเนื่อง ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (นายกรัฐมนตรี) จึงได้มีมติเห็นชอบให้มีการแก้ไขปัญหายางพาราทั้งระบบ โดยวันที่ 10 กันยายน 2556 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบโครงการแก้ไขปัญหายางพาราทั้งระบบ ปี 2557 ที่ได้มีการปรับปรุงตามมติ

คณะกรรมการนโยบายยางธรรมชาติ (กนย.) เมื่อวันที่ 5 และ วันที่ 9 กันยายน 2556 ในส่วนของการแก้ไขปัญหายางพาราระยะสั้นอย่างเร่งด่วน ได้อนุมัติงบกลางรายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉิน หรือจำเป็นเพื่อการดำเนินงานตามแนวทางแก้ไขปัญหาในระยะสั้นของโครงการ วงเงิน 21,248.95 ล้านบาท ประกอบไปด้วย 1) เงินช่วยเหลือเกษตรกร วงเงิน 21,209.30 ล้านบาท 2) ค่าบริหารจัดการของกรมส่งเสริมการเกษตร วงเงิน 29.75 ล้านบาท 3) ค่าบริหารจัดการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) วงเงิน 9.90 ล้านบาท

ทั้งนี้วงเงินช่วยเหลือข้างต้นครอบคลุมเฉพาะพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ ประมาณ 8.97 ล้านไร่ ที่ประมาณการไว้ตามข้อเสนอโครงการเดิม เนื่องจากพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ 46 รายการ ตามหนังสือกรมป่าไม้ ที่ ทส 1602.5/5527 ลงวันที่ 30 มีนาคม 2555 อยู่ในระหว่างการดำเนินการขึ้นทะเบียนเกษตรกร รวมทั้งวงเงินค่าบริหารจัดการของกรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ซึ่งมีอัตราค่าใช้จ่าย 30 และ 10 บาท ต่อ ราย นั้นประมาณการจากเกษตรกรเป้าหมาย 991,717 ราย หากวงเงินไม่เพียงพอให้ขอความเห็นชอบในหลักการเพิ่มได้ตามข้อเท็จจริงของจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยมีจำนวนเกษตรกรเป้าหมาย 991,717 รายพื้นที่เป้าหมายประมาณ 8.97 ล้านไร่ รวมทั้งเกษตรกรที่มีเอกสารสิทธิตามหนังสือกรมป่าไม้ ที่ ทส1602.5/5527 ลงวันที่ 30 มีนาคม 2555 โดยมีเงื่อนไข คือช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรโดยจ่ายเงินชดเชยแก่เกษตรกรที่มีพื้นที่ยางเปิดกรีด และต้นยางอายุไม่เกิน 25 ปี โดยต้องเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิหรือสิทธิทำกินในพื้นที่นั้น ซึ่งรวมถึงประเภทเอกสารสิทธิที่ต้องตามกฎหมาย ซึ่งเป็นที่ยอมรับของกรมป่าไม้ ตามหนังสือกรมป่าไม้ ที่ ทส 1602.5/5527 ลงวันที่ 30 มีนาคม 2555

สำหรับพื้นที่ที่นอกเหนือจากพื้นที่ข้างต้นได้มีการมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกันหารือเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือภายใต้ขอบเขตของกฎหมายต่อไป โดยเกษตรกรที่มีพื้นที่ยางเปิดกรีดไม่เกิน 25 ไร่ ตามพื้นที่เปิดกรีดจริง ส่วนเกษตรกรที่มีพื้นที่ยางเปิดกรีด 25 ไร่ขึ้นไป จะได้รับความช่วยเหลือไม่เกิน 25 ไร่ อัตราการช่วยเหลืออยู่ที่ไร่ละ 2,520 บาท โดยเกษตรกรจะได้รับเงินสนับสนุนผ่านทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และต้องเปิดบัญชีกับธนาคารดังกล่าวในกรณีที่ไม่เป็นลูกค้าเดิม นอกจากนี้ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบให้เตรียมเรียกเก็บเงินสงเคราะห์ (Centre for Experimental Social Science : CESS) เป็นเวลา 4 เดือน ตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน 2556 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2556 โดยได้มีการออกประกาศในราชกิจจานุเบกษา แล้วเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2556

หลังจากนั้นได้มีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 17 กันยายน 2556 เห็นชอบแนวทางแก้ไขปัญหาการยางพารา โดยอนุมัติให้องค์การสวนยาง (อ.ส.ย.) กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในวงเงิน 30,000 ล้านบาท ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0 เพื่อดำเนินการตามโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายางพาราให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยให้

กระทรวงการคลังค้าประกันยกเว้นค่าธรรมเนียมในการค้าประกัน และให้กระทรวงการคลังเป็นผู้หาแหล่งเงินทุน หรือให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นผู้จัดการแหล่งเงินทุน โดยให้จ่ายค่าชดเชยต้นทุนเงินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในอัตราดอกเบี้ยบัญชีเงินฝากประจำ (Fixed Deposit Receipt : FDR) ร้อยละ 1 เช่นเดียวกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2555 (เรื่องการรักษาเสถียรภาพราคาอย่างพารา) รวมทั้งให้สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะบรรจุวงเงิน 30,000 ล้านบาท ไว้ในแผนการบริหารหนี้สาธารณะปีพ.ศ.2556 ด้วย และให้สำนักงานประมาณตั้งงบประมาณชดเชยผลการขาดทุนในการดำเนินงานโครงการ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2555 (เรื่องขออนุมัติให้สำนักงานประมาณตั้งงบประมาณชดเชยผลการขาดทุนการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคาอย่าง) โดยครั้งนี้ขออนุมัติเบิกจ่าย 5,000 ล้านบาท และต่อไปทุกครึ่งจะขออนุมัติคณะรัฐมนตรีเบิกจ่ายงวดละ 5,000 ล้านบาท นอกจากนี้ที่ประชุมได้รับทราบผลการประชุมของคณะกรรมการนโยบายยางธรรมชาติ ครั้งที่ 5/2555 เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2555 ร่วมกับกระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคาอย่างพารา และแนวทางการนำยางพาราไปใช้ประโยชน์ในการประกอบการต่างๆ ให้แพร่หลายขึ้นเพื่อเพิ่มอุปสงค์ของยางพารา โดยมีแนวทางการดำเนินงานต่างๆ ดังนี้

กรณีการขออนุมัติวงเงินสินเชื่อเพื่อเก็บสต็อก (Stock Credit) คิดอัตราดอกเบี้ยต่ำให้กับผู้ส่งออกยางพารา ให้กระทรวงการคลัง กรมวิชาการเกษตร องค์การสวนยาง และผู้แทนผู้ประกอบการร่วมกันพิจารณาหลักเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย การเก็บยาง ระยะเวลา ภาระการ จัดเก็บ ฯลฯ และให้นำเสนอคณะกรรมการฯ ในการประชุมครั้งต่อไป โดยให้ องค์การสวนยางแห่งประเทศไทย (อ.ส.ย.) เป็นฝ่ายเลขานุการ

กรณีการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์ เงื่อนไข การปฏิบัติงานของโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคาอย่าง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคาอย่าง ทั้งนี้ เห็นควรปรับ "ปริมาณผลผลิต 2 กิโลกรัม/ไร่/วัน เดือนละ 30 วัน" เป็น "ปริมาณผลผลิต 2 กิโลกรัม/ไร่/วัน เดือนละไม่เกิน 17 วัน" และเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ กรณีการขายยางของสถาบันเกษตรกร คือ เมื่อนำยางมาขายให้ อ.ส.ย. ทุกครั้งต้องแสดงเอกสารบัญชีซื้อขายจากสมาชิก รวมทั้งกรณีที่สถาบันเกษตรกรที่ได้รับอนุมัติให้เข้าร่วมโครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคาอย่างไม่จัดทำรายงานการซื้อและการขายยางส่งให้เลขานุการคณะอนุกรรมการบริหารโครงการระดับจังหวัด กำหนดทุก 15 วัน ให้ตัดสิทธิ์การซื้อขายไว้ก่อนจนกว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จ

ข้อเสนอแนะของนักวิชาการในประเด็นการแก้ไขปัญหาการขาดทุนการตกต่ำ

หลังจากที่รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางดังกล่าวทำให้มีนักวิชาการต่างๆ ออกมาแสดงความคิดเห็นเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาให้แก่รัฐบาล เช่น

รศ.ดร.อาชีว์ชัย แกสमान ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนานวัตกรรมยางพารามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้เสนอความเห็นว่าการผลิตยางพาราของประเทศไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาพบว่าการประมาณการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง สะท้อนให้เห็นถึงความไม่มีประสิทธิภาพในนโยบายการเพิ่มมูลค่ายางพาราของรัฐบาล และแนวคิดของรัฐบาลที่เสนอให้มีการลดต้นทุนการผลิต โดยการช่วยเหลือเรื่องปัจจัยการผลิตเป็นวิธีการแก้ปัญหาหระยะสั้นที่ไม่ตรงจุด เพราะโครงสร้างต้นทุนปัจจัยการผลิตมีเพียง 15 - 20 % เท่านั้น ดังนั้นรัฐบาลควรจะต้องมีมาตรการบริหารจัดการ เรื่องแรงงานที่ชัดเจนเพิ่มเติมด้วยสำหรับมาตรการเกี่ยวกับการเร่งรัดการโค่นต้นยางอายุเกิน 25 ปี ซึ่งเป็นแนวคิดในการแก้ไขปัญหาราคายางตกต่ำ แต่ในทางปฏิบัติทำได้ยากเนื่องจากรัฐไม่สามารถบังคับให้เกษตรกรโค่นต้นยางพาราและปลูกทดแทนใหม่ได้ และสิ่งที่น่าสนใจเป็นห่วงในอนาคตคือปริมาณยางพาราที่จะล้นตลาดเนื่องจากในปี 2557 จะเป็นปีที่ประเทศไทยมีผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้นจากผลผลิตของยางพาราในโครงการ 1 ล้านไร่ และผลผลิตอีก 2 ล้านไร่ที่อยู่นอกโครงการ

อย่างไรก็ตามภาคอุตสาหกรรมเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหา โดยการนำยางไปใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆ สำหรับในปี 2555 ประเทศไทยส่งออกยางในรูปแบบวัตถุดิบคือ ยางแท่ง ยางแผ่นรมควัน น้ำยางข้นและยางแปรรูปอื่นๆ ประมาณ 3.12 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 86 สร้างรายได้เข้าประเทศ 336,000 ล้านบาท ซึ่งใช้แปรรูปในประเทศเพียง 0.5 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 14 แต่สร้างรายได้ 260,000 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับการเพิ่มมูลค่าเพิ่ม ดังนั้นการใช้ยางพาราผลิตเป็นผลิตภัณฑ์สามารถเพิ่มมูลค่าได้ประมาณ 4 - 8 เท่าของราคาวัตถุดิบ ยางพาราใช้มากที่สุดในการผลิตล้อรถยนต์ถึงร้อยละ 70 รองลงมาคือ ถุงมือยาง เส้นด้ายยางยืด ถุงยางอนามัย ยางพองน้ำ ทั้งนี้อีกแนวทางหนึ่งที่ได้มีการศึกษาวิจัยไว้คือการนำยางพารามาใช้ประโยชน์เป็นถนนยางมะตอยผสมยางพารา ถ้ารัฐบาลมีการผลักดันอย่างจริงจังจะทำให้มีปริมาณการใช้ยางพาราในประเทศเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้จากผลการวิจัยของสถาบันการศึกษาพบว่ายางพาราสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่นๆ ได้อีก เช่น แผ่นยางปูพื้นสำหรับสนามเด็กเล่น สนามกีฬา

นายประเสริฐ ชิตพงศ์ ประธานกรรมการวิสาหกิจวิสาหกิจยางพารา วุฒิสภา และสมาชิกวุฒิสภาภาคใต้ส่วนหนึ่ง ได้เสนอให้รัฐบาลกำหนดราคาประกัน พยาง หรือแทรกแซง ราคายางโดยให้พิจารณาถึงต้นทุนการผลิตที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกำหนดไว้เป็นฐานและบวกเพิ่มกำไรที่ทำให้ชาวสวนยางสามารถอยู่ได้ โดยรัฐควรลดเก็บค่าธรรมเนียมส่งออกชั่วคราว เพื่อให้ชาวสวนยางได้รับเงินจากราคายางเพิ่ม รัฐบาลต้องเพิ่มการรักษาเสถียรภาพราคายางพาราโดยให้สถาบันเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับยางพาราเป็นผู้ดำเนินการและให้รัฐบาลให้สินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกรในการรับซื้อยางมาแปรรูป และเก็บสต็อกยางไว้เองเพื่อรอจำหน่ายเมื่อมีราคาสูงขึ้น

รัฐบาลไม่ควรซื้อยางราคาไม่สูงเพื่อเก็บไว้ในสต็อก ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการทุจริต เกิดยางเสื่อมคุณภาพ และเกิดผลกระทบต่อกลไกตลาดปกติ รัฐบาลควรเร่งรัดให้นำยางพาราไปผสมกับยางมะตอยเพื่อทำถนนและการขนส่งระบบราง และเมื่อเกิดเหตุการณ์การชุมนุมของชาวสวนยางพาราในทุกพื้นที่และทุกระดับ ให้รัฐบาลแก้ปัญหาด้วยการเจรจา หลีกเลี่ยงการใช้กำลังเข้าปราบปรามหรือสลายการชุมนุม อันที่จะก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคมทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ นอกจากนี้กรมการได้เสนอให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาการยางทั้งระยะกลางและระยะยาว โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากยางพารา ทั้งจากเนื้อยางและไม่ใช่เนื้อยาง เพื่อเพิ่มมูลค่าสำหรับการใช้ในประเทศและการส่งออก ส่วนที่ไม่ใช่เนื้อยางให้พัฒนาผลิตภัณฑ์จากโปรตีนเป็นเวชสำอาง หรือผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพอันจะช่วยเพิ่มมูลค่าจากน้ำยางได้มาก รัฐบาลควรส่งเสริมการวิจัยอย่างจริงจัง ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์การพัฒนาที่เน้นการใช้แรงงานในการผลิตต่อไป

ดร.อัทธ์ พิศาลวานิช คณะบดีคณะเศรษฐศาสตร์ และผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการยางตกต่ำแก่รัฐบาลว่าการใช้วงเงินเพื่อแทรกแซงราคายางพารานั้น ไม่ได้เป็นการสนับสนุนให้ราคายางสามารถปรับตัวเพิ่มขึ้นได้อย่างแข็งแกร่ง เห็นได้จากวงเงินการแทรกแซงจำนวน 3 หมื่นล้านบาทของรัฐบาล ซึ่งสามารถสนับสนุนให้ราคาปรับตัวเพิ่มขึ้นได้เพียง 80 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งในอนาคตหากรัฐบาลใช้วิธีแทรกแซงเงินเข้าช่วยเหลือเพิ่มเติมคงเป็นไปได้ยาก เพราะปัจจุบันประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกยางพาราสูงถึง 130,000 ล้านบาท

ดังนั้นการแก้ไขปัญหาที่ถูกจุดควรจะสนับสนุนให้ประเทศไทยทำธุรกิจยางปลายน้ำเพิ่มขึ้นด้วยการบริหารสต็อกยางและสนับสนุนโรงงานแปรรูป เพราะปัจจุบันประเทศไทยเป็นผู้นำด้านธุรกิจยางต้นน้ำเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้การส่งเสริมธุรกิจยางปลายน้ำจะเป็นการรองรับการเปิดเสรีอาเซียนหรือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ในปี 2558 อีกด้วย (academic focus วิถีชีวิตยางพารา, หน้า 2 - 10)

2.4.5 ยุทธศาสตร์และนโยบายยางพารา

คณะกรรมการนโยบายยางธรรมชาติ (กนย.) เสนอยุทธศาสตร์พัฒนายางพาราแก่คณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2553 เห็นชอบร่างยุทธศาสตร์พัฒนายางพาราปีพ.ศ. 2552-2556 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนายางพาราของ (การยางแห่งประเทศไทย, 2559)

ยุทธศาสตร์การพัฒนายางพารา (พ.ศ.2552 - 2556)

ประกอบด้วย 8 กลยุทธ์ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพยางที่เป็นวัตถุดิบ

1.1 เป้าประสงค์

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตต่อหน่วยพื้นที่
- 2) ปรับปรุงคุณภาพผลผลิตยางที่เป็นวัตถุดิบ

3) เร่งรัดและขยายขอบข่ายการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เกษตรกรนำผลงานวิจัย ไปใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

1.2 แนวทาง / มาตรการ

- 1) พัฒนาการผลิตยางของเกษตรกร โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
- 2) พัฒนาคุณภาพยางของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรโดยสนับสนุนให้แปรรูป ผลผลิตเบื้องต้นด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม
- 3) พัฒนาระบบและกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยี ทั้งโดยภาครัฐ และ การมีส่วนร่วมของเกษตรกร

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาระบบตลาดยางในประเทศและต่างประเทศ

2.1 เป้าประสงค์

- 1) เพื่อให้เกษตรกรขายยางได้ในราคาที่เป็นธรรม โดยมีระดับราคาสูงกว่า ต้นทุนการผลิตของเกษตรกร
- 2) ราคาขงมีเสถียรภาพและไม่ตกต่ำจนเกษตรกรขาดทุน หรือสูงมากจนกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม
- 3) สร้างตลาดใหม่ให้เพิ่มขึ้นเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์ยางของไทย
- 4) เพิ่มสัดส่วนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยางแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้สูงขึ้น และลดสัดส่วนการจำหน่ายยางในรูปวัตถุดิบหรือยางแปรรูปขั้นต้นให้ลดลง อย่างต่อเนื่อง

2.2 แนวทาง / มาตรการ

- 1) กำหนดเป้าหมายขึ้นและพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด
- 2) สนับสนุนส่งเสริมสถาบันเกษตรกรให้เป็นแหล่งรวบรวมยางและซื้อขายยาง
- 3) พัฒนาระบบตลาดยางในประเทศ
- 4) สนับสนุนการตลาดต่างประเทศและขยายตลาดส่งออกยาง และผลิตภัณฑ์ยาง
- 5) รักษาเสถียรภาพราคายาง

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาด้านอุตสาหกรรมแปรรูปยางผลิตภัณฑ์ยางและไม้ยางพารา

3.1 เป้าประสงค์

- 1) สร้างความสามารถในการแข่งขันด้านอุตสาหกรรมยางและไม้ยางพาราของไทย
- 2) เพิ่มปริมาณการใช้และสร้างมูลค่าเพิ่มให้ยางธรรมชาติที่ไทยผลิตได้
- 3) ลดการนำเข้าผลิตภัณฑ์ยางพารา

3.2 แนวทาง/มาตรการ

- 1) จัดทำแผนสนับสนุนการใช้ยาง ผลิตภัณฑ์ยางและไม้ยาง

- 2) ผลักดันการลงทุนเพื่อใช้ยางดิบสร้างมูลค่าเพิ่ม และเร่งอัตราการใช้จ่ายในประเทศให้มากขึ้น
- 3) กำหนดมาตรการสนับสนุนการลงทุนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม แปรรูปยาง และผลิตภัณฑ์ยาง
- 4) พัฒนาประสิทธิภาพอุตสาหกรรมการแปรรูปยางการผลิตถุงมือยางและการผลิตยางล้อของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม
- 5) ผลักดันงานวิจัยและการทดสอบผลิตภัณฑ์ยางให้มีมาตรฐานระดับสากล เพื่อเร่งการใช้จ่ายพาราและเทคโนโลยีในประเทศ
- 6) เร่งรัดการวิจัยและจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ยางของประเทศ
- 7) จัดทำแผนการบริหารวัตถุดิบไม้ยางพาราและสนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพารา
- กลยุทธ์ที่ 4 ปรับปรุงระบบบริหารจัดการภาครัฐ

4.1 เป้าประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการยางพาราของประเทศให้มีประสิทธิภาพ โดยมีเจ้าภาพชัดเจน
- 2) เพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนายางพาราและแผนการดำเนินงาน
- 3) เพื่อให้มีการนำนโยบายและแผนงานด้านยางพาราไปปฏิบัติโดยมีการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม

4.2 แนวทาง/มาตรการ

- 1) ตราพระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย และจัดทำประชาพิจารณ์ถึงผลได้ ผลเสียและการบริหารจัดการองค์กรขนาดใหญ่ของภาครัฐให้รอบคอบ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วนพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย
- 2) ปรับปรุงกฎกระทรวงและพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ให้เหมาะสมกับแนวทางการใช้ประโยชน์สถานการณ์ปัจจุบัน
- 3) ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นข้อจำกัดในการสนับสนุนอุตสาหกรรมยางในประเทศ
- 4) ออกกฎระเบียบเพื่อสนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ยางในประเทศ โดยภาครัฐ ให้การสนับสนุนส่งเสริมอุตสาหกรรมยางรถยนต์ในประเทศ

กลยุทธ์ที่ 5 ผลักดันความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

5.1 เป้าประสงค์

- 1) เพื่อให้ประเทศไทยเป็นผู้นำการผลิตและกำหนดยุทธศาสตร์ยางพารา ระหว่างประเทศโดยใช้กลไกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นแกนนำ

2) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร Yang ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตยางธรรมชาติจากโครงการวิจัยและพัฒนา ระหว่างประเทศ

5.2 แนวทาง/มาตรการ

1) บูรณาการงานวิจัยระหว่างหน่วยงานวิจัยภายในประเทศถึงผลกระทบ การปรับตัวและการใช้ประโยชน์จากนโยบายการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน

2) ผลักดันการทำงานร่วมระหว่างสภาความร่วมมือไตรภาคียางพารา 3 ประเทศ

3) แสวงหาและร่วมงานวิจัยและพัฒนาจากองค์กรระหว่างประเทศผ่าน AEC ยุทธศาสตร์ที่ 6 สนับสนุนการวิจัย

6.1 เป้าประสงค์

1) จัดทำและดำเนินการวิจัยแผนงานวิจัยด้านยางของประเทศให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการ เพื่อการพัฒนาและเพิ่มมูลค่ายางพาราอย่างครบวงจร

2) เพื่อบูรณาการ การวิจัยระหว่างหน่วยงานต่างๆ ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์และแผนงาน

3) บูรณาการผลงานวิจัยและสนับสนุนการนำไปใช้ประโยชน์

6.2 แนวทาง/มาตรการ

1) ดำเนินการวิจัยตามแผนงานเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิต

2) เร่งรัดวิจัยการใช้เทคโนโลยีสะอาด (Clean Technology) ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3) ศึกษาวิจัยการลดต้นทุนทางการตลาดและระบบโลจิสติกส์

4) ดำเนินการวิจัยตามแผนงานวิจัยและพัฒนาด้านอุตสาหกรรมยางที่สำคัญของประเทศ

5) ร่วมมือด้านงานวิจัยกับต่างประเทศและการบูรณาการงานวิจัยระหว่างหน่วยงาน
กลยุทธ์ที่ 7 เสริมรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยาง

7.1 เป้าประสงค์

1) ผลักดันให้เกษตรกรชาวสวนยางมีรายได้เพิ่มและจัดปัจจัยชี้นำการออมผ่านระบบเงินสงเคราะห์รวมทั้งจัดให้มีระบบสวัสดิการสังคมแก่ ชาวสวนยางหรือคนกรีดยางเช่นเดียวกับผู้ใช้แรงงานหรือพนักงานของบริษัท ทั่วไป

2) ผลักดันการเพิ่มรายได้และเก็บผลประโยชน์อย่างคุ้มค่าจากสวนยาง

3) บูรณาการผลงานวิจัยและสนับสนุนการนำไปใช้ประโยชน์จากภาครัฐสนับสนุนให้เกิดการรวมตัวของเกษตรกรชาวสวนยางขนาดเล็กเพื่อเป็น สถาบันเกษตรกร

4) จัดทำทะเบียนเกษตรกรเพื่อเป็นฐานข้อมูลภาครัฐ

7.2 แนวทาง/มาตรการ

1) ผลักดันระบบการออมเงินเพื่อสวัสดิการและการชราภาพแก่เกษตรกรสวนสงเคราะห์ปลูกแทนโดยระบบสหกรณ์หรือกองทุนผ่านระบบเงินสงเคราะห์ปลูก

2) ผลักดันการเพิ่มรายได้และเก็บผลประโยชน์จากคาร์บอนเครดิตแก่เกษตรกรทั้งภายใต้กลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism : CDM) หรือภายใต้การตลาดแบบสมัครใจ (Voluntary market) เพื่อให้ยุทธศาสตร์ยางพารามีความเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์มากขึ้น

3) พัฒนาเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็ง

กลยุทธ์ที่ 8 การพัฒนาบุคลากรด้านยางพารา

8.1 เป้าประสงค์

- 1) พัฒนาเกษตรกรและผู้นำเกษตรกร
- 2) เพื่อสร้างและพัฒนาบุคลากร นักวิจัยด้านยางพาราและผลิตภัณฑ์ยาง
- 3) เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงาน ผู้ปฏิบัติงานในโรงงานให้เพียงพอและมีคุณภาพ

8.2 แนวทาง/มาตรการ

1) ฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการกรีดยาง การเก็บเกี่ยวผลผลิต การบำรุงรักษาสวน และการอารักขายาง

2) พัฒนาบุคลากรด้านการแปรรูป และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางเพื่อรองรับการขยายตัวของยางทุกภาคส่วน ทั้งในระยะสั้น/ระยะยาว

3) สนับสนุนการผลิตบุคลากรระยะยาวโดยการสนับสนุนสถาบันการศึกษาเปิด หลักสูตรการศึกษาด้านยางพารา เช่น หลักสูตรอุตสาหกรรมยางเฉพาะด้าน หลักสูตรยางธรรมชาติทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไป

4) จัดทำและจัดทำแผนอัตรากำลัง

5) จัดทำและให้ทุนสนับสนุนเพื่อการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านยาง
แผนวิสาหกิจการยางแห่งประเทศไทย (พ.ศ.2560 – 2564)

แนวคิดและทิศทางในการดำเนินงานภายใต้ แผนวิสาหกิจการยางแห่งประเทศไทย (พ.ศ.2560 – 2564)

แผนวิสาหกิจการยางแห่งประเทศไทย (พ.ศ.2560 – 2564) จัดทำขึ้นเพื่อเป็นทิศทางในการดำเนินงานของการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) โดยกรอบแนวคิดแผนวิสาหกิจการยางแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้ยึดวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทยปีพ.ศ.2558 และมีความสอดคล้องกับแผน และนโยบายในระดับต่างๆ ได้แก่ ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ร่างแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ร่างแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) นโยบายรัฐบาล นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ ประกอบกับการประเมินสถานการณ์ปัจจุบัน ศักยภาพของ กยท. เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงนโยบาย ให้ไปในทิศทางเดียวกัน โดยแผนวิสาหกิจการยางแห่งประเทศไทยฉบับนี้ มุ่งเน้น การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม องค์กรเพื่อการหลอมรวมองค์กรให้เป็นหนึ่ง การหารายได้ เพื่อนำไปสู่

การเป็นองค์กรชั้นนำด้านยางพาราทั้ง ระบบ และสร้างความมั่นคงสู่สังคมยางพาราไทย (แผนวิสาหกิจ การยางแห่งประเทศไทย (พ.ศ.2560 - 2564), หน้า 74)

ยุทธศาสตร์องค์กร ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ แต่จะขออธิบายถึงยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ ยางพารา นั่นคือ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนายางพาราตลอดห่วงโซ่อุปทาน และห่วงโซ่คุณค่า

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตยางพารา สนับสนุนการผลิตวัตถุดิบที่มีคุณภาพ และ พัฒนาระบบตลาด

2. เสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถให้แก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง ด้าน วิชาการ การเงิน การผลิต การแปรรูป การอุตสาหกรรม การตลาด การประกอบธุรกิจ และส่งเสริม สนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

3. สร้างความเข้มแข็งเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาง สนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์ยางไทยมีคุณภาพ และพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ ยางพารา

4. สนับสนุนให้มีการเพิ่มมูลค่ายางธรรมชาติโดยการแปรรูป และนำยางธรรมชาติมาผลิตเป็น ผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น รวมทั้งเพิ่มการใช้ผลิตภัณฑ์ยางและเพิ่มการส่งออก

5. เกษตรกรที่ทำสวนยางสามารถเลี้ยงตัวเองและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีสวัสดิการ สังคม เช่น ผู้ใช้แรงงาน หรือพนักงานบริษัททั่วไป ในขณะที่ผู้ประกอบการสามารถพัฒนาตนเอง และ แข่งขัน กับผู้ผลิตต่างประเทศได้

ตัวชี้วัด

1. ผลผลิตยางต่อหน่วยพื้นที่เฉลี่ยทั้งประเทศจาก 237 กิโลกรัม/ไร่/ปี ในปี 2558 เป็น 260 กิโลกรัม/ไร่/ปี ในปี 2564 หรือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 (เฉพาะสวนยางที่ขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนให้ มีการ ปลูกแทน และปลูกใหม่ อยู่ภายใต้การดูแลของ กยท.)

2. รายได้ของเกษตรกรชาวสวนยาง ไม่ต่ำกว่าเส้นความยากจนของปีนั้น

3. จำนวนสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางที่ได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นนิติบุคคล 5 กลุ่ม ต่อปี

4. ความต้องการใช้ยางพาราในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 15 ของผลผลิตในแต่ละปี

5. ระดับความสำเร็จของการรักษาระดับราคายางพาราที่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีความผันผวนสูง

6. ชับเคลื่อนนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) ให้สอดคล้องกับ ความ ต้องการ ลดพื้นที่ปลูกยางถาวรปีละ 100,000 ไร่ ลดพื้นที่ปลูกยางชั่วคราวปีละ 300,000 ไร่

กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างกลไกรักษาเสถียรภาพราคายาง

แนวทาง

1. สนับสนุนการใช้กลไกตลาดเพื่อสะท้อนปริมาณผลผลิต และความต้องการใช้ที่แท้จริง
2. ใช้ความร่วมมือขององค์กรระหว่างประเทศในการสร้างเสถียรภาพราคายาง
3. การบริหารจัดการด้านอุปทาน (Supply) ให้สอดคล้องกับด้านอุปสงค์ (Demand) และสถานการณ์ยางพาราของตลาดโลก
4. การส่งเสริมอุตสาหกรรมยาง ผลิตภัณฑ์ยาง และไม้ยาง เพื่อการบริโภคภายในประเทศ และส่งออกต่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างความเข้มแข็งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

แนวทาง

1. เสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรชาวสวนยาง ด้านวิชาการ การเงิน การผลิต การแปรรูป การอุตสาหกรรม การตลาด การประกอบธุรกิจ และส่งเสริมอาชีพเสริม เกษตรผสมผสานตามแนวหลักเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงให้รวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกร เพิ่มศักยภาพการผลิต ลดต้นทุน มีรายได้เพิ่มขึ้น
2. เสริมสร้างขีดความสามารถให้สถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง ด้านวิชาการ การเงิน การผลิต การแปรรูป การอุตสาหกรรม การตลาด การประกอบธุรกิจ รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ให้สามารถบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่โดยอาศัยแนวคิดและกระบวนการสหกรณ์ เป็นพื้นฐานในการขยายผลทั้งในรูปของ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน
3. สนับสนุนผู้ประกอบการ ด้านวิชาการ การเงิน การผลิต การแปรรูป การอุตสาหกรรม การตลาด การประกอบธุรกิจ และการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน รวมถึงพัฒนาระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์

กลยุทธ์ที่ 3 การยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

แนวทางการยกระดับ

1. ส่งเสริม และสนับสนุนให้เกษตรกรชาวสวนยางใช้ประโยชน์จากสวนยางได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดรายได้ รวมถึงการประกอบอาชีพเสริมที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้ อย่างต่อเนื่อง
2. ขยายผลการแปรรูปผลผลิตยางโดยการต่อยอดธุรกิจและหาแหล่งรองรับผลผลิตในประเทศ และต่างประเทศ
3. สร้างระบบสวัสดิการแก่เกษตรกรชาวสวนยาง โดยให้มีกองทุนสวัสดิการเพื่อเกษตรกรชาวสวนยาง จากงบประมาณ มาตรา 49 (5)
4. สร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร
5. พัฒนาองค์ความรู้ของเกษตรกร และสถาบันเกษตรกรสู่ความเป็นมืออาชีพ (แผนวิสาหกิจการยางแห่งประเทศไทย (พ.ศ.2560 - 2564), หน้า 77-78)

แนวทางและมาตรการแก้ไขสินค้ายางพารา 2560/61 ภาครัฐได้ดำเนินการอย่างรอบด้าน ดังนี้

ปี 2560 คาดว่าจะมีพื้นที่ปลูกยางพาราที่กรีตได้ประมาณ 20.61 ล้านไร่ มีผลผลิตประมาณ 4.84 ล้านตัน ผลผลิตต่อไร่ 235 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งมากกว่าปีพ.ศ.2559 เนื่องจากปริมาณน้ำฝนในช่วงปลายปีพ.ศ.2559 มีมากกว่าปีที่ผ่านมา ทำให้ต้นยางมีความสมบูรณ์และมีปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น โดยคาดว่าในปีพ.ศ.2560 มีความต้องการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้นเป็น 0.62 ล้านตัน เนื่องจากมีความต้องการใช้ยางพาราในอุตสาหกรรมยานยนต์รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ยางพาราภายในประเทศมากขึ้น

นโยบายของการยางแห่งประเทศไทย

1. การใช้เงินสงเคราะห์ที่จัดเก็บจากผู้ส่งออกยางพาราเดิมเงินภาษีส่งออกยางพารา (Centre for Experimental Social Sciences หรือ CESS)

ตามพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางปีพ.ศ.2503 กำหนดให้ในแต่ละปีต้องนำเงินไปจัดสรรใน 3 ด้านคือ

1) จำนวนเงินไม่เกินร้อยละ 5 เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการวิจัย ค้นคว้า และทดลองเกี่ยวกับกิจการยางในส่วนที่จะทำประโยชน์กับเจ้าของสวนยางพาราโดยเฉพาะ ซึ่งมอบให้แก่กรมวิชาการเกษตร

2) จำนวนเงินไม่เกินร้อยละ 10 เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงานการสงเคราะห์การทำสวนยางของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

3) จำนวนเงินที่เหลือเป็นเงินที่จัดสรรไว้เพื่อสงเคราะห์เจ้าของสวนยาง และไม่สามารถนำไปใช้จ่ายเพื่อการอื่นไม่ได้ หลังจากการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย ปีพ.ศ.2558 แทน จึงส่งผลให้มีการจัดสรรเงินสงเคราะห์ที่จัดเก็บจากผู้ส่งออกยางพารามีการเปลี่ยนแปลงในเป้าหมายและสัดส่วนของการใช้เงินคือ 1) จำนวนเงินไม่เกินร้อยละ 10 เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารกิจการของการยางแห่งประเทศไทย 2) จำนวนเงินไม่เกินร้อยละ 40 นำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในการปลูกแทน 3) จำนวนเงินไม่เกินร้อยละ 35 เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรชาวสวนยางพารา สถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง และผู้ประกอบการเกี่ยวกับยางพารา ในด้านการปรับปรุงคุณภาพ ด้านผลผลิต ด้านการผลิต ด้านการแปรรูป ด้านการตลาด และด้านการดำเนินการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับยางพารา และอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราขั้นต้น อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราอุตสาหกรรมไม้ยางพารา การพัฒนายางพาราทั้งระบบ และการรักษาเสถียรภาพราคายางพารา 4) จำนวนเงินไม่เกินร้อยละ 5 เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมและสนับสนุน ด้านการเงิน ด้านการศึกษาวิจัย และด้านการค้นคว้าทดลองที่เกี่ยวข้องกับยางพาราซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการยางพาราอย่างครบวงจร 5) จำนวนเงินไม่เกินร้อยละ 7 เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการเพื่อเกษตรกรชาวสวนยางพารา 6) จำนวนเงินไม่เกินร้อยละ 3 เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเสริม และสนับสนุนแก่สถาบันเกษตรกรชาวสวนยางพารา

จากเป้าหมายและสัดส่วนการใช้เงินสงเคราะห์ที่จัดเก็บจากผู้ส่งออกยางพาราในอดีตและในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นมีเจตนาที่จะลดการสนับสนุนอุตสาหกรรมยางพาราในระดับต้นน้ำโดยเฉพาะเรื่องการปลูกแทนและเพิ่มการส่งเสริมอุตสาหกรรมยางพาราในระดับกลางน้ำและปลายน้ำมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับยางพาราและปริมาณการใช้ยางพาราภายในประเทศไทยให้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพราคายางพาราอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการเพิ่มภารกิจใหม่ในการจัดสวัสดิการให้กับเกษตรกรชาวสวนยางพารา และส่งเสริมสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางพารา เพื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราซึ่งอยู่ในอุตสาหกรรมยางพาราในระดับต้นน้ำไม่ประสบกับปัญหาความผันผวนของราคายางพารามากจนเกินไป รวมทั้งเพื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีประสิทธิภาพการผลิตยางพาราเพิ่มมากขึ้น และมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเพื่อเพิ่มอำนาจการเจรจา ต่อรอง ตลอดจนเพื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีความมั่นคงในอาชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราประกอบอาชีพการทำสวนยางต่อไป และอาจจูงใจให้เกษตรกรรายใหม่มีความสนใจในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารามากขึ้น หากมาตรการด้านการจัดสวัสดิการแก่เกษตรกรชาวสวนยาง ด้านการรักษาเสถียรภาพราคายางพารา ด้านการส่งเสริมการรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางพารา และด้านการส่งเสริมอุตสาหกรรมระดับปลายน้ำให้ประสบความสำเร็จในอนาคต ซึ่งรัฐบาลมีความมุ่งมั่น และตั้งใจที่จะช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรชาวสวนยางพาราอย่างกระตือรือร้นบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการใช้ฐานความรู้ทางวิชาการ (การยางแห่งประเทศไทย, <http://rubber.oie.go.th/ArticleCategory.aspx?acid=7854>, 29 พฤษภาคม 2562)

2. การขึ้นทะเบียนเกษตรกรชาวสวนยาง

พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย ปีพ.ศ.2558 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนายางพารา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสนับสนุน และส่งเสริมการพัฒนายางพารา ซึ่งผู้ที่ได้รับประโยชน์ ได้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพารา และสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางพารา ทั้งนี้จะต้องมีการขึ้นทะเบียนไว้กับการยางแห่งประเทศไทย โดยที่การยางแห่งประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมายของผู้ที่จะมาขึ้นทะเบียนทั้งหมดไว้ 1.5 ล้านคน ซึ่งประโยชน์ที่เกษตรกรสวนยางพาราจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนคือ 1) สามารถที่จะขอรับการส่งเสริมการสนับสนุน และการขอรับความช่วยเหลือเพื่อการปลูกแทน (เงินสงเคราะห์การทำสวนยางพาราเดิม) 2) สามารถขอรับการส่งเสริมในด้านการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ด้านการผลิต ด้านการแปรรูปยางพาราหรือไม้ยางพารา ตามวิธีการที่การยางแห่งประเทศไทยได้ทำการกำหนดไว้ 3) เกษตรกรสวนยางพาราจะได้รับการจัดสวัสดิการตามที่การยางแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ และ 4) เกษตรกรสวนยางพาราจะได้รับความช่วยเหลือจากการยางแห่งประเทศไทยในการรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางพารา ซึ่งผู้ที่มีสิทธิจะขอขึ้นทะเบียนได้คือ 1) เจ้าของสวนยางพาราซึ่งมีชื่ออยู่ในเอกสารหลักฐานที่ดิน และมีสิทธิได้รับผลผลิตจากสวนยางพาราในที่ดินนั้นไม่ว่า

จะเป็นผู้กรีดยางหรือมีการจ้างกรีดยางตาม 2) ผู้เช่าสวนยางพาราซึ่งไม่มีชื่ออยู่ในเอกสารหลักฐานที่ดินแต่มีสิทธิได้รับผลผลิตจากสวนยางพาราในที่ดินนั้น เนื่องจากได้มีการทำสัญญาเช่าที่ดินซึ่งเจ้าของที่ดินจะต้องไม่มีสิทธิได้รับผลประโยชน์จากผลผลิตจากสวนยางพาราในที่ดินดังกล่าว 3) ผู้ที่ทำสวนยางพาราซึ่งไม่มีชื่ออยู่ในเอกสารหลักฐานที่ดินแต่มีสิทธิได้รับผลประโยชน์จากผลผลิตจากสวนยางพาราในที่ดินนั้น เนื่องจากได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินโดยเจ้าของที่ดินต้องไม่มีสิทธิได้รับผลประโยชน์จากผลผลิตจากสวนยางพาราในที่ดินดังกล่าว 4) คนกรีดยางพาราเป็นผู้รับจ้างกรีดยางพาราโดยได้รับส่วนแบ่งจากผลผลิตยางพาราตามสัดส่วน และจำนวนวันกรีดยาง ทั้งนี้ผู้ว่าจ้างจะต้องทำการขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรชาวสวนยางแล้ว ส่วนคนกรีดยางพาราจะต้องไม่เป็นเจ้าของสวนยางพารา หรือผู้ทำสวนยางพาราที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรชาวสวนยาง

เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่สามารถขึ้นทะเบียนได้จะต้องทำสวนยางพาราในที่ดิน ที่มีเอกสารสิทธิหรือ หลักฐานที่ดินเท่านั้น ส่วนเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ทำสวนยางพาราในที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิหรือหลักฐานที่ดินซึ่งยังไม่มีกรณียินยอมให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น ในเขตอุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ หรือที่สาธารณประโยชน์จะไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะขอขึ้นทะเบียนสำหรับประโยชน์ที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกรชาวสวนยางพารา ดังที่กล่าวไปแล้วนั้นคาดว่าจะเป็นสิ่งจูงใจสำคัญให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีที่ดินที่มีเอกสารสิทธิหรือหลักฐานที่ดิน ยังคงมีความตั้งใจในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราต่อไปแม้ในช่วงวิกฤติราคายางพาราตกต่ำอย่าง (การยางแห่งประเทศไทย, <http://rubber.oie.go.th/ArticleCategory.aspx?acid=7854>, 29 พฤษภาคม 2562)

3. โครงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง

โครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรชาวสวนยางพาราในช่วงที่ราคายางพารามีความตกต่ำ โดยการยางแห่งประเทศไทยจะจ่ายเงินให้ความช่วยเหลือจำนวน 1,500 บาท ต่อ ไร่แบ่ง เป็นเจ้าของสวนยางพารา หรือ ผู้เช่าสวนยางพารา 900 บาท ต่อ ไร่ และ คนกรีดยางพารา 600 บาท ต่อ ไร่แต่ไม่เกิน 15 ไร่ ต่อ ครัวเรือน โดยกำหนดเป็นเป้าหมายไว้ที่ 8.5 แสนครัวเรือน คุณสมบัติของเกษตรกรเจ้าของสวนยางพารา หรือ ผู้เช่าสวนยางพาราที่จะสามารถเข้าร่วมโครงการนี้ได้คือ 1) มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนเกษตรกร ชาวสวนยางพาราของกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2557/2558 2) มีบัญชีเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และ 3) มีพื้นที่เปิดกรีดยางพาราได้ในปัจจุบันตั้งแต่ 1 ไร่ ขึ้นไป โดยสวนยางพาราต้องตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ ซึ่งรวมถึงประเภทเอกสารสิทธิที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นที่ยอมรับของกรมป่าไม้ รวม 47 รายการตามหนังสือของกรมป่าไม้ที่ ทส.1602.3/2454 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน ปีพ.ศ.2556 ซึ่งเป็นสิทธิของหัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกในทะเบียนครัวเรือนเกษตรกรเดียวกันส่วนคุณสมบัติของคนกรีดยางพาราที่เข้าร่วมโครงการนี้ได้คือ 1) ขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทยเรียบร้อยแล้ว 2) มีการกรีดยางพารา

ให้กับเกษตรกรชาวสวนยางที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนเกษตรกรชาวสวนยางของกรมส่งเสริมการเกษตรปี 2557/2558 3) มีบัญชีเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และ 4) ในกรณีที่มีคนกรีดยางพารามากกว่า 1 คน คนกรีดยางพาราที่เป็นตัวแทนรับเงินจะต้องมีบัญชีเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สถานที่รับแจ้งเข้าร่วมโครงการนี้คือ 1) การยางแห่งประเทศไทยของจังหวัดหรือการยางแห่งประเทศไทยของอำเภอ หรือศูนย์ปฏิบัติการสงเคราะห์สวนยางจังหวัด 2) สำนักงานเกษตรอำเภอตามข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตรกับการยางแห่งประเทศไทย และ 3) สถานที่อื่นตามที่กำหนดทั้งนี้เกษตรกรเจ้าของสวนยางพารา หรือ ผู้เช่าสวนยางพารา และคนกรีดยางพาราต้องมาแจ้งความประสงค์ขอเข้าร่วมโครงการในพื้นที่ที่สวนยางพาราตั้งอยู่เท่านั้น โดยกำหนดระยะเวลาในการรับแจ้ง ตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2558 ถึง 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 หากไม่มีการมาแจ้งขอใช้สิทธิ์เข้าร่วมโครงการภายในระยะเวลาที่กำหนดจะถือว่าไม่ประสงค์ที่จะเข้าร่วมโครงการ

โครงการนี้จัดอยู่ในประเภทโครงการเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรชาวสวนยางพารา และคนกรีดยางพารา ในช่วงวิกฤตราคายางพาราตกต่ำ เช่น ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำสวนยางพารา ได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่าวัสดุ อุปกรณ์ ช่วยเหลือด้านค่าครองชีพ ซึ่งเป็นมาตรการที่เห็นผลได้เร็ว เพราะเป็นการแจกเงินโดยตรงแก่เกษตรกรชาวสวนยางพารา ซึ่งมีเงื่อนไขกำหนดวงเงินที่ได้รับคือ เจ้าของสวนยางพารา หรือผู้เช่าสวนยางพาราได้รับเงินสูงสุดไม่เกิน 13,500 บาท ต่อครัวเรือน คนกรีดยางพาราได้รับเงินสูงสุดไม่เกิน 9,000 บาท ต่อครัวเรือน ซึ่งวงเงินที่จำกัดนี้สามารถช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางพารา และคนกรีดยางพาราได้เพียงระยะเวลาอันสั้นและเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องกำหนดมาตรการอื่นๆ ขึ้นมาเพื่อประกอบเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง และควรมุ่งไปสู่มาตรการที่สามารถแก้ไขปัญหาในเชิงโครงสร้างทั้งในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อให้ได้ผลอย่างยั่งยืนต่อไป (การยางแห่งประเทศไทย, <http://rubber.oie.go.th/ArticalCattegory.aspx?acid=7854>, 29 พฤษภาคม 2562)

4. โครงการผลิตเพื่อเสริมรายได้ในสวนยางพาราตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการนี้ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้รับการสงเคราะห์ปลูกแทนในช่วงปีพ.ศ.2558-2564 ได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ว่างระหว่างแถวต้นยางพารา สำหรับปลูกพืชคลุมดินหรือปลูกพืชแซมยาง โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกพืชคลุมดินหรือพืชแซมยาง รวมไปถึงการสนับสนุนเงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี เพื่อใช้เป็นเงินทุนในการดำเนินการโครงการ จึงจะเห็นได้ว่าโครงการนี้ได้ให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการปลูกยางพาราในเกษตรเชิงเดี่ยว และแนวคิดการทำเกษตรภายใต้ระบบเศรษฐกิจแข่งขันเสรีมาเป็นระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางในชุมชนได้สร้างนวัตกรรมจากฐานทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งสร้างความมั่นคง ความสมดุล และความยั่งยืน ในทุกมิติโครงการนี้มุ่งปรับเปลี่ยนแนวคิด

และระบบการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรชาวสวนยางพาราจากการปลูกยางพาราเชิงเดี่ยว เพื่อขยายไปสู่การทำสวนยางพาราอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ มีทั้งผลผลิตยางพาราเพื่อขาย และ ผลผลิตจากพืชชนิดอื่น และ เลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค หรือ ใช้สอยในครัวเรือนขาย หรือ แบ่งปันในชุมชนโดยยึดถือหลักความพอประมาณความมีเหตุผลตลอดจนการมีภูมิคุ้มกันบนฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับการมีคุณธรรมซึ่งเป็นโครงการที่ดี แต่เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยสนใจที่จะทำ อันเนื่องมาจากการขาดทักษะ ความรู้ และความมั่นใจ เช่น ไม่ทราบว่า ควรปลูกพืชชนิดใดในสวนยางพารา หรือ พืชที่จะทำการปลูกนั้นจะมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของต้นยางพาราที่ปลูกไว้แต่ดั้งเดิมหรือไม่ ไม่มีความรู้พื้นฐานในการดูแลพืชชนิดนั้น หรือยังหาตลาดที่รองรับสินค้าจากพืชชนิดนั้น โดยปัญหาเหล่านี้มีความจำเป็นต้องมีการให้คำแนะนำ และการส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นเพื่อสร้างความรู้และความมั่นใจให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพารา (การยางแห่งประเทศไทย, [http:// www.rubber.co.th/download/articles/article_2016110210u42613.pdf](http://www.rubber.co.th/download/articles/article_2016110210u42613.pdf), 29 พฤษภาคม 2562)

แนวทางการพัฒนาทั้งระบบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และข้อสั่งการของ คสช.

แนวทางการพัฒนาของกระทรวงเกษตรในการแก้ปัญหาราคายางตกต่ำในระยะยาว คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีมติอนุมัติ แนวทางการพัฒนาทั้งระบบตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอโดยมีเป้าหมายการพัฒนาใน 4 ด้าน คือ ด้านราคา คุณภาพ การเพิ่มมูลค่า และประสิทธิภาพการผลิต กยท. ได้ดำเนินการสนองนโยบายดังกล่าว อย่างต่อเนื่อง ทั้ง 2 มาตรการ (มาตรการเร่งด่วนและมาตรการต่อเนื่อง) 9 แนวทาง และ 12 โครงการดังนี้

1. มาตรการเร่งด่วน

1.1) แนวทางการจัดการสต็อกยาง

- โครงการการบริหารจัดการสต็อกยางของรัฐ

2. มาตรการต่อเนื่อง : มาตรการเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการทันที โดยใช้งบกลางปี 2557

2.1) แนวทางยกระดับราคาโดยเพิ่มสภาพคล่องด้านการตลาด

- โครงการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อใช้ในการรวบรวม 10,000 ล้านบาท

2.2) แนวทางเพิ่มมูลค่าและคุณภาพผลผลิต

- โครงการสนับสนุนสินเชื่อสถาบันเกษตรกร แปรรูปยางพารา 5,000 ล้านบาท
- โครงการสนับสนุนสินเชื่อผู้ประกอบการ ผลิตภัณฑ์ยาง 15,000 ล้านบาท

3. มาตรการต่อเนื่อง : มาตรการเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการทันที

3.1) แนวทางปรับโครงสร้างด้านการตลาด

- โครงการพัฒนาตลาดตามแผนปรับโครงสร้างระบบตลาดยางพารา

3.2) แนวทางหาตลาดส่งออกใหม่

- โครงการจัดหาตลาดใหม่เพื่อส่งออกยางพารา

3.3) แนวทางการเพิ่มการใช้ยางในประเทศ

- โครงการส่งเสริมการลงทุนด้านผลิตภัณฑ์ยางในประเทศ/โครงการสนับสนุน

ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ยาง

3.4) แนวทางการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ยาง

- โครงการจัดตั้งสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมยาง

3.5) แนวทางควบคุมพื้นที่ปลูกยาง

- โครงการควบคุมปริมาณผลิต (4 แสนไร่)

3.6) แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยาง

- โครงการลดต้นทุนการผลิต
- โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยี
- โครงการผลิตเพื่อเสริมรายได้ในสวนยางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (แผน

วิสาหกิจกรยางแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2560 - 2564), หน้า 54 - 55)

2.4.6 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับยางพาราในประเทศไทย

ประวัติการปลูกยางพาราของประเทศไทย

ต้นยางพาราเข้ามาปลูกในประเทศไทยตั้งแต่สมัยที่ยังใช้ชื่อว่า "สยาม" ประมาณกันว่าควรเป็นหลัง ปีพ.ศ. 2425 ซึ่งช่วงนั้นได้มีการขยายเมล็ดกล้ายางพารา จากพันธุ์ 22 ต้นนำไปปลูกในประเทศต่างๆ ของทวีปเอเชีย และมีหลักฐานเด่นชัดว่า เมื่อปีพ.ศ.2442 พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) ได้นำต้นยางพาราต้นแรกของประเทศมาปลูกที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จึงได้รับเกียรติว่าเป็น "บิดาแห่งยาง" จากนั้นพระยารัษฎา-นุประดิษฐ์ ได้ส่งคนไปเรียนวิธีปลูกยางพาราเพื่อมาสอนประชาชนพร้อมนำพันธุ์ยางพาราไปแจกจ่าย และส่งเสริมให้ราษฎรปลูกทั่วไป ซึ่งในยุคนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคต้นยางพาราและชาวบ้านเรียกยางพาราว่า "ยางเทศา" ต่อมาราษฎรได้นำเข้ามาปลูกเป็นสวนยางพารามากขึ้น และได้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราไปในจังหวัดภาคใต้รวม 14 จังหวัด ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไปถึงจังหวัดที่ติดชายแดนประเทศมาเลเซีย การพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศได้เจริญรุดหน้าเรื่อยมาจนทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ผลิตและส่งออกยางพาราได้มากที่สุดในโลก

ปี พ.ศ.2444 พระสถลสถานพิทักษ์ ได้นำกล้ายางพารามาจากประเทศอินโดนีเซีย โดยปลูกไว้ที่บริเวณหน้าบ้านพักที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งปัจจุบันนี้ยังเหลือให้เห็นเป็นหลักฐานเพียงต้นเดียวอยู่ บริเวณหน้าสหกรณ์การเกษตรกันตัง และจากยางรุ่นแรกนี้ พระสถลสถานพิทักษ์ ได้ขยายเนื้อที่ปลูก

ออกไป จนมีเนื้อที่ปลูกประมาณ 45 ไร่ นับได้ว่า พระสถลสถานพิทักษ์คือผู้เป็นเจ้าของสวนยางคนแรกของประเทศไทย

ความสำคัญของยางพาราต่อเศรษฐกิจและสังคม

ยางพาราเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอีกชนิดหนึ่ง พบว่ามีเกษตรกรตลอดจนผู้ที่ทำธุรกิจเกี่ยวข้องกับยางพาราประมาณ 1 ล้านครอบครัว จำนวนไม่น้อยกว่า 6 ล้านคน ประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกยางพาราและผลิตภัณฑ์ยางพาราเป็นอันดับ 1 ของโลก นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา โดยใน ปีพ.ศ. 2552 ประเทศไทยมีการผลิตยางพารา จำนวน 3.16 ล้านตัน มีการส่งออก จำนวน 2.73 ล้านตัน (ร้อยละ 86 ของผลผลิตทั้งหมด) ผลิตเพื่อใช้ในประเทศ จำนวน 399,415 ตัน (ร้อยละ 12 ของผลผลิตทั้งหมด) ซึ่งสามารถทำรายได้เข้าประเทศได้ปีละกว่า 400,000 ล้านบาท แต่การส่งออกยางพาราส่วนใหญ่อยู่ในรูปวัตถุดิบแปรรูปขั้นต้น ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มต่ำ เช่น ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง และน้ำยางข้น ทำให้มีผลต่อการสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศและการยกระดับรายได้ของเกษตรกรไม่มากเท่าที่ควร และหากเรื่องนี้ได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ก็จะส่งผลดีต่อประเทศและเกษตรกรชาวสวนยางพาราอย่างมหาศาล ดังนั้นยางพาราก็ยังคงเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่มีความจำเป็นในการส่งเสริมอาชีพและมีโอกาสในการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของภาคใต้และของประเทศไทย โดยเฉพาะน้ำยาง (Latex) ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากท่อลำเลียงอาหารในส่วนเปลือกของต้นยางพารา สามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการทำผลิตภัณฑ์ยางชนิดต่างๆ สำหรับใช้ในอุตสาหกรรมหลายประเภท ตั้งแต่ อุตสาหกรรมหนัก เช่น การผลิตยางรถยนต์ ไปจนถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในครัวเรือน น้ำยางที่ได้จากต้นยางพารามีคุณสมบัติบางอย่างที่ยางสังเคราะห์ (Synthetic Rubber) ไม่สามารถทำให้เหมือนได้ ดังนั้นยางพาราจึงมีความสำคัญต่อประเทศไทยด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความสำคัญทางเศรษฐกิจ

ยางพารามีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยใน 2 ด้าน คือ

1.1 การฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากยางพาราเป็นพืชที่ทำรายได้ให้กับประเทศเป็น จำนวนมาก โดยในปี พ.ศ.2562 มีมูลค่าการส่งออกยางธรรมชาติ จำนวน 22,329.14 ล้านบาท (เดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ปีพ.ศ.2562) ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ -15.66 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี พ.ศ.2561 โดยมีมูลค่าการส่งออกมากเป็นอันดับสองของประเทศ

ตารางที่ 2.11 ตารางมูลค่าสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญ พ.ศ.2561-2562

หน่วย : ล้านบาท

รายการสินค้า	2561	2561		2562		อัตราการเพิ่ม/ลด %
		ม.ค. - ก.พ.	ม.ค. - ก.พ.	ม.ค. - ก.พ.	ม.ค. - ก.พ.	
ข้าว	180,270.06	30,394.66	26,980.29			-11.23
ยางพารา	180,270.06	30,394.66	22,329.14			-15.66
ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	99,655.03	18,881.52	16,906.27			-10.46
ผลไม้สด แช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง	85,181.35	9,062.46	14,033.69			54.86
ผักสด แช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง	9,707.09	1,584.44	1,567.15			-1.09
เครื่องเทศและสมุนไพร	6,900.27	882.45	1,096.77			24.29
พืชน้ำมัน	3,102.45	403.97	436.38			8.03
เมล็ด ผลและสปอร์ ชนิดที่ใช้ในการเพาะปลูก	4,436.95	416.17	414.29			-0.45
ข้าวโพด	3,839.85	716.78	369.32			-48.48

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

1.2 การกระจายรายได้ของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จำนวนมากกว่า 6 ล้านคนทั่วประเทศ

2. ความสำคัญทางสังคม

ยางพาราเป็นพืชที่ทำให้เกิดการสร้างงานและอาชีพในชนบท จึงสามารถช่วยลดและแก้ปัญหาการเคลื่อนย้ายของแรงงานจากชนบทสู่สังคมเมือง และส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนให้ครอบครัวมีความอบอุ่นมากขึ้น

3. การรักษาสุขภาพแวดล้อม

ยางพาราเป็นพืชที่อายุมากกว่า 20 ปี มีพื้นที่ปลูกทั่วประเทศมากกว่า 12.3 ล้านไร่ กระจายอยู่ทุกจังหวัดในภาคใต้ ยางพาราจึงเป็นพืชทดแทนป่าไม้ที่มีจำนวนลดลง และเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของประเทศไทยให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งภายในสวนยางพารายังมีพืชชนิดอื่นๆ ที่สามารถปลูกร่วมได้ จึงทำให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้น รวมทั้งเป็นที่อาศัยของสัตว์ต่างๆ ตามธรรมชาติ

4. อุตสาหกรรมไม้ยางพารา

อุตสาหกรรมไม้ยางพาราเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นอนาคตของประเทศไทย เนื่องจากประเทศต่างๆ เกือบทั่วโลกมีการปิดป่าทำให้เกิดการขาดแคลนไม้ในการบริโภค จึงส่งผลให้ไม้ยางพาราเป็นที่ต้องการมากขึ้นนอกจากจะทำรายได้ให้เกษตรกรชาวสวนยางทางหนึ่งแล้วยังทำให้เกิดรายได้เข้าประเทศมากขึ้นจากการส่งออกผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพารา และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปีด้วย โดยในเดือนเมษายน ปีพ.ศ.2553 ประเทศไทยส่งออกไม้ยางพาราและเฟอร์นิเจอร์จากไม้ยางพารา คิดเป็นมูลค่า 1,454.80 ล้านบาท

5. อุตสาหกรรมยางพารา

ผลผลิตของยางพารายังสามารถพัฒนาต่อไปในอนาคตได้ เนื่องจากผลิตภัณฑ์ยางพาราหลายประเภทได้นำมาใช้ในชีวิตประจำวันของคนทั่วโลก เช่น ยางรถยนต์ และเครื่องมือแพทย์ เป็นต้น หากมีการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เช่น เชื้อยาง หรือใช้ยางพาราทำถนน ก็จะทำให้มีการใช้ยางพารามากขึ้น ซึ่งจะทำให้ยางพารามีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสในการพัฒนาของประเทศไทยในฐานะผู้ผลิตยางพารามากเป็นอันดับหนึ่งของโลกด้วย

6. อุตสาหกรรมถุ้งมือยาง

อุตสาหกรรมถุ้งมือยางจะมีการขยายตัวได้ดีจากความต้องการถุ้งมือยางในตลาดโลกที่มีอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากกระแสความวิตกกังวลต่อการรักษาสุขภาพอนามัยของผู้บริโภค แม้ว่าช่วงต้นปีพ.ศ. 2553 ผู้ประกอบการผลิตถุ้งมือยางจะได้รับผลกระทบจากการที่ราคาน้ำยางขึ้นซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักปรับตัวสูงและขาดแคลน แต่มีการคาดว่าสถานการณ์ดังกล่าวจะดีขึ้นในช่วงระยะเวลาเมื่อเข้าสู่ฤดูกรีดยางพาราใหม่ โดยปริมาณส่งออกถุ้งมือยางในเดือนเมษายน ปีพ.ศ.2553 ทั้งประเทศ มีจำนวน 955.7 ล้านคู่ คิดเป็นมูลค่า 2,274.9 ล้านบาท

ความสำคัญของยางพาราศูนย์เศรษฐกิจภาคใต้

ยางพารามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจภาคใต้ค่อนข้างมาก รายได้จากการส่งออกยางพาราแปรรูปทางภาคใต้ในแต่ละปีมีมูลค่ากว่าหนึ่งแสนล้านบาท นับเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับประชากรในพื้นที่และก่อให้เกิดการจ้างงานในภาคใต้เป็นจำนวนมาก

ภาคใต้มีการส่งออกยางพารา มีมูลค่ารวม 87,154.65 ล้านบาท ในช่วงระยะเวลาเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 เฉพาะการส่งออกไม้ยางพาราและเฟอร์นิเจอร์ มีมูลค่า 7,794.89 ล้านบาท ถุ้งมือยาง มีมูลค่าการส่งออก 7,691.62 ล้านบาท และยางพารายังจัดเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญที่สุดในภาคใต้และมีมูลค่าการส่งออกมากกว่าสินค้าประเภทอื่นด้วย (คลังข้อมูลสารสนเทศระดับภูมิภาค (ภาคใต้) โดยสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร องค์การมหาชน, <http://www.arada.or.th/kasetinfo/south/para/history>,30 มีนาคม2562)

สถานการณ์ยางพาราในประเทศไทย ปริมาณยาง ณ สำนักงานตลาดกลางยางพาราปรับตัวลดลง เนื่องจากเข้าสู่ช่วงปิดกรีดยาง โดยปริมาณยางรวม 4,937.17ตัน แบ่งเป็นยางแผ่นดิบ398.56 ตัน ยางแผ่น

รมควัน 4,538.61 ตัน ลดลงจากครึ่งเดือนที่ผ่านมา 494.31 ตัน คิดเป็นร้อยละ 9.10 ราคาประมูลยางแผ่นดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 47.83 บาท/กก. ปรับตัวเพิ่มขึ้น 2.84 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 6.31 และราคายางแผ่นรมควันอยู่ที่ 51.29 บาท/กก. ปรับตัวเพิ่มขึ้น 3.86 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 8.14 ราคายางทอถิ่นเฉลี่ยอยู่ที่ 46.10 บาท/กก. ปรับตัวเพิ่มขึ้น 2.62 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 6.04 ราคายางสดอยู่ที่ 49.28 บาท/กก. ปรับตัวเพิ่มขึ้น 5.44 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 12.41 และราคายางก้อนถ้วย 100 เปอร์เซ็นต์ อยู่ที่ 40.14 บาท/กก. ปรับตัวเพิ่มขึ้น 2.89 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 7.75 ราคายางโดยภาพรวมปรับตัวเพิ่มขึ้นตามความต้องการของผู้ซื้อภายในประเทศและปริมาณยางเข้าสู่ตลาดน้อย ราคาน้ำมันดิบปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากการผลิตน้ำมันของกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน (โอเปก) ปรับตัวลดลงในเดือนกุมภาพันธ์ และมาตรการคว่ำบาตรที่สหรัฐฯ บังคับใช้ต่อเวเนซุเอลา ค่าเงินบาทอ่อนค่าลงเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐ รวมทั้งเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ยูโรโซน และญี่ปุ่นยังคงขยายตัว จากการรายงานข้อมูลเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิตในภาคอุตสาหกรรมของยูโรโซนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.4 ในเดือนมกราคม และดัชนีราคาผู้ผลิต (PPI) ในเดือนกุมภาพันธ์ ปรับตัวขึ้นร้อยละ 0.8 เมื่อเทียบเป็นรายปี ดัชนี PMI ภาคบริการขั้นสุดท้ายของสหรัฐฯ ในเดือนกุมภาพันธ์ ปรับตัวสูงขึ้นที่ระดับ 56.0 จากระดับ 54.2 ในเดือนก่อน อย่างไรก็ตามจากนักลงทุนชะลอการซื้อขายเพื่อรอความชัดเจนเกี่ยวกับการทำข้อตกลงการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน อีกทั้งสัญญาณทางเทคนิคบ่งบอกถึงการย่อตัวของราคาลงมาบริเวณแนวรับ และมีแรงเทขายในตลาดล่วงหน้าโตเกียว เป็นปัจจัยกดดันราคายาง

บทสรุป จากการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน และปัจจัยทางเทคนิค ราคาขงพารายังคงได้รับปัจจัยกดดันจากค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้นเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐ ราคาน้ำมันดิบมีแนวโน้มปรับตัวผันผวน และสต็อกยางตลาดล่วงหน้าเขียงไฮ้ยังคงปรับตัวอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตามราคาขงพารายังคงได้รับสนับสนุนจากผู้ประกอบการยังคงมีความต้องการยาง เพื่อส่งมอบ และปริมาณยางออกสู่ตลาดน้อย เนื่องจากอยู่ในช่วงฤดูปิดกรีด นักลงทุนคลายความกังวลเกี่ยวกับการบรรลุข้อตกลง ในการเจรจาการค้าระหว่างสหรัฐฯ - จีน ซึ่งจีนจะมีมาตรการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศที่ชะลอตัวลง อีกทั้งสัญญาณตลาดล่วงหน้าหลังจากที่ราคามีแรงเทขายลงมาถึงแนวรับ (จุดสูงสุดก่อนหน้า) ก็มี volume กลับเข้ามาอีกครั้งทำให้ราคายังยืนเหนือแนวรับได้ และยังคงอยู่ในเทรนขาขึ้น จึงคาดว่าราคาขงพาราชวงครึ่งหลังของเดือนมีนาคม 2562 มีโอกาสปรับตัวสูงขึ้น (ข้อมูลนโยบายด้านการเกษตรปี 2560 กองวิจัยเศรษฐกิจยาง ฝ่ายวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจยาง การยางแห่งประเทศไทย, http://www.mukdahan.go.th/muk_download/pdf/428.pdf, 31 มีนาคม 2562)

2.4.7 ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น สภาพแวดล้อมเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมด้านสังคม และสภาพแวดล้อมด้านการเมือง ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรชาวสวนยางพาราในด้านต่าง ๆ อย่างมาก กล่าวคือ ปัญหาสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อราคาขงพาราและเกษตรกรชาวสวนยาง ระบบ

การค้ายางพาราทั้งภายในประเทศและภายนอกที่เกิดความไม่เป็นธรรมต่อเกษตรกรชาวสวนยางพารา ราคาของยางพารามีความผันผวนสูง บางครั้งเกิดวิกฤติเศรษฐกิจที่ส่งผลให้ราคายางพาราเกิดตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อรายได้ และความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวสวนยาง (สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552, หน้า 4) ปัญหาจากการเก็งกำไรซื้อขายยางพาราผ่านตลาดล่วงหน้า ที่ส่งผลต่อตลาดยางพาราที่ซื้อขายจริงในประเทศ ประกอบกับประเทศไทยมีการส่งออกยางพารากว่าร้อยละ 88 ของยางพาราที่ผลิตได้ในแต่ละปี ยิ่งส่งผลให้ราคายางพาราในตลาดโลกมีผลกระทบต่อราคายางพาราในประเทศไทยมากยิ่งขึ้นในปี พ.ศ. 2534 เกิดวิกฤติราคายางพาราตกต่ำอย่างมาก ราคายางพาราแผ่นดิบในตลาดลดลงเหลือกิโลกรัมละ 14 บาท ขณะที่ต้นทุนของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอยู่ที่ 17 บาท ต่อ กิโลกรัม ราคายางพารามีความผันผวนมากในปี พ.ศ. 2540 ราคายางพาราเฉลี่ยต่อปี ที่ตลาดหัดใหญ่อยู่ที่ 20.81 บาท ต่อ กิโลกรัม ขณะที่ต้นทุนเกษตรกรชาวสวนยางพาราอยู่ที่ 22.29 บาท ต่อ กิโลกรัม ราคายางพารามีการทรงตัวมาโดยตลอดที่ราคา 20 - 25 บาท ต่อ กิโลกรัม จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2545 ราคายางพารามีอัตราที่สูงขึ้นจากอุปสงค์และอุปทานยางพาราโลกที่มีความต้องการเพิ่มมากขึ้น จากอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศจีนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มความต้องการในการใช้ยางพาราธรรมชาติจาก 852,000 ตัน ต่อ ปี ในปีพ.ศ. 2542 เพิ่มขึ้นเป็น 1,395,000 ตัน ต่อ ปีในปีพ.ศ. 2545 และเพิ่มเป็นกว่า 2,000,000 ตันต่อปีในปีพ.ศ. 2547 ราคายางพาราก็ปรับตัวขึ้นจากอุปสงค์และอุปทานที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ราคายางพาราเฉลี่ยต่อปีที่ตลาดหัดใหญ่จาก 20.81 บาท ต่อ กิโลกรัม ในปี พ.ศ. 2542 เพิ่มขึ้นเป็น 27.57 บาท ต่อ กิโลกรัมในปีพ.ศ. 2545 และเพิ่มเป็น 44.90 บาท ต่อ กิโลกรัม ในปีพ.ศ. 2547 ประเทศจีนเพิ่มความต้องการการใช้ยางพาราธรรมชาติมากกว่า 3,634,000 ตันต่อปีในปีพ.ศ. 2554 อุปสงค์ของตลาดที่มากขึ้นส่งผลให้ราคาเฉลี่ยต่อปีที่ตลาดหัดใหญ่เพิ่มเป็น 132.43 บาทต่อกิโลกรัม ตามอุปสงค์และอุปทานของตลาดโลก ปัญหาความผันผวนของราคาจากเศรษฐกิจโลก ซึ่งในปลายปีพ.ศ. 2551 เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ Hamburger Crisis ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการยางธรรมชาติที่เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตยางรถยนต์อย่างรุนแรง ซึ่งราคายางพาราที่ตลาดหัดใหญ่ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 ราคายางเพิ่มขึ้นสูงสุดที่ 103.87 บาท ต่อ กิโลกรัม หลังวิกฤติ เศรษฐกิจในปลายปี พ.ศ. 2551 ราคายางพาราได้ปรับตัวลดลงอย่างมาก เหลือเพียง 38.49 บาท ต่อ กิโลกรัม ใน เดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 ส่งผลกระทบต่อรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง และราคายางกระเตื้องขึ้นในปีพ.ศ. 2552 ต่อเนื่องมาถึงปีพ.ศ. 2553 เกิดการเก็งกำไรในตลาดล่วงหน้า ปลายปีพ.ศ. 2553 ต่อเนื่องมาถึงต้นปี พ.ศ. 2554 ส่งผลให้ราคายางที่ตลาด หัดใหญ่ขึ้นสูงสุดในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 ที่ราคา 183.64 บาทต่อกิโลกรัม และเกิดวิกฤติราคายางพาราอีกครั้งที่เกิดจากการเก็งกำไรตลาดล่วงหน้าในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2554 ส่งผลให้ราคายางพาราลดลงเหลือ 82.90 บาท ต่อ กิโลกรัม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อราคายางพารา

ในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ราคาขางพารามีความผันผวน เกษตรกรสวนขางพาราไม่สามารถต่อรองราคาขายผลผลิตขางพาราได้ซึ่งเป็นส่วนที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรสวน

สภาพแวดล้อมด้านสังคม เกิดการปลูกขางพาราเพิ่มมากขึ้นในหลายพื้นที่ในประเทศไทย โดยเฉพาะในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ อันเนื่องมาจากการส่งเสริมการปลูกขางพาราตามนโยบายของรัฐบาล และการปลูกขางพาราในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ นั้นให้ผลผลิตมีการให้ผลผลิตที่ดีและเป็นที่น่าพอใจแก่เกษตรกรสวนขางพารา ส่งผลให้เกษตรกรสวนขางพารามีรายได้สูงขึ้นเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับการเพาะปลูกพืชไร่นานชนิดอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด หรือถั่วเหลือง ขางพารานั้นถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ปัจจุบันนี้นอกจากการปลูกขางพาราจะสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรสวนขางพารา ขางพาราก็ยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับประเทศไทย ร่มเงาของขางพาราช่วยรักษาความชุ่มชื้น รากของขางพารายังช่วยในเรื่องของการยึดดินลดการพังทลายและการชะล้างหน้าดิน ปัญหาในการเพาะปลูกขางพาราของเกษตรกรชาวสวนขางพารารายใหม่นั้นคือการปลูกขางโดยไม่มีความรู้ ซึ่งในบางพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมที่จะปลูกขางพาราจึงส่งผลให้การเจริญเติบโตของต้นขางพาราผิดปกติ และมีผลต่อผลิตที่ต่ำกว่าเขตที่เหมาะสมในการปลูก ปัญหาในเรื่องของการเปิดกรีดขางก่อนเวลาอันควร กล่าวคือขางพาราเหมาะสมแก่การเปิดกรีดได้คือในช่วงปีที่ 7 แต่เกษตรกรสวนขางพารารายใหม่นิยมกรีดขางพาราในปีที่ 5 เป็นการกรีดขางก่อนเวลาที่เหมาะสม เพราะต้องการรายได้จากผลผลิตขาง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลิตที่ได้ คือ น้ำขางที่ได้จะต่ำกว่ามาตรฐาน ร้อยละ 26-59 และยังส่งผลถึงปริมาณไม้ขางพารา อายุของขางพาราที่สามารถกรีดจึงทำให้ต้องโค่นต้นขางพาราก่อนเวลาที่สมควร เกษตรกรชาวสวนขางพารารายใหม่ ส่วนใหญ่เป็นลักษณะการผลิตแบบครอบครัว ใช้ระบบกรีดขางที่มีจำนวนครั้งในการกรีดมาก ส่งผลให้ผลผลิตขางพารารวมจากสวนขางน้อยกว่าระบบกรีดขางห่างของสวนขางขนาดใหญ่ ส่งผลให้ต้นทุนต่อ กิโลกรัมสูง อันเนื่องมาจากการขาดความรู้ ความเข้าใจในการเพาะปลูกขางพารา จึงทำให้กำไรที่เกษตรกรสวนขางพาราควรจะได้รับลดน้อยลงด้วย ดังนั้นเมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรชาวสวนขางรายย่อยได้ง่าย

สภาพแวดล้อมด้านการเมือง นโยบายของรัฐบาลมีบทบาทชี้้นำ ส่งเสริม และสนับสนุนให้เกษตรกรมีความสนใจในการปลูกขางพารา ซึ่งจากนโยบายต่างๆ ของภาครัฐ เช่น การปลูกทดแทนของสำนักงานส่งเสริมการทำสวนขางที่ส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนขางพาราปลูกขางพาราสายพันธุ์ดี ที่มีผลผลิตสูงกว่าพันธุ์พื้นเมืองที่ เกษตรกรชาวสวนขางปลูกทำไว้ดั้งเดิม การแก้ไขปัญหาเรื่องรายได้แก่เกษตรกรชาวสวนขางพารา มีการส่งเสริมให้ เกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ปลูกขางพาราในสมัยรัฐบาลปี พ.ศ. 2547-2549 จากนโยบายยางล้านไร่ และรัฐบาลปี พ.ศ. 2554-2556 ที่ได้กำหนดนโยบายยางแปดแสนไร่ เมื่อเกิดปัญหาของเกษตรกรชาวสวนขางและการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลในกรณีเมื่อเกิดวิกฤติราคาขางตกต่ำ เกษตรกรชาวสวนขางรวมตัวกันเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือ เช่น

เกิดวิกฤติราคายางตกต่ำ พ.ศ. 2534 รัฐบาลออกนโยบายแทรกแซงราคายาง ให้องค์การสวนยางตั้งจุดรับซื้อยางจากเกษตรกรในราคาประกันกิโลกรัมละ 17 บาท ทุกจังหวัดที่ปลูกยาง ดังนั้นจะเห็นได้ว่านโยบายต่างๆ ที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้นนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรสวนยางพาราเป็นอย่างมาก ทั้งการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น การส่งเสริมการเพาะปลูกยางพารา การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง หากรัฐบาลไม่มีการแก้ไขที่ตรงประเด็นก็จะส่งผลให้ปัญหาของเกษตรกรทับถมเพิ่มมากขึ้นและยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอีกด้วย (การยางแห่งประเทศไทย (ศูนย์วิจัยยาง), <http://rubber.oie.go.th/Article.aspx?aid=5425548924>, 29พฤษภาคม 2562)

2.5 การประกอบอาชีพสวนยางพาราของเกษตรกรอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.5.1 ประวัติความเป็นมาของอำเภอบางสะพาน

อำเภอบางสะพาน สมัยกรุงศรีอยุธยาชื่อว่า เมืองบางสะพาน สมัยกรุงธนบุรีมีชื่อว่า เมืองกำเนิดนพคุณ ถูกข้าศึกพม่าเข้ามาโจมตีแตกแล้วเอาไฟเผาทำลายเสียหายและเป็นเมืองร้าง

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งตำบลบางสะพานเป็นเมืองชื่อว่าเมืองกำเนิดนพคุณ แต่มีปรากฏตามประชุมพงศาวดารโดยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในพงศาวดารเมืองพัทลุงว่า เมืองกำเนิดนพคุณรัชกาลที่ 3 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2377 เป็นเมืองขึ้นจัตวาขึ้นต่อกลาโหม

ในรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีสารตราของท่านอรรคมหาเสนาบดี มาถึงพระกำเนิดนพคุณ มีความว่า ให้พระกำเนิดนพคุณ พระพิไชยชลสินธุ์ เมืองประจวบคีรีขันธ์ หมื่นวิสุทธิสงคราม กรมการกลาโหม ปักหลักแบ่งคลองทับสะแกฝั่งเหนือตลอดปลายน้ำถึงคลองวาฬฝั่งใต้ เดิมเป็นแขวงเมืองกำเนิดนพคุณนั้น ให้ยกมาเป็นแขวงอำเภอขึ้นเมืองประจวบคีรีขันธ์ คลองทับสะแกฝั่งใต้ตลอดปลายน้ำเป็นแขวงเมืองกำเนิดนพคุณตามเดิม

ในรัชกาลที่ 5 ทางราชการได้จัดระบบการปกครองเป็นมณฑลเทศาภิบาล ได้โปรดเกล้าฯ ยุบเมืองกำเนิดนพคุณลงเป็นอำเภอ เรียกว่าอำเภอเมืองกำเนิดนพคุณขึ้นเมืองชุมพร ซึ่งเป็นเมืองตรี เมื่อ พ.ศ.2439 แล้วได้แบ่งการปกครองเป็นตำบล มีรวม 8 ตำบล คือ

- 1) ตำบลอ่างทอง
- 2) ตำบลกรูด
- 3) ตำบลบางสะพานใหญ่
- 4) ตำบลนาพร้าหัก
- 5) ตำบลป่าร่อน
- 6) ตำบลบางสะพานน้อย
- 7) ตำบลปากแพรก

8) ตำบลกำมะเส็น

ใน ร.ศ. 125 ในรัชการเดียวกัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แยกอำเภอบราญบุรี อำเภอบระจวบคีรีขันธ์ จากจังหวัดเพชรบุรี กับอำเภอกำเนิตนพคุณจากเมืองชุมพร รวม 3 อำเภอ มาตั้งเป็นเมืองขึ้นใหม่อีก พระราชทานนามว่า เมืองปราณบุรี ขึ้นมณฑลราชบุรี แล้วต่อมาในรัชกาล ที่ 6 พ.ศ. 2457 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามเมืองปราณบุรี เป็นเมืองประจวบคีรีขันธ์ ให้ตัดชื่อเมืองกำเนิตนพคุณออก คงเรียกว่า อำเภอกำเนิตนพคุณ พ.ศ. 2459

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ปีพ.ศ. 2460 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามอำเภอกำเนิตนพคุณเป็นอำเภอบางสะพานจนปัจจุบันนี้ ส่วนชื่ออำเภอกำเนิตนพคุณภายหลังต่อมาเปลี่ยนเป็นชื่อตำบล เรียกว่า ตำบลกำเนิตนพคุณขึ้นอำเภอบางสะพาน

สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอบางสะพานคนแรก คือ หลวงจรูญศักดิ์ประเสริฐ (ยม) ดำรงตำแหน่งระหว่าง พ.ศ. 2421 – 2434 ปัจจุบันผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอบางสะพาน คือ นายปัญญาศักดิ์ประเสริฐยัง ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 1 พ.ย. 2538 – ปัจจุบัน

อำเภอบางสะพานเป็นอำเภอชั้น 2 ห่างจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ระยะทาง 87 กิโลเมตร

การปกครอง แบ่งเขตการปกครองตาม พรบ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 เป็น 7 ตำบล 69 หมู่บ้าน ดังนี้

- 1) ตำบลกำเนิตนพคุณมี 8 หมู่บ้าน
- 2) ตำบลพงศ์ประศาสน์ มี 10 หมู่บ้าน
- 3) ตำบลธงชัย มี 11 หมู่บ้าน
- 4) ตำบลชัยเกษม มี 12 หมู่บ้าน
- 5) ตำบลร่อนทอง มี 12 หมู่บ้าน
- 6) ตำบลทองมงคล มี 9 หมู่บ้าน
- 7) ตำบลแม่รำพึง มี 7 หมู่บ้าน

เทศบาล 3 เทศบาล คือ

- 1) เทศบาลกำเนิตนพคุณ อยู่ในตำบลกำเนิตนพคุณ
- 2) เทศบาลร่อนทอง อยู่ในตำบลร่อนทอง
- 3) เทศบาลบ้านกรูด อยู่ในตำบลธงชัย

องค์การบริหารส่วนตำบล 7 ตำบล คือ

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลกำเนิตนพคุณ
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลพงศ์ประศาสน์
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลธงชัย
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบลชัยเกษม

5) องค์การบริหารส่วนตำบลร้อนทอง

6) องค์การบริหารส่วนตำบลทองมงคล

7) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่รำพึง

ประชากร

มีประชากรทั้งสิ้น 69,380 คน

- ชาย 34,946 คน

- หญิง 34,434 คน

จำนวนครัวเรือน 19,289 ครัวเรือน

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน

ตำบลกำเนิดนพคุณ

ประวัติความเป็นมา

ตำบลกำเนิดนพคุณ เมื่อปี พ.ศ.2459 เป็นชื่อของอำเภอ และต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ในปี พ.ศ. 2460 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามอำเภอกำเนิดนพคุณเป็นอำเภอบ่งสะพานมาจนถึงปัจจุบันนี้ ส่วนชื่อกำเนิดนพคุณภายหลังต่อมาเปลี่ยนเป็นชื่อ ตำบลบางสะพานใหญ่ ต่อมาเมื่อปีประมาณ ปี พ.ศ.2486 ทางราชการได้เปลี่ยนชื่อตำบลบางสะพานใหญ่เป็นตำบลกำเนิดนพคุณมาจนถึงปัจจุบันนี้ ตำบลกำเนิดนพคุณตั้งอยู่ในเขตอำเภอบางสะพาน โดยแบ่งเขตการปกครองจำนวน 8 หมู่บ้าน หมู่ 1 และ หมู่ 5 บางส่วนอยู่ในเขตเทศบาลกำเนิดนพคุณ หมู่ 2, 3, 4, 5 บางส่วน หมู่ 6, 7, 8 อยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลกำเนิดนพคุณ

พื้นที่

เป็นชุมชนหนาแน่นมากในเขตเมือง ส่วนพื้นที่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีประชาชนอาศัย อยู่เบาบางกว่าในเขตเมือง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ต.ธงชัย อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศใต้ ติดกับ ต.พงศ์ประศาสน์ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันออก ติดกับ ต.แม่รำพึง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันตก ติดกับ ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

อาชีพ

อาชีพหลัก ทำการเกษตร

อาชีพเสริม รับจ้าง ค้าขาย

ตำบลธงชัย

ประวัติความเป็นมา

ตำบลธงชัย แต่เดิมในสมัยพระเจ้าเอกาทศรถได้ยกพลเพื่อเดินทางไปปราบพระยาตะนาวศรี ผ่านมาและชุมชนพลที่ตำบลนี้ โดยมีทัพส่วนหน้าพักค้างพร้อมทั้งกระทำพิธีฉลองชัยเฉลิมพล ชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่า "บ้านธงชัย" ราว ร.ศ.113 สมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการยกฐานะอำเภอกำเนิดนพคุณ และได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอบางสะพาน ในปี พ.ศ.2460 บ้านธงชัยจึงเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอบางสะพานและมีฐานะเป็นตำบล ต่อมาเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2522 กรมการปกครองได้ประกาศตั้งตำบลชัยเกษม ได้แยกหมู่บ้านออกไปขึ้นกับตำบลชัยเกษม จำนวน 5 หมู่บ้าน ปัจจุบันตำบลธงชัยแบ่งการปกครองเป็น 11 หมู่บ้าน

พื้นที่

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ลาดชันขนาดปานกลาง พื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนตื้นกักเก็บน้ำได้น้อย มีเนื้อที่ประมาณ 58,750 ไร่

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ต.ชัยเกษม อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศใต้ ติดกับ ต.กำเนิดธงชัย อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันออก ติดกับ อ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดกับ ต.ชัยเกษม อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

อาชีพ

อาชีพหลัก ทำไร่ ทำสวน

อาชีพเสริม รับจ้าง

ตำบลแม่รำพึง

ประวัติความเป็นมา

ตำบลแม่รำพึง ตามตำนานเล่ากันว่า สมัยก่อนนั้นมีสามีภรรยาคู่หนึ่ง คือ ตาม่องล่าย กับยายรำพึง และทั้งสองสามีภรรยาคู่นี้มีลูกสาวคนหนึ่งซึ่งสวยมาก ชื่อ ยม โดยเป็นที่หมายปองของบุคคลทั่วไปในหมู่บ้านและตำบลใกล้เคียง อยู่มาวันหนึ่งตาม่องล่ายและยายรำพึงทะเลาะกัน เรื่องการยกลูกสาวให้กับคนที่มาหมายปองว่าจะยกให้ใครดี และทั้งคู่ก็ตกลงกันไม่ได้ ตาม่องล่ายโมโหและโกรธยายรำพึงมากจึงเตะยายรำพึงตกลงมาตายอยู่ที่ปากคลองบางสะพาน ชาวบ้านเลยเรียกบริเวณนี้ว่า "ตำบลรำพึง" มาจนถึงทุกวันนี้ เดิมตำบลรำพึงเป็นตำบลเดียวกับตำบลกำเนิดนพคุณ และได้ประกาศแยกหมู่ 1 ถึงหมู่ 6 ออกมาเป็นตำบลรำพึง เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2530 และในปัจจุบันมีจำนวน 7 หมู่บ้าน

พื้นที่

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบชายฝั่งติดทะเล สภาพชุมชนหนาแน่นมากโดยเฉพาะชายฝั่งทะเลแม่รำพึง

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ต.ธงชัย อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศใต้ ติดกับ ต.พงศ์ประศาสน์ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันออก ติดกับ อ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดกับ ต.กำเนดินพคุณ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

อาชีพ

อาชีพหลัก ทำการเกษตร ทำประมง

อาชีพเสริม รับจ้าง ค้าขาย

ตำบลชัยเกษม

ประวัติความเป็นมา

ตำบลชัยเกษม เดิมเป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ขึ้นอยู่กับตำบลธงชัย แต่ต่อมามีประชากรมากขึ้น ประกอบกับพื้นที่มีเนื้อที่กว้างขวางยากแก่การปกครอง และพื้นที่ส่วนหนึ่งด้านทิศตะวันตกของตำบล เป็นพื้นที่ ที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าทึบ สลับกับเทือกเขา การเดินทางทุรกันดารยากต่อการเข้าถึงและตรวจตราดูแล จึงได้จัดให้มีการแยกตำบล ขึ้น โดยได้มีประกาศของกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2522 ให้แยกตำบลจากอำเภอธงชัย มาเป็น "ตำบลชัยเกษม" โดยได้โอนหมู่บ้านจากตำบลธงชัยมาเป็นตำบลชัยเกษมจำนวน 5 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองหญ้าปล้อง บ้านหินตั้ง บ้านดงไม้งาม บ้านมรสวบ และบ้านสี่แยกบ้านกรูด

พื้นที่

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นภูเขาสูงสลับที่ราบ ทางทิศตะวันตกมีเทือกเขายาวเป็นเส้นกั้นพรมแดน ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพเมียนมาร์ และเป็นแหล่งต้นน้ำคลองกรูด มีเนื้อ ที่ประมาณ 139,317 ไร่ หรือประมาณ 222.9 ตร.กม.

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ต.อ่าทอง อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศใต้ ติดกับ ต.กำเนดินพคุณ และ ต.ร่อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันออก ติดกับ ต.ธงชัย อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันตก ติดกับ ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพเมียนมาร์

อาชีพ

อาชีพหลัก ทำไร่ ทำสวน

อาชีพเสริม เลี้ยงสัตว์ ทำน้ำตาลมะพร้าว

ตำบลพงศ์ประศาสน์

ประวัติความเป็นมา

ตำบลพงศ์ประศาสน์ เดิมชื่อ "ตำบลนาพร้าวหัก" มีประวัติเล่าว่า บริเวณดังกล่าวเป็นที่ราบลุ่ม มีหนองน้ำใหญ่อยู่แห่งหนึ่ง มีประชาชนตั้งบ้านเรือนบริเวณหนองน้ำ ได้ถางป่าไถ่หนองและมีดพร้าวได้ตักน้ำ จึงได้ชื่อว่า "หมู่บ้านนาพร้าวหัก" ต่อมาหมู่บ้านได้มีความเจริญขึ้น และเมื่อได้มีการตั้งอำเภอบางสะพาน จึงมีฐานะเป็นตำบลนาพร้าวหัก ต่อมาเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดท่านหนึ่ง ได้เดินทางมาเยี่ยมและมองเห็นความสวยงามของหมู่บ้าน จึงให้ขุนพงศ์ประศาสน์ (วงศ์พิงประดิษฐ์) นายอำเภอขณะนั้นพัฒนาท้องที่ โดยเฉพาะถ้าเขาม้าร้อง ซึ่งสวยงามมาก และได้เปลี่ยนชื่อจาก "ตำบลนาพร้าวหัก" มาเป็น "ตำบลพงศ์ประศาสน์"

พื้นที่

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มเชิงเขา มีลักษณะเป็นที่ราบลูกฟูก พื้นที่ทั่วไปมีความลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก ดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายเหมาะแก่การทำเกษตร มีเนื้อที่รวม 92 ตร.กม. หรือประมาณ 57,500 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 10.5 ของพื้นที่อำเภอ

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลร่อนทอง และ ตำบลกำเนิดนพคุณ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อาชีพ

อาชีพหลัก ทำการเกษตร

อาชีพเสริม รับจ้าง

ตำบลทองมงคล

ประวัติความเป็นมา

ตำบลทองมงคล เดิมราษฎรส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดเพชรบุรี มาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินที่บ้านธรรมรัตน์การแย่งชิงในการทำมาหากิน ทำให้เกิดปัญหาการแบ่งพรรคแบ่งพวกขึ้น มีการรบราฆ่าฟันกันถึงชีวิตระหว่างคนเพชรบุรีและคนนครศรีธรรมราช จนต่อมาปัญหาต่างๆ สงบลง ทางกรมการปกครองจึงเสนอขอจัดตั้งเป็นตำบล เพื่อให้สะดวกแก่การปกครองไม่ให้เกิดปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นมาเหมือนในอดีต ราษฎรอวุโสและผู้นำท้องถิ่น พร้อมทั้งทางราชการคิดว่าเมื่อปัญหาต่างๆ คลี่คลายไปในทางที่ดีแล้ว ก็น่าจะตั้งชื่อตำบลให้เป็นสิริมงคลกับท้องถิ่น โดยคิดว่าตำบลนี้แยกจากตำบลร่อนทอง ก็น่าจะตั้งชื่อให้มีความหมายเหมือนตำบลเดิม จึงตั้งชื่อว่า "ตำบลทองมงคล" มาจนถึงปัจจุบัน

พื้นที่

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นภูเขาและที่ราบ โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวเขตชายแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีเนื้อที่ประมาณ 141,875 ไร่ หรือประมาณ 227 ตร.กม. ตำบลทองมั่งคั่งตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบางสะพานประมาณ 20 กม. และห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ 80 กม.

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศใต้ ติดกับ ต.ข้างแรก อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันออก ติดกับ ต.พงศ์ประศาสน์ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันตก ติดกับ เทือกเขาตะนาวศรี

อาชีพ

อาชีพหลัก ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์

อาชีพเสริม รับจ้าง ค้าขาย

ตำบลร้อนทอง

ประวัติความเป็นมา

ตำบลร้อนทอง เล่ากันต่อมาว่าเดิมเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของเมืองกำเนิดนพคุณ และเป็นพื้นที่ที่มีแร่ทองคำเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะที่บ้านป่าร้อน ได้มีราษฎรจากแหล่งต่างๆ รวมทั้งชาวต่างชาติได้อพยพเข้ามาในพื้นที่ขุดหาแร่ทองคำ มีการจัดตั้งบ้านเรือนกันเป็นกลุ่มๆ เช่น ที่กลุ่มตลาดห้วยจ้งหัน กลุ่มท่าตลาด ฯลฯ เมื่อมีการปฏิรูปการปกครองใหม่ เมืองกำเนิดนพคุณ ได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นอำเภอบางสะพาน ก็ได้มีการจัดตั้งตำบลต่างๆ ขึ้น เช่น ตำบลกำเนิดนพคุณ ตำบลธงชัย ตำบลพงศ์ประศาสน์ ตำบลบางสะพานน้อย และตำบลป่าร้อน (ตำบลร้อนทองในปัจจุบัน) และต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อตำบลให้มีความหมายกว้างขึ้นกว่าเดิม โดยเปลี่ยนจากตำบลป่าร้อนเป็น "ตำบลร้อนทอง"

พื้นที่

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่หุบเขาสลับกับพื้นที่ราบ โดยมีหุบเขาทางทิศตะวันตกและเป็นพื้นที่ราบลงมาทางทิศตะวันออก มีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างสมบูรณ์ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ อากาศชุ่มชื้น มีลำคลองสายสั้นๆ ไหลลงสู่พื้นที่ราบ

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ต.ชัยเกษม อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

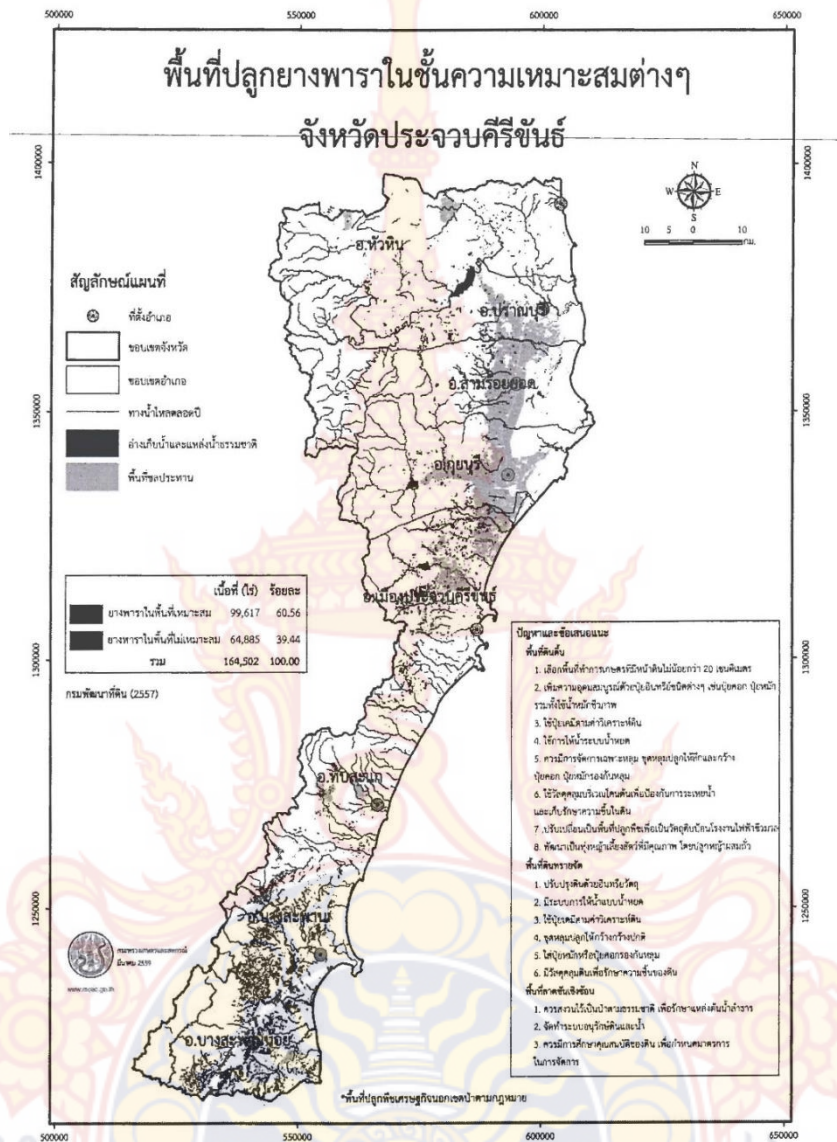
ทิศใต้ ติดกับ ต.ทองมั่งคั่ง อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันออก ติดกับ ต.กำเนิดนพคุณ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันตก ติดกับ สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพเมียนมาร์

อาชีพ

อาชีพหลัก ทำสวนมะพร้าว ยางพารา ทุเรียน ทำไร่
อาชีพเสริม เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง

ภาพที่ 2.2 แสดงพื้นที่ปลูกยางพาราในชั้นความเหมาะสมต่างๆ ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ที่มา: การยางแห่งประเทศไทย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2558

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

จันทนา สารแสง (2561, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตและพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งข้าวพวง อำเภอเขียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษา เปรียบเทียบ คุณภาพชีวิต และพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่เข้ารับการศึกษาศึกษาและไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมใน

โรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งข้าวพวง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่กลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งข้าวพวง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 184 คน แบ่งเป็นผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 84 คน และผู้สูงอายุที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 100 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลแบบวัดคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและแบบวัดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุมีระดับ คุณภาพชีวิตในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมสูงสุด ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุมีระดับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงสุด พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ส่วนพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ อยู่ในระดับ สูงยกเว้นด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลใน ส่วนการศึกษา เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ (p -value = 0.001, 0.002, $\geq$ 0.0001 และ 0.002 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุพบว่า มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ด้านการออกกำลังกาย ด้านโภชนาการ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ และด้านการจัดการกับความเครียดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value = $\geq$ 0.0001, 0.002, $\geq$ 0.0001, 0.001, $\geq$ 0.0001 และ $\geq$ 0.0001 ตามลำดับ)

อัมพร ไทยขำ (2553, หน้า 104-111) ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของเกษตรกร : กรณีศึกษาเกษตรกร ปลูกไม้ยูคาลิปตัส ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก ซึ่งได้ทำการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันต่อคุณภาพชีวิตกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกไม้ยูคาลิปตัส ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก จำนวน 394 คน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเลือกจังหวัดที่มีจำนวนเกษตรกรที่ปลูกไม้ยูคาลิปตัสมากเป็นอันดับ 1 ถึง อันดับ 3 ซึ่งได้แก่ จังหวัดปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และสระแก้ว ซึ่งกลุ่มเกษตรกร ส่วนใหญ่ร้อยละ 73.3 เป็นเพศชาย มีอายุตั้งแต่ 44-55 ปี ร้อยละ 34 มีระดับการศึกษาาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 81.3 มีรายได้ต่อเดือน 3,001-6,000 บาท ร้อยละ 40.6 และมีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 74.0 กลุ่มเกษตรกรมีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวม ด้านภาวะเศรษฐกิจ ด้านภาวะสุขภาพ คุณภาพชีวิตด้านภาวะสุขภาพในภาพรวม และคุณภาพชีวิต ด้านชีวิตครอบครัวของเกษตรกร ในภาพรวม อยู่ในระดับสูง แต่คุณภาพชีวิตด้านความสามารถใน การประกอบอาชีพของเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่ามี ความสุขในชีวิต มีความพอใจในตนเอง และมีความพอใจกับสุขภาพด้านร่างกาย ส่วนความสัมพันธ์ในชุมชนพบว่า มีความพอใจต่อการผูกมิตรกับคนอื่น และเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน และมีการช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนบ้าน โดยภาพรวม เกษตรกรที่ปลูกไม้ยูคาลิปตัส ในพื้นที่ภาคตะวันออก มีระดับคุณภาพชีวิตระดับสูงในทุกด้าน

นายสุเมธี สินหยกแดง (2552, หน้า 166-169) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของเกษตรกร ภายหลังจากนำมามาตรฐานสินค้าเกษตรไป ปรับใช้ ศึกษาเฉพาะเกษตรกร อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัด นครปฐม เป็นการศึกษาถึง คุณภาพชีวิตด้านรายได้และการเปลี่ยนแปลงของสุขภาพและสังคมของ เกษตรกร ภายหลังจากนำ มาตราฐานสินค้าเกษตรไปปรับใช้ กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่อาศัยอยู่ใน อำเภอเมืองนครปฐม จำนวน 146 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 51-60 ปี การศึกษา ระดับประถมศึกษา ทำการเกษตรมาเป็นเวลามากกว่า 25 ปี ขึ้นไป ผลผลิตทางการเกษตรที่ทำเป็นหลัก ได้แก่ หน่อไม้ฝรั่ง และนำมาตราฐานสินค้าเกษตรไปปรับใช้มากกว่า 4 ปี โดยเกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตราย ทางการเกษตร การผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช ข่าวสารทางด้านการเกษตรที่สนใจมากที่สุดได้แก่ การ ป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืช โดยรับข่าวสารผ่านเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร คุณภาพชีวิตด้านรายได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคุณภาพชีวิตด้านรายได้เพียงพอกับรายจ่ายและใช้จ่ายทางด้าน การเกษตรเป็นหลัก แม้จะมีหนี้สิน แต่มีความสามารถจ่ายชำระหนี้ได้ และเหลือเก็บออม คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพและสังคม เกษตรกรไม่มีโรคประจำตัว มีการเจ็บป่วยเล็กน้อย มีหลักประกัน สุขภาพและสามารถเข้าถึงบริการ หลักประกันสุขภาพ แต่ขาดการออกกำลังกาย สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและชุมชน มีการใช้ เวลาาร่วมกัน พูดคุยปรึกษาหารือ แก้ปัญหา ร่วมกัน ครอบครัวมีความอบอุ่นเข้าใจกันเป็นอย่างดี มีการทำ กิจกรรมร่วมกันระหว่างครอบครัวและ ชุมชน การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่าระดับ การศึกษามีความสัมพันธ์กับคุณภาพ ชีวิตด้านสุขภาพและสังคม รวมทั้งระยะเวลาการประกอบอาชีพ ทางการเกษตรมีความสัมพันธ์กับ คุณภาพชีวิตด้านรายได้ โดยภาพรวมเกษตรกรร้อยละ 55.5 มีระดับ คุณภาพชีวิตสูงขึ้นภายหลัง การนำมาตราฐานสินค้าเกษตรไปปรับใช้

ปรางทิพย์ ภักดีศิริไพโรจน์ (2559, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตของ คนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นการศึกษาคุณภาพชีวิต ของคนในชุมชน และศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนโดยใช้แบบชี้วัดคุณภาพชีวิตของ องค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) จำนวน 201 คน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือระดับ คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดีมาก ด้านจิตใจ มี ระดับคุณภาพ อยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดีมาก ด้านสัมพันธภาพทางสังคม มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับ คุณภาพชีวิต ดีมาก ด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดีมาก และคุณภาพชีวิต โดยรวม มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดีมาก เมื่อใช้แบบวัดคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้าน แสนตอ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสัมพันธภาพ ผล การประเมิน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสิ่งแวดล้อม ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านโครงการ ภายในชุมชน ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอโดยรวม ผล การประเมิน อยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ผลการศึกษาความแตกต่างระหว่างตัวแปรกับคุณภาพชีวิตของ คนในชุมชน พบว่า ตัวแปรในด้านเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิต

โดยรวม เมื่อวัดด้วยแบบชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย และแบบวัดคุณภาพชีวิต ของคนในชุมชนบ้านแสนตอโดยรวม สำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต สามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้านดังนี้ 1 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ การส่งเสริมกลุ่มจิตอาสาที่เกิดขึ้นมาจากชุมชนและมีการบริหารจัดการโดยชุมชนให้เข้มแข็ง และการสนับสนุนโครงการที่ดำเนินการให้มีความต่อเนื่อง ยั่งยืน ด้านที่ 2 การส่งเสริมด้านสัมพันธภาพทางสังคม ควรมีการอนุรักษ์สืบสานและส่งเสริมประเพณี ที่ดีงาม เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และการสร้างองค์ความรู้ของประเพณีและภูมิปัญญาของ ชุมชน ด้านที่ 3 การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ที่สอดคล้องกับปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 4 การส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้มีการอบรมความรู้ เฉพาะทาง และการส่งเสริมให้มีอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น และด้านที่ 5 ด้านความมั่นคงปลอดภัยการส่งเสริมกลุ่มจิตอาสา ในการรักษาความสงบเรียบร้อย และการสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคง ปลอดภัยเพื่อให้สามารถดูแลความปลอดภัยในชุมชน

จักรพงษ์ เกยีน (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตผู้อยู่อาศัยในชุมชนของการเคหะแห่งชาติในเขตกรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณี โครงการเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง อาคารแฝดเช่าเป็นศึกษาระดับคุณภาพชีวิตและศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชนของการเคหะแห่งชาติ จำนวน 310 หน่วย (ครัวเรือน) ผลการศึกษาพบว่า ผู้อยู่อาศัยในโครงการเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง อาคารแฝดเช่า มีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11) สำหรับผลการศึกษาคคุณภาพชีวิตรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตใน 3 ด้าน ได้แก่ คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย คุณภาพชีวิตด้าน จิตใจ และคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65, 3.47, 3.14 ตามลำดับ) มีเพียงคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับไม่ดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31)

สำหรับการศึกษาตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านข้อมูลพื้นฐาน ปัจจัยในสัมพันธภาพในครอบครัว และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม โดยมีตัวแปรอิสระทั้งหมด 19 ตัวแปร พบว่ามีตัวแปรอิสระ 9 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ดังนี้ ระดับการศึกษา และการสนับสนุนทางสังคมจากสมาชิกครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง และส่วนของรายได้รวมครัวเรือน การมีกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว การมีความรัก ความเคารพ และนับถือต่อกัน การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหรือตัดสินใจเรื่องสำคัญของครอบครัว การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและแก้ปัญหา

กุสุมา โกศล (2555, หน้า 173) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในยุคเศรษฐกิจถดถอย :ศึกษากรณีจังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ได้ศึกษาเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพาราในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช จำนวน 412 คน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ในด้านชีวิตการทำงาน

มีค่าเฉลี่ย 4.04 รองลงมา คือด้านชีวิตครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 3.96 ด้านชีวิตในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.74 กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตเฉลี่ยในระดับปานกลาง ในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 3.47 รองลงมา คือด้านสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ย 3.37 ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน การมีอาชีพเสริม รายได้ ฐานะทางเศรษฐกิจ และความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร ส่วนความพึงพอใจในราคาผลผลิต และความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ไม่สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ อย่างไร เนื่องจากตัวแปรไม่มีความแตกต่างในตัวเอง

ทิพย์อรุณ สมภู (2552, หน้า 69-73) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาถึงระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต กรุงเทพมหานคร และเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านครอบครัว และปัจจัยทางด้านสังคม กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร การศึกษานี้ได้อาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งขนาดตัวอย่างในการศึกษา มีจำนวน 300 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ทดสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ปัจจัยและการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

สมบัติ บุญเลี้ยง (2551, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชน และเพื่อสำรวจรูปแบบการจัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อยู่ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 400 คน สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และกลุ่มตัวอย่างที่รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ โดยเลือกจากประชาชนในแต่ละอำเภอจำนวน 141 อำเภอๆ ละ 5 คน รวม 55 คน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนมากโสด มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพทั่วไป ที่ทำงานอยู่ใกล้บ้าน และมีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท มีคุณภาพชีวิตจากสภาพที่เกิดขึ้นกับชีวิตจริง ในภาพรวมมีคุณภาพชีวิตปานกลาง และคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์โดยภาพรวมโดยกระบวนกลุ่ม พบว่า ด้านสุขภาพอนามัย ประชาชนส่วนใหญ่ใช้การออกกำลังกายเพราะจะช่วยให้สุขภาพดี สำหรับกีฬาชนิดอื่นๆ มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาเพราะต้องทำงาน มีการรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ มีการตรวจสุขภาพและการใช้บริการจากภาคเอกชนมากกว่าภาครัฐ ด้านครอบครัว ประชาชนมีการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัวบ้างแต่เป็นเรื่องเล็กเรื่องน้อย ด้านการทำงาน ประชาชนประกอบอาชีพมีความมั่นคงดี ในการทำงานจะใช้การถ้อยที่ถ้อยอาศัย ให้เกียรติซึ่งกันและกัน และด้านสิ่งแวดล้อม มีการสร้างมิตรไมตรีต่อกันกับบ้านที่อยู่ข้างเคียงกัน พึ่งพา

อาศัยกัน ความปลอดภัยทรัพย์สินในบ้าน ด้วยการฝากบ้านไว้กับตำรวจ รูปแบบการจัดการพัฒนา ด้านสุขภาพอนามัย ควรจัดกิจกรรมการออกกำลังกายให้ประชาชนอย่างน้อย หมู่บ้านหรือชุมชนละ 1 แห่ง มีการสนับสนุนอุปกรณ์ออกกำลังกายและให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพกับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ด้านครอบครัว ควรมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับครอบครัวในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อช่วยลดความรุนแรงด้านการทำงาน ให้ชุมชนจัดองค์กรที่รับผิดชอบในการฝึกฝนอาชีพและจัดระบบธุรกิจของชุมชนให้มีการผลิตโดยชุมชนและบริโภคผลผลิตในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม จัดเวรยามสอดส่องความปลอดภัยในทรัพย์สิน มีกฎกติกา เพื่อความสงบสุขในชุมชน และมีคณะกรรมการจัดระบบความสะอาด

เบญจวรรณ ไชยวงศ์ (2556, หน้า 98) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ในเขตตำบลหนองพันทา อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ในเขตตำบลหนองพันทา อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ และศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ในเขตตำบลหนองพันทา อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่อาศัยอยู่ในตำบลหนองพันทา อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 247 คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านสุขภาพและหน้าที่ ด้านสังคมเศรษฐกิจ ด้านจิตวิญญาณ และอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านครอบครัว ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 5 ตัว ซึ่ง 5 ตัวนี้มีอนาจการทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ เพศ และสถานภาพสมรส ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางมีอาชีพหลัก คือ ปลูกยางพารา อาชีพรอง คือ รับจ้างทั่วไป เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีรายได้สูงรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ เกษตรกรชาวสวนยางพาราเพศชายรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเพศหญิง และเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีคู่สมรสรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่เป็นโสด หม้าย แยกกันอยู่ หรืออยู่ร้าง ข้อเสนอแนะควรจัดสถานที่ออกกำลังกายในชุมชน ให้การสนับสนุน ส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็ง ควรให้เกษตรกรดำเนินชีวิตครอบครัวตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และมีการวางแผนในการใช้จ่ายเงินประจำเดือนของครอบครัว

เนตรนภา พงษ์ศรี (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์ จปฐ. ของชุมชนตติใหม่ เทศบาลนครนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนครัวเรือน จำนวน 136 คน ศึกษาปัญหาคุณภาพชีวิตใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกาย ด้านจิต ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาคุณภาพชีวิตมีปัญหาคุณภาพชีวิตด้านกาย รองลงมา คือ ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ ด้านจิต และสังคม แนวทางการพัฒนา ให้ทางชุมชน

ประชาสัมพันธ์เรื่องประโยชน์ของการออกกำลังกาย หาสถานที่ว่างในชุมชนและอุปกรณ์สำหรับการออกกำลังกาย เพื่อให้ประชากรมีสุขภาพที่แข็งแรง จัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ของครัวเรือนในแต่ละวัน

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ

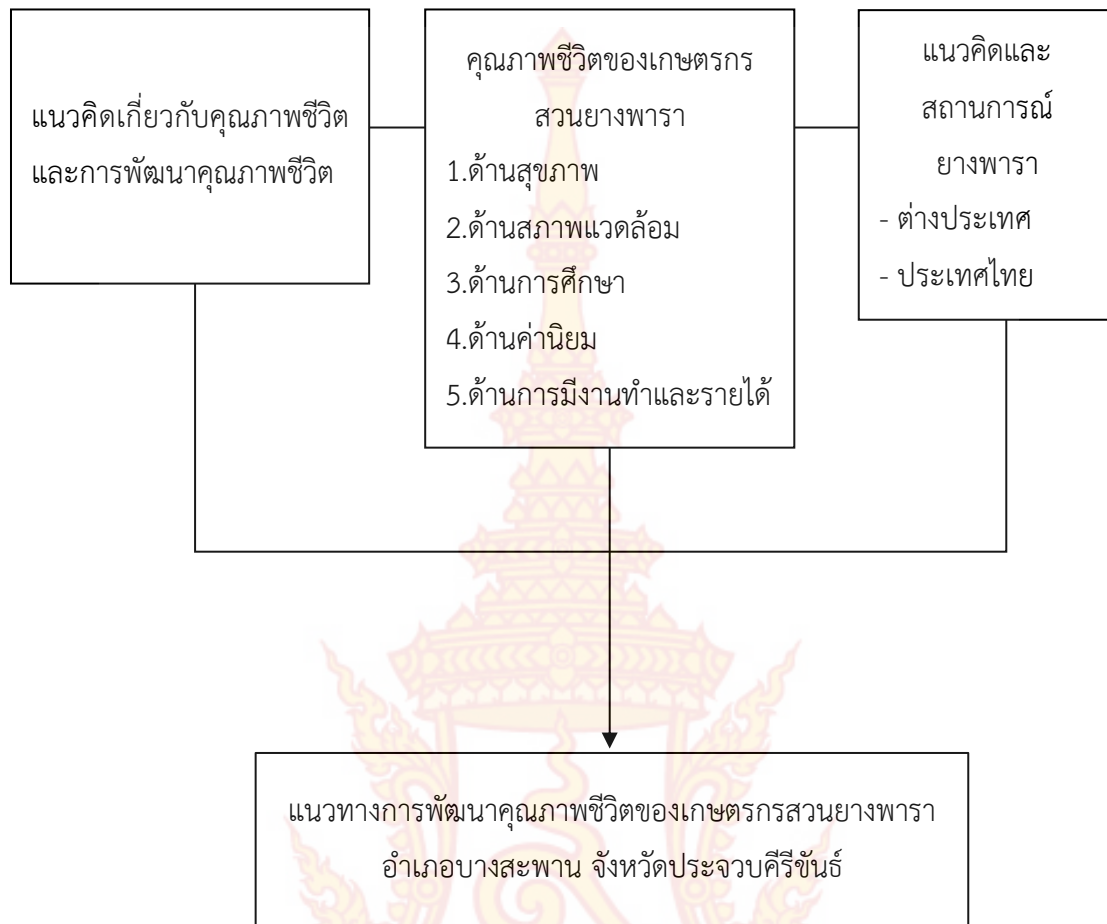
Loretta (2014, Abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาหลักสูตรชีวิตของคุณภาพชีวิตในผู้สูงอายุในกลุ่มอาชีพประเทศฝรั่งเศส ความเป็นมาและจุดมุ่งหมาย วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้แนวทางชีวิตหลักสูตรเพื่อตรวจสอบความเท่าเทียมกันในคุณภาพชีวิตในวัยชราโดยใช้ GAZEL กลุ่มอาชีพชาวฝรั่งเศส กลุ่มนี้รวมบันทึกการบริหารงานของ บริษัท เข้ากับข้อมูลจากแบบสอบถามประจำปีสำหรับพนักงานไฟฟ้าและก๊าซอุตสาหกรรม 20,625 คน วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่าสถานการณ์ปัจจุบันเส้นทางเกษียณอายุสภาพการทำงานกลางชีวิตหรือระดับอาชีพนั้นมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตส่วนตัวที่วัดด้วย CASP-19 ในผู้เข้าร่วมที่เกษียณอายุแล้วหรือไม่

Suzanna Windon (2014, Abstract) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายและสำรวจปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่ลงทะเบียนและไม่ได้ลงทะเบียนในไอโฮโอ Arability โปรแกรม (OAP) และเพื่อตรวจสอบความแตกต่างระหว่างสองกลุ่มนี้ ไอโฮโอโปรแกรม Arability ส่งเสริมความเป็นอิสระสำหรับเกษตรกรที่ต้องการทำฟาร์มต่อไปหลังจากประสบเงื่อนไขการปิดใช้งาน การวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบสอบถามจำนวน 34 ข้อได้รับการพัฒนาและใช้ประโยชน์ วิเคราะห์โครงสร้างสองส่วนเกี่ยวกับคำถามทางสังคม - ประชากร: ปัจจัยภายนอกสิ่งแวดล้อมและงานสุขภาพ -ปัจจัยพักผ่อน มีการศึกษาเกษตรกรสองกลุ่ม: กลุ่มที่ลงทะเบียนและไม่ได้ลงทะเบียน โปรแกรม Arability ไอโฮโอ OAP มีประชากรที่มีศักยภาพ 55 คนผู้ตอบแบบไม่ลงทะเบียนประกอบด้วยตัวอย่างความสะดวกสบายของเกษตรกรที่เข้าร่วมในการประชุมประจำปีทางการเกษตรการประชุมและโปรแกรมเสริม รวมเป็น 433 เกษตรกรเสร็จสิ้นการสำรวจคุณภาพชีวิต

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประยุกต์ใช้เครื่องชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยและจากการทบทวนวรรณกรรม สามารถวิเคราะห์ออกมาเป็นกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative study) ใช้วิธีการวิจัยแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยศึกษาจากเอกสาร (Documentary study) ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ทั้งนี้ หน่วยในการวิเคราะห์เป็นระดับบุคคล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจึงเป็นผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และเกษตรกรสวนยางพารา ซึ่งใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง รวมมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 15 คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การออกแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structural Interview) เพื่อให้ผลงานวิจัยครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.2 หน่วยในการวิเคราะห์และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการทำวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ที่จะให้ข้อมูลเพื่อที่จะสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยกำหนดหน่วยระดับบุคคล เป็นหน่วยในการวิเคราะห์

สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

ในการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ที่จะให้ข้อมูลเพื่อที่จะสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมเป็นจำนวน 16 คน ซึ่งเป็นเกษตรกรสวนยางพารา ในพื้นที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาวิจัยและเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากหลายๆ ปัจจัย และเป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราและเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน

การสนทนากลุ่ม (Focus group)

ในการกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ที่จะให้ข้อมูลเพื่อที่จะสนทนากลุ่ม (Focus group) เป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องจากการยางแห่งประเทศไทย สาขาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 2 คน ประธานคณะกรรมการสหกรณ์กองทุนสวนยางพงศ์ประศาสน์พัฒนา จำกัด จำนวน 1 คน และเกษตรกรสวนยางในพื้นที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 10 คน

3.3 วิธีการรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) และการสนทนากลุ่ม (focus group) บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเสียง (Tape record) ซึ่งผู้วิจัยได้ขออนุญาตทำการบันทึกเสียงระหว่างสัมภาษณ์ และทำการถอดเทปภายหลังการสัมภาษณ์ทุกครั้ง และสามารถนำมาเปิดซ้ำในระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

3.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)

1) โดยการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายแหล่ง รวมถึงสื่ออื่นๆ เพื่อความครบถ้วน และความเป็นปัจจุบันของข้อมูล

2) จากการสืบค้นผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็นรายงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพารา

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก รวมถึงการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาของเกษตรกรสวนยางพารา เอกสารทางราชการ ข้อมูลเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน รวมถึงข่าวสารผ่านช่องทางต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถตอบคำถามการวิจัยที่ได้ตั้งไว้อย่างครบถ้วน

3.4 เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ในการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก เนื่องจากรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวจะเป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามเป็นแนวทางไว้ในการสัมภาษณ์แล้ว

3.4.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับภาษาที่ใช้ และความตรงของเนื้อหาหรือประเด็นที่นำมาใช้กำหนดเป็นคำถามในการสัมภาษณ์ โดยพิจารณาจากกรอบแนวความคิดของการวิจัย ก่อนจะนำแนวคำถามที่ได้ไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์จำนวน 3 คนได้ช่วยพิจารณา และนำกลับมาพัฒนาปรับปรุงก่อนนำไปใช้ในการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

3.4.3 การดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่ใน อำเภอบางสะพาน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ เตรียมเครื่องมือ และติดต่อประสานงาน เพื่อขออนุญาตดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และมีการพูดคุยในลักษณะการสนทนากลุ่ม มีการนัดหมายวัน เวลา ที่จะทำการสัมภาษณ์ และบุคคลที่จะเข้าร่วมสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะแจ้งวัตถุประสงค์พร้อมทั้งรายละเอียดของการศึกษาให้ผู้ให้ข้อมูลทราบ (ในกรณีให้ผู้ให้ข้อมูลไม่สะดวกให้เข้าพบ ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์แทน)

2) ส่งเค้าโครงวิจัย และประเด็นการสัมภาษณ์ ไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคน ก่อนการสัมภาษณ์อย่างน้อย 1 สัปดาห์

3) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เช่น สมุดจดบันทึก กล้องถ่ายรูปลูกุณณ์บันทึกเสียง เป็นต้น

4) ทำการซักซ้อมความเข้าใจในหลักการ ขั้นตอนการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ให้ผู้จัดบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึกเข้าใจชัดเจน ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

5) ขอให้ทางหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ออกหนังสือ ขอความอนุเคราะห์ในการให้ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าว

6) ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมเกี่ยวกับเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูปลูกุณณ์เครื่องเขียน ยานพาหนะในการเดินทาง งบประมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นต้น

7) ประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อยืนยันกำหนดการเพื่อเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนอีกครั้ง ในส่วนของวัน เวลา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ชัดเจน และรายละเอียดที่สำคัญอื่นๆ เพื่อมิให้เสียเวลาของทั้งสองฝ่าย การยืนยันและนัดกำหนดการที่ชัดเจนจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการก่อนเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. ขั้นตอนระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยเดินทางไปถึงสถานที่ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกก่อนเวลานัดหมาย เพื่อจัดเตรียมความเรียบร้อยของทีมงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

2) ผู้วิจัยแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูล ได้รับทราบพร้อมกับขออนุญาตผู้ให้ข้อมูล เพื่อทำการบันทึกเสียง และจดบันทึกขณะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยจะขอสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ และในระหว่างการสัมภาษณ์ได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญบันทึกเทปเสียง เพื่อเก็บรายละเอียดของการสัมภาษณ์ได้ครบถ้วน โดยได้ชี้แจงว่าจะเก็บข้อมูลเป็นความลับเฉพาะงานวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น โดยจะไม่มีภาระข้อมูลจริงลงไป ในรายงานการวิจัยแต่อย่างใด ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบอันอาจเกิดขึ้นได้ในภายหลัง การอธิบายดังกล่าวทำให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนรู้สึกสบายใจและสะดวกใจในการให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งหากผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนใด ไม่ประสงค์ที่จะให้ทำการบันทึกเสียงผู้วิจัยก็ได้ปฏิบัติตามความประสงค์นั้น

3) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) จะแจก แบบสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 1 ชุด โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้ถามนำตามกรอบแบบสัมภาษณ์ที่สร้างไว้โดยมีผู้จดบันทึกการสัมภาษณ์เป็นอักษรและบันทึกเสียง รายละเอียดต่างๆ ไว้จนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการการสัมภาษณ์เชิงลึก

4) รวบรวมเอกสารหรือพยานหลักฐานต่างๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญนำมาแสดง เพื่อนำมาประกอบการสรุปผลการศึกษาต่อไป

3. ขั้นตอนหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยได้นำเทปที่บันทึกเสียงการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดมาถอดข้อความ และลดทอนข้อมูล (Data reduction) เพื่อการคัดกรองเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษา โดยแยกตามกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ก่อนนำมาประมวลเข้ากับข้อมูลเอกสารทางวิชาการต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้

2) จากนั้นเมื่อนำข้อมูลที่ถอดเทปเป็นรายงานแล้วทั้งหมด มาจัดระบบข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว เพื่อนำมาหาข้อสรุปก่อนนำมาอภิปรายผลต่อไป

3) นำเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รวบรวมไว้มาทำการแยกแยะและจัดระเบียบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4) กำหนดรูปแบบการแสดงผลข้อมูล เป็นกระบวนการนำเสนอข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลในประเด็นที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการพรรณนาตามกรอบแนวคิดในการวิจัย อันเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกันตามกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย เพื่อสื่อเรื่องราวของสิ่งที่ศึกษาออกมาให้ผู้อื่นได้ทราบและใช้ประโยชน์ต่อไป

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหาในงานวิจัยครั้งนี้จะเริ่มต้นจากการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดอย่างเป็นระบบเพื่อให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ จากนั้นก็ทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมภาคสนาม ในส่วนที่เป็นคำพูดจากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ และจากเอกสารที่ได้นำมาสังเคราะห์ โดยให้ความสำคัญทั้งความหมายในภาษา และตีความจากความรู้สึกที่แฝงอยู่ในข้อมูลนั้นๆ

3.6 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการรายงานเชิงพรรณนา โดยทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยการตรวจสอบภายใน และการตรวจสอบภายนอก สำหรับการตรวจสอบภายในเน้นการนำเสนอคำอธิบาย หรือข้อสรุปจากมุมมองที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และเกษตรกรสวนยางพารา เป็นต้น ซึ่งได้อธิบายทั้งในทัศนะที่เห็นสอดคล้องกัน และแตกต่างกัน โดยผู้วิจัยไม่ได้ตัดทิ้งประเด็นใดประเด็นหนึ่ง อันจะส่งผลให้ผลการวิจัยที่ได้ไม่โน้มเอียงไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ขณะเดียวกัน ได้ทำการตรวจสอบภายนอกด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นการใช้กระบวนการที่หลากหลาย (The multiple-method approach) ในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้เลือกการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) เป็นการใช่วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข่าวสาร เว็บไซต์ ต่างๆ และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรสวนยางพารา และจากการสนทนากลุ่มซึ่งประกอบด้วยตัวแทนเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้จัดลำดับหัวข้อในการนำเสนอ ดังนี้

4.1 คุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4.1.1 ด้านสุขภาพ

ด้านสุขภาพ ประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย คือ เกษตรกรสวนยางพารามีการอุปโภค บริโภค สุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน มีการเข้าถึงการรักษาพยาบาลเบื้องต้นอย่างเหมาะสม และการออกกำลังกาย ซึ่งผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

อำเภอบางสะพานมีสถานบริการสาธารณสุขโดยภาครัฐ ที่ให้บริการแก่ประชาชนครอบคลุมทุกตำบลในเขตอำเภอบางสะพาน เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุข อาทิ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย การรักษาพยาบาล การตรวจรักษาโรค เป็นต้น และเพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงได้ง่ายในการรับบริการจากสถานบริการสาธารณสุข

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลที่ตั้งสถานบริการสาธารณสุข รพ. และ รพ.สต.

รายชื่อสถานบริการสาธารณสุข	ตำบล	หมู่บ้าน	หมู่ที่
โรงพยาบาลบางสะพาน	กำเนิดนพคุณ	บ้านดอนทอง	6
รพ.สต.หนองตาจำ	กำเนิดนพคุณ	บ้านหนองตาจำ	8
รพ.สต.ทุ่งขี้ต่าย	พงศ์ประศาสน์	บ้านทุ่งขี้ต่าย	8
รพ.สต.พงศ์ประศาสน์	พงศ์ประศาสน์	บ้านต้นทองกลาง	9
รพ.สต.ร้อนทอง	ร้อนทอง	บ้านเกาะยายฉิม	5
รพ.สต.วังน้ำเขียว	ร้อนทอง	บ้านวังน้ำเขียว	7
รพ.สต.คลองลอย	ร้อนทอง	บ้านคลองลอย	8

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายชื่อสถานบริการสาธารณสุข	ตำบล	หมู่บ้าน	หมู่ที่
รพ.สต.ถ้ำคีรีวงค์	ธงชัย	บ้านถ้ำคีรีวงค์	1
รพ.สต.ธงชัย	ธงชัย	บ้านดอนแหลมใหญ่	5
รพ.สต.หนองมงคล	ธงชัย	บ้านหนองมงคล	7
รพ.สต.ห้วยไก่อ่ต่อ	ชัยเกษม	บ้านห้วยไก่อ่ต่อ	6
รพ.สต.ชัยเกษม	ชัยเกษม	บ้านหนองไม้แก่น	7
รพ.สต.ตำบลทองมงคล	ทองมงคล	บ้านธรรมรัตน์	5
รพ.สต.บ้านทองมงคล	ทองมงคล	บ้านทองมงคล	6
รพ.สต.แม่รำพึง	แม่รำพึง	บ้านท่าขาม	4

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เกษตรกรสวนยางพาราสามารถเข้าถึงการบริการสาธารณสุขได้อย่างสะดวก เนื่องจากมีสถานบริการสาธารณสุขที่ครอบคลุมในพื้นที่ทุกตำบล ทำให้เกษตรกรสวนยางพาราเลือกที่จะใช้บริการจากภาครัฐที่เป็นการรักษาจากแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญในการรักษาโรคที่ถูกต้อง มากกว่าการซื้อยาจากร้านขายยาหรือร้านค้าทั่วไปมารักษาเองตามอาการที่เกิดจากการคาดเดาและไม่ได้รับการวินิจฉัยโรคอย่างถูกต้องจากแพทย์ โดยในหมู่บ้านนั้นจะมีเกษตรกรบางคนที่ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยจะทำหน้าที่ในการดูแล ให้คำแนะนำ ในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักสุขอนามัยเพื่อสุขภาพของตนเอง ตลอดจนให้การช่วยเหลือขั้นพื้นฐานอีกด้วย จึงทำให้การกระจายข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว และถูกต้อง และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านยังจะทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีในการเกษตรในการทำสวนยาง เช่น การสวมแว่นตา หน้ากากหรือผ้าปิดจมูก ถุงมือยาง เป็นต้น การเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดต่อ เช่น โรคไข้เลือดออก โรคไข้หวัดใหญ่ หรือโรคต่างๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงตามสภาพอากาศ เป็นต้น การตรวจวัดความดันโลหิต การตรวจหาน้ำตาลในปัสสาวะ การตรวจหาน้ำตาลในเลือด การส่งต่อผู้ป่วย และการติดตามดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการส่งต่อมาจากสถานบริการสาธารณสุข ซึ่งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความใกล้ชิดกับเกษตรกรสวนยางพารามากจึงทำให้รู้ถึงสภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรสวนยางพาราดีกว่าเจ้าหน้าที่จากภาครัฐ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...เวลาเจ็บป่วยมากๆ ก็จะไปหาหมอที่โรงพยาบาลบางสะพาน เพราะว่าอยู่ใกล้และก็เดินทางง่าย แต่ถ้าไม่เป็นไรมากก็จะหาหมอมืออนามัยใกล้ๆ เนี่ย ยาฟรีไม่ต้องซื้อกินเอง และก็รักษาถูกโรค

ไม่ต้องมานั่งเดาแล้วก็ซื้อยากินเอง แบบนั้นมันอันตรายด้วย ป้าเคยเห็นในข่าวบ่อยๆ...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 1, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2562)

คำสัมภาษณ์ข้างต้นนั้นไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 6 ได้อธิบายไว้ว่า

“...การรักษาพยาบาลเบื้องต้นส่วนใหญ่ก็จะไปหาหมอที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ชาวบ้านเขาเรียกว่าอนามัยนะ ไปขอยาบ้าง ทำแผลบ้าง บางครั้งก็ไปขอถุงมือยางหอมมาใส่ตอนใส่ปุ๋ยเคมี แต่ถ้าไม่สบายหนักๆ เป็นหลายวันไม่หายก็จะไปโรงพยาบาลบางสะพาน ใช้สิทธิบัตรทองที่นั่นไม่ค่อยได้ซื้อยามากินเองหรอก เดาสุ่มสี่สุ่มห้าไม่ได้ นี่ยังเป็นอสม.ด้วยนะไม่ได้เลย ไปหาหมอให้หมอตรวจให้ดีกว่ากันเยอะ...” (เกษตรกรสวนยางพาราที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คนที่ 6, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

ในการป้องกันตัวจากการใช้สารเคมี ภาครัฐได้มีการจัดโครงการให้ความรู้กับเกษตรกรสวนยางถึงอันตรายจากสารเคมีต่อร่างกายของมนุษย์ วิธีการในการป้องกันตนเองจากสารเคมี รวมไปถึงวิธีการปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อได้รับอันตรายจากสารเคมี แต่ยังมีเกษตรกรสวนยางพาราบางส่วนที่ไม่เข้าใจถึงอันตรายของสารเคมี จึงไม่มีการป้องกันตัวจากสารเคมี เช่น การไม่ใส่ถุงมือ เมื่อมีการสัมผัสโดยตรงกับสารเคมี การไม่สวมใส่หน้ากากอนามัย เมื่อมีการใช้สารเคมีอันตราย ที่มีกลิ่นแรง เป็นฝุ่นละออง เป็นต้น การป้องกันโรคติดต่อที่เกิดจากยุงลายที่เป็นพาหะนำโรคนั้นทางหน่วยงานภาครัฐได้มีมาตรการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างเคร่งครัดอันเนื่องมาจากบริเวณพื้นที่ที่ทำการปลูกยางพารานั้นมียุงหลากหลายชนิดอาศัยอยู่มาก และยุงลายยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตจากโรคไข้เลือดออกสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกๆ ปี จึงทำให้มีการกำจัด และทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำ ยุงลายภายในบ้านและบริเวณรอบๆ โดยการพ่นสารเคมี เพื่อเป็นการทำลายยุงแก่ และทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายโดยการใส่ทรายที่มีฟอส ทั้งนี้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออกนั้นก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากเกษตรกรสวนยางพาราด้วยเช่นกัน เพราะการพ่นสารเคมีเพียงแต่เป็นการกำจัดยุงลายที่แก่โตเต็มวัยแล้วแต่ไม่สามารถกำจัดลูกน้ำที่ยังอยู่ในวัยเด็กและอาศัยอยู่ในน้ำได้ โดยการใส่ทรายที่มีฟอสในทุกๆ 7 วัน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...เคยเข้าอบรมที่อสม.เขาจัดเมื่อนานมาแล้วเกี่ยวกับการป้องกันตัวจากสารเคมี ปกติมีโครงการอะไรก็เข้าร่วมตลอดนะ แต่พอถึงช่วงเวลาใส่ปุ๋ยก็จะให้ลูกน้องที่เป็นแรงงานต่างด้าวเป็นคนทำ แต่ก็บอกให้เขาใส่ถุงทุกครั้งนะ ปกติที่บ้านก็ยุ่งเยอะ มันมาจากสวนยางตกเย็นมายังไม่ทันมืดก็ต้องปิดบ้านแล้ว ยุงที่นี้ดุและก็ตัวใหญ่นะ ในบ้านไม่เคยมีใครเป็นโรคไข้เลือดออก แต่บ้านข้างๆ เป็น ก็มีเจ้าที่มาพ่นยุงป้องกันให้ กลัวมันจะติดมาบ้านเรา บ้านเราก็จะไม่ปล่อยให้มีน้ำขังนานๆ ตามตุ่มน้ำก็เอาฝาปิดไว้ ยุงมันจะได้ไม่มาไข่ไว้...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 4, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2562)

คำสัมภาษณ์ข้างต้นนี้ไปในทิศทางตรงกันข้ามกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 7 ที่ได้อธิบายไว้ว่า

“...เวลาใส่ปุ๋ยไม่เคยใส่ถุงมือเลย มันเกาะเกาะเหมือนทำอะไรไม่ค่อยสะดวก รำคาญ อย่างไม่ต้องใส่ปุ๋ยบ่อยเหมือนพืชชนิดอื่น มันใส่แค่บางช่วง บางฤดู ไม่เป็นไรหรอก หญ้าข้างบ้านก็ไม่ได้ฉีดยา ไร่ให้วัวมันกิน...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 7, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

เรื่องการตรวจสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพาราบางโรคมะมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นผู้แจ้งและประสานงานว่าจะมีการลงพื้นที่ตามจุดต่างๆ ของแพทย์ เพื่อทำการตรวจคัดกรองโรคให้กับประชาชน โดยการแจ้ง วัน เวลา และสถานที่ให้กับผู้ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไปรับการตรวจคัดกรองโรค โดยจะมีการตรวจวัดความดันโลหิต การตรวจหาน้ำตาลในปัสสาวะ การตรวจหาน้ำตาลในเลือด การคัดกรองมะเร็งปากมดลูก มะเร็งเต้านม เป็นต้น แต่หากเกษตรกรสวนยางคนใดต้องการที่จะตรวจสุขภาพอย่างละเอียดก็จะไปตรวจที่โรงพยาบาล เพราะมีความพร้อมมากกว่า ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...ก่อนที่เราจะมีการตรวจ เราจะแจ้งให้ประชาชนทั่วไปรู้ก่อน มีการแจ้งวัน เวลา และสถานที่ หากใครที่ต้องการจะตรวจให้คนน้ำและอาหารหลังสองทุ่ม ตอนเช้าเราจะมีกาแพ โอวัลตินให้คนที่ทำสวนยางก็มีมาตรวจคัดกรองเยอะอยู่เหมือนกัน ผลตรวจออกมาส่วนใหญ่ก็อยู่ในเกณฑ์ปกติ หรืออาจจะมีความดันสูงบ้างจากการอดนอนในเวลากลางคืนเพราะต้องไปทำยางกัน...” (เกษตรกรสวนยางพาราที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คนที่ 6, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

คำสัมภาษณ์ข้างต้นนั้นไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 9 ได้อธิบายไว้ว่า

“...ตรวจสุขภาพประจำ ตรวจที่บ้านอสม. มีหมอมาตรวจให้ ปกติตรวจหมดทุกอย่าง เบาหวาน ความดัน ก็มี ความดันสูงบ้าง พักผ่อนน้อย แต่ตอนนี้ไม่ต้องห่วงแล้ว มีลูกๆ มาช่วยทำ จะจ้างแรงงานก็ไม่คุ้ม ราคายางมันไม่ดี ก็ทนๆ เอาหน่อย หาอย่างอื่นทำ ปลุกโน่นปลุกนี่ รวมๆ สุขภาพก็ยังแข็งแรงดี...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 9, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

คำสัมภาษณ์ข้างต้นทั้ง 2 นั้นไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 4 ได้อธิบายไว้ว่า

“...มีมาตรวจสุขภาพอยู่เรื่อยๆ นะ แต่เราจะไปตรวจที่โรงพยาบาลมากกว่า เพราะว่าตรวจที่เดียวก็เอาให้ครบทุกอย่างไปเลย ปีละครั้ง ผลออกมาทีละหลายๆ โรคไปเลย ทำใจทีเดียว แต่ตอนนี้ยังไม่เจออะไรนะ...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 4, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2562)

สำหรับในเรื่องการอุปโภค บริโภคถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน พบว่า เกษตรกรสวนยางพารานั้นไม่ได้ใส่ใจในเรื่องของการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะมากนัก ความเป็นอยู่

เรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย วัตถุดิบที่เกษตรกรสวนยางพารานำมาประกอบอาหารส่วนใหญ่เป็นพืชผักที่ปลูกไว้ในบริเวณรอบๆ ที่พักอาศัย หรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หาได้ง่ายในท้องถิ่น อันจะเห็นได้ว่าการที่เกษตรกรสวนยางพารานั้นใช้พืชผักสวนครัวที่ปลูกเองในการประกอบอาหารจึงทำให้เป็นพืชผักนั้นปลอดภัย สารพิษจากการปุ๋ยยาที่เป็นสารเคมี ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ โดยจะมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และหน่วยงานภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการให้ความรู้ ส่งเสริม และจัดกิจกรรมในเรื่องของการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะแก่เกษตรกรสวนยางพารา เช่น การรับประทานอาหารที่ปรุงสุก การกินร้อน ช้อนกลาง ล้างมือ การกินอาหารให้รับ 5 หมู่ การให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในการเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น โดยโครงการที่เกิดขึ้นจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางโครงการนั้นทางอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจะทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างเกษตรกรสวนยางพารากับทางโรงพยาบาลฯ ทำให้เกษตรกรสวนยางพารามีความสนใจและมีการให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการนั้นๆ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า

“...ที่บ้านปลูกผักกินเอง ตะไคร้ ใบมะกรูด โหระพา กะเพรา เราปลูกกินเองรอบๆ บ้านนี้แหละใกล้ๆ ครัวก็มีกระถางปลูกหอมแดงไว้ ปักๆ ใว้มันก็งอกขึ้นมาเอง ปลาที่เลี้ยงในบ่อ ผลไม้บางอย่างก็ปลูกไว้ มะม่วง กล้วย ทุเรียน ออกมาช่วงหน้าน้ำพอดี...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 1, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2562)

“...ปลูกผักไว้ข้างบ้าน ไม่ค่อยได้ไปซื้อที่ตลาดหรอก ส่วนใหญ่จะซื้อแต่พวกหมู พวกไก่ ปลาเราก็มีเองในบ่อ...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 4, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2562)

“...เวลาทำกับข้าวก็หาผัก หาหญ้าแถวๆ บ้านมากิน แก่แล้วกินผักลวกกับน้ำพริกก็พอ หมู หรือไก่ก็กินได้น้อยลง...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 9, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

สำหรับในเรื่องการออกกำลังกายในวิถีเกษตรของเกษตรกรสวนยางพารานั้น เกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่จะดำเนินชีวิตประจำวันด้วยการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การกรีดยางพารา การเก็บน้ำยาง-ขี้ยาง การกำจัดศัตรูพืชในสวนยางพารา หรือเกษตรกรสวนยางพาราบางรายมีการเลี้ยงโคเพื่อเป็นรายได้เสริมก็จะมีเมื่อนำวัวไปกินหญ้าในแหล่งต่างๆ ที่ต้องเดินเพราะมีความห่างไกลจากที่พักอาศัย เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้แรงเป็นอย่างมาก และเป็นกรฝึกกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกาย จึงถือเป็นกิจกรรมทางกาย เพราะแค่ขยับ ก็เท่ากับออกกำลังกายตามโครงการของสสส. และในบางโอกาสที่เกษตรกรสวนยางพารามีเวลาว่าง ก็จะเข้าร่วมกิจกรรมแอโรบิก เพื่อสุขภาพ ที่จัดขึ้นโดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในเวลาช่วงเย็นหลังเลิกงาน สถานที่คือ ลานกิจกรรมของหมู่บ้าน หรือที่

บริเวณหน้าองค์การบริหารส่วนตำบล ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นเกษตรกรสวนยางพารา และทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอธิบายว่า

“...การทำสวนก็ถือว่าเป็นการออกกำลังกายโดยที่เราไม่รู้ตัวเหมือนกันนะ ทำร่างกายเราแข็งแรงเองอัตโนมัติ คนต่างจังหวัดก็มักจะเป็นแบบนี้แหละ การไปขุดดินทำสวนก็เป็นการใช้แรง การออกกำลังกายในวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่รุ่นพ่อรุ่นแม่ อย่างการฟันต้นหญ้า ถางหญ้า เราก็กะเหยียงแขน ก็เป็นการใช้แรง ใช้กล้ามเนื้อ เหมือนอยู่ในวิถีชีวิตของเรา ซึ่งเราไม่รู้ตัวเลยนะ...” (เกษตรกรสวนยางพาราที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คนที่ 6, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

“...ก็มิไปเล่นเครื่องเล่นหน้าอบต.บางวัน ถ้าวันไหนมีเวลานะ แต่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีทำงานในสวนอย่างเดียวก็เหนื่อยมากแล้ว ไม่ไหวอย่าฝืนดีกว่า...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 5, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

4.1.2 ด้านสภาพแวดล้อม

ด้านสภาพแวดล้อม ประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย คือ เกษตรกรสวนยางพารามีความมั่นคงของที่พักอาศัย มีน้ำสะอาดในการอุปโภค และบริโภคที่เพียงพอ การไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ การป้องกันอุบัติเหตุ และภัยธรรมชาติอย่างถูกวิธี รวมไปถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของเกษตรกรสวนยางพารา ซึ่งผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

ที่พักอาศัยของเกษตรกรสวนยางพาราโดยทั่วไปส่วนใหญ่มักจะตั้งอยู่ติดกับสวนยางพารา โดยมีลักษณะเป็นบ้านหลังเดียว มีความแข็งแรงคงทน ยังอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง แต่อาจจะมีการปลวกแทะกินไม้ไปบ้าง แต่โครงสร้างหลักยังถือว่าใช้การได้อีกนาน มีความร่มรื่น เขียวขจี ที่ดินของเกษตรกรสวนยางพาราเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ แต่ในบางพื้นที่ของอำเภอบางสะพานที่เกษตรกรสวนยางพารานั้นปลูกยางพารา เป็นที่ของเกษตรกรเอง แต่ไม่มีเอกสารสิทธิ เพราะเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ป่าสงวน เกษตรกรสวนยางพาราจะต้องทำการเช่าพื้นที่กับสหกรณ์ ที่ได้มีการจัดสรรให้แก่ประชาชนในการประกอบอาชีพหรือในบางพื้นที่ เป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิที่ดินประเภท นส.3 คือ หนังสือที่ได้รับการรับรองจากเจ้าหน้าที่ว่า ได้ทำประโยชน์ในที่ดินแล้วแต่มีเพียงสิทธิ์ครอบครองไม่มีกรรมสิทธิ์ โดยหนังสือเป็นแบบธรรมดามีการรังวัด และจัดทำแผนที่ของที่ดิน เท่านั้น ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...ที่ตรงนี้ก็ประมาณ 15 ไร่ เป็นที่ตัวเองแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ ซึ่งโซนนี้นับได้ที่จะมีเอกสารสิทธิ ร้อยละ 5 มันอยู่บนเขา เป็นพื้นที่ป่าสงวน สมมุติจะ ถ้าเกิดฝนตกเกิดเสียหาย ก็จะไม่ได้รับการช่วยเหลืออะไรทั้งนั้น พี่ก็เลยคิดแล้วว่า เขาไม่มายึดคืนก็ดีแล้ว แต่เรื่องราคาขายเนี่ยก็รอรัฐบาลให้มันดีขึ้นกว่านี้หน่อย พี่ไม่หวังให้รัฐช่วยเหลืออะไร ขอแค่ให้ราคามันดีขึ้น...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 10, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

“...เนื้อที่ประมาณ 25 ไร่ เป็นที่ที่สหกรณ์ให้เช่า 30 ปีแล้ว ทำมาตั้งแต่สมัยพ่อแม่ยังอยู่ ตอนนี้อย่างหมดแล้ว บ้านที่อาศัยอยู่เราก็คิดว่าแข็งแรงดีนะ พึ่งซ่อมไปไม่นานนี้เอง รู้สึกพอใจนะกับที่อยู่ ในตอนนี้ ธรรมชาติดี ไม่ร้อน กลางคืนเย็นสบาย...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 9, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

คำสัมภาษณ์ข้างต้นนี้มีทิศทางตรงกันข้ามกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 5 ที่ได้อธิบายไว้ว่า

“...มีที่อยู่ 24 ไร่ ทั้งหมด 3 แปลง ทั้งหมดสามารถกรีดยางได้แล้ว แปลงแรก ไปแปลงที่ 2 อยู่ห่างกันไม่ถึงกิโล แต่แปลงที่ 3 อยู่ห่างกันเป็นกิโล เป็นที่มีโฉนดทั้งหมด ไม่ได้เช่า...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 5, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

สำหรับพื้นที่อำเภอบางสะพานเป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก เนื่องจากแหล่งน้ำธรรมชาติถูกบุกรุกทำให้เกิดขวางทางน้ำ และถนนเพชรเกษม ถนนของหน่วยงานต่างๆ และทางรถไฟสายใต้ กีดขวางทางน้ำ และอีกสาเหตุเกิดจากฝนตกหนักบริเวณเหนือลุ่มน้ำบางสะพาน แล้วเกิดน้ำป่าไหลหลากมาตามคลองบางสะพาน เมื่อถึงถนนเพชรเกษมจะบ่าล้นตลิ่งคลองบางสะพานแล้วไหลเข้าสู่ชุมชนเทศบาลตำบลกำเนิดนพคุณซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาน้ำท่วมซ้ำมากกว่าพื้นที่อื่นๆ ที่มีพื้นที่เป็นที่ราบต่างๆ ฝนตกหนักสะสมเป็นเวลานานจะทำให้เกิดการไหลบ่าของน้ำป่า หรือเกิดดินถล่มลงมาทำให้เกษตรกรได้รับความเสียหาย สะพาน ถนนที่เชื่อมต่อหมู่บ้านถูกระแสน้ำตัดขาด จากการสังเกตและจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...ปีที่แล้วน้ำท่วมหนักมาก เพราะฝนตกติดกันหลายวันน้ำในเขื่อนพระกัมมันต์หลักออกมาท่วมหมดเลย แต่ดีที่มันท่วมไม่นาน บ้านที่อยู่บนเขามันมาเร็วไปเร็ว แต่ตรงโรงพยาบาลบางสะพานนี้ท่วมนานหลายวัน ในตัวอำเภอท่วมหมด ที่มันเป็นแอ่งกระทะ...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 4, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2562)

“...ปีที่แล้วฝนตกหนักมากๆ ตกหลายวันติดๆ กันไม่หยุด น้ำท่วมถึงอก คนแถวๆนี้ต้องอพยพย้ายกันไปอยู่ตามบ้านญาติและก็คนรู้จักที่น้ำยังท่วมไปไม่ถึง จะมีก็แต่คนแก่ๆ บางคนไม่ยอมย้ายไปไหนลูกหลานก็เป็นห่วง ไม่อยากให้อยู่คนเดียวก็ต้องอยู่กันไปอย่างนั้น ปีนี้น้ำไหลมาเร็วมากๆ ทำให้เตรียมตัวย้ายข้าวไม้ทัน เครื่องใช้ไฟฟ้าทั้งหมด พัดลม ตู้เย็น ก็จะถูกซุ่มกันไป บางอย่างก็ซุ่มไม่ได้แล้ว ก็ต้องซื้อใหม่เลย เสียหายมากๆ เราก็ไม่ได้รวยมากมายขนาดนั้นไม่คิดว่าน้ำจะท่วมหนักขนาดนี้...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 1, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2562)

น้ำสะอาดสำหรับอุปโภค และบริโภคมีความเพียงพอของเกษตรกรสวนยางพารา ซึ่งเกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่จะใช้น้ำที่ได้จากธรรมชาติในการดำรงชีวิตและใช้ในการประกอบอาชีพ อย่างเช่น น้ำฝน น้ำจากน้ำตก หรือน้ำบาดาล ในพื้นที่บางแห่งอยู่บนเขาไม่สามารถผลิตน้ำประปา หรือน้ำบาดาล ขึ้นมาได้ จึงต้องใช้น้ำที่ได้จากการขุดบ่อ หรือน้ำที่มาจากเขื่อนกักเก็บน้ำ ส่วนน้ำที่ใช้ในการบริโภคจะต้องซื้อ แต่หากปีไหนฝนแล้ง น้ำแห้งอย่างรุนแรง เกษตรกรสวนยางพาราจะต้องซื้อน้ำจากโรงกลั่น เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา หรือการทำกิจวัตรต่างๆ เช่นการทำครัว การซักผ้า อาบน้ำ ล้างจาน เป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...น้ำใช้นี้พอ เพราะ มีทั้งบ่อขุด มีทั้งบ่อบาดาล มีประปาหมู่บ้าน ส่วนน้ำดื่มนี้ซื้ออย่างเดียว จากโรงกลั่นใกล้ๆ โรงพยาบาลบางสะพานน้อย น้ำที่ใช้รดต้นไม้ก็จากบ่อที่ขุด...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 7, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

คำสัมภาษณ์ข้างต้นนั้นไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 9 ได้อธิบายไว้ว่า

“...น้ำกินน้ำใช้พอเพียงนะ ชื่อน้ำกิน เราจะรองน้ำฝนไว้ใช้อย่างเดียวกินไม่ได้ เพราะตรงนี้จะใกล้โรงงานปาล์มมาก ตรงนี้มีน้ำประปาแล้วก็น้ำตก น้ำบ่อ น้ำประปาหมู่บ้านมาจากน้ำตก ถ้าฝนแล้งมากๆ น้ำประปาก็ไหลเบา หรือใช้ไม่ได้เลย ก็ต้องใช้น้ำบ่อ น้ำบ่อเราจ้างเขามาหาตาดน้ำ หลายปีแล้ว 30 กว่าปีได้ น้ำคลองก็ใช้ไม่ได้ เพราะว่าโรงงานปล่อยน้ำออกมา...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 9, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

ขณะเดียวกันคำสัมภาษณ์ เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเกษตรกรสวนยางพาราที่ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเป็นประธานคณะกรรมการสหกรณ์กองทุนสวนยางพงศ์ประศาสน์พัฒนา จำกัด คนที่ 12 ได้อธิบายถึงน้ำที่ใช้ในการอุปโภค บริโภคว่า

“...น้ำที่ใช้อาบ ล้างจาน ภูบ้าน ล้างรถ ส่วนใหญ่มาจากเขื่อน ที่ตรงนี้อยู่ไกล และที่สูงไม่มีน้ำประปาหรือน้ำบาดาล ใช้รดน้ำต้นไม้ที่ปลูกไว้ ส่วนน้ำกินก็รองน้ำฝนใส่ตุ่มไว้ บางทีก็มีซื้อกินบ้าง ตรงนี้ห่างไกลมลพิษแถวนี้ไม่มีโรงงานน้ำฝนยังใช้ได้...” (เกษตรกรสวนยางพาราที่ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเป็นประธานคณะกรรมการสหกรณ์กองทุนสวนยางพงศ์ประศาสน์พัฒนา จำกัด คนที่ 12, สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2562)

เรื่องมลพิษในอำเภอบางสะพานมีการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีการลงทุนโดยเอกชนและเป็นผู้ถือครองกรรมสิทธิ์ อย่างเช่น โรงงานที่เป็นผู้ผลิตเหล็กแผ่นรีดร้อนชนิดม้วน และโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม ซึ่งโรงงานเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษมากมาย ทั้งทางน้ำ ทางอากาศ ส่งผลกระทบต่อให้เกษตรกรสวนยางพาราเกิดอาการเจ็บป่วย รวมทั้งยังก่อให้เกิดความไม่สบายใจ

ความเครียดแก่เกษตรกรสวนยางพารา ถูกรบกวนจากมลพิษทางอากาศ เสียง ความสั่นสะเทือน ฝุ่น ละออง กลิ่น น้ำเสีย ขยะหรือของเสียอันตราย ที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา อีกด้วย ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...มลพิษแถวนี้ก็มีแต่โรงงานนั่นแหละ เป็นโรงงานปาล์ม ส่วนมากจะเป็นกลิ่นลอยตาม ลมมา ยิ่งแล้งมากๆ กลิ่นก็จะแรงทั้งวัน น้ำคลองก็ใช้ไม่ได้นะ เพราะว่าโรงงานเขาปล่อยน้ำเสียออกมา ชาวบ้านแถวๆ นี้เดือดร้อนมาก บางคนเหม็น เวียนหัวเป็นวันๆ ต้องไปหาหมอ ร้องผู้ใหญ่บ้านก็ช่วยอะไร ไม่ได้มาก ก็ต้องทนไป เราตัวเล็กๆ ทำไรไม่ได้มาก ต้องยอมรับชะตากรรม...” (เกษตรกรสวนยางพารา คนที่ 9, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

ในขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 7 ได้เล่าให้ฟังเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า

“...มลพิษที่ได้รับก็มีจากโรงงานเหล็ก เวลารถบรรทุกเหล็กขับผ่านก็รู้สึกไม่ปลอดภัย เคยเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง เวลาขับผ่านเส้นที่รถบรรทุกผ่านก็จะระวังตัว รถบรรทุกวิ่งเป็นรอบๆ มีตอนเช้า โมงกว่า แล้วก็ตอนบ่าย 3 โมง วันละรอบ 2 รอบ มีชาวบ้านแถวนี้ป่วยหมอนี่บ่นบอกเป็นโรคเกี่ยวกับ ระบบทางเดินหายใจ เกี่ยวกับโลหะหนัก แต่หมอนี่ก็วินิจฉัยโรคว่าเป็นโรคปอด ก็ไม่รู้จริงๆ เป็นอะไร เหมือนกัน โรงงานโดนชาวบ้านร้องเรียนบ่อย แต่ก็เห็นยังเปิดกิจการอยู่ได้ นานแล้ว ก็ต้องเข้าใจ มีหลาย อย่างอำนวยความสะดวกได้ น้ำฝนแถวนี้ก็ใช้ไม่ได้เหมือนเมื่อก่อน มันไม่สะอาด เหมือนมีฝุ่น มีตะกอน รอหลายๆ วันก็ไม่หาย ก็รองใส่ตุ่มไว้ใช้เวลาน้ำแล้ง ไว้รดน้ำต้นไม้ได้ก็ยังไม่ดี...” (เกษตรกรสวนยางพารา คนที่ 7, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

ในมุมมองกลับกัน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 12 ซึ่งเป็นเกษตรกรสวนยางพาราที่ทำหน้าที่เป็น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเป็นประธานคณะกรรมการสหกรณ์กองทุนสวนยางพงศ์ ประศาสน์พัฒนา จำกัด ได้กล่าวว่า

“...บ้านอยู่ในป่าในเขาแบบนี้มลพิษจากโรงงาน ไม่มีหรอก อยู่ห่างไกลความเจริญขนาด นี้แต่ก็ดีเหมือนกัน ไม่ต้องทนกับกลิ่นเหม็นๆ น้ำท่าก็ยังใช้ได้ ไม่อยากมีปัญหา อยากใช้ชีวิตแบบบ้านๆ ไปเรื่อยๆ น้ำท่วมบ้างก็ช่างมัน เดียวก็ไหลผ่านไป แต่โรงงานนี้อยู่นาน ไม่ไปไหนซะที...” (เกษตรกรสวนยางพาราที่ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเป็นประธานคณะกรรมการสหกรณ์ กองทุนสวนยางพงศ์ประศาสน์พัฒนา จำกัด คนที่ 12, สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2562)

ทั้งนี้เกษตรกรสวนยางพารายังคงได้รับมลพิษที่เป็นสารเคมีจากการทำการเกษตรที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรสวนยางพารา และรวมไปถึงสมาชิกในครอบครัว โดยมลพิษที่สร้างปัญหา ความเดือดร้อน ให้กับเกษตรกรสวนยางพารานั้นมาจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรที่ปลูกพืชชนิดอื่นๆ เพราะในพื้นที่

บางสะพานได้มีการทำเกษตรกรรมชนิดอื่นๆ เช่น การทำไร่ทุเรียน มังคุด เงาะ รวมไปถึงสับปะรดซึ่งเป็นผลผลิตอันขึ้นชื่อของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มลพิษนั้นเกิดจากการใช้สารเคมีจากเกษตรกรรายอื่นที่ใช้ในพื้นที่ของตน แต่สารเคมีนั้นเกิดการฟุ้งกระจายออกมาทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนบ้าน เช่น มีการใช้สารเคมีในบริเวณที่เป็นทิศทางต้นลม หรือบางกรณีที่เกิดจากการใช้สารเคมีเป็นพื้นที่ของเครือญาติ คนรู้จักที่สนิท จึงยากต่อการเจรจาทำให้ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขให้สิ้นสุด เนื่องจากพื้นฐานของคนไทยเป็นคนใจดี มีเมตตา กรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน หนักนิตเบาหน้อยยอมให้อภัยกันได้เสมอดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...เรื่องมลพิษก็มีมาจากบ้านตรงข้าง แต่พูดไรมากไม่ได้ในอะ อย่างที่รู้ๆ กันอยู่ เขาทำปาล์ม บางวันก็มีกลิ่นเหม็นมากๆ ออกมา มีเวียนหัวบ้าง บางทีอยากอาเจียน มันไปหมด เหมือนบ้านหมูนไม่หยุด ที่ไม่ร้องเรียนอะไร เพราะว่า บ้านนั้นเป็นญาติของสามี ไม่อยากมีปัญหา ทะเลาะกัน แรกๆ ก็มีบอกบ้างก็ดูเคือง หลังจากนั้นก็ไม่กล้าไปพูด หรือว่าเตือนอะไรอีกเลย ทำได้แต่ทน แล้วยก้ก้มหน้ายอมรับมันไป..” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 5, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

ในขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็น คนที่ 10 ได้เล่าให้ฟังเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า

“...มลพิษในที่นี้ไม่มีนะ แต่สำหรับที่ถือว่าเล็กๆ น้อยๆ ที่เขาทำสวน สวนทุเรียนตรงข้ามบ้านนี้ เวลาเขาทำสวนเนี่ย เขาจะพ่นยาโน่นนี่นั่นใช้ไหมคะ กลิ่นก็จะลอยเข้ามาในบ้าน ผุ่นควันทั่วไปเล็กๆ น้อยๆ ลูกจ้างสวนทุเรียนเขามาบำรุงวันไหนเขามา เขาก็จะอัดเต็มทีของเขาไป บำรุงเยอะ มลพิษเรื่องอื่นก็ไม่มี แถวนี่ไม่มีโรงงาน บรรยากาศดี แต่ตอนนี้ร้อนขึ้นทุกปี ร้อนขึ้นมาก ในบ้านร้อนมากเมื่อก่อนร่มกว่านี้...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 10, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

การป้องกันอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติของเกษตรกรนั้นยังไม่มีความพร้อมมากนัก ซึ่งจะเห็นเป็นภาพที่คุ้นเคยกันดีของคนในพื้นที่ ที่สามารถเห็นกันได้ทั่วไป คือ การขับซีโดยไม่สวมใส่หมวกกันน็อค หรือการไม่คาดเข็มขัดนิรภัย โดยทั่วไปเกษตรกรสวนยางพาราจะนิยมใช้ยานพาหนะที่เป็นรถจักรยานยนต์เป็นอันดับต้นๆ รองลงมา คือ รถจักรยานยนต์ที่มีพ่วงข้าง ชาวบ้านจะเรียกกันว่า “มอไซด์พ่วง” และต่อมาจึงเป็นรถยนต์ หรือรถกระบะ ดังเช่นที่คนเขตเมืองนิยมใช้ ซึ่งมอไซด์พ่วงนี้จะมีลักษณะเป็นจักรยานยนต์ที่นำไปเชื่อมติดกับโครงเหล็ก และมีล้อจำนวน 3 ล้อ อาจจะมีหลังคาหรือไม่มีหลังคา ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการนำไปใช้งานของเกษตรกรสวนยางพารา ข้อดีของการใช้มอไซด์พ่วงนี้ คือ มีความคล่องตัว ขับซึ่ง่าย มีขนาดกะทัดรัด สามารถบรรทุกยางพาราได้มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับจักรยานยนต์ทั่วไป แต่ในทางกลับกันเมื่อเปรียบเทียบกับรถกระบะแล้วมอไซด์พ่วงยังไม่สามารถบรรทุกสิ่งของได้เยอะเท่าหรือมากกว่าได้ แต่มีความสะดวกกว่าในกรณีที่มีปริมาณผลผลิตที่น้อยก็สามารถใช้มอไซด์พ่วงนี้บรรทุกไปขาย ไม่ต้องยกขึ้นรถกระบะที่มีความสูงกว่า ที่สิ่งสำคัญคือ มีความประหยัดน้ำมันมากกว่า รถ

กระบะ และหากเป็นการเดินทางไกลๆ เกษตรกรสวนยางพาราจะเลือกขับซีรจากรายานต์ เช่น ไปร้านสะดวกซื้อ เข้าสวนยางพารา หรือการไปตลาดนัด เกษตรกรสวนยางพาราจะไม่นิยมสวมใส่หมวกกันน็อก เนื่องจากไม่คำนึงถึงความปลอดภัย ความเคยชิน และคิดว่าเป็นระยะทางใกล้ๆ จึงไม่มีความจำเป็นต้องสวมใส่ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...ปกติไปข้างนอกถ้าใกล้ๆ ก็ไปมอเตอร์ไซด์ บางทีก็ใส่หมวก แต่ถ้าไม่ร้อนก็ไม่ใส่ ไปใกล้อย่างซื้อของ ไปปากซอย เข้าสวนยางก็ขี่มอเตอร์ไซด์ไป แต่ถ้าต้องไปไกลๆ เข้าตัวเมืองก็เอารถเก๋งไป รถสิบล้อ เยอะกลัวมันเหยียบเอา ปกติถ้าเป็นคนขับเองก็จะคาดเข็มขัดทุกครั้ง มันร้องไม่หยุดรำคาญ แต่ถ้าเป็นคนนั่งก็ไม่คาด...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 9, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

“...ที่บ้านใช้ชาเล้งเป็นหลัก ไว้ใช้ตอนเอาออกไปขาย มีไม่เยอะใส่ชาเล้งไปก็หมด ไม่ได้ใส่หมวกกันน็อกเพราะว่ารถมีหลังคาอยู่แล้วไม่ร้อน ฝนตกก็ไม่เปียก มันมี 3 ล้อ ยังไงรถก็ไม่ล้ม แต่ถ้าขับตกเขา ก็อีกเรื่องนึง แต่ตอนนี้ยังไม่เคยขับตกเขาเลย สงสัยชำนาญเส้นทาง...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 1, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2562)

เรื่องของความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เกษตรกรสวนยางพารามีความมั่นใจในความปลอดภัยของชีวิตอยู่ระดับหนึ่ง เนื่องจากในพื้นที่ไม่เคยเกิดเหตุการณ์การฆ่า การข่มขืน การกระทำอนาจาร การกระทำชำเรา หรือการบุกรุกที่อยู่อาศัย ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการอยู่ร่วมกันเป็นเครือญาติ มีการไปมาหาสู่ ติดต่อกันอยู่ตลอด ทำให้มีความรักใคร่ สามัคคี ประองตอง เป็นหนึ่งเดียวของชุมชน ถึงแม้ในบางพื้นที่ของอำเภอบางสะพานจะเป็นลักษณะที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาที่เต็มที่ เช่น การคมนาคมที่ยังทรุดโทรมไม่ได้รับการทำนุบำรุง ซ่อมแซม ถนนบางช่วงเป็นถนนลูกรัง ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ พื้นผิวมีลักษณะขรุขระ ไม่มีไฟส่องสว่างข้างทาง ทำให้ในเวลากลางคืนมีดมาก และอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุทางรถจักรยานยนต์ เพราะไม่สามารถมองเห็นเส้นทางได้ชัดเจนนัก เกษตรกรสวนยางพาราบางรายมีสวนยางพาราที่อยู่ห่างไกลจากที่พัก จะต้องออกจากบ้านไปกรีดยางพาราในเวลากลางคืน จึงจำเป็นต้องใช้ไฟฉายในการให้แสงสว่างเพียงพอต่อการมองเห็นได้ หากไม่มีความชำนาญในพื้นที่อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมายาวนานมาแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการแก้ไขจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัญหานี้ผู้ที่ได้รับผลกระทบไม่ใช่เพียงแต่เกษตรกรสวนยางพาราเพียงเท่านั้น แต่ยังกระทบถึงประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น ซึ่งชาวบ้านคิดว่าการมีถนนลูกรังใช้ยิ่งดีกว่าการไม่มีถนนไว้ใช้ในการสัญจรเลย ปัญหาความปลอดภัยในทรัพย์สิน เป็นปัญหาของการลักขโมยผลผลิตผลทางการเกษตรของเกษตรกรสวนยางพารา ซึ่งในช่วงที่ยางพารามีราคาสูง จะเกิดการลักขโมยน้ำยางที่ได้กรี๊ดไว้ รวมไปถึงซียางที่มีมูลค่าไม่มากนัก ซึ่งเป็นปัญหาที่เกษตรกรสวนยางพาราต้องประสบในช่วงนั้น แต่ในช่วงเวลาต่อมาราคายางพารามีสภาพตกต่ำลง ปัญหาการลักขโมยผลผลิตก็ลดน้อยลง เพราะยางพาราไม่เป็นที่ต้องการ

ของตลาดมากนัก มีความเสี่ยงต่อการโดนลงโทษทางกฎหมาย จึงไม่คุ้มค่าต่อการที่จะเสี่ยง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าเขา ไม่มีไฟฟ้าเพียงพอ จึงไม่สามารถที่จะติดตั้งกล่องวงจรปิดได้เพียงพอ และไม่มีความปลอดภัยในทุกพื้นที่ เมื่อเกิดเหตุร้ายจึงยากต่อการค้นหาผู้ก่อเหตุ หรือหลักฐานในการใช้เป็นพยานวัตถุกับผู้ก่อเหตุตั้งคำถามสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นไปทิศทางเดียวกัน

“...เมื่อก่อนก็เคยโดนขโมยน้ำยางที่ฟุ้งกรีดเสร็จ ตอนที่ยางมีราคาแพงๆ ขนาดที่ยางมันยังขโมยไปเลย แต่เดี๋ยวนี้ไม่เคยโดนขโมยอีกเลย สงสัยยางมันถูก คงไม่คุ้ม...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 1, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2562)

“...แถวนี้ไม่มีเหตุการณ์ลักขโมยเกิดขึ้นมานานมากแล้วนะ ตั้งแต่ที่ราคายางนั้นก็มีราคาที่ถูกลงมากๆ แต่ถ้าเป็นเมื่อก่อนก็อาจจะมีบ้าง เพราะพื้นที่แถวนี้เป็นพื้นที่ที่ไฟฟ้าเข้าไม่ถึง จึงง่ายต่อการลักขโมย และเป็นช่วงเดียวกันกับที่ยางนั้นมีราคาแพง...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 5, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

“...แถวนี้หรือ เราอยู่ด้วยกันแบบครอบครัว มีอะไรเราก็จะมาเล่ามาพูดคุยกัน คอยสอดส่องดูแลความปลอดภัยให้กัน เวลาที่บ้านใครไม่มีคนอยู่ การที่จะมีคนรู้จักแวะเวียนกันไปดู แถวนี้เลี้ยมหากันทุกบ้าน ไร่เฝ้าบ้าน เฝ้าสวน บ้างตัวก็เห่า แต่เหมือนบางตัวมันจะต้อนรับใจมากกว่า...” (เกษตรกรสวนยางพาราที่ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเป็นประธานคณะกรรมการสหกรณ์กองทุนสวนยางพงศ์ประศาสน์พัฒนา จำกัด คนที่ 12, สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2562)

4.1.3 ด้านการศึกษา

ด้านการศึกษา ประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย คือ เกษตรกรสวนยางพาราในอำเภอบางสะพานมีการศึกษาภาคบังคับ มีโอกาสศึกษาต่อ การฝึกอบรมด้านอาชีพ ซึ่งผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

เกษตรกรสวนยางพาราที่เป็นหัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ระดับการศึกษาจึงไม่มากนัก ส่วนใหญ่จบการศึกษาแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้วออกมาเพื่อช่วยครอบครัวทำงาน สาเหตุมาจากรัฐะทางการเงินของครอบครัวในสมัยนั้นที่มีไม่มาก ในครอบครัวมีพี่น้องเยอะ พ่อแม่หาเงินมาเลี้ยงลูกไม่พอกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว คนเป็นพี่จึงต้องเสียสละ ออกจากการเรียนมาช่วยพ่อแม่ทำงาน หรือโรงเรียนอยู่ห่างไกลจากที่อยู่อาศัย มีความยากลำบากในการเดินทาง ผู้ปกครองในสมัยนั้นไม่เห็นความสำคัญในการศึกษา เกษตรกรในรุ่นต่อมาผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงส่งให้ลูกได้เรียนต่อจนจบระดับการศึกษาภาคบังคับ สาเหตุอาจเกิดจากความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ประกอบกับการให้ความสำคัญของ

ภาครัฐในเรื่องของการศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีมากขึ้น การเดินทางที่สะดวก ลูกหลานของเกษตรกรสวนยางพาราในยุคปัจจุบันจึงมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเห็นว่าจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และบางคนได้ศึกษาต่อจนจบปริญญาตรีดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...ผู้สูงอายุในบ้านส่วนใหญ่ได้เรียนน้อยจบแค่ป.4 เพราะว่ามีก่อนโอกาสได้เรียนไม่มีเหมือนในสมัยนี้ โรงเรียนก็ไกลต้องเดินลุยโคลน ลุยน้ำไปเรียน พ่อแม่ก็ไม่ค่อยมีตังค์ บ้านยากจน งานที่บ้านเยอะต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน ไหนจะต้องเลี้ยงน้องอีก แต่ว่าพอมารุ่นลูกก็ได้เรียนสูงขึ้น เพราะว่าอะไรหลายอย่างมันเปลี่ยนไป ในบ้านก็มีลูกชายคนโตเรียนจบปวช. ตอนนั้นก็ช่วยทำงานที่บ้านอยู่ ตัวพี่จบป.โท เคยทำงานบริษัทแต่ว่าตอนนี้กลับมาช่วยงานพ่อแม่ เพราะว่าที่บ้านไม่ได้มีงานแค่ปลูกยางอย่างเดียว แต่ว่าปลูกอย่างอื่นอีก มีมะพร้าว มีเงาะ มีมังคุด แล้วก็ทุเรียนที่ปลูกไว้กิน ถ้าเหลือก็เอาไปขาย เด็กสมัยนี้โชคดีอะไรก็มีพร้อมทุกอย่าง โทรศัพท์ บ้าน รถ...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 9, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

“...เราจบแค่ม.3 เมื่อก่อนที่บ้านไม่ค่อยมีตังค์ ไม่มีโอกาสได้เรียนแต่ตอนนี้แก่แล้ว มีเวลาเหลือหลังจากทำงาน ก็เลยไปเรียนกศน.ตอนนี้จะจบม.6 เรียนไปเรื่อยๆ หาเพื่อนด้วย แก่หงา ส่วนลูกๆ ก็คิดว่าจะส่งให้เรียนจนจบปริญญาตรี ตอนนั้นก็ขึ้นปี2 เรียนอยู่ทางนครศรีธรรม ปิดเทอมที่ก็กลับมาบ้านที่...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 3, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2562)

เรื่องการฝึกอบรมด้านอาชีพของเกษตรกรสวนยางพารา เกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับโครงการต่างๆ ที่ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดขึ้น ด้วยการส่งสมาชิกในครอบครัวไปเข้าร่วมโครงการต่างๆ ตัวอย่างโครงการที่ได้จัดทำขึ้น เช่น โครงการการป้องกันกำจัดโรคและศัตรูยาง เป็นโครงการที่สร้างองค์ความรู้เรื่องโรคและศัตรูของยางพาราให้แก่เกษตรกร ได้รู้วิธีป้องกันควบคุม และกำจัดโรคและศัตรูยาง และเพื่อให้เกษตรกรสวนยางพาราเห็นความสำคัญและตระหนักถึงผลเสียหายจากโรคและศัตรูยาง โรคและศัตรูของยางพารามีทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต เช่น โรคที่เกิดจากเชื้อรา โรคที่เกิดจากเชื้อไวรัส โรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย โรคที่เกิดจากเชื้ออื่นๆ สัตว์และแมลง โรคที่เกิดจากสิ่งไม่มีชีวิต เป็นโรคที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม เช่น ดิน ธาตุอาหาร พันธุกรรม ระบบการกรีด เป็นต้น ผลที่ได้จากโครงการ คือ เกษตรกรมีความรู้เรื่องโรคและสามารถควบคุม ป้องกันกำจัดโรคและศัตรูยาง สามารถคัดเลือกพันธุ์ยางได้เหมาะสมกับพื้นที่ ลดต้นทุนจากการใช้สารเคมีเพื่อควบคุมและกำจัดโรคและศัตรูยาง และผลผลิตไม่เสียหายจากโรคและศัตรูยาง โครงการการพัฒนาฝีมือช่างกรีดยางเป็นฝึกอบรมพัฒนาทักษะการกรีดยาง และการให้ความรู้เกี่ยวกับคุณภาพยางก้อนถ้วยที่ดีที่โรงงานต้องการ และการสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมในการรณรงค์ติดตั้งรางรับและถังเก็บ น้ำจากยางก้อนถ้วยขณะขนส่ง

เพื่อช่วยลดผลกระทบเรื่องกลิ่นและอุบัติเหตุบนถนนที่อาจเกิดขึ้น เป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...เคยเข้าอบรมหลายอย่าง แต่ก็เมื่อนานมาแล้ว ก็มีวิธีการดีอย่าง การดูแลรักษาต้นยาง การป้องกันรักษาต้นยางจากหนอน แมลง โรคต่างๆ แล้วก็มีการรักษาคุณภาพน้ำยาง อบรมกับเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาให้ความรู้ เขาก็มีข่าวกลางวัน กาแฟ ขนมเลี้ยงฟรี ก็ได้รับความรู้หลายๆ อย่างใช้ได้บ้าง ไม่ได้บ้าง บางอย่างก็ต้องฟังภูมิปัญญาเก่าๆ ของพ่อแม่ ปันๆ กันไป...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 4, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2562)

“...ที่ผ่านๆ มาจะมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ย แล้วก็วิธีป้องกันโรคที่เกิดกับต้นยาง ช่วงแรกๆ ก็มีอบรมวิธีการกรีดยาง การรักษาหน้ายาง แต่ช่วงหลังๆ มาไม่ค่อยได้เข้าอบรมแล้ว ไม่ค่อยมีเวลา ต้องทำงานอย่างอื่นอีก ยุงมาก ราคายางไม่ดีต้องหารายได้เสริม...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 9, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

“...ไม่เคยเข้าร่วมเองหรอก จะให้ลูกๆ หลานๆ ไป แก่แล้วฟังไปก็ไม่รู้เรื่องตามเขาไม่ทัน อยู่บ้าน ทำงานดีกว่า มีประโยชน์กว่าเยอะ...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 4, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2562)

4.1.4 ด้านการมีงานทำและรายได้

ด้านการมีงานทำและรายได้ ประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย คือ เกษตรกรสวนยางพาราในอำเภอ บางสะพานมีการประกอบอาชีพ รายได้เฉลี่ย และมีการเก็บออม ซึ่งผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

รายได้จากอาชีพหลักของเกษตรกรสวนยางพาราคือการประกอบอาชีพทำสวนยางเป็นหลัก เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีการสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นบรรพบุรุษ จึงทำให้เป็นอาชีพที่ทำรายได้หลักในการหาเลี้ยงครอบครัว แต่เนื่องจากในปัจจุบันนี้ไม่สามารถยึดการปลูกยางเป็นรายได้หลักให้กับครอบครัวได้ เนื่องจากราคารายที่มีการผันผวนอยู่ตลอด สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ สภาพเศรษฐกิจ ความต้องการยางธรรมชาติของตลาด การเพิ่มจำนวนมากขึ้นของเกษตรกรสวนยางพารา ทำให้ในปัจจุบันนี้ราคารายมีราคาอยู่เพียงแค่ 40 บาทเท่านั้น อีกทั้งในการทำสวนยางพาราเกษตรกรยังต้องแบกรับค่าใช้จ่ายที่ต้องมีการลงทุนอีกมาก ทั้งราคาปุ๋ย ค่ายา ค่าบำรุงรักษาต้น ค่าอุปกรณ์ต่างๆ ค่าจ้างลูกน้อง รวมไปถึงการเช่าที่ดิน ทั้งนี้เกษตรกรยังมีค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เช่น ค่าผ่อนรถ ค่าเทอมบุตร ค่ารักษาพยาบาล ค่าอาหารการกิน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ส่วนมากจะให้ความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับเรื่องของราคาของยางพาราที่ในปัจจุบันนี้ที่ตกต่ำมากๆ ซึ่งเกษตรกรสวนยางพาราส่วนมากประสบกับปัญหานี้

“...ปลูกยางมานานแล้ว มีเจ้าหน้าที่มาแนะนำการปลูกยาง เมื่อก่อนปลูกสับปะรดอย่างเดียว แต่มีพื้นที่อยู่บ้างเลยสนใจ ปลูกตั้งแต่ราคาเป็นร้อย ตอนนี้อยู่ 40 กว่าบาท ถ้าเอาเงินที่ได้จากยางอย่างเดียวเดือนหนึ่งก็ 12,000 – 15,000 บาท อาจจะเป็นเพราะมีพื้นที่ไม่มาก แต่ที่แน่ๆเลยน่าจะเพราะราคาไม่ดี ใช้ในบ้านไม่พอ ไหนส่งค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเทอมลูกหลานอีก ปลูกยังอย่างเดียวไม่พอแน่ๆ อยากจะให้ราคาสูงขึ้นสักหน่อยก็ยังดี สัก 60 บาท ราคาตอนนี้แย่มาก จำลูกจำงัก 60/40 ทำเองอย่างเดียวก็ไม่ไหว งานมันหนัก ต้องตื่นตีๆ ตื่นเช้าอีก แก่แล้ว หนี้สินของที่บ้านก็มีเป็นหนี้ที่ต้องผ่อนงวดรถในหลายๆ เดือน แต่เหลือไม่กี่งวดก็หมดแล้ว...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 9, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

“...รายได้ที่มาจากการทำยางอย่างเดียวไม่พอหรอก สมัยนี้ราคาขยับขึ้นมาก ตกต่ำลงไปทุกวัน ขยับราคา 21 บาท น้ำยาง 39 บาท ต่อโหละ ที่บ้านปลูกยางไว้ 3 แปลง 1 เดือน ได้ยังไม่ถึง หมื่นเลยมั้ง ถ้าเป็นปี ก็แสนกว่าบาท แต่ว่าไหนจะค่าจ้างอีก ค่าใช้จ่ายอีกเยอะไปอีก ถ้าทำยางอย่างเดียวไม่พอใช้หรอก ยังดีที่บ้านปลูกผลไม้ แล้วก็ไผ่ยืนต้นอย่างอื่นไว้บ้าง พอเป็นค่าใช้จ่ายในบ้าน ถ้าถามว่าต้องการราคาขยับเท่าไรที่รัฐบาลจะประกันได้ ขอแค่ 60 บาทก็พอ เมื่อโหละ 90-80 ก็เคยขายมาแล้ว ในช่วงรัฐบาลก่อนๆ...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 5, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

“...ปลูกยางมานานตั้งแต่พ่อยังอยู่จนตอนนี้ท่านเสียไปแล้ว เหลือพ่ออยู่กับแม่ 2 คน มีพี่สาวก็แต่งงานแยกครอบครัวไปแล้วก็ไม่ได้มาช่วยตรงนี้ ก็เลยจำลูกจำงักเอา เป็นรายวัน 50/50 เราได้ 50 เปอร์เซนต์ เขาได้ 50 เปอร์เซนต์ ตรงนี้เป็นที่บนเขา เขาจะแบ่งกันแบบนี้ ที่ต้องจำเป็นรายวันเพราะว่าถ้าจำเป็นรายเดือนจะไม่คุ้ม และก็ลูกจำงักสมัยนี้เรื่องเยอะนะ ทำแบบนี้จะได้สบายใจทั้ง 2 ฝ่าย ก็จะทำให้เขาทำทุกอย่างแล้วก็เอาไปขายให้ด้วย จะขายให้กับเจ้าที่รู้จักสนิทกันได้เท่าไรเขาก็จะมาบอกให้ฟัง ยิ่งก็ไกลยาก แลวนี่มีเจ้าที่รับซื้ออยู่ไม่กี่เจ้าหรอก ตอนนี้อยู่ปลูกกาแฟด้วย คิดว่าถ้าต้นยางโทรมทำต่อไม่ได้ก็จะไม่ทำแล้ว ราคาไม่ดี ต้องดูแล จำลูกจำงัก รายจ่ายมันเยอะกว่ารายได้แล้ว อีกอย่างตอนนี้ปลูกกาแฟรายได้ดีกว่า คนแฉวนี่ก็เลิกปลูกยางไปเยอะแล้ว แลวนี่ก็มีปลูกทุเรียนคลองลอย ราคาดีกว่ายางเยอะ ลูกหนึ่งหลายตั้งค์ คนนิยม...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 10, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

รายได้จากอาชีพเสริมของเกษตรกรสวนยางพารา เนื่องจากปัจจุบันราคายางพารามีความตกต่ำ เกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่จึงหารายได้เสริมด้วยการปลูกพืชชนิดอื่น เพื่อให้เกิดรายได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อราคายางตกต่ำ รายได้ที่เคยรับก็ลดลง ในขณะที่รายจ่ายยังเท่าเดิม ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากการรอรับการช่วยเหลือจากรัฐบาลแล้วเกษตรกรสวนยางพาราจะต้องมีการพึ่งพาตนเองด้วยการปลูกพืชแซมยาง พืชร่วมยาง และกิจกรรมเสริมรายได้ ทั้งนี้ เกษตรกรสวนยางพารา

จะต้องพิจารณาความเหมาะสมของชนิดพืชโดยเฉพาะในประเด็นของการเจริญเติบโตในสภาพร่มเงา ตลอดจนวิธีการปลูกพืชร่วมกับยางโดยไม่ให้มีผลกระทบที่จะสร้างความเสียหายกับการเจริญเติบโตของยาง รวมไปถึงความต้องการของตลาดอีกด้วย ซึ่งเกษตรกรสวนยางพาราได้รับการแนะนำจากการยางแห่งประเทศไทยว่ามีพืชหลายชนิด ที่เหมาะสม โดยสรุปได้ดังนี้

1. การปลูกพืชแซมยาง

การปลูกพืชแซมยางในระยะก่อนยางให้ผลผลิต คือ ในช่วง 3 ปีแรก สามารถปลูกพืชแซมยางได้หลายชนิด ได้แก่

1.1 พืชล้มลุกและเป็นพืชอายุสั้น เช่น สับปะรด ข้าวโพด ข้าวไร่ ถั่วลิสง ถั่วเขียว ถั่วหรั่ง ถั่วเหลือง แตงโม และ พืชผักต่างๆ เป็นต้น โดยพืชเหล่านี้ควรปลูกห่างแถวยางประมาณ 1 เมตร

1.2 กล้วย เช่น กล้วยน้ำว่า กล้วยไข่ กล้วยหอม กล้วยเล็บมือนาง และมะละกอ ควรปลูกแถวเดียวบริเวณกึ่งกลางระหว่างแถวยาง

1.3 หญ้าอาหารสัตว์ เช่น หญ้ารูซี่ หญ้ากินนีสีม่วง หญ้าขน ควรปลูกห่างแถวยางประมาณ 1.5 - 2 เมตร หญ้าอาหารสัตว์ชนิดอื่นๆ จะไม่แนะนำให้ปลูกแซมยางเพราะมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของต้นยาง

1.4 มันสำปะหลัง ควรปลูกในปีที่ 2 หรือปีที่ 3 โดยปลูกห่างแถวยางด้านละ 2 เมตร และ โถงตัดรากมันสำปะหลังปีละครั้ง ห่างจากแถวมันสำปะหลัง 50 เซนติเมตร เพื่อป้องกันระบบรากมันสำปะหลังเข้ามาอยู่ในแถวของต้นยาง

1.5 อ้อยคั้นน้ำ ควรปลูกระหว่างแถวยาง ให้ห่างแถวยาง 2.2 เมตร ปลูกครั้งเดียวไว้ต่อ 2 ครั้ง เก็บเกี่ยว 3 ครั้ง ในเวลา 3 ปี ไม่แนะนำให้ปลูกอ้อยอุตสาหกรรมแซมยางในเขตแห้งแล้งและในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ซึ่งอาจจะทำให้มีปัญหาด้านไฟไหม้ตามมา

1.2 การปลูกพืชร่วมยาง

พืชร่วมยาง คือ พืชที่ปลูกเพื่อให้ผลผลิตพร้อมๆ กับยาง ซึ่งจะเป็นพืชที่สามารถขึ้นได้ดีในสภาพร่มเงา มีดังนี้

2.1 พืชร่วมยางที่สามารถเจริญเติบโตได้ภายใต้ร่มเงาของยาง เมื่อต้นยางมีอายุ 3 ปีขึ้นไป เช่น ชิง ข่า ขมิ้น ผักพื้นบ้าน และพืชสมุนไพรบางชนิด โดยปลูกห่างแถวยาง ห่างแถวยาง 1.5 เมตร

2.2 พืชร่วมยางที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยาง เมื่อต้นยางมีอายุประมาณ 10 ปี ซึ่งมีแสงรำไรเพียงพอและมีฝนตกชุก จะเหมาะสมต่อการปลูกไม้ดอกสกุลหน้าวัว ไม้ดอกวงศ์ชิง เช่น ชิงแดง ดาหลา หงส์เหิน กระเจียวพังกา กระเจียวส้ม และบัว ไม้ดอกสกุลเฮลิโกเนีย และไม้ประดับบางชนิดโดยปลูกห่างแถวยาง ห่างแถวยาง 1.5-1.7 เมตร

2.3 พืชร่วมยางที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยางที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ได้แก่ พืชสกุลระกำ เช่น ระกำหวาน สละเนืวนาง สละหม้อ หวายตะค้าทอง กระวาน โดยปลูกกึ่งกลางแถวยาง สำหรับหวายตะ

กล้าทองอาจเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานในสวนยาง แนะนำให้ปลูกเป็นพืชเสริมรายได้ก่อนการโค่นยาง

2.4 การปลูกไม้ป่าในสวนยาง มีไม้ป่าบางชนิดที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยางขนาดใหญ่ โดยปลูกผสมผสานกึ่งกลางระหว่างแถวยางและทดแทนการปลูกซ่อมต้นยาง เช่น ในสวนยางทางภาคใต้ ได้แก่กระถินเทพา กระถินณรงค์ สะเดาเทียม ทั้ง พะยอม มะฮอกกานี เคี่ยม ตะเคียนทอง ยางนา ยมหิน และตาเสา ในสวนยางทางภาคตะวันออก ได้แก่ กระถินเทพา กระถินณรงค์ สะเดาไทย ยมหอม ตะเคียนทอง ยมหิน ยางนาแดง และประดู่ป่า และในสวนยางทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่กระถินเทพา กระถินณรงค์ สะเดาไทย ยางนา ตะเคียนทอง ยมหิน พะยุง สาร และประดู่ป่า

1.3 การประกอบอาชีพเสริมรายได้อื่นๆ ของชาวสวนยาง

อาชีพเสริมอื่นๆ ที่เหมาะกับชาวสวนยาง เช่น การเพาะเห็ดฟาง ทะลายปาล์มในสวนยาง การเลี้ยงผึ้ง ตลอดจนการปรับเปลี่ยนพื้นที่บางส่วนเพื่อปลูกพืชอื่นๆ เช่น ปาล์มน้ำมัน กล้วย กาแฟและพืชอื่นๆ

ทั้งนี้การเลือกปลูกพืชชนิดใดชนิดหนึ่งจะต้องคำนึงถึง การตลาดในพื้นที่ สภาพพื้นที่ รอบระยะเวลาการให้ผลตอบแทน เช่น มีรายได้เป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน และรายปี และในแต่ละชุมชนควรมีการรวมกลุ่มผลิตพืชที่มีคุณภาพดี มีเอกลักษณ์และกำลังเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค อย่างไรก็ตามเกษตรกรชาวสวนยางไม่ควรพึ่งพารายได้จากยางเพียงอย่างเดียว ซึ่งจากประสบการณ์ด้านราคายางที่ตกต่ำในหลายๆครั้งดังเช่นที่ผ่านมา เกษตรกรสวนยางพาราควรมีการทบทวนการวางแผนการการปลูกพืชเพื่อสร้างรายได้รวมของครัวเรือนใหม่ โดยให้มีการกระจายรายได้ไปยังกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน ที่มีการพึ่งพารายได้จากยางพารา พืชแซมพืชร่วมยาง ไม้ผลไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ ปศุสัตว์และประมง เป็นต้น ทั้งนี้โดยน้อมนำพระราชดำริหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เกิดความพอเพียงและสร้างภูมิคุ้มกันเมื่อต้องพบกับปัญหาราคายางตกต่ำดังเช่นในปัจจุบัน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...ก็มีปลูกไว้หลายอย่าง หลักรๆก็ สับปะรด มะพร้าว ที่เป็นรายได้ก็อีกทางนอกจากยางแล้วมีเงาะ มังคุด ทุเรียน ลองกอง ที่ปลูกไว้กินเอง ถ้าเหลือก็เอาไปแจกญาติๆ แล้วก็ขาย มีเลี้ยงวัวไว้ขายหญ้าที่ขึ้นในสวนก็จะไม่ใช่ยาฉีด แต่ใช้ตัดเอาให้วัวกิน บางตัวเลี้ยงไว้ก็ไม่ได้ขาย ผูกพันอะเนอะ ขายไม่ลง เจอหน้ากันทุกวัน ผักสวนครัวก็ปลูกไว้กินเอง เลี้ยงปลาในบ่อ ส่วนใหญ่ก็เอาไว้ขาย ให้เพื่อนบ้าง ไว้เป็นตั้งค์เก็บให้ลูกหลานได้...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 7, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

“...ที่บ้านไม่ได้ปลูกพืชแซมยางอะไรเลย ไม่มีเวลาทำส่วนนี้ แต่จะมีสวนมะพร้าวที่ปลูกแยกอีกที่หนึ่ง ยางที่ปลูกไว้กรี๊ดได้หมดแล้ว เวลากลางวันก็จะทำมะพร้าวขาย ช่วยๆ กัน 3 คน พ่อ แม่ ลูก กิจการเล็กๆ ในครอบครัว ราคายางตกต่ำขนาดนี้ทำยางอย่างเดียวไม่พอกินหรอก ไหนจะค่าเช่าที่ ค่างวด

รถ ค่าใช้จ่ายในบ้านอีก จะปลูกพืชอย่างอื่นก็ต้องดูแลอีก ไหนๆ บ้านเราก็มีสวนมะพร้าวแล้วก็เอา มะพร้าวบ้านเรามาทำเป็นมะพร้าวคั้นกะทิขาย ส่งเขา รายได้ดีกว่าทำยางอีก ช่วงนี้มะพร้าวแพงๆ ก็พอ เอาเป็นเงินเก็บสำรองได้บ้าง...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 15, สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2562)

4.1.5 ด้านค่านิยม

ด้านค่านิยม ประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย คือ การไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ การปฏิบัติกิจกรรมทาง ศาสนา ผู้สูงอายุ/คนพิการ/ผู้ป่วยเรื้อรังได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือเอกชน การมี ส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของชุมชน หรือท้องถิ่น ครอบครัวมีความอบอุ่น ของ เกษตรกรสวนยางพาราในอำเภอบางสะพาน ซึ่งผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

สมาชิกในครอบครัวของเกษตรกรสวนยางพาราในอำเภอบางสะพานโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็น ผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุที่พบโดยทั่วไปจะเป็นผู้ที่ชอบดื่มสุราและชอบสูบบุหรี่ แต่ต่างจาก เกษตรกรสวนยางที่เป็นผู้สูงอายุที่อำเภอบางสะพานที่ผู้สูงอายุจะไม่มีค่อยมีการดื่มสุรา และไม่สูบบุหรี่ มากนัก ส่วนใหญ่จะมีการดื่มในงานสังสรรค์บ้าง แต่จะไม่บ่อยนัก โดยมีการรณรงค์ ให้ความรู้เกี่ยวกับการ ดื่มสุรา และสูบบุหรี่ จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หน่วยงานของราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ถึง โทษและพิษภัยของสุรา บุหรี่ รวมไปถึงสารเสพติดชนิดอื่นๆ ด้วย โดยคนติดสุราอาจเสียชีวิตด้วย โรคหัวใจวาย มะเร็งกระเพาะอาหาร ตับแข็งและเส้นเลือดในสมองแตก คนเมาที่ขับรถจะขาดการควบคุม สติสัมปชัญญะ ทำให้เกิดอุบัติเหตุ หญิงมีครรภ์อาจแท้งลูก หรือเด็กที่คลอดออกมาจะมีร่างกายสติปัญญา ที่บกพร่อง รวมทั้งการดื่มสุราทำให้เกิดปัญหาต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ รวมไปถึงการรณรงค์ ไม่ให้มีการดื่มสุราในสถานที่ราชการ หรือ ในบริเวณศาสนสถาน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...คนในบ้านไม่มีใครสูบบุหรี่เลย ส่วนเรื่องกินเหล้าก็มีพ้อที่นานๆ กินที่ ตามงานเลี้ยง งานแต่ง หรือเทศกาลรื่นเริงทั่วไป สงกรานต์ ปีใหม่ ช่วงที่เข้าพรรษาก็ไม่กินเลย จะไม่มีแบบตกเย็นต้อง กินทุกวัน ชวนเพื่อนมานั่งกินที่บ้าน ส่งเสียง เออะอะไว้วาย อะไรแบบนี้...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 9, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

“...เป็นคนไม่สูบบุหรี่แต่นานๆ ที่ก็มีกระท่อมบ้าง พออ่อนคลาย ปลูกไว้เองหลังบ้าน กินเหล้าบ้าง บางโอกาส แต่โอกาสช่วงนี้มาบ่อย งานแต่ง งานบวช เมื่อก่อนก็ขึ้นบ้านใหม่กำนัน แถวแม่ รำพึง แต่ถ้าเป็นช่วงเข้าพรรษา ใครมาชวนไม่ไปเลยนะ เพื่อนฝูงเยอะชวนทุกวัน ไปบ้างไม่ไปบ้าง ถ้าตั้งใจ จริงๆ ก็อดได้ 3 เดือนแป๊บเดียว...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 15, สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2562)

การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ในพื้นที่อำเภอบางสะพานนั้นมีศาสนาอื่นๆ นอกเหนือจากศาสนา พุทธที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือ อาศัยอยู่ร่วมกัน ด้วยความปรองดอง สัมครสมานสามัคคี และมีความ

ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอย่างดี ความแตกต่างทางด้านศาสนาไม่สามารถเป็นกำแพงขวางกั้นให้ประชาชนในพื้นที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ เพราะทุกศาสนาสอนให้มนุษย์เป็นคนดี มีความรักใคร่ สามัคคีกัน ซึ่งในพื้นที่ของอำเภอบางสะพานจะมีสถานที่เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น โบสถ์ วัด สำนักสงฆ์ มัสยิด ตั้งอยู่เพื่อให้ประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งผู้สูงอายุในครอบครัวเกษตรกรรมสงวนยางพาราส่วนใหญ่จะตื่นเช้าทุกวันเพื่อทำบุญ ตักบาตร ถวายอาหารแด่พระสงฆ์ ซึ่งในบางพื้นที่ก็จะมีสำนักสงฆ์ตั้งพำนักประจำของพระภิกษุสงฆ์ อยู่ไม่ห่างไกลจากที่พักอาศัยของเกษตรกรสงวนยางพารามากนัก เกษตรกรสงวนยางพาราก็จะไปทำบุญที่นั่นแทนการไปวัด และในทุกๆ วันพระก็จะมีการแสดงธรรมเทศนาให้กับพุทธศาสนิกชนได้รับฟังพร้อมกัน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...ถ้าช่วงเช้าที่เป็นวันพระว่างก็จะไปทำบุญที่วัด แต่ถ้าไม่ว่างก็จะรอพระจากวัดที่เดินผ่านมา แล้วค่อยใส่บาตร พอดีเส้นนี้มีพระออกบิณฑบาต ทำให้ไม่ต้องไปวัดทุกวัน ช่วงวันพระใหญ่เข้าพรรษา ออกพรรษาก็พากันไปทำบุญที่วัดพ่าพ่อ พาแม่ไปแล้วก็อยู่ฟังเทศน์ด้วย บางที่เจอคนรู้จักนานๆ เจอกันทีก็อยู่คุยนานหน่อย...” (เกษตรกรสงวนยางพาราคนที่ 1, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

“...บ้านอยู่ไกลจากวัด ไม่มีเพราะบิณฑบาตผ่านหน้าบ้าน แต่ถ้าขึ้นไปอีกหน่อยจะมีสำนักสงฆ์ตั้งอยู่ มีพระแกลงๆ อยู่รูปเดียวก็จะพาแม่ขึ้นไปถวายอาหารเช้า แต่บางช่วงก็มีพระจากที่อื่นมา รุดงค์ที่นี้ ก็จะสลับกันเทศน์ วันพระใหญ่ก็มีไปทำบุญที่วัดหินกองบ้าง แต่ส่วนมากก็ทำอยู่ที่สำนักสงฆ์นี้ ได้บุญเหมือนกัน...” (เกษตรกรสงวนยางพาราที่ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเป็นประธานคณะกรรมการสหกรณ์กองทุนสงวนยางพาราองค์การพัฒนาศาสตร์พัฒนา จำกัด คนที่ 12, สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2562)

เกษตรกรสงวนยางพาราส่วนใหญ่จะอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ มีการใช้เวลาทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น การรับประทานอาหารมื้อสำคัญกันอย่างพร้อมหน้า และได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างสม่ำเสมอ หากสมาชิกในครอบครัวมีปัญหาที่มีการปรึกษาหารือกันเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หรือการใช้เวลาในช่วงหลังทำงานด้วยการนั่งดูโทรทัศน์ร่วมกัน สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของไทยในอดีตที่สมาชิกในบ้านจะมีผูกพัน ความรักใคร่ สามัคคีกัน มีการช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวได้อย่างทั่วถึง และสามารถรับฟัง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัวได้โดยปราศจากความรุนแรง ซึ่งสมาชิกในครอบครัวของเกษตรกรสงวนยางพาราต้องมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างน้อย 1 คน ต่อ ครอบครัวแน่นอน ไม่ว่าจะเป็น ปู่ ยา ตา ยาย หรือ พ่อ แม่ บริการสวัสดิการสังคมที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการได้มากที่สุดชุมชน ได้แก่ บริการด้านสาธารณสุข คือ เบี้ยยังชีพ โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง 30 บาท) และสถานเอนามัย ที่เป็นบริการที่มีสถานบริการของรัฐกระจายตัวอยู่ในภูมิภาคระดับตำบล อำเภอรองลงมา คือ บริการฌาปนกิจสงเคราะห์ และกองทุนต่างๆ

ที่ชาวบ้านดำเนินการกันเองในลักษณะงานประจำของชุมชน โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ส่วนบริการที่เข้าถึงได้น้อย ได้แก่ สวนสุขภาพ/ลานออกกำลังกาย ชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพราษฎรประจำหมู่บ้าน และบริการที่เข้าถึงได้น้อยเพราะมีสัดส่วนน้อยในชุมชน ได้แก่ ประชาสงเคราะห์ ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัด บริการฝึกอาชีพ เป็นต้น โดยผู้สูงอายุในครอบครัวส่วนใหญ่ยังคงมีร่างกายที่แข็งแรง แม้จะมีอาการเจ็บป่วยบ้างตามกาลเวลาและสิ่งของที่เริ่มร่วงโรยไปเรื่อยๆ แต่ก็ยังทำงานบ้านได้ ช่วยแบ่งเบาภาระให้ลูกหลานที่ต้องออกจากบ้านเพื่อไปทำอาชีพหลัก หรือ ผู้สูงอายุบางคนก็ยังคงทำหน้าที่เป็นเสาหลักให้กับครอบครัว เพราะเวลายังมีร่างกายที่แข็งแรงและยังมีกำลังใจในการทำงาน ในอีกด้านหนึ่งหากสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเกิดการเจ็บป่วยขึ้นมา ก็จะได้รับดูแล เอาใจใส่จากสมาชิกที่เหลือภายในบ้าน เช่น การหาข้าวหาน้ำให้กิน หายาให้ทาน หรือการพาไปโรงพยาบาลเพื่อให้แพทย์ทำการวินิจฉัยโรคอย่างละเอียด หรือการได้รับการตรวจสุขภาพจากการจัดโครงการตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ของชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...ในบ้านมีคนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปอยู่ 2 คน คือ พ่อ กับ แม่ ทุกเดือนก็จะได้เงินคนแก่คนละ 600 บาท เอาไว้ให้ใช้ส่วนตัวของเขา พอถึงครบปีก็ต้องไปยืนยันตัวตนที่อบต.ทุกปี เขาจะโอนตั้งค์เข้าบัญชีธนาคารกรุงไทย ถ้าไม่มีก็ต้องไปเอาเองที่อบต. เสียเวลาเรา เลยให้โอนเข้าธนาคารเลย เวลาเขาจะใช้เราก็พาไปเบิก แต่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้เบิกออกมา เพราะว่าตั้งค์ที่ได้จากทำสวนยังพอใช้อยู่ คนในบ้านก็รักใคร่กันดี ปกติก็จะกินข้าวพร้อมกัน ที่บ้านมีโทรทัศน์เครื่องเดียวอยู่กลางบ้าน เวลายื่นๆ ก็มารวมกันดูหนังดูละครกันอยู่ตรงนี้ ถึงจะมีกัมหมักมตาเล่นโทรศัพท์บ้างแต่ก็เห็นๆ หน้ากัน...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 9, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

“...ผู้สูงอายุในบ้านก็มีแม่แค่คนเดียว พ่อเสียไปแล้ว ได้รับเงินคนแก่จากรัฐบาลเดือนละ 700 บ้านเราอยู่กันแค่ 3 คน มีผม แม่ผม และภรรยา ส่วนลูกจ้างเขาอยู่ต่างหากข้างหลังบ้าน มีสิทธิบัตรทองที่โรงพยาบาลบางสะพานใช้เป็นส่วนตัวได้ ส่วนผมมีสิทธิรักษาพยาบาลจากภรรยาที่เป็นข้าราชการทำงานอยู่อบต.ใกล้ๆ บ้าน บ้านเราก็รักใคร่กันดี อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา ไม่ค่อยทะเลาะกัน มีกันอยู่แค่นี้จะทะเลาะกันทำไม รักและเข้าใจกัน ค่อยดูแลเอาใจใส่ไม่ปล่อยให้ปล่อยปะละเลยคนในบ้านให้ต้องเหงา ต้องอยู่บ้านคนเดียวจะดีกว่า...” (เกษตรกรสวนยางพาราที่ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเป็นประธานคณะกรรมการสหกรณ์กองทุนสวนยางพาศูนย์พัฒนา จำกัด คนที่ 12, สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2562)

ในส่วนของการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของชุมชนของเกษตรกรสวนยางพารานั้น เกษตรกรสวนยางพาราจะให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมทำกิจกรรมที่ทางหน่วยงานภาครัฐจัดขึ้นเป็นอย่างดี เกษตรกรสวนยางพาราส่งตัวแทนที่เป็นสมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ

เช่น การทำความสะอาดบริเวณริมทาง เพื่อเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลพระราชพิธีบรมราชาภิเษก การร่วมเป็นจิตอาสาทำดีเพื่อพ่อ และกิจกรรมอื่นๆ อีกมากที่ทางราชการหรือหน่วยงานเกี่ยวข้องได้จัดขึ้น ซึ่งเกษตรกรสวนยางพาราก็มีความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งนี้เกษตรกรสวนยางพารามีความยินดีและเต็มใจในการมีส่วนร่วมกับการทำกิจกรรมเพื่อสังคม และชุมชนที่ได้อาศัยอยู่ อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสามัคคี กลมเกลียว เป็นหนึ่งเดียวกันของคนในหมู่บ้าน และชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...เป็นจิตอาสาโครงการเราทำความดีด้วยหัวใจ ตอนที่รู้ว่าเขาเปิดรับจิตอาสา เพื่อในหลวงรัชกาลที่ 9 ก็รีบไปสมัครเลย อยากทำอะไรเพื่อสังคมบ้าง แต่ปกติก็ร่วมกิจกรรมที่หมู่บ้านหรืออบต. ขวนอยู่แล้ว ก็มีเก็บขยะริมทาง ตัดหญ้าข้างถนน แล้วก็อีกเยอะแยะ ก็รู้สึกดีทุกครั้งที่ได้ทำอะไรเพื่อคนอื่นบ้าง เมื่อก่อนก็เพิ่งไปตัดหญ้าข้างทางมา ไกลวันเฉลิมพระชนมพรรษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 คนในหมู่บ้านก็ออกมาช่วยๆ กัน คนละไม้ คนละมือ ก็ดีเหมือนกัน...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 5, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

“...มีไปช่วยอบต. ทำความสะอาดข้างทางบ้าง เก็บขยะ ตัดหญ้า ตัดกิ่งต้นไม้ ถ้าวาง าก็จะไปเมื่อก่อนไปบ่อยมาก แต่ตอนนี้เริ่มแก่ สู้แดดไม่ไหว ก็ปล่อยให้คนหนุ่มๆ สาวๆ เขาไปทำ ออกไปทำกิจกรรมก็ได้เจอเพื่อนบ้าน บางคนไม่ได้เจอกันนาน ก็ได้เจอกัน แก่หงาดีเหมือนกัน วันก่อนก็เพิ่งไปทำมาฝนจะตกแดดเลยไม่ค่อยร้อน โชคดีไป...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 9, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

4.2 แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากภาพรวมการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งด้านสุขภาพ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการมีงานทำและรายได้ รวมถึงด้านค่านิยม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรสวนยางพารา และจากการสนทนากลุ่ม นำไปสู่การค้นพบแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีรายละเอียด และสาระสำคัญ ดังนี้

4.2.1 ด้านสุขภาพ

(1) ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรสวนยางพารา รับประทานอาหารที่ถูกต้องตามหลักอนามัย มีการล้างมือก่อนรับประทานอาหาร รับประทานอาหารที่ปรุงสุก และรับประทานอาหารครบ 5 หมู่ หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารรสจัด ลดการปรุงอาหารเพื่อลดโอกาสการเกิดโรคมะเร็งใช้เจ็บ

(2) การเข้าถึงยารักษาโรคในปัจจุบันสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทำให้ร้านค้าบางร้านที่ไม่มีใบอนุญาตขายยา มีการลักลอบขายยาที่เป็นอันตราย ซึ่งเป็นยาที่ต้องได้รับการควบคุมหรือได้รับคำแนะนำจากเภสัชกรหรือผู้เชี่ยวชาญ กระทรวงสาธารณสุขควรมีการตรวจสอบ และควบคุมการขายยาอย่างละเอียด เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อด้านสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา ารณรงค์ไม่ให้เกษตรกรสวนยางพาราซื้อยากินเองตามร้านค้าทั่วไป เมื่อมีอาการเจ็บป่วย ควรไปหาหมอที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล โรงพยาบาล หรือร้านขายยาที่มีใบอนุญาตขายยาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...อยากให้มีการควบคุมการขายยาตามร้านค้าทั่วไปอย่างเข้มงวดและจริงจัง บางที่ร้านทั่วไปขายยาให้วัยรุ่นที่อายุน้อย ยาบางอย่างเอาไปผสมเป็นสิ่งมีนมมาได้ ถ้าไม่จัดระเบียบให้มีการค้าขายที่เข้มงวดกว่านี้ อีกหน่อยก็เกิดปัญหาอีกเยอะ ตามข่าวที่เมายา หลอน จับเด็กเป็นตัวประกัน รัฐต้องจริงจังกว่านี้...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 5, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

(3) เกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่ไม่ได้รับการตรวจสอบสุขภาพประจำปีอย่างละเอียด เนื่องจากยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของการตรวจสอบสุขภาพประจำปี คิดว่าเป็นเรื่องที่เสียเวลาและมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรรณรงค์ให้เกษตรกรสวนยางพาราตระหนักถึงความสำคัญในการตรวจสอบสุขภาพประจำปี เพื่อจะได้ป้องกันก่อนที่จะเกิดโรค และหากสามารถขจัดได้ก็ไม่เป็นโรค การตรวจพบโรค ตั้งแต่ระยะที่ยังปราศจากอาการ มีประโยชน์ต่อตัวเรามากกว่าการตรวจพบเมื่อมีอาการปรากฏแล้ว

“...ชาวบ้านยังไม่ใส่ใจในเรื่องของการตรวจสอบสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ สาเหตุอาจมาจากเวลา และปัญหาส่วนตัว ทำให้บางครั้งกว่าจะตรวจพบโรคอาการก็ทรุด หรือเป็นระยะสุดท้ายแล้ว บางครั้งมีโครงการของโรงพยาบาลบางสะพานเป็นหน่วยตรวจโรคเคลื่อนที่ ที่จะตรวจรักษาโรคให้ฟรี ประชาชนยังไม่สนใจเข้าร่วมเลย...” (เกษตรกรสวนยางพาราและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง, การสนทนากลุ่ม, 20 สิงหาคม 2562)

4.2.2 ด้านสภาพแวดล้อม

(1) พื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของเกษตรกรสวนยางพาราบางส่วนเป็นที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ เป็นเขตป่าสงวน ทำให้เกษตรกรสวนยางพารามีสิทธิที่สามารถทำกินได้เท่านั้น แต่ไม่มีสิทธิในการถือครอง ไม่สามารถซื้อขาย หรือออกโฉนดได้ ซึ่งในบางพื้นที่เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรสวนยางพาราได้รับความเสียหายส่งผลให้เกษตรกรสวนยางพาราไม่ได้รับสิทธิในการเยียวยา รับเงินชดเชย ดังนั้นรัฐบาลควรมีการจัดสรรพื้นที่ทำกินให้กับเกษตรกรสวนยางพารา มีการจัดระเบียบพื้นที่ที่เกษตรกรสวนยางพาราสามารถครอบครอง ถือกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของได้ สามารถซื้อขายได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และบางพื้นที่เป็นพื้นที่ที่ต้องเข้ากับสหกรณ์ หากปีไหนฝนตกหนัก หรือแล้งจัดจะส่งผล

กระทบต่อผลผลิตทำให้เกษตรกรสวนยางพาราบางรายไม่สามารถนำเงินมาชำระค่าเช่าได้ ต้องกู้ยืมเงิน
ทั้งจากในระบบและนอกระบบ ส่งผลให้เกษตรกรสวนยางพาราต้องเป็นหนี้

“...ที่ตรงนี้ก็ประมาณ 15 ไร่ เป็นที่ตัวเองแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ซึ่งโซนนี้นับได้ที่จะมี
เอกสารสิทธิ์ ร้อยละ 5 มันอยู่บนเขา เป็นพื้นที่ป่าสงวน สมมุตินะ ถ้าเกิดฝนตกเกิดเสียหาย ก็จะไม่ได้รับ
การช่วยเหลืออะไรทั้งนั้น พี่ก็เลยคิดแล้วว่า เขาไม่มายึดคืนก็ดีแล้ว แต่เรื่องราคายางเนี่ยก็รอรัฐบาลให้มันดี
ขึ้นกว่านี้หน่อย พี่ไม่หวังให้รัฐช่วยเหลืออะไร ขอแค่ให้ราคามันดีขึ้น...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 10,
สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

(2) พื้นที่ในอำเภอบางสะพานมีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และก่อปัญหา
สร้างมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรสวนยางพาราทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยน้ำ
เสียลงแหล่งน้ำธรรมชาติ การส่งกลิ่นเหม็น หรือการปล่อยควัน ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้เกษตรกรสวน
ยางพาราได้รับความเดือดร้อน เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบดูแล ปัญหาที่เกิดขึ้นกับ
เกษตรกรสวนยางพารา ควบคุมและตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อปัญหา เกิดการพูดคุยกันระหว่าง
เกษตรกรสวนยางพาราที่ได้รับผลกระทบและโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อร่วมกันหามาตรการแก้ไขปัญหา
ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

“...มลพิษที่ได้รับก็มีจากโรงงานเหล็ก เวลารถบรรทุกเหล็กขับผ่านก็รู้สึกไม่ปลอดภัย
เคยเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง เวลาขับผ่านเส้นที่รถบรรทุกผ่านก็จะระวังตัว รถบรรทุกวิ่งเป็นรอบๆ มีตอนเช้า
โมงกว่า แล้วก็ตอนบ่าย 3 โมง วันละรอบ 2 รอบ มีชาวบ้านแถวนี้ป่วยหมอที่นึ่งบอกเป็นโรคเกี่ยวกับ
ระบบทางเดินหายใจ เกี่ยวกับโลหะหนัก แต่หมออีกที่วินิจฉัยโรคว่าเป็นโรคปอด ก็ไม่รู้จริงๆ เป็นอะไร
เหมือนกัน โรงงานโดนชาวบ้านร้องเรียนบ่อย แต่ก็เห็นยังเปิดกิจการอยู่ได้ นานแล้ว ก็ต้องเข้าใจ มีหลาย
อย่างอำนวยความสะดวกได้ น้ำฝนแถวนี้ก็ใช้ไม่ได้เหมือนเมื่อก่อน มันไม่สะอาด เหมือนมีฝุ่น มีตะกอน
รอหลายๆ วันก็ไม่หาย ก็รองใส่ตุ่มไว้ใช้เวลาผ่านไป แล้วรดน้ำต้นไม้ได้ก็ยังไม่ดี...” (เกษตรกรสวนยางพารา
คนที่ 7, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

(3) ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ
อันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากสาเหตุต่างๆ เช่น การขับขี่ยานพาหนะ การเกิดอุทกภัย อัคคีภัย วาตภัย รวม
ไปถึงภัยอันตรายที่เกิดจากการโจรกรรม เป็นต้น ควรมีการป้องกันตัวเองอย่างถูกวิธี เพื่อลดการสูญเสียที่
จะเกิดขึ้น

“...ควรมีการใส่ใจในเรื่องของความปลอดภัยในการใช้รถ ใช้ถนน ถนนตรงหน้าโรงเรียน
บางสะพานวิทยาเป็นถนนสายหลักมีที่เป็นคนต่างถิ่นใช้ผ่านไป ผ่านมา บางทีก็ขับเร็วมาก แต่คนในพื้นที่
ไม่ค่อยใส่หมวกกันน็อคเวลาเกิดอุบัติเหตุก็อาจทำให้ตายคาที่ได้เลย ช่วงโรงเรียนเลิกรถเยอะมากๆ ต้อง
ระวังดีๆ เด็กเรียนก็เยอะ ผู้ปกครองมารับรับนักเรียนอีก ชาวบ้านต้องระวังตัวเองให้ดีๆ...” (เกษตรกร
สวนยางพาราและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง, การสนทนากลุ่ม, 20 สิงหาคม 2562)

4.2.3 ด้านการศึกษา

(1) สมาชิกของเกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่ที่เป็นผู้สูงอายุจะมีการศึกษาสูงสุดเพียงแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในการจบเพียงแค่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นั้น ทำให้มีความรู้ ความสามารถไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ หรือการจัดให้มีการฝึกอบรมด้านอาชีพ

(2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรส่งเสริมให้ลูกหลานได้เรียนจนจบปริญญา เพราะหากไม่ได้ทำสวนยางแล้วก็จะมีความรู้ในด้านอื่นที่สามารถนำไปประกอบอาชีพอื่นได้

“...ในสมัยนี้การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ เหมือนเป็นมารยาททางสังคมอย่างหนึ่งที่ที่พ่อแม่ต้องคอยตอบคำถามคนข้างบ้านว่าลูกเรียนจบยัง ทำงานอะไร เงินเดือนเท่าไร ทำให้เป็นความคิดที่ว่าลูกหลานต้องเรียนจบสูงๆ จะได้เป็นเจ้าคน นายคน แต่ในความเป็นจริง คือ เรียนจบสูงไปก็ต้องกลับมาช่วยงานที่บ้านอยู่ดี วุฒิที่ได้มาก็ไม่ตรงสายงานที่ทำ ไม่มีเป้าหมายในการเรียน...” (เกษตรกรสวนยางพาราและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง, การสนทนากลุ่ม, 20 สิงหาคม 2562)

(3) สนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวที่ไม่มีเวลาที่จะสามารถเข้าเรียนได้ในเวลาปกติ ได้เข้ารับการศึกษาต่อโดยการใช้เวลาว่างในวันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเข้าเรียน เพื่อเป็นการหาความรู้ เกิดการพัฒนาตนเอง สามารถนำไปต่อยอดในการประกอบอาชีพการทำเกษตรปลูกยางพารา เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม เทคโนโลยีในการทำยางพารา

“...บางบ้านที่พ่อแม่ไม่มีคนช่วยทำงาน ลูกๆ ก็ต้องออกจากโรงเรียนมาช่วย ไม่ได้เรียนต่อ ก็ต้องเรียนคน.เวลาว่างๆ เสาร์-อาทิตย์...” (เกษตรกรสวนยางพาราและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง, การสนทนากลุ่ม, 20 สิงหาคม 2562)

4.2.4 ด้านการมีงานทำและรายได้

(1) รัฐควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรสวนยางพารามีการปลูกพืชชนิดอื่นที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม คุณภาพดิน บริบทโดยรอบในแต่ละพื้นที่ และความต้องการของตลาด

“...ตอนนี้มีการทำสำรวจกับเกษตรกรที่ได้มาขึ้นทะเบียนกับทางกยศ.ถึงปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่เพาะปลูก ความต้องการที่จะปลูกพืช เพื่อหารายได้เสริม นอกจากปลูกยาง...” (เกษตรกรสวนยางพาราและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง, การสนทนากลุ่ม, 20 สิงหาคม 2562)

(2) ควรมีการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพ เช่น การใส่ปุ๋ย การกรีด การเก็บ การแปรรูป การรักษาคุณภาพ เป็นต้น มีการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดและผู้บริโภค เพื่อให้เกษตรกรสวนยางพารา มีการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาตนเอง

(3) รัฐบาลควรมีนโยบายประกันราคายางพาราตามที่เกษตรกรสวนยางพาราเรียกร้อง คือ ราคา 60 บาท ซึ่งในปัจจุบัน ราคายางพารามีเพียงแค่ 40 บาท ส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรสวนยางพาราเฉลี่ยในแต่ละเดือนมีเพียงแค่หมื่นกว่าบาท ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในแต่ละเดือนของครอบครัว

เพราะเกษตรกรสวนยางพารามีภาระค่าใช้จ่ายมากมาย ไม่ว่าจะเป็น ค่าเช่าที่ดิน ค่าชำระงวดรถ ค่าเทอมบุตรหลาน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและอื่นๆ หากรัฐบาลมีการประกันรายได้ให้กับเกษตรกรสวนยางพาราจะทำให้เกษตรกรสวนยางพารามีประสิทธิภาพในการใช้จ่ายในครัวเรือนมากขึ้น

“...ราคายางทุกวันนี้แย่งเรื่อยๆ ลำพังเงินที่ได้จากยางอย่างเดียวไม่พอใช้หรอก รัฐบาลน่าจะให้มีมาตรการออกมาช่วยเกษตรกรบ้าง เพราะว่าทุกวันนี้ยังราคา 40 กว่าบาท แด่ค่าปุ๋ยยา ค่าใช้จ่ายในบ้าน บางทีมีค่าจ้างอีก จริงๆ ราคาแค่ 60 กว่าบาทก็พอแล้ว ถึงแม้ในรัฐบาลชุดก่อนยางจะแพงกว่านี้ก็ตาม...” (เกษตรกรสวนยางพาราที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คนที่ 6, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2562)

(4) รัฐบาลควรส่งเสริมให้เกษตรกรสวนยางพาราขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทยหรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับสหกรณ์สวนยางพาราในพื้นที่ทำการปลูกยาง เพราะเมื่อขึ้นทะเบียนแล้วเกษตรกรสวนยางพาราสามารถขอรับการส่งเสริม ในด้านการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต การผลิต การแปรรูปยางพารา/ไม้ยาง ได้รับการจัดสวัสดิการ ตามวิธีการที่การยางแห่งประเทศไทยกำหนด และได้รับความช่วยเหลือจากการยางแห่งประเทศไทย ในการรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง ซึ่งเกษตรกรสวนยางพาราบางส่วนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้มากนัก

(5) เกษตรกรสวนยางพาราควรตระหนักถึงความสำคัญในการเก็บออมเงินจากรายได้ทุกๆทาง เพราะปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยมีความไม่เสถียร จากปัญหาที่เกิดขึ้นจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ ส่งผลให้ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำลง เกษตรกรสวนยางพาราจึงควรมีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ของครัวเรือนในแต่ละวัน

“...รายได้ยังไม่พอใช้เลยในบางเดือน จะเอาที่ไหนไปเก็บ จะเก็บบ้างก็จาก เก็บผักผลไม้ขายในฤดูนั้น อย่างมังคุด ทุเรียน ที่มีช่วงหน้าฝน ก็พอมีรายได้เสริมบ้าง ราคาปาล์มก็ถูก เศรษฐกิจแย่งๆทุกวัน...” (เกษตรกรสวนยางพาราคนที่ 9, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2562)

4.2.5 ด้านค่านิยม

(1) ในบางพื้นที่ของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ป่า ทำให้มีการลักลอบใช้สารเสพติดที่ผิดกฎหมาย ซึ่งในบางพื้นที่มีการเพาะปลูกพืชที่ผิดกฎหมาย เพราะเจ้าหน้าที่ไม่มีการตรวจสอบอย่างครอบคลุม เจ้าหน้าที่ควรเข้าตรวจสอบในพื้นที่ที่มีบ้านเรือนอยู่ห่างไกลด้วย เพราะอาจส่งผลกับเยาวชนในพื้นที่ได้

(2) การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะของชุมชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรสวนยางพาราที่มีอายุ แต่เกษตรกรสวนยางพาราที่เป็นคนหนุ่มสาวยังไม่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ควรมีการกระตุ้นให้เกษตรกรสวนยางพาราในวัยนี้เข้าร่วมกิจกรรมเพราะยังมีแรง กำลังในการทำกิจกรรมอีกมาก

“...มีไปช่วยอบต.ทำความสะอาดข้างทางบ้าง เก็บขยะ ตัดหญ้า ตัดกิ่งต้นไม้ ถ้าวางๆ ก็จะไปเมื่อก่อนไปบ่อยมาก แต่ตอนนี้เริ่มแก่ สู้แดดไม่ไหว ก็ปล่อยให้คนหนุ่มๆ สาวๆ เขาไปทำ ออกไปทำ

กิจกรรมก็ได้เจอเพื่อนบ้าน บางคนไม่ได้เจอกันนาน ก็ได้เจอกัน แก่หงาดีเหมือนกัน วันก่อนก็เพิ่งไปทำมา
ฝนจะตกแดดเลยไม่ค่อยร้อน โชคดีไป...” (เกษตรกรรมสงวนยางพาราคนที่ 9, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม
2562)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอการศึกษาวิจัยในบทสุดท้ายนี้ เป็นการสรุปเนื้อหาสาระสำคัญที่เป็นภาพรวมทั้งหมดของการวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากนั้นทำการอภิปรายผลการวิจัยที่อาศัยการวิเคราะห์เป็นตัวขับเคลื่อน โดยดำเนินการอภิปรายผลตามกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อตอบคำถามการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งการอภิปรายดังกล่าว ได้แสดงถึงความเชื่อมโยงกับงานวิจัย แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และส่วนสุดท้าย คือ ข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการศึกษาวิจัย เน้นนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้กำหนดไว้ 2 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ (2) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.1 ด้านสุขภาพ

เรื่องการอุปโภค บริโภคถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐานของเกษตรกรสวนยางพารา จะมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการให้ความรู้ ส่งเสริม และจัดกิจกรรมให้เกษตรกรสวนยางพาราตระหนักถึงการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะแก่เกษตรกรสวนยางพาราอย่างไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการที่เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และส่วนใหญ่จะปลูกผักสวนครัวไว้กินเอง ทำให้เกษตรกรสวนยางพาราไม่ได้ใส่ใจในเรื่องของการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะมากนัก จึงทำให้ต้องมีหน่วยงานเข้ามาดูแล ให้ความรู้แก่เกษตรกรสวนยางพารา โดยจะมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจะทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างเกษตรกรสวนยางพารากับทางโรงพยาบาลฯ ในการดำเนินการต่างๆ

การเข้าถึงการรักษาพยาบาล เกษตรกรสวนยางพาราสามารถเข้าถึงการบริการสาธารณสุขได้อย่างสะดวก เนื่องจากสถานบริการสาธารณสุขมีครอบคลุมอยู่ในทุกพื้นที่ทุกตำบล เกษตรกรสวนยางพาราจึงสามารถเลือกใช้บริการได้จากทั้งโรงพยาบาล หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล แต่ด้วยความไม่พร้อมของเครื่องมือและเทคโนโลยีทางการแพทย์ ทำให้การรักษายังไม่มีครอบคลุมทุกโรค ในบางครั้งจึงต้องมีการส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลอื่นที่มีความพร้อมมากกว่า ซึ่งอาจจะมีค่ารักษาที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ในส่วนของการออกกำลังกาย เกษตรกรสวนยางพาราจะดำเนินชีวิตประจำวันด้วยการทำกิจกรรมอยู่ในสวนยางเป็นส่วนใหญ่ เช่น การกรีดยางพารา การเก็บน้ำยาง-ขี้ยาง หรือการนำวัวออกไปกินหญ้าในแหล่งต่างๆ ที่ห่างไกลจากที่พักอาศัย กิจกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้แรงเป็นอย่างมาก เกษตรกรสวนยางพาราจึงใช้กิจกรรมเหล่านี้เป็นตัวช่วยในการออกกำลังกาย แต่ในบางโอกาสหากเกษตรกรสวนยางพารามีเวลาว่างก็จะเข้าร่วมกิจกรรมแอโรบิกเพื่อสุขภาพ ที่จัดขึ้นโดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในเวลาช่วงเย็นหลังเลิกงาน

5.1.2 ด้านสภาพแวดล้อม

ที่ดินของเกษตรกรสวนยางพาราเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ แต่ในบางพื้นที่ทำการปลูกยางพารานั้นจะเป็นที่ของเกษตรกรเอง แต่ไม่มีเอกสารสิทธิ เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ป่าสงวน เกษตรกรสวนยางพาราจะต้องทำการเช่าพื้นที่กับสหกรณ์ หรือในบางพื้นที่ เป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิที่ดินประเภท นส.3 คือ หนังสือที่ได้รับการรับรองจากเจ้าหน้าที่ว่า ได้ทำประโยชน์ในที่ดินแล้วแต่มีเพียงสิทธิ์ครอบครองไม่มีกรรมสิทธิ์ ส่วนที่พักของเกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่จะมีที่ตั้งอยู่ติดกับสวนยางพารา โดยจะมีลักษณะเป็นบ้านหลังเดียว มีความแข็งแรงทนทาน อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง อาจจะมีปลวกแทะกินไม้ไปบ้าง แต่โครงสร้างหลักยังถือว่าใช้การได้อีกนาน มีความร่มรื่น เขียวขจี ในส่วนของน้ำสะอาดสำหรับอุปโภค และบริโภคนั้น เกษตรกรสวนยางพาราจะใช้น้ำที่ได้จากธรรมชาติ เช่น น้ำฝน น้ำจากน้ำตก มาใช้ในการดำรงชีวิตและใช้ในการประกอบอาชีพ ถ้าหากว่ามีพื้นที่บางแห่งอยู่บนเขาไม่สามารถผลิตน้ำประปา หรือน้ำบาดาลตื้นขึ้นมาได้ ก็จะใช้น้ำที่ได้จากการขุดบ่อ หรือน้ำที่มาจากเขื่อนกักเก็บน้ำ ส่วนน้ำที่ใช้ในการบริโภคจะต้องซื้อ

จากการที่ในอำเภอบางสะพานมีการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ทำให้โรงงานเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษมากมาย ทั้งทางน้ำ ทางอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเกษตรกรสวนยางพาราเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการถูกรบกวนจากมลพิษทางอากาศ เสียง ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง กลิ่น น้ำเสีย ขยะหรือของเสียอันตราย ที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา จึงก่อให้เกิดเกษตรกรสวนยางพาราเกิดการเจ็บป่วย รวมทั้งยังก่อให้เกิดความไม่สบายใจ ความเครียดแก่เกษตรกรสวนยางพารา พร้อมกันนั้นการป้องกันอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติของเกษตรกรสวนยางพารานั้นก็ยังมีไม่มากนัก ซึ่งจะเห็นได้จากการที่คนในพื้นที่นิยมใช้ยานพาหนะที่เป็นรถจักรยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ที่มีพ่วงข้าง ในการขับขี่สัญจรไป-มาในชีวิตประจำวัน แต่ก็ไม่สวมใส่หมวกกันน็อคเพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุ

ในเรื่องของความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เกษตรกรสวนยางพารามีความมั่นใจได้ในระดับหนึ่ง

จากการที่ในพื้นที่ไม่เคยเกิดเหตุการณ์การฆ่า การข่มขืน การกระทำอนาจาร การกระทำชำเรา หรือการบุกรุกที่อยู่อาศัย ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการอยู่ร่วมกันเป็นเครือญาติ มีการไปมาหาสู่ ติดต่อกันอยู่ตลอด ทำให้มีความรักใคร่ สามัคคี ประองดอง เป็นหนึ่งเดียวของชุมชน แต่ในขณะที่เดียวกันความปลอดภัยในด้านของอุบัติเหตุบนท้องถนนอาจจะยังเกิดขึ้นได้ เนื่องจากว่าบางพื้นที่ของอำเภอบางสะพานยังไม่ได้รับการพัฒนาในเรื่องของการคมนาคมอย่างเต็มที่ ถนนบางช่วงเป็นถนนลูกรัง ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ พื้นผิวมีลักษณะขรุขระ ไม่มีไฟส่องสว่างข้างทาง ทำให้ในเวลากลางคืนมีดมาก ซึ่งตรงนี้ยังไม่ได้รับการพัฒนาในการทำนุบำรุง ซ่อมแซม และจากการที่เกษตรกรสวนยางพาราบางรายมีสวนยางพาราอยู่ห่างไกลจากที่พัก จำเป็นจะต้องใช้ถนนเหล่านี้ในการสัญจร ก็อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุทางรถจักรยานยนต์ได้ ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมายาวนานมาแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการแก้ไขจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัญหานี้ผู้ที่ได้รับผลกระทบไม่ใช่เพียงแค่เกษตรกรสวนยางพาราเพียงเท่านั้น แต่ยังกระทบถึงประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น

5.1.3 ด้านการศึกษา

เกษตรกรสวนยางพาราที่เป็นหัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่จบการศึกษาแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้วออกมาช่วยที่บ้านทำงาน เนื่องจากในสมัยนั้นฐานะทางการเงินยังไม่ดี ประกอบกับในสมัยนั้นประชาชนยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการศึกษา รวมทั้งการที่ครอบครัวมีพี่น้องเยอะ ทำให้พ่อแม่หาเงินมาไม่พอกับค่าใช้จ่าย คนเป็นพี่จึงต้องเสียสละออกจากโรงเรียนเพื่อมาช่วยพ่อแม่ทำงาน แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป การให้ความสำคัญกับการศึกษาจึงมีมากขึ้น ลูกหลานรุ่นต่อมาจึงได้รับการศึกษาต่อจนจบการศึกษาภาคบังคับ บางคนก็ได้รับการศึกษาต่อจนจบปริญญาตรีหรือระดับการศึกษาที่สูงกว่า สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีมากขึ้น ความรู้ความสามารถจึงต้องมากขึ้นไปด้วย ในด้านการฝึกอบรมด้านอาชีพ ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้จัดทำโครงการต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้เกษตรกรสวนยางพาราได้รู้จักวิธีป้องกันควบคุม และกำจัดโรคและศัตรูยาง และเพื่อให้เกษตรกรสวนยางพาราเห็นความสำคัญและตระหนักถึงผลเสียหายจากโรคและศัตรูยาง โรคและศัตรูของยางพารามีทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งเกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับโครงการต่างๆ ที่ทางภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้น ด้วยการส่งสมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมโครงการต่างๆ

5.1.4 ด้านการมีงานทำและรายได้

อาชีพหลักของเกษตรกรสวนยางพาราก็คือการทำสวนยาง เพราะเป็นอาชีพที่มีการทำสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จึงเป็นอาชีพหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว แต่ปัจจุบันนี้เกษตรกรสวนยางพาราไม่สามารถยึดอาชีพการปลูกยางเป็นอาชีพหลักในการหารายได้เลี้ยงครอบครัวได้ เนื่องจาก จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ สภาพเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของเกษตรกรสวน

ยางพารา ทำให้ราคายางมีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา ทำให้ในปัจจุบันนี้ราคายางมีราคาอยู่เพียงแค่ 40 บาท เท่านั้น ทำให้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่เข้ามา ทั้งค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งรายจ่ายในชีวิตประจำวันด้วย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก

5.1.5 ด้านค่านิยม

ในปัจจุบัน ผู้คนส่วนใหญ่ที่พบโดยทั่วไปจะชอบดื่มสุราและชอบสูบบุหรี่ แต่ต่างกับเกษตรกรสวนยางพาราที่จะไม่ค่อยมีการดื่มสุราและสูบบุหรี่ นอกจากนี้จะเป็นการไปงานเลี้ยงสังสรรค์ก็จะมีดื่มบ้างแต่ไม่บ่อยนัก เนื่องจากจะมีหน่วยงานหรือส่วนราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการดื่มสุรา และการสูบบุหรี่ ถึงข้อดีและข้อเสียของทั้งการดื่มสุราและการสูบบุหรี่อยู่ตลอด

การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ในพื้นที่ของอำเภอบางสะพานจะมีสถานที่เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตั้งอยู่เพื่อให้ประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งผู้สูงอายุในครอบครัวเกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่มักจะตื่นเช้าทุกวันเพื่อทำบุญ ตักบาตร ถวายอาหารแด่พระสงฆ์ ซึ่งในบางพื้นที่ก็จะมีสำนักสงฆ์ตั้งทำนบกประจำของพระภิกษุสงฆ์ อยู่ไม่ห่างไกลจากที่พักอาศัยของเกษตรกรสวนยางพารา มากนัก เกษตรกรสวนยางพาราก็จะไปทำบุญที่นั่นแทนการไปวัด

สมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ป่วยเรื้อรัง จะได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว ชุมชน และจากภาครัฐเป็นอย่างดี โดยจะได้รับสวัสดิการที่ภาครัฐจัดให้ทุกเดือนไม่ว่าจะเป็น การเข้าถึงการบริการสาธารณสุข เบี้ยยังชีพ และสมาชิกในครอบครัวก็มีการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี โดยจะมีการใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหารอย่างพร้อมหน้ากัน การพูดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุ มีสุขภาพจิตที่ดี ทำให้ไม่รู้สึกว่าตนเองไม่เป็นภาระของคนในครอบครัวหรือชุมชน

การทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของชุมชนจะถูกจัดขึ้นโดยหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจะได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรสวนยางพาราเป็นอย่างดี เนื่องจากเกษตรกรสวนยางพาราจะมีความสนใจเต็มใจในการมีส่วนร่วมกับการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เพราะตระหนักถึงผลประโยชน์ของชุมชน จึงมักจะให้ความร่วมมือและจะเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้อยู่เสมอ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการศึกษาวิจัย เน้นนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.2.1 คุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1) ด้านสุขภาพ

จากการที่มีสถานบริการสาธารณสุขที่ครอบคลุมในพื้นที่ทุกตำบล ทำให้เกษตรกรเลือกที่จะใช้บริการจะภาครัฐที่เป็นการรักษาจากแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญในการรักษาโรคที่ถูกต้อง มากกว่าการซื้อยาจากร้านขายยาหรือร้านค้าทั่วไปมารักษาเองตามอาการที่เกิดจากการคาดเดาและไม่ได้รับการ

วินิจฉัยโรคอย่างถูกต้องจากแพทย์ ประกอบกับในแต่ละหมู่บ้านนั้นจะมีเกษตรกรบางคนที่ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยจะทำหน้าที่ในการดูแล ให้คำแนะนำ ในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักสุขอนามัยเพื่อสุขภาพของตนเอง ตลอดจนให้การช่วยเหลือขั้นพื้นฐานอีกด้วย ซึ่งทำให้เกษตรกรสวนยางพาราสามารถเข้าถึงการบริการสาธารณสุขได้อย่างสะดวก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ บุญเลี้ยง (2551, หน้า 104) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัย พบว่า การใช้บริการในการดูแลสุขภาพ จะใช้บริการจากภาคเอกชนมากกว่าจากภาครัฐ เพราะการบริการจากภาคเอกชนดีกว่าการบริการของภาครัฐ

การดำรงชีวิตของเกษตรกรสวนยางพาราในปัจจุบัน มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย วัตถุประสงค์ที่เกษตรกรสวนยางพารานำมาประกอบอาหารส่วนใหญ่เป็นพืชผักที่ปลูกไว้ในบริเวณรอบๆ ที่พักอาศัย หรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หาได้ง่ายในท้องถิ่น โดยใช้พืชผักสวนครัวที่ปลูกเองในการประกอบอาหารจึงทำให้เป็นพืชผักนั้นปลอดภัยจากการปฎิยาที่เป็นสารเคมีที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ

สำหรับในเรื่องการออกกำลังกาย เกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่จะดำเนินชีวิตประจำวันด้วยการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การกรีดยางพารา การเก็บน้ำยาง-ขี้ยาง หรือ การนำวัวไปกินหญ้าในแหล่งต่างๆ ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้แรงเป็นอย่างมาก และเป็นการฝึกกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกาย จึงถือเป็นกิจกรรมทางกาย เพราะแค่ขยับ ก็เท่ากับออกกำลังกายตามโครงการของสสส. มีเวลาว่าง ก็จะเข้าร่วมกิจกรรมแอโรบิก เพื่อสุขภาพ ในเวลาช่วงเย็นหลังเลิกงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ บุญเลี้ยง (2551, หน้า 83) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัย พบว่า ในการออกกำลังกายจะมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาเพราะต้องทำงาน ทำให้การออกกำลังกายไม่สามารถทำได้อย่างสม่ำเสมอ และบางคนใช้การทำงานบ้านและงานอดิเรกเป็นการออกกำลังกาย

2) ด้านสภาพแวดล้อม

ที่ดินของเกษตรกรสวนยางพาราเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิแต่บางพื้นที่เป็นที่ของเกษตรกรเอง แต่ไม่มีเอกสารสิทธิ เพราะเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ป่าสงวน เกษตรกรจะต้องทำการเช่าพื้นที่กับสหกรณ์ หรือในบางพื้นที่ เป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิที่ดินประเภท นส.3 คือ หนังสือที่ได้รับการรับรองจากเจ้าหน้าที่ว่า ได้ทำประโยชน์ในที่ดินแล้วแต่มีเพียงสิทธิครอบครองไม่มีกรรมสิทธิ์ ด้านที่พักอาศัยของเกษตรกรสวนยางพาราจะตั้งอยู่ติดกับสวนยางพารา มีลักษณะเป็นบ้านหลังเดียว มีความแข็งแรงคงทน ยังอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง อาจจะมีปลวกแทะกินไม้ไปบ้าง แต่โครงสร้างหลักยังถือว่าใช้การได้อีกนาน มีความร่มรื่น เขียวขจี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พินยุดา แจ่มจันทร์ศรี (อัมพร ไทยขำ, 2553, หน้า 21) ที่ได้สรุปและกำหนดองค์ประกอบคุณภาพชีวิตในด้านสภาพแวดล้อม ไว้ว่า สภาพแวดล้อมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อสภาพความเป็นอยู่ดีมีสุขของบุคคล เพราะบุคคลนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ตนเองดำรงชีวิตอยู่ ทั้งการมีที่อยู่อาศัย ซึ่งวัดได้จากสัดส่วนของครัวเรือนที่มีบ้าน

และที่ดินที่เป็นของตนเอง การได้รับสาธารณสุขโรค ที่วัดจากสัดส่วนได้จากหลายปัจจัยทั้ง ครว้เรือนที่มี น้ำประปาบริโภค การใช้ไฟฟ้า การคมนาคม

เกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่จะใช้น้ำที่ได้จากธรรมชาติในการดำรงชีวิตและใช้ในการ ประกอบอาชีพในพื้นที่บางแห่งอยู่บนเขาไม่สามารถผลิตน้ำประปาได้ จึงใช้น้ำที่ได้จากการขุดบ่อ หรือน้ำ ที่มาจากเขื่อนกักเก็บน้ำ น้ำที่ใช้ในการบริโภคจะต้องซื้อ เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตหรือการทำกิจกรรมต่างๆ

การประกอบกิจการของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีการลงทุนโดยเอกชนและเป็นผู้ถือ ครอบกรรมสิทธิ์ และโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม ก่อให้เกิดปัญหามลพิษมากมาย ทั้งทางน้ำ ทางอากาศ ส่งผลกระทบต่อให้เกษตรกรสวนยางพาราเกิดอาการเจ็บป่วย เกิดความไม่สบายใจ ความเครียด และ ถูกรบกวนจากมลพิษทางอากาศ เสียงฝุ่นละออง กลิ่น น้ำเสีย หรือของเสียอันตราย ซึ่งเป็นอันตรายต่อ สุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา ทั้งนี้ยังคงได้รับมลพิษที่เป็นสารเคมีจากการทำการเกษตรที่ส่งผล กระทบต่อเกษตรกรสวนยางพารา และรวมไปถึงสมาชิกในครอบครัว โดยมลพิษที่สร้างปัญหา นั้นมาจาก การใช้สารเคมีของเกษตรกรที่ปลูกพืชชนิดอื่นๆ ที่สารเคมีนั้นเกิดการฟุ้งกระจายออกมาก่อให้เกิดปัญหา กับเพื่อนบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ บุญเลี้ยง (2551, หน้า 83) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัย พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อม บรรยากาศโดยเฉพาะ ฝุ่น อากาศ และเสียง มีสภาพที่ไม่ค่อยดีนัก

ด้านการป้องกันอุบัติเหตุและภัยธรรมชาตินั้นยังไม่มีความพร้อมมากนักโดยทั่วไปเกษตรกรสวน ยางพาราจะนิยมใช้ยานพาหนะที่เป็นรถจักรยานยนต์ คือ รถจักรยานยนต์ที่มีพ่วงข้าง ชาวบ้านจะเรียก กันว่า “มอไซด์พวง” มีความคล่องตัว ขับขี่ง่าย มีขนาดกะทัดรัด มีความสะดวก ประหยัดน้ำมัน เกษตรกร สวนยางพาราจึงเลือกจะขับขี่รถจักรยานยนต์ และจะไม่นิยมสวมใส่หมวกกันน็อก เนื่องจากไม่คำนึงถึง ความปลอดภัย ความเคยชิน และคิดว่าเป็นระยะทางใกล้ๆ

ในส่วนของความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากการอยู่ร่วมกันเป็นเครือญาติ มีการไปมาหาสู่ ติดต่อกันอยู่ตลอด ทำให้มีความรักใคร่ สามัคคี ประองดอง เป็นหนึ่งเดียวของชุมชน ทำให้ในพื้นที่ไม่เคย เกิดเหตุการณ์การฆ่า ช่มชู้ และการทำอนาจาร การกระทำชำเราเกิดขึ้น หรือการบุกรุกที่อยู่อาศัย เกษตรกรสวนยางพารามีความปลอดภัยได้ในระดับหนึ่ง

ในอีกด้านหนึ่ง การพัฒนาในส่วนของเส้นทางการเดินทางในบางพื้นที่ของอำเภอบางสะพานยัง ไม่ได้รับการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของไฟฟ้า ถนนหนทางที่ใช้ในการสัญจร ซึ่งจุดนี้ที่ยังคงเป็นปัญหา ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา ทำให้เกษตรกรสวนยางพารายังได้รับอันตรายในส่วนนี้

3) ด้านการศึกษา

เกษตรกรสวนยางพาราที่เป็นหัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจบการศึกษาแค่ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 สาเหตุมาจากฐานะทางการเงินของครอบครัวในสมัยนั้นที่มีไม่มาก ในครอบครัวมีที่ น้อยเยอะ คนเป็นพี่จึงต้องเสียสละ ออกจากการเรียนมาช่วยพ่อแม่ทำงาน พ่อแม่หาเงินมาเลี้ยงลูกไม่พอ กับค่าใช้จ่ายของครอบครัว รุ่นต่อมาจึงส่งให้ลูกได้เรียนต่อจนจบระดับการศึกษาภาคบังคับและบางคน

ได้ศึกษาต่อจนจบปริญญาตรี สาเหตุเกิดจากความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ประกอบกับการให้ความสำคัญของภาครัฐในเรื่องของการศึกษา ลูกหลานของเกษตรกรสวนยางพาราในปัจจุบันจึงมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ และบางคนได้ศึกษาต่อจนจบปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พินยุดา แจ่มจันทร์ศรี (อัมพร ไทยขำ, 2553, หน้า21) ที่ได้สรุปและกำหนดองค์ประกอบคุณภาพชีวิตในด้านความรู้ไว้ว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างโอกาสในการพัฒนาสติปัญญา และกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลให้สามารถ “คิดเป็น ทำเป็น” พึ่งพาตนเองได้ มีความสามารถที่จะปรับตัวให้ใช้ชีวิตอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและเป็นไปอย่างรวดเร็วที่มีประสิทธิภาพ

การฝึกอบรมด้านอาชีพเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับโครงการต่างๆ ที่ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดขึ้น ด้วยการส่งสมาชิกในครอบครัวไปเข้าร่วมโครงการต่างๆ ผลที่ได้จากโครงการ คือ เกษตรกรมีความรู้เรื่องโรคสามารถป้องกันกำจัดโรคและศัตรูยาง สามารถคัดเลือกพันธุ์ยางได้เหมาะสมกับพื้นที่

4) ด้านการมีงานทำและรายได้

เกษตรกรประกอบอาชีพทำสวนยางเป็นหลัก เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีการสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นบรรพบุรุษ จึงเป็นอาชีพที่ทำรายได้หลักในการหาเลี้ยงครอบครัวแต่เนื่องจากในปัจจุบันราคายางที่มีการผันผวนอยู่ตลอดเวลา สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ สภาพเศรษฐกิจทำให้ในปัจจุบันนี้ราคายางมีราคาอยู่เพียงแค่ 40 บาทเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถยึดการปลูกยางเป็นรายได้หลักให้กับครอบครัวได้ เนื่องจากเกษตรกรยังต้องแบกรับค่าใช้จ่ายที่ต้องมีการลงทุนอีกมาก ทั้งราคาปุ๋ย ค่ายา ค่าบำรุงรักษาต้น ค่าอุปกรณ์ต่างๆ ค่าจ้างลูกน้อง รวมไปถึงการเช่าที่ดิน และยังมีค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เบญจวรรณ ไชยวงศ์ (2556, หน้า 74) ที่ทำการศึกษารื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ในเขตตำบลหนองพันทา อำเภอไชยพิสัย จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก คือ การปลูกยาง แต่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ Singer (1971 อ้างถึงใน กุสุมา โกศล, 2555, หน้า 12) ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ไว้ว่า คุณภาพชีวิตหมายถึง การที่ผู้คนนั้นมีความสามารถที่จะทำมาหากิน มีรายได้เพียงพอสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ สามารถหาเงินเพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นอยู่บนพื้นฐานในการดำรงชีวิตและมีเวลาว่างสำหรับการพักผ่อน ตลอดจนมีโอกาสนำรายได้ไปใช้สอยได้ตามความพึงพอใจของบุคคลนั้น

ในมุมกลับกัน พบว่า จากราคายางพาราที่มีความตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อราคายางตกต่ำ รายได้ที่เคยรับก็ลดลง ในขณะที่รายจ่ายยังเท่าเดิม ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่จะต้องมีการพึ่งพาตนเอง ด้วยการหารายได้เสริมจากการปลูกพืชชนิดอื่น ด้วยการปลูกพืชแซมยาง พืชร่วมยาง และกิจกรรมเสริมรายได้ เพื่อให้เกิดรายได้อย่างต่อเนื่อง

5) ด้านค่านิยม

เกษตรกรสวนยางพาราโดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุโดยทั่วไปจะชอบการตี๋มสุรา และชอบสูบบุหรี่ แต่สำหรับเกษตรกรสวนยางที่เป็นผู้สูงอายุที่อำเภอบางสะพานนั้น จะไม่ค่อยมีการตี๋มสุรา หรือการสูบบุหรี่ หากจะตี๋มสุรา หรือสูบบุหรี่ก็จะมีเฉพาะในงานสังสรรค์เท่านั้น เนื่องจากทางหน่วยงานราชการจะมีการรณรงค์และให้ความรู้ในเรื่องการตี๋มสุรา และการสูบบุหรี่ รวมถึงข้อดีและข้อเสียของทั้งการตี๋มสุราและการสูบบุหรี่อยู่ตลอด

ในด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ในพื้นที่ของอำเภอบางสะพานจะมีสถานที่เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตั้งอยู่ เพื่อให้ประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งผู้สูงอายุในครอบครัวเกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่มักจะตื่นเช้าทุกวันเพื่อทำบุญ ตักบาตร ถวายอาหารแด่พระสงฆ์ ซึ่งในบางพื้นที่ก็จะมีสำนักสงฆ์ตั้งพำนักประจำของพระภิกษุสงฆ์ อยู่ไม่ห่างไกลจากที่พักอาศัยของเกษตรกรสวนยางพารามากนัก เกษตรกรสวนยางพาราก็จะไปทำบุญที่นั่นแทนการไปที่วัด

ในด้านของการได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือเอกชน เกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่จะอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ มีการใช้เวลาทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น การรับประทานอาหารมื้อสำคัญกันอย่างพร้อมหน้า และได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ก็มีการ แวะเวียนดูแลซึ่งกันและกันระหว่างคนในหมู่บ้านอยู่เป็นประจำ ผู้สูงอายุจะได้รับการดูแลจากภาครัฐในส่วนของเบี้ยยังชีพ โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และจะได้รับการดูแลจากชุมชนในเรื่องของกองทุนต่างๆ ที่ชาวบ้านดำเนินการกันเอง ผู้สูงอายุในครอบครัวส่วนใหญ่จะมีร่างกายที่แข็งแรง สามารถทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระได้ แต่หากเกิดการเจ็บป่วย จะมีสมาชิกในบ้านท่านอื่นๆ คอยดูแล เอาใจใส่และช่วยเหลือกัน

อีกด้านหนึ่ง การทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์เกษตรกรสวนยางพาราให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมทำกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยจะทำการส่งสมาชิกในครอบครัวเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเกษตรกรสวนยางพาราให้ความสนใจ เต็มใจและยินดีที่จะเข้าร่วมในกิจกรรม เพราะนอกจากจะเป็นการทำเพื่อสังคมส่วนรวมแล้วยังเป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน และชุมชน รวมทั้งยังทำให้เกิดความกลมเกลียว เป็นหนึ่งเดียวกันของคนในชุมชน และยังสร้างความสงบสุขในพื้นที่อีกด้วย

5.2.2 แนวทางในการคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1) ด้านสุขภาพ

(1) ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรสวนยางพารา รับประทานอาหารที่ถูกต้องตามหลักอนามัย มีการล้างมือก่อนรับประทานอาหาร รับประทานอาหารที่ปรุงสุก และรับประทานอาหารครบ 5 หมู่ หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารรสจัด ลดการปรุงอาหารเพื่อลดโอกาสการเกิดโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ บุญเลี้ยง (2551, หน้า 3) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของ

ประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัย พบว่า ด้านสุขภาพอนามัย ในการรับประทานอาหาร มีการรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์เป็นส่วนใหญ่

(2) การเข้าถึงยารักษาโรคในปัจจุบันสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทำให้ร้านค้าบางร้านที่ไม่มีใบอนุญาตขายยา มีการลักลอบขายยาที่เป็นอันตราย ซึ่งเป็นยาที่ต้องได้รับการควบคุมหรือได้รับคำแนะนำจากเภสัชกรหรือผู้เชี่ยวชาญ กระทรวงสาธารณสุขควรมีการตรวจสอบ และควบคุมการขายยาอย่างละเอียด เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อด้านสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา รณรงค์ไม่ให้เกษตรกรสวนยางพาราซื้อยากินเองตามร้านค้าทั่วไป เมื่อมีอาการเจ็บป่วย ควรไปหาหมอที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล โรงพยาบาล หรือร้านขายยาที่มีใบอนุญาตขายยาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

(3) เกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่ไม่ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างละเอียด เนื่องจากยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของการตรวจสุขภาพประจำปี คิดว่าเป็นเรื่องที่เสียเวลาและมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรรณรงค์ให้เกษตรกรสวนยางพาราตระหนักถึงความสำคัญในการตรวจสุขภาพประจำปี เพื่อจะได้ป้องกันก่อนที่จะเกิดโรค และหากสามารถจัดได้ก็ไม่เป็นโรค การตรวจพบโรค ตั้งแต่ระยะที่ยังปราศจากอาการ มีประโยชน์ต่อตัวเรามากกว่าการตรวจพบเมื่อมีอาการปรากฏแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พินยุดา แจ่มจันทร์ศรี (อัมพร ไทยขำ, 2553, หน้า 21) ที่มองว่า ความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีการพักผ่อนที่เพียงพอ นำไปสู่การมีสุขภาพอนามัยที่ดี

2) ด้านสภาพแวดล้อม

(1) พื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของเกษตรกรสวนยางพาราบางส่วนเป็นที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ เป็นเขตป่าสงวน ทำให้เกษตรกรสวนยางพารามีสิทธิที่สามารถทำกินได้เท่านั้น แต่ไม่มีสิทธิในการถือครอง ไม่สามารถซื้อขาย หรือออกโฉนดได้ ซึ่งในบางพื้นที่เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรสวนยางพาราได้รับความเสียหายส่งผลให้เกษตรกรสวนยางพาราไม่ได้รับสิทธิในการเยียวยา รับเงินชดเชย ดังนั้นรัฐบาลควรมีการจัดสรรพื้นที่ทำกินให้กับเกษตรกรสวนยางพารา มีการจัดระเบียบพื้นที่ที่เกษตรกรสวนยางพาราสามารถครอบครอง ถือกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของได้ สามารถซื้อขายได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และบางพื้นที่เป็นพื้นที่ที่ต้องเช่ากับสหกรณ์ หากปีไหนฝนตกหนัก หรือแล้งจัดจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตทำให้เกษตรกรสวนยางพาราบางรายไม่สามารถนำเงินมาชำระค่าเช่าได้ ต้องกู้ยืมเงินทั้งจากในระบบและนอกระบบ ส่งผลให้เกษตรกรสวนยางพาราต้องเป็นหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พินยุดา แจ่มจันทร์ศรี (อัมพร ไทยขำ, 2553, หน้า 21) ที่มองว่า การมีที่อยู่อาศัย ซึ่งวัดได้จากสัดส่วนของครัวเรือนที่มีบ้าน และที่ดินที่เป็นของตนเอง การได้รับสาธารณูปโภค ที่วัดจากสัดส่วนได้จากหลายปัจจัยทั้งครัวเรือนที่มีน้ำประปาบริโภค การใช้ไฟฟ้า การคมนาคม เป็นการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญต่อสภาพความเป็นอยู่ที่ดีมีสุขของบุคคล

(2) พื้นที่ในอำเภอบางสะพานมีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และก่อปัญหาสร้างมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรสวนยางพาราทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยน้ำ

เสียลงแหล่งน้ำธรรมชาติ การส่งกลิ่นเหม็น หรือการปล่อยควัน ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้เกษตรกรสวนยางพาราได้รับความเดือดร้อน เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบดูแล ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรสวนยางพารา ควบคุมและตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อปัญหา เกิดการพูดคุยกันระหว่างเกษตรกรสวนยางพาราที่ได้รับผลกระทบและโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อร่วมกันหามาตรการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

(3) ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากสาเหตุต่างๆ เช่น การขับขี่ยานพาหนะ การเกิดอุทกภัย อัคคีภัย วาตภัย รวมไปถึงภัยอันตรายที่เกิดจากการโจรกรรม เป็นต้น ควรมีการป้องกันตัวเองอย่างถูกวิธี เพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น

3) ด้านการศึกษา

(1) สมาชิกของเกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่ที่เป็นผู้สูงอายุจะมีการศึกษาสูงสุดเพียงแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในการจบเพียงแค่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นั้น ทำให้มีความรู้ ความสามารถไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ หรือการจัดให้มีการฝึกอบรมด้านอาชีพ

(2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรส่งเสริมให้ลูกหลานได้เรียนจนจบปริญญา เพราะหากไม่ได้ทำสวนยางแล้วก็จะมีความรู้ในด้านอื่นที่สามารถนำไปประกอบอาชีพอื่นได้

(3) สนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวที่ไม่มีเวลาที่จะสามารถเข้าเรียนได้ในเวลาปกติ ได้เข้ารับการศึกษาคู่โดยการใช้เวลาว่างในวันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเข้าเรียน เพื่อเป็นการหาความรู้ เกิดการพัฒนาตนเอง สามารถนำไปต่อยอดในการประกอบอาชีพการทำเกษตรปลูกยางพารา เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม เทคโนโลยีในการทำยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พินยุดา แจ่มจันทร์ศรี (อัมพร ไทยขำ, 2553, หน้า 21) ที่มองว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างโอกาสในการพัฒนาสติปัญญาให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถที่จะปรับตัวให้ใช้ชีวิตอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและ ขณะเดียวกันบุคคลที่มีการศึกษาและทักษะที่อยู่ในระดับที่เหมาะสมจะสามารถมีรายได้ที่พอเพียงต่อการเลี้ยงชีพ มีการใช้ความรู้ในการสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับสังคม

4) ด้านการมีงานทำและรายได้

(1) รัฐควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรสวนยางพารามีการปลูกพืชชนิดอื่นที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม คุณภาพดิน บริบทโดยรอบในแต่ละพื้นที่ และความต้องการของตลาด

(2) ควรมีการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพ เช่น การใส่ปุ๋ย การกรีด การเก็บ การแปรรูป การรักษาคุณภาพ เป็นต้น มีการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดและผู้บริโภค เพื่อให้เกษตรกรสวนยางพารา มีการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาตนเอง

(3) รัฐบาลควรมีนโยบายประกันราคายางพาราตามที่เกษตรกรสวนยางพาราเรียกร้อง คือ ราคา 60 บาท ซึ่งในปัจจุบัน ราคายางพารามีเพียงแค่ 40 บาท ส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรสวน

ยางพาราเฉลี่ยในแต่ละเดือนมีเพียงแค่หมื่นกว่าบาท ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในแต่ละเดือนของครอบครัว เพราะเกษตรกรสวนยางพารามีภาระค่าใช้จ่ายมากมาย ไม่ว่าจะเป็น ค่าเช่าที่ดิน ค่าชำระงวดรถ ค่าเทอม บุตรหลาน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและอื่นๆ หากรัฐบาลมีการประกันรายได้ให้กับเกษตรกรสวนยางพารา จะทำให้เกษตรกรสวนยางพารามีประสิทธิภาพในการใช้จ่ายในครัวเรือนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ เบญจวรรณ ไชยวงศ์ (2556, หน้า 96) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ของเกษตรกรชาวสวนยาง ในเขตตำบลหนองพันทา อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า ควร ให้เกษตรกรดำเนินชีวิตครอบครัวตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และควรให้เกษตรกรมีการวางแผนในการใช้ จ่ายเงินประจำเดือนของครอบครัว

(4) รัฐบาลควรส่งเสริมให้เกษตรกรสวนยางพาราขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทยหรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับสหกรณ์สวนยางพาราในพื้นที่ทำการปลูกยาง เพราะเมื่อขึ้นทะเบียนแล้ว เกษตรกรสวนยางพาราสามารถขอรับการส่งเสริม ในด้านการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต การผลิต การแปรรูปยางพารา/ไม้ยาง ได้รับการจัดสวัสดิการ ตามวิธีการที่การยางแห่งประเทศไทยกำหนด และได้รับความช่วยเหลือจากการยางแห่งประเทศไทย ในการรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง ซึ่งเกษตรกรสวนยางพาราบางส่วนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้มากนัก

(5) เกษตรกรสวนยางพาราควรตระหนักถึงความสำคัญในการเก็บออมเงินจากรายได้ ทุกๆทาง เพราะปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยมีความไม่เสถียร จากปัญหาที่เกิดขึ้นจากทั้ง ภายในและภายนอกประเทศ ส่งผลให้ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำลง เกษตรกรสวนยางพาราจึงควรมีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ของครัวเรือนในแต่ละวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เนตรนภาพงษ์ศรี (2551, หน้า 54) ที่ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์ จปฐ. ของชุมชนตัดใหม่ เทศบาลนครนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การให้แต่ละครัวเรือนจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ของครัวเรือนในแต่ละวัน ส่งผลให้ประชาชนมีเงินเก็บออม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ได้นำเสนอเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ เกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีข้อเสนอแนะในภาพรวม ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

(1) รัฐบาลควรมีความจริงจังในการส่งเสริมให้เกษตรกรสวนยางพาราตระหนักถึงอันตรายจาก สารเคมีที่ส่งผลต่อสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา รู้จักป้องกันตัวทุกครั้งเมื่อต้องมีการสัมผัสกับ สารเคมี ด้วยการจัดโครงการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรสวนยางพาราเป็นระยะ มีการตรวจสอบผลหลัง การดำเนินโครงการว่าเกษตรกรมีการใช้เครื่องมือป้องกันตัวอย่างต่อเนื่องหลังจากเข้าร่วมโครงการ

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าตรวจสอบการดำเนินงานกิจการของโรงงานอุตสาหกรรม ในพื้นที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และพื้นที่ใกล้เคียง ว่าเป็นตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ตรวจสอบวิธีการกำจัดของเสียของโรงงาน เช่น มีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำธรรมชาติหรือไม่ หรือเหตุใดโรงงานถึงมีการส่งกลิ่นรบกวนเกษตรกรสวนยางพาราและประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรสวนยางพาราในด้านสุขภาพ ด้านสภาพแวดล้อมโดยตรง

(3) รัฐบาลควรมีการสนับสนุนเทคโนโลยีต่างๆ ในด้านการผลิต การจัดเก็บ การขนส่ง รวมไปถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากยางพาราเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับยางพารา เกษตรกรสวนยางพาราที่จะมีรายได้ที่มากขึ้นจากการทำยางพารามากขึ้น

(4) เกษตรกรสวนยางพาราควรให้ความสำคัญในการขึ้นทะเบียนรวมกลุ่มสหกรณ์การยาง เพื่อรวมตัวกันเกิดการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน เพิ่มขีดความสามารถด้านการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง โดยการค้าขายกับลูกค้าจากประเทศต่างที่มีความสนใจและต้องการในคุณภาพของยางพาราในประเทศไทย

(5) กำหนดมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรสวนยางพารา และรักษาเสถียรภาพราคายางพารา โดยดำเนินนโยบายประกันราคายางพาราตามที่เกษตรกรสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เรียกร้อง คือ ราคาที่ไม่ต่ำกว่า 60 บาท โดยรัฐบาลควรหาตลาดที่รองรับผลผลิตยางพาราเพียงพอ หรือรัฐบาลควรมีการควบคุมพื้นที่การปลูกยางพารา โดยมีการจำกัดพื้นที่การปลูกยางพาราที่เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกยางพารา

(6) ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ แทนการใช้ปุ๋ยเคมีที่มีผลต่อสุขภาพของเกษตรกรสภาพดินที่เพาะปลูก มีการแนะนำให้ปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมโดยรอบสวนยางพารา

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

(1) การออกแบบการวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัย โดยการใช้รูปแบบเชิงคุณภาพผสมผสานกับเชิงปริมาณ เพื่อให้เกิดความแม่นยำตามหลักวิทยาศาสตร์ ได้ข้อมูลเป็นตัวเลขมีความชัดเจน และมีการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรสวนยางพารา และเจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมากว่าการใช้เชิงคุณภาพเพียงอย่างเดียว

(2) การศึกษาวิจัยในครั้งนี เป็นการเลือกศึกษาในพื้นที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นหลัก ซึ่งข้อมูลที่ได้ยังคงไม่มีความหลากหลายมากนัก ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไปควรทำการศึกษาคคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพาราทั่วทั้งประเทศไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุม และหลากหลายมากยิ่งขึ้น

(3) ควรมีการศึกษาคคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพาราในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบถึงความแตกต่าง หรือความสอดคล้องกัน และเพื่อให้ได้รู้ว่าพื้นที่ไหนเหมาะสมแก่การปลูกยางพารา

บรรณานุกรม

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2561). *แนวทางและมาตรการแก้ไขสินค้ายางพารา*. เข้าถึงได้จาก:
<https://www.moac.go.th/news-preview-401391791445>, 15 พฤษภาคม 2562.
- การยางแห่งประเทศไทย. (2559). *แผนวิสาหกิจการยางแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2560-2564)*. ม.ป.ท.
- การยางแห่งประเทศไทย, (2503). *นโยบายของการยางแห่งประเทศไทย*. เข้าถึงได้จาก:
<http://rubber.oie.go.th/ArticleCategory.aspx?acid=7854>, 29 พฤษภาคม 2562.
- การยางแห่งประเทศไทย, (2558). *โครงการผลิตเพื่อเสริมรายได้ในสวนยางพาราตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. เข้าถึงได้จาก: http://www.rubber.co.th/download/articles/article_2016110210u42613.pdf, 29 พฤษภาคม 2562.
- การยางแห่งประเทศไทย (ศูนย์วิจัยยาง). (ม.ป.ป.). *ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรชาวสวนยางพารา*. เข้าถึงได้จาก: <http://rubber.oie.go.th/Article.aspx?aid=5425548924>, 29 พฤษภาคม 2562.
- กุสุมา โกลล. (2555). *คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในยุคเศรษฐกิจถดถอย : ศึกษากรณีจังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- กลุ่มงานกิจการพิเศษ สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. *ข้อมูลนโยบายด้านการเกษตร ปี 2560*. เข้าถึงได้จาก: <http://smoi.moi.go.th/index.asp>, 31 มีนาคม 2560.
- กองวิจัยเศรษฐกิจยาง ฝ่ายวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจยาง การยางแห่งประเทศไทย. (2560). *ข้อมูลนโยบายด้านการเกษตรปี 2560*. เข้าถึงได้จาก: http://www.mukdahan.go.th/muk_download/pdf/428.pdf, 31 มีนาคม 2562.
- กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2559). *คู่มือการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ปี 2560-2564*. ม.ป.ท.
- กรมสุขภาพจิต. (ม.ป.ป.). *เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL – BREF – THAI)*. เข้าถึงได้จาก: <https://www.dmh.go.th/test/whoqol/>, 1 พฤษภาคม 2562.
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2562). *จีนยังคงคุมเข้มปียงรถยนต์นำเข้าสู่สหรัฐฯ*. เข้าถึงได้จาก: https://www.ditp.go.th/dipt_web64/article_sub_view.php?, 15 พฤษภาคม 2562.

- คลังข้อมูลสารสนเทศระดับภูมิภาค (ภาคใต้) โดยสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร องค์การมหาชน. (ม.ป.ป.). *ความสำคัญของยางพาราต่อเศรษฐกิจภาคใต้*. เข้าถึงได้จาก: <http://www.arda.or.th/kasetinfo/south/para/history/01-11.php>, 30 มีนาคม 2562.
- จักรพงษ์ เกยเนิน. (2554). *คุณภาพชีวิตผู้อยู่อาศัยในชุมชนของการเคหะแห่งชาติในเขต กรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณี โครงการเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง อาคารแฝดเตาเผา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร
- จันทนา สารแสง. (2561). *คุณภาพชีวิตและพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งข้าวพวง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ทิพย์อรุณ สมภู. (2552). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ในเขต กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาบัณฑิต. สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- เนตรนภา พงษ์ศรี. (2551). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์ จปฐ. ของชุมชนตัดใหม่ เทศบาลนครนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาระดับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์
- เบญจวรรณ ไชยวงศ์. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในเขต ตำบลพันทา อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม
- ป่วย อึ้งภากรณ์. (2530). *ปฏิทินแห่งความหวังจากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน. ในศาสนธรรมกับกาลเวลา*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง. หน้า 135-138.
- พรรณนาภา ผึ้งผดุง. (2540). *คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนแออัด: ศึกษากรณีชุมชนแออัดคลองเตย*. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2548). *12 แนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์: ความหมาย การวัด*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- พวงทอง ไกรพิบูลย์. (2560). *คุณภาพชีวิต (Quality of Life)*. เข้าถึงได้จาก: <http://haamor.com/th/คุณภาพชีวิต/4>, 30 มีนาคม 2562.
- ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. (2561). *4 ประเทศผู้ผลิตยางรายใหญ่ของโลกร่วมหารือติดตามมาตรการควบคุมโควตาส่งออก*. เข้าถึงได้จาก: http://www.aseanhai.net/ewt_news.php?nid=8048&filename=index, 30 มีนาคม 2562.

- ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, เณลิมพล แจ่มจันทร์, กาญจนา ตั้งชลทิพย์, และจรัมพร โห้ลำยอง. (2557). *คุณภาพชีวิตการทำงาน และความสุข. (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. นนทบุรี: บริษัท อัทพธูยู ครีเอทีฟ จำกัด.
- สมาคมยางพาราไทย. (2562). *ความร่วมมือด้านยางพาราระหว่างไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย*. เข้าถึงได้จาก: http://www.thainr.com/th/message_detail.php?MID=167, 25 เมษายน 2562.
- สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (ม.ป.ป.). *ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสวนยางพารา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. เข้าถึงได้จาก: <http://www.prachuapkhirikhan.go.th/data/amperPSP.html>, 11 มิถุนายน 2562.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. เข้าถึงได้จาก: https://www.nesdb.go.th/main.php?filename=develop_issue, 30 มีนาคม 2562.
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงบูดาเปสต์. *ตลาดผลิตภัณฑ์ยางในฮังการี*. เข้าถึงได้จาก: https://ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents_attach/230354/230354.pdf&title=230354&cate=771&d=0, 30 มีนาคม 2562.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2556). *วิกฤตยางพารา*. เข้าถึงได้จาก: https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2556/oct2556-2.pdf, 25 เมษายน 2562.
- สมบัติ บุญเลี้ยง. (2551). *คุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์*. เพชรบูรณ์. คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์
- อัมพร ไทยขำ. (2553). *คุณภาพชีวิตของเกษตรกร : กรณีศึกษาเกษตรกร ปลูกไม้ยูคาลิปตัส ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- Loretta Grace Platts. (2014). *A life course study of quality of life at older ages in a French occupational cohort*. Department of Primary Care and Public Health School of Public Health Imperial College London, England.
- Suzanna Windon. (2014). *Assessing Ohio Farmers: Determining Factors That Affect Their Quality Of Life*. Degree Master of Science in the Graduate School of The Ohio State University, United States of America

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์
เกษตรกรสวนยางพารา

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ความคิดเห็นของเกษตรกรสวนยางพารา เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพาราใน
อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.ด้านสุขภาพ

1.1 ครอบครัวของท่านกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.2 ทุกคนในครอบครัวของท่านกินเนื้อสัตว์ที่ทำให้สุกด้วยความร้อนก่อนทานเสมอ หรือมีการกินผักผลไม้ที่
ปลอดภัย และล้างด้วยน้ำสะอาดหลาย ๆ ครั้ง หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.3 ก่อนกินอาหารมีการล้างมือทุกครั้งและใช้ช้อนกลาง หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.4 ทุกคนในครอบครัวเมื่อมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย หากไม่ได้ไปรับการรักษาที่สถานอนามัย คลินิก หรือ
โรงพยาบาล แต่เลือกที่จะใช้ยาเพื่อบำบัดบรรเทาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นด้วยตนเอง เช่น

- การใช้ยาสามัญประจำบ้าน
- การไม่กินยาชุดที่ซื้อจากร้านขายของชำ
- การไม่กินยาสมุนไพรหรือยาแผนโบราณที่ไม่ได้ปรับปรุงขึ้น เฉพาะสำหรับตน (ยกเว้นยาสามัญ
ประจำบ้านแผนโบราณ)

- การไม่กินผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่อ้างสรรพคุณเกินจริง โดยแสดงสรรพคุณเป็นยาเพื่อบำบัด
บรรเทา รักษาโรค ซึ่งไม่ตรงกับที่แสดงในฉลาก หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.5 ในรอบปีสมาชิกในครอบครัวของท่านที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี หรือได้รับการตรวจคัดกรองความเสี่ยงต่อโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

1.6 สมาชิกในครอบครัวของท่านได้ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน ๆ ละ 30 นาที หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ด้านสภาพแวดล้อม

2.1 ครอบครัวของท่านมีบ้านที่มีสภาพคงทนถาวร หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.2 ครอบครัวของท่านมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.3 ครอบครัวของท่านมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปีวัน เช่น น้ำฝน น้ำประปา และน้ำบาดาล น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ใช้ประกอบอาหาร ล้างหน้า บ้วนปาก แปรงฟัน เป็นต้น หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.4 ครัวเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และถูกสุขลักษณะ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.5 ครอบครัวของท่านมีการกำจัดสัตว์ แมลงที่เป็นพาหะนำโรค ได้แก่ ยุงลาย หนู แมลงวัน แมลงสาบ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.6 บริเวณที่พักอาศัยของท่าน ไม่มีแหล่งน้ำขังในบ้าน และไม่มีการปล่อยน้ำเสียลงแหล่งน้ำสาธารณะ หรือไม่
อย่างไร

.....
.....
.....

2.7 ครอบครัวของท่านมีการจัดเก็บและแยกสารเคมีที่เป็นอันตรายออกจากเครื่องใช้อื่นๆ โดยจัดให้ เป็น
ระเบียบและวางให้ พันมือเด็ก หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.8 ครอบครัวของท่านถูกรบกวนจากมลพิษ จากทางอากาศ เสียง ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง กลิ่น น้ำเสีย
ขยะหรือของเสียอันตราย ที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.9 ครอบครัวของท่านถูกรบกวนจากกลิ่นเหม็นที่ทำให้รู้สึก วิงเวียนศีรษะ คลื่นไส้ ทำให้เกิดความวิตกกังวล
รู้สึกอึดอัด เครียด หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.10 บริเวณที่พักอาศัยของท่านมีน้ำเสีย โดยการสังเกตจากกลิ่นและสีที่ผิดไปจากธรรมชาติ หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.11 มลพิษที่ท่านได้รับมาจากแหล่งใด

.....
.....
.....

2.12 สมาชิกในครอบครัวของท่านมีการปฏิบัติตามกฎหมายในการขั้ขียนพาหนะที่กำหนด เช่น สวมหมวก
กันน็อก คาดเข็มขัดนิรภัย หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.13 สมาชิกในครอบครัวของท่านมีการป้องกันอันตรายหรืออุบัติเหตุจากการประกอบอาชีพ เช่น ปฏิบัติตาม คำแนะนำในการใช้สารเคมี การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล การสวมแว่นตา หน้ากากหรือผ้า ปิดจมูก ถุงมือยาง ในการทำสวนยาง หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.14 ครอบครัวของท่านเคยประสบภัยธรรมชาติ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.15 ครอบครัวของท่านเคยถูกคนทำร้ายร่างกาย กระทบอำนาจ ข่มขืน กระทบชำเรา หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.16 ครอบครัวของท่านเคยถูกประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หลอกหลวงให้เสีย ทรัพย์สิน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.17 ในรอบปีที่ผ่านมาครอบครัวของท่านถูกบุกรุกที่อยู่อาศัย หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.ด้านการศึกษา

3.1 สมาชิกในครอบครัวของท่านได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.2 สมาชิกในครอบครัวของท่านที่จบชั้น ม.3 ได้เรียนต่อชั้น ม.4 หรือเทียบเท่า หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.3 สมาชิกในครอบครัวของท่านได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพ ทุกคน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.4 สมาชิกในครอบครัวของท่านมีการศึกษาเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากการทำเกษตรปลูกยางพาราเพื่อนำไปประกอบอาชีพเสริมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.5 ท่านได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการทำสวนยางพาราจากหน่วยงานต่างๆหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.6 ท่านมีการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.7 สมาชิกในครอบครัวของท่านสามารถอ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.8 หลังจากจบการศึกษาสมาชิกในครอบครัวของท่านมีการประกอบอาชีพอะไร

.....

.....

.....

4. ด้านการมีงานทำและรายได้

4.1 สมาชิกในครอบครัวของท่านหลังจบการศึกษามีอาชีพและมีรายได้ ทุกคน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4.2 ผู้สูงอายุในครอบครัวของท่านที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีอาชีพและมีรายได้ ทุกคน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4.3 รายได้จากการทำงานางของสมาชิกในครอบครัวของท่านเฉลี่ยต่อปีประมาณเท่าใด

.....

.....

.....

4.4 รายได้จากอาชีพรองหรืออาชีพเสริมของสมาชิกในครอบครัวของท่านเฉลี่ยต่อปีประมาณเท่าใด

.....

.....

.....

4.5 ครอบครัวของท่านได้รับเงินกู้ยืมเพียงพอ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4.6 ครอบครัวของท่านมีหนี้ผ่านสถาบันการเงิน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4.7 ครอบครัวของท่านมีหนี้นอกระบบ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4.8 ครอบครัวของท่านมีการเก็บออมเงิน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4.8 ครอบครัวของท่านมีการเก็บออมเงินในรูปแบบใดบ้าง เฉลี่ยปีละกี่บาท

- เงินสด
- เงินฝากธนาคาร
- เงินฝากสหกรณ์
- เงินฝากกลุ่มออมทรัพย์ฯ

- เงินฝากกองทุนต่างๆ
- ทำประกันชีวิต
- อื่นๆ

5.ด้านค่านิยม

5.1 สมาชิกในครอบครัวของท่านดื่มสุรา หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5.2 สมาชิกในครอบครัวของท่านสูบบุหรี่ (ยาสูบ ยาเส้น หรือยาอมวน) หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5.3 สมาชิกในครอบครัวของท่านได้ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เช่น การร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ทำบุญ ตักบาตร ทำภาวนา/สมาธิ สวดมนต์ ฟังเทศน์ ฟังธรรม หรือ การทำละหมาด และการเข้าโบสถ์คริสต์ เป็นต้น หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5.4 สมาชิกในครอบครัวของท่านที่เป็นผู้สูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่ในชีวิตความเป็นอยู่ ด้านอาหารการกิน เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และได้รับการดูแลเมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วย การดูแลเอาใจใส่ด้านสภาพจิตใจจากคนในครอบครัว หมู่บ้านหรือชุมชน รวมทั้งได้รับสวัสดิการชุมชนหรือเบี้ยยังชีพจากภาครัฐ หรือภาคเอกชน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5.5 สมาชิกในครอบครัวของท่านที่เป็นผู้พิการได้รับการดูแลเอาใจใส่ในชีวิตความเป็นอยู่ ด้านอาหารการกิน เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และได้รับการดูแลเมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วย การดูแลเอาใจใส่ด้านสภาพจิตใจจากคนในครอบครัว หมู่บ้านหรือชุมชน รวมทั้งได้รับสวัสดิการชุมชนหรือเบี้ยยังชีพจากภาครัฐ หรือ ภาคเอกชน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5.6 สมาชิกในครอบครัวของท่านที่เป็นผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ได้รับการดูแลเอาใจใส่ในชีวิต ความเป็นอยู่ ด้านอาหาร การกิน เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และได้รับการดูแลเมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วย การดูแล เอาใจใส่ด้านสภาพจิตใจ จากคนในครอบครัว หมู่บ้านหรือชุมชน รวมทั้งได้รับสวัสดิการชุมชน หรือความช่วยเหลือจากภาครัฐ หรือภาคเอกชน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5.7 สมาชิกในครอบครัวของท่านมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5.8 สมาชิกในครอบครัวของท่านมีเวลาอยู่พร้อมหน้าและได้ทำกิจกรรมร่วมกันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5.9 สมาชิกในครอบครัวของท่านมีความเคารพนับถือกันและไม่มีกรทะเลาะเบาะแว้งรุนแรง หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

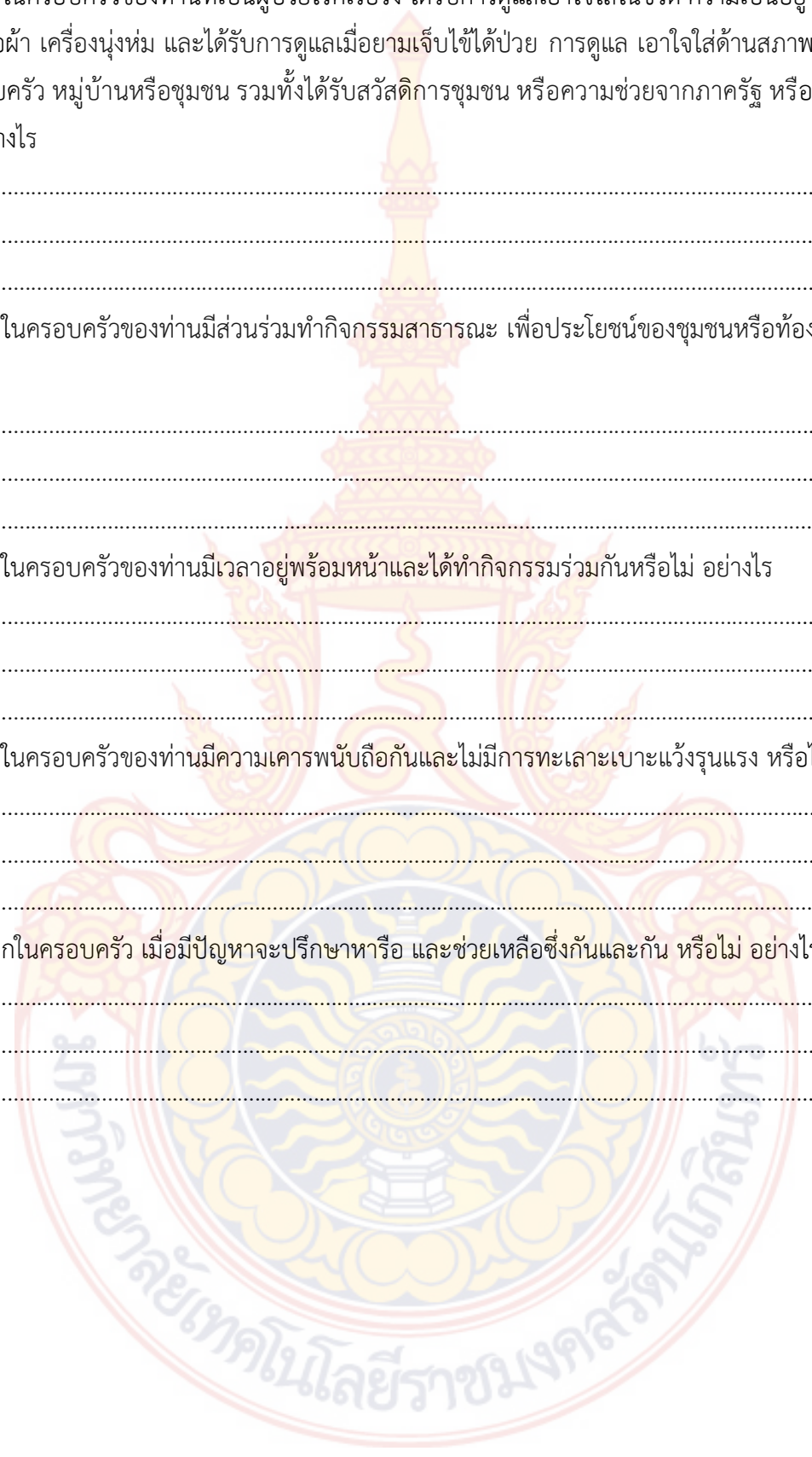
.....

5.10 สมาชิกในครอบครัว เมื่อมีปัญหาจะปรึกษาหารือ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวรณนาถ ขวัญไตรรงค์
วัน เดือน ปีเกิด	14 สิงหาคม 2538
สถานที่เกิด	สมุทรสาคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 29/2 หมู่1 ตำบลคลองตัน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร 74120
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

